

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta
Katedra bohemistiky
Česká filologie – editorský modul

**Dopisy Jakuba Demla Timotheu Vodičkovi z let
1944-1961**

Edice korespondence

Magisterská diplomová práce

**Jakub Deml's Letters for Timotheus Vodička
of years 1944-1961**

Correspondence edition

The Master Diploma Thesis

Autor práce: Bc. Kateřina Ševčíková

Vedoucí práce: Mgr. Petr Komenda, Ph.D.

Olomouc 2012

Prohlašuji, že jsem tuto magisterskou diplomovou práci vypracovala samostatně a uvedla v ní všechny použité zdroje a literaturu.

V Olomouci dne 16. srpna 2012

*Děkuji Mgr. Petru Komendovi, Ph.D. za jeho cenné rady,
P. Pavlu Hödlovi za pomoc s latinskými překlady,
svým rodičům za podporu a trpělivost,
sestře Zuzaně za bystré oko,
svému Milému...*

*a všem, kteří se nezaleknou objemu a tuto práci se rozhodnout přechít.
Děkuji.*

OBSAH

Dopisy Jakuba Demla Timotheu Vodičkovi.....	5
1. Charakter dopisů adresátu Vodičkovi.....	5
2. Sebestylizace subjektu narátora/produktora.....	6
2.1 Deml – kněz.....	7
2.2 Deml – spisovatel.....	8
2.3 Deml – latiník.....	12
2.4 Deml – vyvrhel.....	13
3. Stylizace subjektu adresáta/receptora.....	15
3.1 Vodička – spisovatel.....	15
3.2 Vodička – arbiter elegantiarum.....	15
3.3 Vodička – učitel a znalec.....	16
3.4 Vodička – „fidelissimus“.....	16
3.4.1 Vývoj důvěrného vztahu z hlediska frekvence dopisů.....	18
3.4.2 Vývoj důvěrného vztahu z hlediska komunikačních prostředků.....	20
4. Závěr.....	24
Korespondenční soubor.....	25
Nezařazené dopisy.....	230
Ediční komentář.....	235
Anotace.....	243
Resumé.....	244
Seznam pramenů a literatury.....	245
Seznam příloh.....	253

Dopisy Jakuba Demla Timotheu Vodičkovi

1. Charakter dopisů adresátu Vodičkovi

Korespondence Jakuba Demla (1878–1961) Timotheu Vodičkovi (1910–1967) patří k nejobsáhlejším souborům básnickovy bohaté písemné komunikace. V písemné pozůstalosti Timothea Vodičky v olomoucké pobočce Zemského archivu v Opavě¹ se dochovalo přes dvě stě korespondenčních jednotek adresovaných básnickovu olomouckému příteli.

Soubor dopisů předkládaných v naší práci² je výjimečný z několika hledisek. Jednak získáváme cenný vhled do Demlova života v padesátých a šedesátých letech dvacátého století, kdy prakticky zmizel z veřejného života, jednak se korespondence Vodičkovi vyznačuje neobyčejnou dávkou literárnosti, díky čemuž můžeme diskutovat o možnosti, že pozdní dopisy, nahradily spisovateli literární tvorbu, zejména akt zveřejnění.³ Vystává nám tedy dvojitý hledisko čtení dopisů, jak upozorňuje J. Janáčková⁴: (1) čtení textu o Jakubu Demlovi, kdy je korespondence nazírána jako dokument, text informativní povahy přinášející sdělení o autorovi a jeho životě a (2) čtení textu Jakuba Demla. Ke druhému způsobu vnímání přispívá čtení dopisů v „perspektivách opožděného čtení“ (Janáčková–Macurová, 2001, s. 24), díky kterému prožíváme text psaný před desítkami let více jako text umělecký, neboť se vytrácí komunikační funkce, které autor využíval vzhledem k adresátovi, a tím již text nevnímáme pouze jako sdělení s určitým záměrem.

Dokumentárnost dopisů Timotheu Vodičkovi je v korespondenčním souboru podtržena pomocí poznámkového aparátu, který objasňuje a přibližuje komunikační situaci a kontext jednotlivých listů. Korespondenci nahlíženou prizmatem literárního textu Jakuba Demla se pak pokusíme zhodnotit na následujících stranách. Klíčovým bude rozbor pisatelových komunikačních strategií, především pak využití sebestylizace subjektu narátora/produktora a stylizace subjektu adresáta/receptora po vzoru Lucie Římalové-Saicové, jež tento postup uplatnila při rozboru dopisů Boženy Němcové.⁵

---

1 Dále jen ZAO.

2 Naše práce edičně zpracovává dopisy z let 1953–1961 a navazuje tak na bakalářskou diplomovou práci *Dopisy Jakuba Demla Timotheu Vodičkovi* (Ševčíková 2010), kterou v elektronické podobě připojujeme v příloze.

3 Komenda, P.: *Ediční příprava korespondence*. Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc 2008, s. 32.

4 Janáčková, J. – Macurová, A.: *Řeč dopisů, řeč v dopisech Boženy Němcové*. ISV nakladatelství, Praha 2001, s. 24

5 Římalová-Saicová, L.: *Komunikační strategie v dopisech Boženy Němcové*. Praha: Karolinum 2005.

2. Sebestylizace subjektu narátora/produktora

Pro dopis jako komunikát je příznačné napětí mezi komunikačními rolemi „já a ten druhý“, jehož působením pisatel nahlíží na svou osobu z pohledu adresáta tak, aby zprostředkovaný obraz autorského subjektu byl co nejvíce přesvědčivý. Osoba adresáta zásadně ovlivňuje výslednou podobu písemné komunikace, protože „v dopise nahlížení na sebe očima druhého indikuje stylizaci do takové role, v jaké by subjekt chtěl být tím druhým viděn“⁶. Pisatel se přizpůsobuje obrazu sebe sama, který si přeje v adresátovi vyvolat, a proto se stylizuje do určité role, vytváří si „masku“, díky které má působit na adresáta přitažlivěji.

Demlova korespondence je charakteristická rozdílným přístupem k jednotlivým adresátům a značnou mírou sebestylizace s tím spojenou. Vzorový příklad Demlova různého přístupu k adresátovi se naskýtá, srovnáme-li některé dopisy Timotheu Vodičkovi s dopisy adresovanými Josefu Battovi⁷. Korespondence s Battou pochází z let 1953–1961, jde tedy o reciproční komunikační výměnu probíhající souběžně s korespondencí Vodičkovi. Jak poznamenává Blanka Kostřicová v recenzi věnované edici *Milý pane Josefe B.*: „(...) osobě adresáta je tu věnována mnohem větší pozornost, než je u Demla zvykem.“⁸ Oproti dopisům Vodičkovi, uveřejněným například ve výboru *Píšu to při světle nočním*⁹, s nimiž recenzentka edici *Milý pane Josefe B.* srovnává, jsou listy Battovi daleko osobnější – jsou spíše kratšího rozsahu a pisatel svého adresáta bere stále na zřetel. Naproti tomu dopisy Vodičkovi zahrnuté ve výboru editorů Nekuly a Oliče¹⁰ se vyznačují monologickým charakterem, odklonem od osoby adresáta i korespondenčního stylu samotného (na žánr korespondence upozorňují pouze tradiční formální znaky dopisu jako datace, lokace či úvodní a závěrečné oslovení). Tomuto popisu odpovídají zejména dopisy z let 1953–1956, kdy intenzita Demlovy korespondenční aktivity vůči Vodičkovi dosáhla vrcholu.

Považujeme ovšem za nutné dodat, že podobnou strukturu zdaleka nemají všechny dopisy Vodičkovi. Výběr adresátů i jednotlivých dopisů ve zmiňovaném výboru byl ovlivněn snahou přiblížit čtenáři Demlovu osobnost, jeho běžný život a zázemí.

6 Komenda, Petr. *Ediční příprava korespondence*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008, s. 25.

7 Deml, Jakub. *Milý pane Josefe B.* Vyd. 1. Vsetín: Masarykova veřejná knihovna, 2001. 81 s. ISBN 80-238-6536-6.

8 Kostřicová, Blanka: „Komorní“ korespondence Jakuba Demla. In: Host, r. 17 (2001), č. 6, příl. Recenzní příloha, s. 4–5.

9 Nekula, M.–Olič, J. (eds.): *Píšu to při světle nočním: výbor z korespondence z let 1940–1961*. Torst. Praha 1998.

10 Výbor obsahuje jedenáct listů Vodičkovi. Naše práce zahrnuje sedm z nich. Jedná se o dopisy z 23. srpna 1953 (č. 98), 18. února 1954 (č. 113), blíže nedatovaný dopis z roku 1954 (č. 116), 14. ledna 1955 (č. 1956), 1. května 1955 (č. 165), 7. srpna 1955 (č. 176) a ze 12. prosince 1955 (č. 187).

Z objemného korpusu dopisů adresovaných Vodičkovi vybrali editoři obsáhlé popisné dopisy, které čtenářům nabízí Demlovy vzpomínky na Otokara Březinu, Josefa Floriana či Františka Bílka. Procházíme-li však korespondenci Timotheu Vodičkovi komplexně, nacházíme dopisy splňující tradiční charakteristiku korespondenčního stylu. Vůči adresátovi se v nich pisatel vymezuje do několika „rolí“, v nichž si přeje být Vodičkou vnímán.

2.1 Deml – kněz

Jako kněz v církevní správě působil Deml jen několik let po vysvěcení, poté byl penzionován. Svě kněžství však vnímá jako důležitou část svého životního poslání. V dopisech Vodičkovi Deml své postavení kněze vyzdvihuje. Klade důraz na kněžskou povinnost, na celebrování mše svaté a každodenní přijímání svátosti oltářní, například když se zmiňuje o tom, že navzdory nemoci celebuje: „*Srdce mi rebeluje, ale už se to jeví jen únavou, předtím to bylo tři dni horší, špatný dech a píchání. Přesto jsem mohl celebrovat. (...) Spím skoro celý den i celou noc, jen k fyzické a duchovní potravě si sedám.*“ (23. dubna 1953)

Svého kněžství, především možnosti obětovat za svého přítele úmysl mše svaté, využívá jako důkaz své přízně k adresátovi: „*Dnes jsem obětoval za Vaše zdraví, když my jsme tak zdraví.*“ (23. srpna 1953), „*Quotidie memor sum Tui ad altare.*“ (Každý den na Tebe pamatuji u oltáře, 15. listopadu 1947), „*Zabájíme jej [měsíc] tím, že prvního bude za Vás v naší kapli sloužena mše svatá.*“ (nedatovaný lístek z roku 1954, č. 128).

Poukazuje na výjimečné postavení, které mu kněžství mezi lidmi přináší: „*Chtěl jsem jim zaplatit útratu u Raušů, odmítli, chtěl jsem jim dát občerstvení v Medřiči, odmítli, a cestou mi povídali, že vezou železo z Blanska až za Tábor – že neradi někoho svezou, ale mne že vezou rádi... To ,mne‘ jsem správně pochopil jako ,kněze‘...“ (31. ledna 1952), „*Ale když si potom, vdaná, pomohla a byla obrožena smrtí, hledala mne jako kněze...*“ (nedatovaný dopis z roku 1953, č. 215)*

Své kněžství pojímá v dopisech i z jiného pohledu. Vnímá neúplnost svého kněžského povolání, když komentuje svůj titul konzistorního rady. Ačkoli držitel čestného titulu, ve farnosti nemá téměř žádné pravomoce: „*(...) ale poněvadž ona k ničemu nezavazuje a o ničem nerozhoduje (asi jako kněz, který od konzistoře nebo od biskupa dostal titul rady)*“ (27. září 1954).

Navzdory zdůrazňování svého kněžského povolání nalézáme v objemném korpusu korespondence pouze jediný dopis, ve kterém se pisatel podepisuje i s kněžským titulem „*P. Jakub*“ (10. prosince 1946) Podobně pisatel pomocí podpisu stylizuje v próze *Pro*

budoucí poutníky a poutnice. „Ještě jednou: díky. A ještě jednou! Váš Jakub Deml kněz.“ (Deml 1995, s. 53).

V druhé polovině padesátých let se v dopisech stylizace do role kněze pozvolna proměňuje do pozice Deml–starý kněz, popřípadě starý muž, stařec. Pisatel odhaduje, jakým způsobem je vnímán dobovou společností: „(...) *kdežto já [jsem] také ovšem cosi antikvárního, sedmasedmdesátiletý dědek, trochu legrační svými skandály, jakýsi wellsův kolohnát, spadlý z Marsu, ba spíše jen starý dnovitý farář, pěstující včelíčky a sedávající se svou kuchařkou v zahrádce*” (7. srpna 1955).

Explicitně pisatel vědomí vlastního stáří vyjadřuje nad dokončením překladu *Cvičení sv. Gertrudy*, které jej vede k zamyšlení nad nabytými životními i profesními zkušenostmi: „*Ach, začít znova žít, mohlo to všechno lepší být.*“ Dopis pak uzavírá podpisem „*Nalevo i napravo Váš Jakub Starý*“ (3. října 1954).

V nedatovaném dopise z roku 1954 (č. 116) je obsaženo hned několik variací role kněze. Mnohastránkový dopis je rozčleněn do osmi samostatných kapitol, které jsou očíslovány a označeny titulkem. Zatímco v úvodních kapitolách používá pisatel první osoby singuláru, v kapitolách IV, V a VIII přechází ve vyprávění do er-formy. V dopise se vystřídá několik označení vypravěčovy osoby. Pisatel se o sobě opakovaně vyjadřuje jako o panu radovi: „*Pan rada jde z pošty, recte z hospody. Svätý Josefe! To nebévalo,*“, „*následujících deset let zapomnělo [se] radovi za radu poděkovat, a zatím přešlo už tolik generací bravu...*“, jako o starém knězi: „*Za onoho času zanevřeli na starého kněze dva starí manželé.*“, „*To je v pořádku a starý kněz byl tak otrhý, že si z tobo nic nedělal, až – se vše vyjasnilo.*“ a v poslední řadě jako o starém muži: „*K starému muži přišla úctyhodná starší, hubená panna se spadeným žaludkem (...)*“ (nedatovaný dopis z roku 1954, č. 116).

2.2 Deml – spisovatel

Další rolí je stylizace spojená s Demlovým autorstvím a tvorbou. Opakovaně se pisatel staví do role autora ve finanční nouzi. Patrné je to v období jednání s nakladatelstvím Vyšehrad během roku 1947, při němž Vodička působil jako spisovatelův prostředník: „*Vskutku, pane Timothee, jest velmi možno, že odmítnu smlouvu podepsat a s Vyšehradem navždy přeruším styky! Nedostanu-li do týdne 25 000. Neboť 10 000 není pro Nás v této situaci nic. Muchovi jsme dlužni 12 000 na starý dluh a teď dotiskuje Moje přátelé (2 000 exemplářů), což bude nový dluh, jistě 20 000, neb tisk je trojbarevný...*“ (22. října 1947). „*M. R. J. dostala z Občanky honorář za Groua, takže u Muchy visíme jen se 7 000.*“ (26. října 1947). Vodička se pro Demla stává důvěrníkem, kterému vypočítává finanční dary, které dostává od svých dobrodinců, ale i o dluzích, o kterých se nesvětil ani

M. R. Junové: „*Ale M. R. J. neví a nesmí zvědět, že jsem dlužen 6 000 Kč na směnku, 1 000 Kč obchodníku Švestkovi – a ještě kdesi po stovkách... Tajně to budu splácet, až budu nad vodou...*“ (22. října 1947).

I přesto, že Deml od roku 1948 neměl možnost svá díla vydávat, nepřestává být literárně činný. Kromě vlastního psaní se vytrvale věnuje překladům z latiny. V komunikátu zachycuje tvůrčí proces v jeho různých etapách. Ztvárňuje prvotní nápad, inspiraci vedoucí k novému textu: „*Něco málo jsem si z toho snu udržel v paměti, něco málo jsem z toho vypravoval slečně Rose, a ona mne prosila, abych to napsal. Takový je tedy, drabý příteli, původ mého KONIKLECE¹¹, a já Vás prosím, abyste jej přijal jako pozdrav mého rodného kraje. Koniklec – Pulsatilla – Kubshelle.*“ (2. dubna 1954), objasňuje svou ideu: „*Tu konkordanci březinovskou¹² si představuji tak, jak Vám tady posílám, takový slovník Congregans congregabo. Co nejvíc materiálu, analogii – systém bude již v tom, formálně tj. vědecky, literárně dá se potom (anebo současně) zpracovat.*“ Popisuje rozhodování, zda přijme nabízenou práci: „*Toho Bellarina bych rád přeložil, ale kdyby to bylo možno někde v klášteře, třeba u jeptíšek, v Tasově jsem zaměstnán mnoho jinak.*“ (15. ledna 1947), samotnou tvorbu: „*Zatím mám nebo ‚sleduji‘ jednu tendenci: abych nějak pomohl věřícím i nevěřícím a abych nějak pomohl, přičiňuji se o to, abych nebyl nudný.*“ (o předmluvě k *Exerciciím sv. Gertrudy*, 20. listopadu 1954), postupující práce: „*Dr. Banžetovi jsem odeslal první část překladu (čtvrtinu toho Bellarina), ale smlouvu s nimi ještě nemám.*“ (30. března 1947) i recepci vlastního díla: „*Vladimír Holan mi píše: ‚za Triptych a Vaše slovo se neděkuje, za to se líbá ruka‘.*“ (25. listopadu 1960)

Dopisy samotné se pro pisatele stávají prostorem pro psaní, poskytují mu náhradu vlastní tvorby. Tomu, že si pisatel uvědomuje tuto zástupnou funkci svých listů v padesátých letech, napovídá úryvek z Demlova dopisu Romanu Jakobsonovi, kde o své pozdní korespondenci píše: „*To jsou teď moje Šlépěje!*“¹³

Beletristické postupy pronikají do Demlova korespondenčního stylu při líčení vzpomínek, v popisech snů, v dlouhých dopisech z let 1952–1956, ve kterých jsou mozaikovitě uskupeny vzpomínky, zprávy o dění v Tasově a okolí nebo o návštěvách Demlových přátel. V těchto obsáhlých dopisech nacházíme postupy pro korespondenci nezvyklé a narušující tradiční strukturu dopisů. Dopis, jakožto akt soukromé písemné komunikace, je členěn na „více či méně závazné složky, k nimž patří a) lokace a datace, b) oslovení a pozdrav, c) úvod dopisu, d) vlastní obsah

11 Báseň v próze, datovaná „*V Tasově na Boží hod velikonoční 18. dubna L. P. 1954*“ a věnovaná Vodičkovi. Jde o poslední rozsáhlejší doplněk *Mých přátel*.

12 Rukopis nesoucí pracovní název *Potkávám Otokara Březinu*. Výsledkem měl být soubor poznámek a výkladů z četby současných básníků ovlivněných Březinou.

13 Nekula, M.–Olić, J. (eds.): *Píšu to při světle nočním: výbor z korespondence z let 1940–1961*. Torst. Praha 1998, s. 337.

dopisu, e) závěr dopisu, f) pozdrav a podpis, g) postscriptum“ (Čmejková-Svobodová, 2005, s. 133).

Deml, jako narátor/produktor v mnoha případech zcela opomíjí úvodní části – pozdrav a uvedení dopisu. Porušuje dialogický charakter dopisů, některé jsou tvořeny monologickými texty, takže kromě pravidelného dodržování formálních znaků, jako jsou datace a lokace listů, závěrečný pozdrav a podpis, nenesou jiné známky korespondenčního stylu. Na výraznou tendenci k monologizaci dopisů upozorňuje Petr Komenda: „Jakmile se prosadí expresivita mluvčího, dopisy získávají monologické až autokomunikační rysy, což je přibližuje deníkovému žánru.“¹⁴ Na „téměř úplné odhlédnutí od adresáta“ upozorňuje i Blanka Kostřicová v recenzi výboru Demlových dopisů z let 1940–1961 *Píšu to při světle nočním*¹⁵, kde poukazuje na to, že Deml ve svou pozdní korespondencí navazuje na své asociativní prózy.

Monologizující texty v korespondenci Vodičkovi jsou typické zejména pro dvě období vzájemné písemné komunikace. Jednak jsou to dopisy z rané etapy korespondence, jež bychom mohli charakterizovat jako texty vzpomínkové, úvahové a apologetické. Krátce po skončení druhé světové války čelí Deml obviněním z kolaborace s fašisty a na svou obhajobu píše dopisy přímo reagující na konkrétní novinové články. Příkladem může být text „*Jak se Otokar Březina ode mne distancoval*...“ (dopis č. 19 ze dne 8. prosince 1946), ve kterém se Deml detailně rozpomíná na poslední společnou cestu k Anně Pammrové. V listu naprosto převažuje vyprávěcí postup. Struktura tohoto listů je prostá – jde o jednoduché vyprávění s detailními popisy, chybí mu oslovení či jakýkoli jiný typ kontaktu s adresátem dopisu.

Podobného charakteru jsou dopisy s popisy snů, které pisatel v korespondenci často zaznamenává. V dopise s datací „*V úterý velikonoční 1954*“, zmiňuje autor sen, který jej inspiroval k sepsání básně v próze *Koniklec*. Jde o krátký list, v němž pisatel bez úvodního slova či pozdravu přechází přímo k líčení: „*Stalo se to tak*.“ Stejně tak postupuje pisatel v dopisech, které Vodička nazval jako *Sny o Jordánu*. Ve dvou po sobě následujících listech se Deml vrací ke snu, ve kterém spolu s Vodičkou vystupovali. V textech se sice k Vodičkovi obrací, ale důvodem je jen jeho „účinkování“ ve snu: „*Z jedenáctého na dvanáctého tohoto měsíce v noci se mi zdálo, že jsme šli spolu širokým údolím řeky Jordánu ve Svaté zemi. Byl slunný jarní den*.“ (14. května 1954), ale obecně ve snových textech převažuje Demlovo zanícené líčení: „*Usnul jsem tedy a zdálo se mi, že zdi kostela mizí a oltář že se mění v jakýsi pahorek a na tom pahorku že hoří obníček. Bylo jako odpoledne brzo zjara*...“ (V úterý velikonoční 1954), „*Tu noc z 28. na 29. ledna letos (před*

¹⁴Komenda, Petr. *Ediční příprava korespondence*. Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc 2008, s. 12.

¹⁵Kostřicová Blanka. *Noční světlo Jakuba Demla*. Host r. 16 (2000), č. 5, příl. Recenzní příloha s. 4–5.

úmrtím dnem Pavly Kytlicové) se mi zdálo, že právě na těch místech u toho potoka a v témž světle jsem uviděl Pavlu Kytlicovou a v tom potoce jsem chtěl utrhnout jakési kvítka a vkročil jsem do vody až po ramena...“ (16. února 1956). Argumentem pro to, že Demlovy dopisy se v mnoha ohledech blíží autorově literární tvorbě, spatřujeme i v tom, že Vodička dopisy popisující sen o Jordánu vyňal ze zbylé korespondence, opatřil je názvem *Sny o Jordánu* a uložil samostatně.¹⁶

Druhou skupinou dopisů, v nichž sledujeme odklon od tradiční korespondenční formy, jsou pak obsáhlé členité polytematické dopisy, pocházející především z období let 1953–1956. Asociativně řazené příhody i delší příběhy z Tasova doplněné záznamy dialogů v horáckém nářečí a prokládané záznamy o návštěvnicích, citáty a odkazy na oblíbené knihy či autory či úvahami nad překládanými texty rozčleňuje Deml číslováním, kresbami nebo nadpisy na jednotlivé kapitoly. Jako ukázka tohoto typu listů nám poslouží již zmiňovaný dopis č. 116 z jara 1954. Složen je z osmi kapitol, které jsou číslovány a dokonce opatřeny samostatnými nadpisy. Dopis neobsahuje dataci, ani úvodní oslovení adresáta, nýbrž je uvozen nadpisem první kapitoly. V jednotlivých kapitolách se Deml rozvzpomíná na Vítězslava Nezvala, pět kapitol zahrnují vyprávění o tasovské sousedce a pouze ve dvou se pisatel explicitně obrací na svého adresáta, a to v částech věnovaných poznámkám k novému překladu Apoštoláře. V tasovských epizodách zobrazuje sám sebe jako postavu vyprávění, když přechází do er-formy a hovoří o sobě jako o panu radovi či starém knězi.

Kromě Tasova je opakujícím se dějištěm těchto drobnějších příběhů Moravec, kněžské soustředění, které Deml naštvil několikrát a o jehož obyvatelích Deml na stránky dopisů Vodičkovi opakovaně referuje, jak je tomu například v dopise z 20. dubna 1955.

Motivy, které pisatel do dopisů začleňuje, prostupují mnoha jeho literárními texty. **Sny** a snové vize se objevují v textech *Notantur lumina* (1907), *Hrad smrti* a *Tanec smrti* (1914), *Domů* (1913), *Šlépěje III.* (1919), *Česno* (1924), *Můj očistec* (1929), *Zapomenuté světlo* (1934), *Princezna* (1935) či *Podzimní sen* (1951). V textech korespondence mají sny také významné postavení: „*Tomu Vy rozumíte, příteli Timothee, neboť právě ve snu věci skutečné zjevují svou pravou podstatu.*“ (V úterý velikonoční 1954).

S tématem rodu a Tasova pracuje Deml od knihy *Domů* (1913), přes *V Zabajkálí* (1912), *Mohylu a Tepnu* (1926), *Šlépěje* dvacátých a třicátých let až k *Rodnému kraji* (1936). Později se objevují v prózách *Bratr Antonín* a *Bratr Josef*. V letech 1922–29 byl Deml pověřen zapisováním do tasovské městské kroniky.¹⁷ V návaznosti na tyto texty se

¹⁶ Toto vyjmutí ze souboru korespondence pak respektoval i dr. Kouřil, jenž při zpracování Vodičkovi pozůstalosti v ZAO zahrnul *Sny o Jordánu* do samostatné složky.

¹⁷ Deml, Jakub. *Kronika městečka Tasova: Faksimile tasovské kroniky psané v letech 1922-1929 Jakubem Demlem.*

narátor stylizuje do role tasovského kronikáře a glosátora místních událostí: do své korespondence začleňuje vyprávění z Tasova o různém rozsahu, většinou anekdotického charakteru, humorné příhody sousedů či zprávy z „černé kroniky“. Deml volí formu vypravování: „*To bylo tak: Josefu Demlovi do Jednoty přišel škopek želi, měl vážit přes metrák, ale vážil o 40 kg míň.*“ O pár odstavců dále tuto uvozovací formulku ještě několikrát opakuje: „*To bylo tak: Paní učitelka Bohunka Demlová z Medřiče...*“ (20. května 1953), na zprávy z Tasova v jednom případě explicitně poukazuje už nadpis dopisu: „*Z tasovské Kroniky. V okresním městě je jeden sloutný lékař. Jeho paní odešla k vlaku, aby kamsi odjela. K tomu lékaři přišla do ordinace paní řídící z Tasova. Paní doktorová zmeškala vlak i vrátila se domů. Pan doktor měl dveře zamčené do čekárny, ne však do kuchyně. Paní doktorová vešla do ordinace a našla je in flagranti.*“ (nedatovaný dopis z roku 1954, č. 114). Pisatel si uvědomuje „pokleslost“ tasovských zpráv, a proto adresátovi své počínání vysvětluje: „*Zprávy, které Vám podávám z tasovské kroniky, píšu jen Vám, drahý příteli, pro informaci, protože pro Vás to není ani nactintrhání, ani pomluva – Vy žijete v městě a mnohé věci venkovské jsou Vám utajeny a Vy spisovatel, factor verbi, jste povolán být lékařem národa – a mé poznámky Vám mohou k tomu také přispět...*“ (16. října 1955). Subjekt adresáta/receptora zde ovlivňuje obsah dopisu. Pisatel uzpůsobuje výběr témat se zřetelem na adresáta a při výběru akcentuje témata, která adresáta zajímají.

V rámci rolí spjatých se spítovatelstvím a literaturou se pisatel mimo jiné představuje také jako literární kritik: „*Bochořákovy Tři slzy jsou spíše tři láčky po štěněti. Zahradníčkáv Svatý Václav je unavený, opakuje slova jak po nevyspání a učí se od Sokolů: Za tebou, za tebou, za tebou vpřed! Na to je vřed a měl to být Střed. Kde jsou Korouhve!*“ (18. června 1947).

2.3 Deml – latiník

Už při zběžném posouzení korespondence je zřejmé, že Deml patřil k aktivním uživatelům latiny. Latinské výrazy, slovní spojení, celé věty i citáty se v textu vyskytují velmi často. Latinská oslovení v úvodech a závěrech dopisů mají kontaktovou funkci¹⁸, s vyjádřením v latině se produktor obrací na svého adresáta. Společná znalost latinského jazyka navíc otvírá komunikantům další prostor pro vzájemný kontakt, a tou je společná činnost překladatelská.

Deml-latiník se ve vztahu k Vodičkovi-latiníkovi staví do role méně zdatného překladatele. Často se k němu tedy obrací pro radu: „*Impedire prece neznamená porazit*“ (24. dubna 1953), „*Je to správné, když v tom Bellarminovi slovo essentia překládám bytnost, jak mi*

Brno: Jota, 1991.

18 Termín Jakonsonova komunikačního modelu viz Čermák, František *Jazyk a jazykověda*. Karolinum, Praha 2001., s. 18–20.

nakázal Dr. Miklík? Mám to zrovna v korektuře. Já měl někdy podstata.“ (18. června 1948). O svých překladatelských schopnostech se pisatel vyjadřuje se skromností: „*Až definitivně necháte tu sv. Gertrudu, můžete nám ji poslat zároveň s poukazem, co by se mělo z ní přeložit, já jen vím, že styl její je těžký, přesto však bych se pokusil lámat jej do naší řeči.*“ (9. října 1953), vystupuje jako člověk, který se rád nechá poučit: „*Milerád připouštím, aby mne lidé opravovali. Je to vlastně nejlepší škola.*“ (8. února 1954). Vodičkovo uznání týkající se překladů s povděkem kvituje, ale znovu jej doplňuje srážením svých schopností: „*(...) posílám vám to páte cvičení sv. Gertrudy. Uznání Vaše toho mého taylorství a sartorství je vysoké a vzpružuje ovšem mé stařecké hnáty.*“ (1. srpna 1954) Nedokonalost svého překladatelského umu deklaruje i v závěrečném podpisu: „*Váš Jaký taký Sartor*“ (látač). Vodičkovi přikládá hlavní zásluhu na dokončeném překladu: „*Jisto je tolik, že bez Vás bych byl tyto Exercicie překládat ani nezačal, ani je nedokončil.*“ (3. října 1954).

Důraz na společnou znalost latiny využívá pisatel v projevech důvěrnosti. Tomuto aspektu Demlovy komunikační strategie se blíže věnujeme v kapitole 3.4.

2.4 Deml – vyvrhel

Život Jakuba Demla je naplněn mnoha osobními dramaty, problémy a konflikty. Ve spojení se skutečností, že i na poli profesním byl považován za outsidera, jehož dílo nikdy nebylo přijato širší čtenářskou obcí, jej životní zkušenosti přivádějí ke stylizaci do role vyvrhele či psance. Po bojích s brněnskou konzistoří, tragických vztazích k ženám, smrti blízkých (Pavla Kytlicová, Otokar Březina) a negativních přijetích děl z konce třicátých let (*Zapomenuté světlo, Mé svědectví o Otokaru Březinovi*) přicházejí v době, do které spadá námi zpracovávaná korespondence, potíže, které mají zásadní vliv na podobu pisatelova korespondenčního stylu.

Po skončení druhé světové války bylo zahájeno vyšetřování Demlovy činnosti za okupace a od poloviny roku 1945 do roku 1948 čelil obviněním z kolaborace a útokům na svou osobu v československém tisku. Tlak, kterému byl vystavován, ventiluje na stránkách dopisů Vodičkovi, který se stal jedním z aktérů dlouhodobých polemik o Demlově vině či nevině. Deml aktivně vyzývá adresáta k četbě inkriminovaných článků: „*(...) Židům mé Svědectví nedá spát: v pátek 11. X. obul se do mne v Kulturní politice (vydává E. F. Burian) pseudonym Brambora kvůli Židovi Ledererovi a dovozuje, že se mi nesmí povolit psát a vydávat knihy, poněvadž jsem kolaborant ze školy Streicherovy a cizokrajné Bloyovy etc. Přečtete si to!*“ (12. října 1946), podotýká, že to není poprvé, kdy je jeho jméno vláčeno tiskem: „*pan Brambora zřejmě čerpá z pramenů klepařských, z týchž, z nichž 1915 vyvrhlo mé „kolaborantství“. Co mně zbývá, T. G. M., jsem-li špatný co kněz, co křesťan, co člověk?*“

(22. září 1947). Svou stylizaci do role psance završuje podpisy: „*Váš Kolaborant*“ (5. prosince 1946), „*J. Moriturus*“ (nedatovaný list č. 27), „*Váš Jakub Vyvrhel*“ (22. září 1947) či „*Vester NeYester Minimus J.*“ (Váš NeYester nejmenší J., 19. prosince 1948). Negací jména Yester se pisatel distancuje od pseudonymu protektorátního ministra školství a lidové osvěty Emanuela Moravce, jenž se v poválečných letech stal symbolem kolaborace.

Po únoru 1948 se situace nezlepšuje. V červnu 1948 informuje pisatel, volící pro sebe atribut „*Jakub Ztracený a Zatra*“, ztrátu některých občanských práv, přičemž se znovu staví do role osoby trpící negativním obrazem v médiích: „*Že jsem ztratil volební právo, je i v Úředním listě, orgánu to SNB, Národních výborů, škol etc. Nový ředitel tasovské měšťanky už tuto mou klatbu pilně šušká po Tasově.*“

V listopadu 1949 je provedena likvidace tasovského nakladatelství Marie Rosy Junové, poněvadž v platnost vchází státní zákaz soukromých nakladatelství a vydavatelství. Demlův statut spisovatele je tedy ohrožen nemožností publikovat. Stylizuje se do role autora, jemuž zabraňováno vydávat svá díla: „*P. Dokulil mně řekl, že Občanská tiskárna udělá se mnou na překlad z toho Bellarmina smlouvu, ale jedna z podmínek bude, že v knize té nesmí být uvedeno moje jméno, leda prý nanejvýš iniciálami J. D.*“ (lístek z roku 1948, č. 87.), projev stylizace do této role opět nalzáme i v závěrečné formulaci – dopis ze 24. dubna 1953 zakončuje pisatel podpisem, ve kterém sám sebe označuje za „bezejmenného“: „*Váš Sans Nom*“.

Stylizace do role člověka, který se od ostatních nějakým způsobem odlišuje, nemizí ani v letech pozdějších. Prezentace vlastní jinakosti či zvláštnosti je vyjádřena například podpisem „*divný Podiven*“ (20. dubna 1955).

V podpisech obecně našel Deml vhodný nástroj pro sebestylizaci. Ke zvýraznění role vyvrhele či člověka odmítaného dopomáhají snižující či potupná označení vlastní osoby, která pisatel v podpisech využívá. Pro podpisy volí označení evokující malost či zbytečnost vlastní osoby: „*Jacobus Minimus*“ (nedatovaná pohlednice, č. 83), „*Zatím tolik Váš Pikolík*“ (20. května 1953), „*Váš beže zbytku jinak Podbytečný*“ (18. června 1948), využívá záporné či vlastní osobě nesympatické postavy Dickensovy *Malé Doritky*: „*Váš Rigam Blandois*“ (5. dubna 1948), „*Váš Artur Clennam vulgo Asinus Cammunis*“ (obecně řečeno osel obecný, 8. dubna 1948) a nevyhýbá se ani pojmenováním expresivním a vulgárním: „*Váš Držgrešlá*“ (15. července 1954), „*Jakub Peripsema*“ (výkal, 26. prosince 1954).

3. Stylizace subjektu adresáta/receptora

Soubežně se sebestylizací přisuzuje určité role svému adresátu. Ve svých dopisech zvýrazňuje zejména několik adresátových vlastností a charakteristik.

3.1 Vodička – spisovatel

V korespondenci z prvních let známosti pravidelně nacházíme stopy Demlova seznamování se s Vodičkovým spisovatelským dílem. Pisatel si dává velmi záležet na tom, aby si adresát byl vědom toho, že se o jeho tvorbu velmi zajímá a často s ním sdílí své názory na jeho tvorbu, vůči které se projevuje velmi pochvalně: „(...) už mnoho z Vašich prací jsem přečetl a zaradoval jsem se z toho i napřímil v duchu.“ (26. března 1945), „Vaše články v Hlubině, původní i přeložené, čtu vždy s jistou vášní. Asi proto, že nejsou vášnivé na povrchu.“ (21. ledna 1946) nebo „(...) jsme si pochutnali na Vašich Krůpějích a tu výbornou chuť budeme cítit tak dlouho, dokud nepřijdou Stavitelé věží.“ (18. srpna 1946).

Pisatel adresáta stylizuje do postavení autora zaměstnaného prací, bere ohled na jeho pracovní nasazení a dává mu najevo, že ví o jeho pílí a zaneprázdnění: „Až najdete prázdnější chvíli, zase nám napište slůvko.“ (22. října 1946)

3.2 Vodička – arbiter elegantiarum

Pisatel oceňuje adresátovy názory jak na literaturu a umění vůbec, tak na náboženství a morální hodnoty. Aby podtrhl hodnotu Vodičkových mínění, zdůrazňuje je spojením s nadřazeným božím řádem, adresátovy názory pro něj nabývají významu, protože odpovídají hodnotám křesťanským: „Vy jste vynesl rozsudek, formální ortel a proti němu může být jen člověk, který za života eliminuje Boha, Otce, Syna a Ducha svatého...“ (15. prosince 1954). Dává najevo, že si cení adresátovy zásadovosti a pevnosti jeho názorů: „Vaše řeč je Ano, Ano, Ne, Ne. Jak to má být u zpovědi. U křesťana. U člověka – sicut in coelo...“ (lat.: jako v nebi, 8. listopadu 1946).

Adresátův vkus ovlivňuje básníkovu četbu, na jeho doporučení objevuje pisatel jemu dosud neznámé autory, za což neopomíná vyjádřit své díky: „Vaší mocí zamiloval jsem si znovu Hamleta – ale nikdy nebudu mít rád Saudky a Kafky. (...) Josefa Conrada poznávám teprve od Vás. A nejen její...“ (8. listopadu 1946).

Svého adresáta staví Deml do role posuzovatele, podle jehož mínění se řídí. Obrací se na receptora dopisu například s žádostí o posouzení doručených textů či

kreseb, vyžaduje jeho názor: „*Pí Hana Blažková-Hrubešová nakreslila a kolorovala dvěma snoubencům obraz sv. Josefa (oni jsou Pepíci), jehož fotku Vám přikládám s diskrétní otázkou o diskrétní (lze-li) Vaší odpověď (bez odpovědnosti).*“ (dopis z listopadu 1953, č. 104).

Postavení Vodičky jako arbitra zcela doslovně dokládá Demlův dopis Jířimu Blažkovi ze 14. února 1952: „*Tím vším se stalo, že teprve dnes Ti posílám, co mi napsal Arbiter elegantiarum, pan Timotheus Vodička, o Tvé Svaté Terezičce, kteroužto kresbu ode mne byl dostal; píše:...*“¹⁹.

V této souvislosti se nabízí srovnání s Otokarem Březinou, který pro Demla představoval osobní i profesní autoritu až do jeho smrti v roce 1929. Tomu, že jej Vodička částečně zastoupil v roli arbitra, napovídá úryvek z Demlova dopisu Březinovi, ve kterém žádá o radu, podobně jako v předchozí ukázce Vodičku: „*Přiložený rukopis o Vašem díle dostal jsem poštou od Miloše Dvořáka... Ten Miloš Dvořák potřebuje mé rady, něco takového píše, ale já mu poradit nedovedu, neznaje universitní praxe, přijdu o radu poprosit k Vám...*“ (2. února 1927)²⁰.

3.3 Vodička – učitel a znalec

Pisatel si přeje, aby si byl jeho adresát vědom toho, že si váží a cení jeho vědomostí: „*Za poučení o slovanské boboslužbě jsem Vám vděčen, neb jste mne upokojil.*“ (Na Sv. Roberta Bellarmina 1953), „*Nezapomínám, že jste dp. Nádeníčkoví opravil tu VI. kapitulu ze svaté Gertrudy a děkuji Vám za to.*“ (nedatovaný dopis z roku 1954, č. 114) Na Vodičkovu úlohu znalce latiny již bylo upozorněno.

3.4 Vodička – „fidelissimus“

Důležitou rolí, do které pisatel svého adresáta stylizuje, je role důvěrníka, spřízněné duše a nejvěrnějšího přítele.

Na vztahu s Vodičkou si Deml cení zejména vzájemného porozumění, jak zdůrazňuje v průvodním dopisu ke *Konikleci*: „*Tomu Vy rozumíte, příteli Timothee, neboť právě ve snu věci skutečné zjevují svou pravou podstatu.*“ (V úterý velikonoční 1954). Hodnotu vzájemného vztahu klade velmi vysoko, přirovnává jej ke vztahu uvnitř Svaté rodiny: „*Citoval jsem podle P. Fabera Marii z Agredy, že v domku Nazaretském panovalo větší mlčení než v kterémkoli kartuziánském či trapistickém řádě etc., a P. Nádeníček ihned vypravoval, že byl letos na jednom ruském filmu, kde podle sebe seděli dva milenci a on mlčel, takže milenka ho napomenula:*

19 Deml, J.: Píšu to při světle nočním. Výbor z korespondence z let 1940–1961. Torst 1998, s. 18.

20 <http://www.christiana.cz/vetusvia/autori/milos-dvorak>

„Proč nemluvíš? Mluvi, tak daleko to s náma ještě nedošlo, abychom spolu mlčeli!...‘ A s náma už to tak daleko došlo, či ne?“ (5. srpna. 1953).

Vzájemnou blízkost líčí pisatel až jako jakousi telepatickou propojenost: *„Zpráva o té chřipkové recidivě nás zabořila. Však, jsme měli divné a divoké sny a mlle R. říkala, že asi Vám není dobře.“ (18. února 1954), klade důraz na společné prožívání těžkostí i radostí: „Díky za Vaši vzpomínku k mé pětasedmdesátce. Pomohla mně nemálo a podle toho jsem Vám i vděčen, ač jsem si jist, že mně pomohla víc, než vím a mohu vědět.“ (23. srpna. 1953), z nemocničního lůžka píše: „Nemám zde ani místa, ani pokoje, abych Vám odpověděl a poděkoval, jak si přeji. Jisto je, že na Vás myslím vlastně stále. Není mezi náma temnoty. Před náma je jen Chléb a Slovo.“ (16. února 1956), vidí spojitost ve zhoršování zdravotního stavu, které postihlo oba komunikanty v krátké době, metaforicky jej nazývá „stromem nejbližším“: *„K tomu Vašemu blahopřání trůfám si počítat i zhoršení Vašeho „zdravotního stavu“, protože kdýž blesk ubodí na jisté místo, rád přeskakuje do nejbližšího okolí, ba někdy si to i zmejlí a udeří do nejbližšího stromu, ačkoli měl namířeno na chalupu, která stála o devět metrů dál.“ (23. srpna. 1953).**

Adresáta stylizuje do role přítele, jehož nepřítomnost jej velmi sužuje, a dožaduje se proto osobního setkání: *„Mortis meae causa proxima Vestra absentia.“ (Příčinou mé smrti je Vaše nepřítomnost, 27. května 1957), adresátovo oznámení o příjezdu chválí: „Že nám naznačujete možnost své brzké návštěvy, to nás plní radostí a útěchou! Není přece možno všechno jen psát.“ (20. května 1953), „Raduji se, že tento měsíc zavítáte k brobu Parly Kytlicové. Velmi schvaluji, že se tu sejdeme s Vámi až po těch mých narozeninách, „jeden neví“, přesto, že to letos bude bez muziky...“ (9. srpna 1953).*

Stylizace adresáta do role přítele, který se mu nevěnuje dostatečně, proniká do korespondence, když se pisatel s žárlivou výčitkou ohrazuje vůči Vodičkově budoucí manželce, Marii Rose Junové: *„Usmívám se šibalsky, protože nedávno jsem Vám poslal sedmdesátistránkový dopis a Vy mi na něj odpovídáte sedmi řádky minus pět. Šibalsky se usmívám, protože kdykoli Vám chci něco napsat, už Vám to napsala Mlle R., a já potom nevím, či, co jsem.“ (15. ledna 1952).*

Svou přízeň projevuje adresát nejrůznějšími hmotnými pozornostmi a dary, které spolu s dopisy zasílá. Z dopisů je zřejmé, že se Vodička zdráhá je přijímat, a proto se Deml staví do pozice člověka, který se potřebuje zbavit nenadálého daru či pozornosti, a svůj dar tak stylizuje jako prosbu a žádá adresáta o pomoc. Staví jej do role pomocníka, popř. adresátem daru činí Vodičkovu matku: *„(...) ač bychom si velmi přáli vědět, zdali se nezarmoutíte, kdybychom vám, resp. mamince poslali něco z toho, co sami nezaslouženě z ruky Boží dostáváme, vždyť by tím nepadl žádný stín na naše přátelství. Svátý Josef se taky neurážel, když lidé do Betléma přinesli nějaký dárek Dárci všech darů.“ , „(...) dnes přišel od tajemníka Chestertonova Dr. Kruly balíček slovenských oštiepků a poněvadž já na to nemám zuby,*

prosím Vás, abyste ten můj podíl převzal na sebe s tím úmyslem, abych bez nových vnitřních i vnějších překážek co nejdřív dokončil překlad té svaté Gertrudy.“ Znovu zde svého adresáta přirovnává ke svaté osobě, čehož využívá k jeho obměkčení, očekává, že se pak adresát zachová podle jeho smýšlení. Podobnou tendenci spatřujeme i v Demlově díle: *„Hledal jste mne v kostele, tedy „v těch věcech, které jsou Otce mého“, ale nebyl jsem tam... Bůh mne nechává ještě na živu, doufám tedy, že mne ještě nezatratil, nybrž čeká na skutky mého pokání, i prosím Vás, abyste i Vy nechal mne na živu, tj., abyste nyní i vždycky důvěřoval mému přátelství, a jestliže jsem Vám ukřivdil, chci „nahradiťistónásobně“, což arci není možno bez Vašeho srdce, at’ si říká rozum cokoliv...“* (Deml 1995, s.37).

3.4.1 Vývoj důvěrného vztahu z hlediska frekvence dopisů

O vývoji důvěrnosti ve vzájemném vztahu komunikantů napovídá frekvence, s jakou byly dopisy v průběhu let odesílány. Korespondence, která by vypovídala o samotném prvopočátku přátelství, dochovaná není.²¹ První Demlův dopis, který je v pozůstalosti Timothea Vodičky obsažen, pochází z června 1944 a je současně jediným dopisem z tohoto roku. List svědčí o tom, že korespondenční výměna mezi spisovateli už nějaký čas probíhá. Pisatel totiž bez dalšího vysvětlování podrobně popisuje novinky z tasovské vily, takže je zřejmé, že adresát je se základním uspořádáním Demlovy domácnosti již seznámen: *„(...) včera na církevní svátek Božího těla sloužily se v naší domácí kapli tři mše svaté“* O tom, že vztah mezi komunikanty už postoupil, vypovídá i pozvání k osobní návštěvě: *„Na další novinky musíte se přijít osobně – persönlich podívat.“* (9. června 1943).

Vztah komunikantů se začal upevňovat a prohlubovat v době bezprostředně po skončení druhé světové války, kdy byl Deml obviněn z kolaborace. Poté, co se Vodička vedle Miloše Dvořáka, Jana Zahradníčka či Vítězslava Nezvala veřejně postavil na jeho stranu²², se mu Deml otevřel a dovolil mu v případě potřeby užít i části vzájemné korespondence: *„Tyto dnešní stránky, pane Timothee, máte ‚k dispozici‘, můžete jich po své vůli použít na tu Bramborovou sezónu a pro Kuncův Slovník spisovatelů, aby tam měli o jednu mou ‚pomluvu‘ víc.“* (8. prosince 1946) Během roku 1946 tak počet vyměněné korespondence narůstá, dochovalo se šestnáct Demlových listů. Jejich frekvence se zvyšuje od října 1946, intenzivní korespondenční aktivitu udržují komunikanti i po celý následující rok,

21 První krok k navázání vzájemného přátelství podnikl Timotheus Vodička v roce 1943, kdy ve věstníku *O knihách* publikoval článek u příležitosti Demlových pětadesátých narozenin.

22 Viz Vodička, T.: *Pan Brambora odpovídá*. Akord r. XIV (1947/48), č. 2, s. 71–73.

Vodička, T.: *Pan Brambora neodpovídá*. Akord r. XIV (1947/48), č. 5, s. 186.

Vodička, T.: *Pan Brambora odpovídá*. Akord r. XIV (1947/48), č. 2, s. 71–73.

Vodička, T.: *Pan Brambora neodpovídá*. Akord r. XIV (1947/48), č. 5, s. 186.

kdy do Olomouce zaslal třicet jedna listů v rozmezí zhruba jeden za dva týdny. Dopisy jsou datovány v intervalech přibližně čtrnácti dnů. Kromě frekvence narůstá i rozsah dopisů. Nejde už jen o krátké zprávy či pohlednice, ale objevují se první obsáhlejší dopisy. Korespondence z let 1947 a 1948 je adresná, věcná, nabitá aktualitami (reakce na články apod.). Tématem dopisů se stává i Vodičkova spolupráce s tasovským nakladatelstvím. Vodička připravuje vydání svých vlastních textů, ale především jej Deml ustanovuje redaktorem svých Sebraných spisů, jejichž první svazek *Mobyla* vyšel roku 1948. Obsahem komunikace jsou praktické záležitosti, v listech jsou často zastoupeny poznámky a dotazy týkající se příprav knižních titulů.

Přes profesní spolupráci intenzita dopisů postupně klesá. V roce 1948 jejich počet (opíráme se o počet dopisů uložených v ZAO) klesl oproti roku předchozímu na třetinu, z roku 1949 se dochoval jediný dopis, z let 1950 a 1951 po třech dopisech. Jiří Olič dává pokles za vinu atmosféře doby po únoru 1948.²³ Spisovatelova nedůvěřivost vůči písemné korespondenci způsobila, že přerušil styky s většinou svých přátel. Zatímco v jiných letech stačil Deml za rok vyprodukovat na stovky dopisů, v padesátém roce putuje z Tasova celkově jen kolem deseti dopisů²⁴.

Navzdory těmto podmínkám počet korespondence od konce roku 1952 opět vzrůstá, navíc nabývá literárních kvalit. Pisatel ve svých listech reflektuje návštěvy v kněžském soustředění na Moravci, pocity z četných návštěv, které do Tasova přicházejí, a další události z tasovského okolí. *Listy z Tasovské kroniky*, jak sarkastické komentáře událostí městečka Olič²⁵ nazývá, rozesílá Deml nejbližším přátelům a známým. Nárůst dopisů tohoto typu v korespondenci Vodičkovi sledujeme od roku 1953 do poloviny roku 1956. Během této doby napíše Vodičkovi sto šestnáct dopisů, jejichž frekvence dosahuje maxima roku 1954, kdy pisatel píše dopisy v týdenních intervalech. O vysoké frekvenci a kontinuitě korespondence v letech 1952–56 svědčí časté Demlovy reakce a poděkování v úvodech dopisů, které jindy nejsou obvyklé.

Velký zlom nastává roku 1956 nejen v pisatelově domácnosti (Vodička se v srpnu 1956 oženil s Marií Rosou Junovou), ale jako zásadní a přelomový se rok 1956 jeví i pro vzájemnou korespondenci Demla a Vodičky. Počet dopisů se díky Vodičkovu častému pobytu v Tasově zmenšuje a vzájemná písemná komunikace již nikdy nedosáhne intenzity předchozích let.

---

23 Olič, J.: *Čtení o Jakubu Demlovi*. Votobia. Olomouc 1993, s. 156.

Obětními beránky KSČ se stalo mnoho lidí z okruhu Demlových přátel a známých. V červenci je v procesech s katolickými spisovateli, kněžími i laiky odsouzeno mnoho Demlových přátel: mimo jiné např. Jan Zahradníček, Bedřich Fučík, Silvestr Braito, Válav Renč nebo Jan Dokulil.

24 Tamtéž, s. 156.

25 Tamtéž, s. 155.

Rozeprě a ochlazení vztahů mezi manželi Vodičkovými a Jakubem Demlem dokládá naprosté minimum dopisů, které v letech 1958–1960 Vodička z Tasova obdržel. Stejně tak z korespondence vysledujeme opětovné navázání přátelského vztahu v říjnu 1960.²⁶ Od této doby komunikuje Deml s Vodičkou v intervalech necelých dvou týdnů až do své smrti v únoru 1961.

3.4.2 Vývoj důvěrného vztahu z hlediska komunikačních prostředků

Vztah mezi komunikanty charakterizuje forma úvodních a závěrečných formulí. Závěrečné pozdravné struktury se stejně tak jako počáteční oslovení proměňují s vývojem pisatelova vztahu k adresátovi. Formální vztah z počátku komunikace se v průběhu času transformuje ve vztah důvěrného přátelství. Škála oslovení, která Deml pro svého komunikačního partnera využívá, není široká. Jde o různé obměny oslovení „*Milý pane Timothee*“: „*Drahý pane Timothee*“, „*Nejmilejší pane Timothee*“, velmi často pouze v latinské obdobě: „*Carissime Domine Timothee*“ (drahý), „*Carissimo Domino Timotheo salutem*“ (nejdražšímu Panu Timotheovi pozdrav!), „*Carissime Lector*“ (nejdražší čtenáři) či „*Dilectissime Domine Timothee*“ (nejmilejší), ojedinelé použil produktor dopisu oslovení „*Fidelissime*“ (nejvěrnější), a to 26. října 1947, tedy v době, kdy byl pisateli pomocníkem a oporou v boji proti svým obviněním z kolaborace.

Razantněji se vývoj důvěrnosti projevuje ve způsobu, jakým pisatel své listy zakončuje. Závěrečné formule se již od počátku vyznačují srdečností a dávkou originality: „*Děkujeme Vám za to Dobro smrti a těšíme se z Vaší přízně téměř neomalov(a)ně. Vám věru oddaný Jakub Deml v sanskrtu*“ (9. června 1944).

Souběžně se zvyšováním frekvence dopisů dochází ke zjednodušování a zkracování závěrečných formulací (*Váš Jakub Deml*), nejčastěji se objevují formy iniciálového podpisu: *J. D.*, *Váš J. D.*, *V. J. D.*, popřípadě podpis křestním jménem: *Jakub, J.*, *Váš Jakub, Váš J.*, *V. J.*, *Váš Jakub D.* K použití křestního jména se pisatel uchyluje během let 1946 a 1947, kdy se jeho vztah k adresátovi upevnil. Proměnu vztahu dokládají i podpisy stylizující pisatele do pozice dlužníka či přítele prokazujícího vděk: „*Váš Jakub Nohsleď*“ (8. prosince 1946). „*Váš Jakub Debitor*“ (dlužník, nedatovaný dopis z roku 1947, č. 30), „*Váš Totus*“ (na Svatého Barnabáše 1954, č. 129). V letech, kdy korespondence dosahovala vysoké frekvence, sledujeme dvojí tendenci: (1) podpisy se vyznačují zkratkovitostí nebo naopak (2) originálním a sebestylizačním pojetím. Díky zvýšené frekvenci dopisů se pisateli naskýtá prostor pro hru s významy podpisů. Sekvence tří po sobě jdoucích dopisů například umožnila vytvořit sérii na sebe navazujících podpisů:

²⁶ K usmíření Demla a manželů Vodičkových došlo po pohřbu Jana Zahradníčka. (Olič 1993, s. 169)

„*Váš Nevímjak*“ (15. ledna 1952), „*Váš Nescioquis*“ (Nevímco, 31. ledna 1952) a „*Škoda Scioquis*“ (Vímco, 4. února 1952). Také další podpisy z období let 1953–56 dokládají vysokou míru důvěrnosti, kterou pisatel vůči Vodičkovi projevoval: „*Váš Charles du Boeuf*“ (fr.: hovězí), „*Váš ó pad Pafnutij ruku přiložil*“, „*Váš Džafír z Mělciny*“, „*Tattycoram*“ (postava Dickensova románu *Malá Dorritka*). Naopak podpisy z období let 1956–61 žádné originální přezdívky neobsahují a pisatel se podepisuje převážně iniciálami.

O značné míře důvěrnosti svědčí použití expresivních výrazů, jichž se pisatel před přítelem nezdráhá použít: „*Tma, kterou tolik pěstovali, promění se d'áblům v nejhorší muka: nevidět, odkud přiletí facka, kopanec, čertovo hovno naložené ve psích scáncích: jaká to muka!*“ (8. února 1954), „*(...) a vida můj úděs, praví na vysvětlenou: Já byl hodinář! Prdel, hovno, ale nic jim to není platno, poserou se, prdel, hovno, prdel, hovno*“ (14. ledna 1955), „*Nesvrbí Váš ruka, abyste takovému překladateli přeložil na obě líce pár facek, neboť jen takovým říká Spasitel: Udeř-li tě na jednu tvář, nastav druhou! Je to hovno platné.*“ (nedatovaný dopis č. 116).

Pro zdůraznění svého kladného vztahu k pisateli využívá pisatel hravého veršování a humoru: „*Dilectissime Domine Timothee, vroucí díky za tu lulku, jaké slasti v jejím důlku, na konci je baňatá, div že nemá štěňata; vypila mně všechen koňak přesně podle návodu, teď budu dojistá stonat, jak zdolat tu nebudu? (...) A tak kromě mučedníka národního Husa ještě jeden podařený vyznavač podle noty klusá, neklusá už, sladce zdrím, v žaloudku mu trčí Řím. Trčí, trčí, trčí nepřestane, dědictví otců zachovej nám, Pane!*“ (12. září 1947).

K podtržení důvěrnosti využívá pisatel latiny, která je jazykem, jenž oba ovládají a jehož užití se pro Demla stalo důležitou komunikační strategií v korespondenci s Vodičkou. O tom, že latina měla u Demla výsadní postavení, spojené s jeho kněžskou úlohou a katolictvím vůbec, nás přesvědčuje zamyšlení, které vyslovuje v dopise ze dne 14. ledna 1955: „*Carissime amice, píšu tuto latinu se špatným svědomím, neboť před dvěma měsíci dostal jsem co proto od P. Josefa Kubíčka, děkana v Brtnici u Jihlavy, tasovskeého rodáka, že mu píše latinsky, poněvadž prý je latina podezřelá a vidí se v ní bůhvíco (...) Já myslím, že kněží by si vůbec neměli psát jinak než latinsky, římskokatolíci totiž.*“

Latinské výrazy mají v dopisech Vodičkovi v první řadě funkci kontaktní na počátku nebo na konci dopisů: „*Custos, quid de nocte?*“ (Strážce, kolik zbývá z noci?, nedatovaný list z přelomu let 1951 a 1952, č. 75), „*Sufficit?*“ (stačí?, 26. října 1947), ale napomáhají k získání pozornosti adresáta i na dalších místech dopisů.

Latinských výrazů využívá narátor tehdy, chce-li vyzdvihnout či zdůraznit svou myšlenku. Používá k tomu jak jednoslovné výrazy: „*Patet a paterno jest, že Tyrš byl nejen evangelistou...*“ (je jasné), „*(...) dnes jen pár slov, modicum.*“ (troška), „*(...) nebylo jim ztěžko putovat pěšky do Jeruzaléma, do Kompostelly, do Říma – sine pera, sine baculo, sine calceamentis...*“ (bez brašny, bez hole, bez opánek), tak celých vět, kterými doplňuje český text, nebo

jimi dokončuje svou myšlenku: „(...) *bylo vidět, že je v něm, qui laetificat juventutem ejus...*” (ten, který obšťastňuje jeho mládí).

Podobně se v dopisech objevují latinské citáty a parafráze biblických veršů, které pisatel vtipně aktualizuje a uvádí do nových kontextů, přičemž předpokládá, že adresát jeho narážky správně odhalí. Povzdechem „*Hinc illae lacrimae nad katolickou Církví.*” (Odtud ty slzy nad katolickou Církví) cituje verš z Terentiovy komedie *Andria*. Jindy variuje lyrický obrat z *Písně písni* „*Zima pominula (...) hlas hrdličky je slyšet v naší zemi.*“ (Pís 2,11): „*Už i do naší zadržady vtrhlo jaro. Hiems abiit et recessit, vox merulae et amplionum audita est.*” (Zima pominula, hlas vrabce i rozhlasu se ozval).

Pro upřesnění užívá ustálených spojení: „*V témž Akordu Nás silněji zaujal Cyril Vochoza. To je sotva homo novus, či že tak mladý už by byl mistr?*“ (nový člověk), „*Takových aere perenniores momentů a monumentů jsem ve Vaší knize našel pro sebe více...*“ (nesmazatelných momentů dávných věků), „*Plenitudo temporis. Každý člověk to má. Nevím, co napřed. Vy to máte asi jinak.*” (stanovený čas).

K latině se pisatel dále uchyluje v případech, kdy má adresátovi sdělit nějakou nepříjemnou informaci. Nelichotivé přezdívky a přívlastky svých sousedů, choulostivé informace „zahaluje” před možným nesprávným čtenářem do latinského znění, přičemž latina Vodičku paradoxně na blížící se pikantnost upozorňuje: „*Včera jsem si jej za 10 Kč koupil u tasovského pekaře krupaře obršmelináře a šejdíře, falšovatele chleba, jehož filiu maturandus possidet aliisque condiscipulis ostendit imagines photographicas obscenissimas originales.*“ (Syn, který má maturovat, vlastní originály velmi obscénních fotografií a ukazuje je ostatním spolužákům.) Podobně pomocí latiny ironizuje tasovské dění: „*Zázraky nevymřely: hospodyně, držící farní úřad tasovský, chodí repente dennodenně k stolu Páně, ač dosud chodila nanejvýš třikrát do roka.*“ (najednou) nebo „*Oči, ruce, chůze, řeč, vox turturis, gemitus columbae, vlnáček, spadlý žaludek – vše jako v kapitole předešlé.*“ (hlas hrdličky, nářek holubice, č. 116), v tomtéž dopisu pak: „*Nebot' Venerabilis A. není žádná tetička, nýbrž TETINKA.*“ (ctihodná).

Účinným nástrojem pro navození důvěrné, familiérní a přátelské atmosféry se pisateli stává rodné horácké nářečí²⁷: „*Vás na tu milou okolnost, že 25. VII. slavím jmeniny a čekáme na pevno už v sobotu Jana Zabradníčka. Rakija be bela. Že beste teda te Sve dva dni určil na to soboto a nedělo, to besme prosili, esli nemůžete brigádít o nás dyl.*“ (19. července 1948).

Zajímavým jevem je i využití protikladu latiny a horáčtiny v těsné blízkosti: „*Svatý Bellarmin také mluví o tom, jak voda prosakuje. Cum primum incipit aqua Spiritus sancti in cor hominis instillari, continuo frigescere incipit amor carnalis. A me Horáci říkáme, že takové přival,*

²⁷ Dialekt na Velkomeziříčsku spadá do západní středomoravské okrajové podskupiny, k typu kunštátsko-budějovickému. Tvoří přechodový pruh mezi jižní středomoravskou skupinou a nářečími jihovýchodních Čech.

prutrž mračen a vubec prudké dyšče je málo platné, pretože taková voda se po zemi jen smekne, voda vodteče a zem z tobo nic nemá.“ (Když začala voda Ducha Svatého vtékat do srdce člověka, začala následně tělesná láska chladnout.)

4. Závěr

Po analýze dopisů předkládaných v edici korespondence Jakuba Demla Tímotheu Vodičkovi jsme identifikovali několik „masek“ či rolí, do kterých se pisatel staví, čímž vytváří svůj stylizovaný obraz, ve kterém si přeje být adresátem spatřován. Podobně příjemce svých dopisů opakovaně vykresluje v postaveních, která jsou podle jeho úsudku adresátovi příjemná. Tato komunikační strategie pak pisateli umožňuje snáze dosáhnout svého záměru a cíle. Zaměřili jsme se na rozbor vysledovaných rolí a ilustrovali je citacemi z korespondence.

Postihli jsme vývoj vzájemného vztahu komunikantů, při jehož popisu jsme vycházeli z frekvence odeslaných dopisů během celého období písemné komunikace a intenzity pisatelových projevů důvěrnosti vůči adresátovi. Velký prostor jsme věnovali rozboru počátečních a závěrečných formulací, jejichž proměny taktéž charakterizují celkový vývoj přátelství korespondentů. Poukázali jsme na užívání latiny v dopisech jako pisatelova zájmu o adresáta. Po zohlednění všech aspektů jsme jako pomyslné vrcholy korespondence stanovili období krátce po roce 1945 a poté úsek mezi lety 1953–1956, kdy korespondence dosahuje největší intenzity z hlediska frekvence, obsahu i literárních kvalit dopisů.

Blíže pozastavili nad možností, že pisatel využívá stránek svých dopisů jako zástupného prostoru k sebevyjádření a literární tvorbě. Z rozsáhlého korpusu dopisů Tímotheu Vodičkovi lze vyzdvihnout takové, které se vymykají charakteristikám korespondenčnímu stylu a obstojí i jako samostatné texty. Odklonem od subjektu adresáta, narušením dialogičnosti dopisu a převládnutím expresivní funkce se část dopisů přibližuje Demlovým prózám.

1953

89.

[lístek]

26. III. 1953 v Tasově

†

Carissime Lector,

přejeme Vám i Vaší mamince radostné Velikonoce. Slunce praží do naší stráně jako milosrdenství Boží do našich duší: jaro je tady! Kohouti silně vytrubují, včeličky lítají, fialky kvetou. Buďte zdraví! I když vše v světě se mění, jsme stále na jednom místě, díky Bohu.

Váš Jakub Deml.

Včera byl úmrtní den O[tokara] Březiny.

Dnes jsme našli v zahradě první rosničku!

[připsáno tužkou]

Fazole jsou výborné, ač nemají vultum.

Číslování dopisů navazuje na korespondenční soubor bakalářské práce *Dopisy Jakuba Demla Timotheu Vodičkovi*, která zpracovává dopisy z období 1944–1952 (Ševčíková, 2010).

Carissime Lector – „Drahý čtenáři“

Otokar Březina zemřel 25. března 1929 v Jaroměřicích nad Rokytnou.

90.

23. IV. 1953

†

Mám-li také slovíčko připojit: Pozdravuji Vás, milý pane Timothee, jak může člověk in infirmitate sue. Srdce mi rebeluje, ale už se to jeví jen únavou, předtím to bylo tři dni horší, špatný dech a píchání. Přesto jsem mohl celebrovat. Týden mám ležet a třikrát denně užívat Cardigit, po čtrnácti dnech Scillathesal a jeden den v týdnu vypít dva litry mléka a nic jiného nepožít. Po týdnu prý mohu už i do zahrady, a ne dál, a pomalu, jak se i sluší na mou pochrámanou důstojnost. Spím skoro celý den i celou noc, jen k fyzické a duchovní potravě si sedám. Z toho „utvoříte úsudek“ o mém tělesném stavu. Stav duchovní by byl v jádře nezměnný, což není nic divného u mé náтуры a v tomto milosrdenstvím Božím prodlouženém věku. Sbíráme se, než řeknem: „Ubíráme se“.

Jaro je suché. Josef Palas už je čtrnáct dní vystěhován, až kamsi do Luníkova u Slaného. Z jeho zdejší stodoly a za ní staví se velkolepý družstevní kravín. Psa s sebou Palas do exilu nevezl, toho prý Družstvo prodalo Drápelovi, tomu chalupníkovu doleji u potoka, mnoho dní tam toužebně štěkal, už toho nechal. S Palasem se odebrala i jeho matka, která zavinila, že porušil svatební revers: hrozila, že se utopí. Ona je tvrdá.

Minulý týden bylo zde ze Strany vyloučeno jedenáct kandidátů, mezi nimi i Vodička knihař a Pospíšil prohlížeč (prasat).

Stará paní Kravalová (má jediná „farnice“) zemřela, na sv. Josefa, jejíž obzvláště ctěla – švec Kudrna zemřel, mistr znamenitý, Bernat „vajčkář“ tichý, dobrý muž, oba po operaci, a po nich ještě dva mladí lidé: čtyřadvacetiletá žena z Heřmanic, praegnans, vrazil do ní na silnici motocykl, když šla na Boží hod do kostela, byla sice převezena ihned do nemocnice, v bezvědomí, ale tam i s tím sedmiměsíčním robátkem zemřela – a v Číkově devětadvacetiletý traktorista Vlček zřítel se s traktorem ze stráně (ženy z traktoru zavčas vyskákaly), padly na něj pluhy a jeden z nich mu rozbil mozek, muž byl ihned mrtev, zůstaly po něm dvě děti. Rozorávat meze, při tom musí člověk také myslit na věci poslední, i hrdina práce. V Číkově už je vzkvétající JZD. Moje příbuzná, dcera † [zemřelé] pí Anežky Kravalové, nahoře zmíněné, už je také v Družstvu, ale včera byla u mne a naříkala, že jí synka Jeníka nevezali do gymnázia, byla proto u školních úřadů v Medřiči i v Jihlavě, nadarmo! Jeník prý je z nespolehlivého prostředí (Rousovi nejsou ve Straně) a také je ministrantem. Je mu patnáct let, a pí Rousová mi povídá: „Přece pro to nevstoupíme do Strany!“ Ona totiž myslí, to že by Jeníkovi pomohlo. Dosud *všecko* se jí podařilo, také má hezké oči a vůbec rafaelovské vzezření – až tady narazila na první tvrdou překážku, a její úspěšnost to nechce pochopit a uznat! Jeník tedy nebude *pánem* – a oni o tom snili už deset let, ba od jeho narození... Čeledínem, pacholkem, brrrr, ta hanba, když už kolik roků kdekdo věděl, že Jeník bude studovat! Ve své mateřské i stavovské (mají už v rodině pět pánů!) pýše je paní smrtelně raněna... V nejlepším případě (tj. dá-li Jeníka do internátu Strany, jak jí, pozdě, radil inspektor), ztratí Jeník rok, všecko z učení zapomene, ale jeho maminka nechce vidět, že jejímu milánkovi učení ani dost málo nevoní! Takoví se dávali jen na panáčka, druhdy, ólim!

Jak vidíte, musím ještě přidat jednu stránku, aby bylo místo pro podpis.

Popsat naši zahradu? Zajíci a Bača už ji popsali, že byste ji skoro ani nepoznal. Nejlépe by bylo, kdybyste přijel na inspekci, dokud čistka není skončena.

Rosa je z různých příčin velmi veselá, ač jako vždy velmi čiperná:

1. Plnými ústy polyká denně P. Fabera,
2. před spaním chodí do kapličky a je tam tak dlouho, že já už mezitím spím,

3. item dostala v pondělí od MUDr. Keprta zlatou korunku a nemá-li se od té chvíle zrcadlo zrovna popěti, je to jen zásluha nositelčiny skromnosti a příznačné pokory... A kdybyste ještě věděl, jak a divně k tomu zlatu „přišla“! – Já stařec čekám na svůj nový chrup už dva měsíce – je prý už hotov a já přeneš'atník musím ještě ležet! Zřejmot' a patrnot', jak velice trpím! Zatím se mi v ústech zřítí a rozpadnou poslední ruiny...

At' Vám tuto lamentaci vynahradí Tomáš Beckett s Hopkinsem od Olomouce až sem!

J.D.

*

Všechny Vaše dopisy jsme dostali, i to somnium o těch Turcích – v téže době měla Rosa sen o syslech, stál by věru za napsání – chcete jej?

In infirmitate sue – „při své chorobě“

Josef Palas – tasovský učitel, na jehož udání byl Deml po II. světové válce vyšetřován v souvislosti s kolaborací. Deml se o něm zmiňuje v dopise č. 33 z 18. dubna 1947. „(...) to trestní oznámení na mne učinil učitel Jos[ef] Palas, Sokol, který pro Hitlera ty žluté kovy po obci sbíral, a s kterým jsem dennodenně poslouchal londýnský rozhlas a na Hitlera nadával, on pan učitel Palas je krom toho evangelík, zloděj motorek a teď v pohraničí ředitel měšťanky.“

Praegnans – „těhotná“

Olim – „kdysi“

P. Frederick William Faber (1814–1863) – anglický básník

Omnium – „sen“

91.

24. IV. 1953

Jest velmi litovat, že Dr. Miklík s Vašicou ten překlad Starého Zákona tak přerušili.

Occidit pingues et electos Israel *impedivit* (Ps 77, 31).

„A pobil tučné jejich a výborné z Izraele porazil.“ Tak překládá Bible svatojanská. K tomu dává poznámku: přednější a vzácnější z nich (electos). Bible Kralická má: „A zbil tučné jejich a přední izraelské porazil.“

Impedire přece neznamená *porazit*?

A tak mějme na zřeteli, že k dobrému překladu jakéhokoli díla jen filologie nestačí. I Kraličtí, i Heger říkají: přeloženo z hebrejštiny! Jenže Kraličtí měli hebrejštinu na tabuli

a jedlí její katolickou předlohu a Heger udělal ze Šalamouna Hatize. Už prý se dělá český překlad Starého zákona kdesi na obratníku Raka, ale já se ani na ten netěším: bude to čeština Lidových listů. Duch svatý nemluvil demokraticky, proto se třeba zastavit nad tím, že Svatá stolice povolila v liturgii slovanský jazyk a trpí v našich kostelích primadony. V Dalmacii už je to lepší: mše je sice také slovanská, ale starý jazyk a zpívají ji jenom muži, poblíž celebranta – ženy musejí být při mši při tom vzadu...Taceat mulier in Ecclesia...Dalmatinky se neurážejí, i když nevědí, co to je: Quid mihi et tibi, mulier.. Panna Maria se také neurážela. Sunt certi denique fines. Ale ovšem: meze se rozorávají a ženy se osvobozují (pro Hada). Každá revoluce je nejprve v duchu a potom se ukáže i na rolích a u krbů...

Panu Rousovi nikdy nevoněla sedlačina, jenom mašiny, kovadlina a co s tím souvisí. Už kolik roků je u elektrikářů, trochu montér, více jako nádeník. Jezdí a pracuje po různých místech a okresích, domů jezdí jenom na dovolenou. Žena sedlačí a je spokojena, muž nepije, nekouří, chodí k svátostem a do kostela (pokud dovoluje služba) a hlavně: přináší domů tisíce každého měsíce, neb je skromný. A co? Teď se dře v Družstvu. Pro koho a s jakým užitkem. Ona má vědomí, že všechny dluhy Družstva jsou i její, ale že to *bude* jednou ziskem... Až ztratí zdraví, mládí a krásu. Pro koho? Zrovna teď říkal náš rozhlas, aby družstevnice dodávaly více mléka, že je to pro stát a pro děti... Kam se poděl „pracující lid“? O strojích se přece nemluví. Objeví-li se někdy někde volný cukr nebo marmeláda, je to senzace a fronta na frontu. Do Tepu tajemně přijde deset frotýrovacích ručníků a paní Rousová z nich dostane půl tuctu, ještě než se to dozvědí jiní... Ona má na to peněz – a také na jiné textilie. Jak je dobře, jsou-li peníze. Trochu příkrasy neškodí, naopak, žena má na sebe hledět! Žádný režim nerozřeší sociální? [otázku]. Naštěstí je tu ještě kostel... Je dobře chodit do kostela, takovým pán Bůh rád žehná – Pán Bůh je *dobry!* Pietas autem ad omnia utilis est, praví se Timotheovi. Škoda přece jen, že Léon Bloy nepoznal český *venkov!* Že nic nezadá francouzskému, o tom svědčí Malègue v Augustinovi... Veritas de terra orta est, z půdy, z agrárníků a lidovců, to se nezapře, pravda kyselých hroznů – Antonín Dvořák slíbil příbramským horníkům operu *Horymír* – ale když si sedl, aby ji napsal, uviděl budoucí časy jako Libuše a raději ihned umřel. Škoda, že se nedožil Lánské akce, byl by závazek splnil...

Paní Rousová se rozhodla vstoupit do JZD. A dříve, než to učinila, přišla za MRJ a vykládala, jak znamenitě se daří družstevníkům v Čikově: Kolik peněz berou, co mají slepic, vajec, mohou si zabíjet etc. Mlle z autopsie nic nevěděla, jen toto chválení, vzala tedy, byť s jistými námitkami, na vědomí, a to stačilo. Divné je, když někdo sám se pro jistý krok už rozhodl, že mu to přece nestačí, ale vyhledává schválení, a tedy nějakou

autoritu, popřípadě spoluvníka, aby to mohl na někoho svést, kdyby se to snad nepodařilo... Co potom říci muži, dětem a podobným zájemcům a soudcům? Opakuje se ráj: Had, Eva, Adam, jeden se vymlouvá na druhého. Řekne-li žena jiné ženě, rdíc se: „Pro pána krále, já budu mít po osmi letech zase rodinu“ – pauza rhetorica – „Cožpak si to mohu nechat vzít?“ Znamená to jen: Co tomu říkáte *Vj*?

Ještě šťastná žena, že má citlivé svědomí! Jinak by se vůbec neptala. Hůře tehdy, je-li takové affirmativum dvojsmyslné a znamená: Nevíte náhodou nějaký prostředek?

Manželství samo před zločinem nechrání...

Komu a proč se omlouvat za – matrimonium? *Sinite parvulos venire ad me et nolite prohibere eos...*

„Těžko mne matička vychovala“ – A přece se maminky i pyšní! Jeníčkovi byly už tři, ne-li čtyři roky a matka jeho kdekomu plna radosti vykládala: „Považte si, co zas vyvedl ten *náš grázl!*“ Paní se tají smíchem dech: „Popadl on mi novy šaty, štofovy novy šate, a nacpál je do kybla, kde běl vřelý nápoj pro prasata! Brombore, šrot, my štofovy šate, všhecko belo v jednom. Co mně to dalo práce, než sem to veprala!“

Fortis est ut mors dilectio vůbec, natož materna... Je to tím divnějším, že na jiné býváme obyčejně přísnější než na sebe...

Nějaký chudóžník se církevně řádně oženil a za půl roku dostal rodinu. Zle se nad tím pohoršovala žena, jejíž synovec měl promoci i svatbu civilní a teprve za dva roky měli rodinu, avšak *distinguendum*: 1. byl to synovec, 2. měl už lékařský diplom, 3. bral si svou kolegyni, tedy taky lékařku, 4. byl synem odbor[ného] učitele a taky učitelky, a tak je to na místě, že už na studiích mluvil proti Církvi a je ateista...

Takovým vzorem oslnění chtějí mít R[ousovi] z Jeníčka *pána*. Je přece z dobré rodiny – dva oltáře doma: na jednom kadidlo, na druhém čertovo lejno zbožně hoří...

Jeníčkovi je patnáct let, pět let má známost se spolužačkou Zdenkou, tuto neděli odcházel z hřiště a jeho „kolegové“ volali: „Zdenko, Jenda už jde dom!“ Zdenka ihned šla za ním, správná holka. Jendu doprovázel Zdenčin bratříček, chlapec poloviční, chodí snad teprve dvě léta do školy a kluci vesele volají: „Jenda de se svém švagrem!“ Jenda je fešák a velký parádník. Otec není doma. Otec je ve světě. Mlle R. cituje Viktora Dyka: *Opustíš-li mne, zabyneš!*

Váš Sans Nom

Occidit pingues et electos Israel *impedivit* – verš ze 77. žalmu, jeho překlad rozebírá Deml vzápětí.

Electos – „vybrané“

Prof. ThDr. Josef Heger (1885–1952) – katolický teolog, hebraista, v roce 1951 dokončil překlad Starého zákona.

O **Vašicových a Miklíkových překladech Bible** se Deml zmiňuje již dříve (12. února 1952, dopis č. 74). Tehdy se ovšem jeho poznámka týká překladu novozákonních textů – evangelíí a Skutků apoštolů.

Taceat mulier in Ecclesia... – parafráze verše 1Kor 14,34; zde doslova „Žena až v církvi mlčí...“

Quid mihi et tibi, mulier... – „Co mně a tobě, ženo...“ (J 2,4)

Sunt certi denique fines – volněji „Vše má své meze“; úryvek z Horatiových, *Satir*.

Pietas autem ad omnia utilis est – „Zbožnost ke všemu jest užitečná“ ; část verše z Prvního listu Timotheovi (1Tím 4,8); v kontextu „Nebo tělesné cvičení malého jest užítku, ale zbožnost ke všemu jest užitečná, a má i nynějšího i budoucího života zaslíbení.“

Joseph Malègue (1876–1940) – francouzský katolický spisovatel, nejvíce známý jako autor díla *Augustin ou le Maître est là* (1933).

Veritas de terra orta est – doslova „Pravda vypučela ze země.“ (Ž 84,12)

Lánská akce – projekt celonárodního organizovaného náboru pracovníků pro těžkopřmyslové obory, zejména z řad mládeže, kterou v roce 1949 vyhlásil prezident Klement Gottwald při setkání s hornickými uční na zámku v Lánech.

Pausa rhetorica – „řečnická pauza“

Affirmativum – „svolení“

Matrimonium – „manželství“

Fortis est ut mors dilectio – variace na „Silná jako smrt je láska“ dle Pís 8,6.

Distinguendum – to, co je třeba rozlišovat

Sans Nom – „bezejmenný“ (fr.)

92.

Na sv. Roberta Bellarmina 1953

Milý pane Timothee,

sl. Rosa Junová Vám posílá *Sanctae Gertrudis Magnae Legatum divinae pietatis*, vydání pařížské (apud Henricum Oudin) z roku 1875, tedy to dílo právě, které si přejete. Slečna Rosa je pro Vás vypůjčila od kanovníka Ant[onína] Stríže z Vyšehradu na dobu neurčenou, tedy dokud to budete potřebovat.

Zároveň v téže věci zaútočila na státní knihovnu strahovskou, s menší nadějí, protože

tam už nevládne církev. A tak už máte, co srdce ráčí: Beketa, Hopkinse a sv. Gertrudu. Sl. Rose Junové se otvírají všechny zámky a poklady z důvodů mnohých. Klíče jsou pravděpodobně ve Vašich rukou, také Pavla Kytlicová zřejmě tu hospodaří.

Můj poslední dopis pro Vás byl zmatený, dvě návštěvy mi do něho vlezly, a tak jsem sekal páté přes deváté. Chtěl jsem Vám říci, že František Bílek byl ve své theozofii nedůsledný. Měl tu stupnici dokonalosti od kamene k muži, přitom žena byla „blíž tajemství“ (toto je i slovo Březinovo), tedy výše než muž, dítě výše než žena, zvíře výš než dítě, rostlina výš než zvíře, kámen (nerost) výš než rostlina, ale *žena není tvůrčí*, tvůrčí, a tedy vyšší je *muž*, tj. František Bílek. Když tuto svou genezi vykládal Fr[antišek] Bílek ve své rodině, jeho dcera Bertička se rozplakala, že nemůže být nikdy také *tvůrčí*.

Tak mi to vypravoval sám Bílek a že prý dcerku ukonejšil, neřekl jak. Jistě si při tom nevzpomněl na tvůrčí Pannu Marii a na její tvůrčí Dvůr žen a dívek až přes sv. Teresii, sv. Kateřinu Sienskou, sv. Gertrudu, Hildegardu, Mechtildu, Emmerichovou, Bernardettu...

Sl. Rosa opisuje svůj překlad Theotima podruhé, dbajíc Vašich pokynů. V citaci nachází dosti chyb a opravuje je. Tu a tam také svůj překlad zlepšuje. Denně oklepe až dvacet stránek. A naprosto se zřekla i těch partyzánek, ač dělají dobře na ty nesnadno stravitelné a bezchutné salámy, když většinou nic jiného nezbyvá. I vajíčka se zprotiví a zeleniny není etc. Sl. Rosa má od prvního máje už jen základní lístek potravinový, tedy půl kila cukru na celé období a všeho míň. Přijímá to s humorem. Na statku Jana Palasa hospodaří teď Družstvo, zatím zmizely dvě fůry cihel, řemeny od mlátičky, patnáct slepic, jeden kuň scípl, jinému se zlámala noha a museli jej zabít, paní Rousová tam při krájení brambor dostala zánět ledvin a v nemocnici se jí narodil chlapeček, z nouze ho pokřtili a za tři hodiny zemřel, inu JZD žádá své oběti, vždyť za starých pohanských dob do staveb paláců a chrámů zazdívali živé lidi, aby to bylo bytelnější...

Za poučení o slovanské bohoslužbě jsem Vám vděčen, neb jste mne upokojil.

Mnoho humorného se tu děje okolo zelí a okolo duší, ale to nebudem psát Vám.

Zítřka má v Medřiči pohřeb JUDr. Barnabáš Žáček, notář (devětapadesátiletý), znamenitý, praktický katolík. Srdeční choroba – nevzácná v této době. Žena mého synovce Bohumíra Demla, úředníka v Městské spořitelně v Medřiči, učitelka, vystoupila z Církve a mám podezření, že i s dcerou (Daduškou!) a s mužem – „aby nepřišli o místo“. Takto ovšem je najisto ztratí... Zatím máte Náš pozdrav!

J. D.

P. S. Jedno tiché a vážné, asi devatenáctileté děvče svobodné, jménem Alžběta, prokázalo nám dobrých služeb a rezolutně odpírá všechny diškrece, proto bychom jí rádi dali nějakou knížku dobrou pro celý život, i osmělujem se Vás tázati, nemáte-li něco takového „do výbavy“, ovšem nadbytečného a tedy postradatelného; měl-li byste, dovolili bychom si Vás o to poprosit...

Včera pozbyli Rousovi jedno větší prase a dnes jim přestalo žrat druhé, metrákové: Rous je na světě u těch montérů a jeho žena leží ještě v porodnici po tom třídním chlapečkovi.

Teď jsou zde každý den slušné noční mrazy, dnes bylo minus čtyři stupně – bude zas po ovoci... Zelí a mrkev sice nemáme, ale u Demlů v Jednotě jsou na prodej dorty, kousek po pěti nebo 6 Kčs a sáček keksů po 15 Kčs.

Dnes jsem měl špatnou noc; v poledne byla chlebová polívka a k večeři vuřt. Lítal jsem a přemáhal zvracení. Vypadám docela zdravě, ale cítím stále velkou únavu, primář mi řekl, že ji nemám přemáhat, ale lehnout si.

[dopsáno tužkou]

Právě mi přišel nový host, administrátor z Dubňan, tam odněkud z „Vančicka“, P. Oldřich Zbuřil (tuším) [poslední dvě slova přeškrtnuta] Zburník – proto přerušuju psaní toto. Bratr sl. Rosy, Ing. Konstantin Jun má od února letos už po páté zápal plic, leží v nemocnici mezi životem a smrtí...

Svátek sv. Roberta Bellarmina byl slaven 13. května, svátek Nanebevstoupení Páně roku 1953 připadal na 14. května.

Sanctae Gertrudis Magnae Legatum divinae pietatis – Spis duchovních cvičení sv. Getrudy. Záměr přeložit tyto exerciie z latiny vyslovil Deml v dopise ze dne 9. října 1953 (dopis č. 99). Listy z následujících dvou let poukazují na intenzivní překladatelskou práci. S Vodičkou v dopisech nejen konzultuje některé konkrétní pasáže, jak vidíme například v dopise č. 109 ze dne 22. ledna 1954 nebo č. 117 ze dne 30. března 1954).

P. Antonín Ludvík Stříž (1888–1960) – spolupracovník Josefa Floriana, podílel se na vydavatelské práci ve Staré Říši. V roce 1922 byl vysvěcen na kněze a později působil jako spirituál v kněžském semináři v Praze a od roku 1939 jako kapitulní kanovník na Vyšehradě.

Nejmilejší pane Timothee,

díky za dnešní Váš list. Zatím tedy nepotřebujete už žádnou knihu; kdybyste si snad přál originál Gilgameše z bibliotéky Ramsesa II., jsem jist, že by Vám jej sl. Rosa do týdne také opatřila... Tak jsem jí to i řekl a protože bylo otevřené okno, Bača se tomu smál.

O tu „Bobumilu“ pro to hodné děvče Vás tedy prosím. To bylo tak: *Nauka sv[atého] Františka Sales[kého] o pravé zbožnosti*. Přeložil A. J. K. Zajímavé je, že *Český slovník bobovědný* uvádí *všechny* překlady do češtiny z díla Saleského, jen o tomto překladu ani muk! Ba *vůbec* neuvádí toto dílo sv. Františka! Není to tedy nějaká jen česká kompilace ze spisů Saleského? Že „překladatel“ není uveden svým plným jménem, to by tomu nasvědčovalo – také možná, že to přeložil z němčiny a stydí se to přiznat! Existuje-li však takový spis Saleského, bylo by to svědectvím, že *Český slovník bobovědný* odbývá tohoto světce lajdácky, když naproti tomu věnuje Jaroslavu Durychovi celou stranu velkého formátu a uvádí z něho i to, co ještě nevyšlo tiskem...

To bylo tak: Josefu Demlovi do Jednoty přišel škopek zelí, měl vážit přes metrák, ale vážil o 40 kg míň. Lidé se hrnuli s hrníčky a konvičkami pro zelí jak do Betléma, neb když do Jednoty něco přijde (salát, mrkev, cibule aj.), je to světodějná událost. Já se tam tedy hrnul také s kastrólem a zjistiv, že se to zelí ještě nevydává, chtěl jsem si u toho svého synovce ten kastrólek na chodbě nebo v kuchyni nechat, on však házeje nervózně ramenama a pohupuje (jedna zdravá a mravná dívka tasovská – Růžena Kudrnová – už před rokem v rozhořčení mu dala jméno Hupson: jeden vzteklý komunista veřejně jí vytkl, že čte knihy Jakuba Demla) mne sjel a pravil, jen abych si ten kastrólek zase vzal domů, že za něj nemůže ručit – a ten milý Vedoucí Jednoty telefonoval na příslušná vyšší místa do města, že to zelí nepřijímá, že je ho o čtyřicet kil míň a co tedy s ním? Nebylo s ním řeči a zelí na chodbě stálo odkryté a nenačaté, až konečně třetího dne přijela na to okresní komise a předsedkyně všeho zásobování, soudružka Brabcová, veleobávaná rozřešila tento problém kolumbovsko-šalamounsky: „Doneste čtyřicet kilo vody, nalejte ji na to zelí, zamíchejte a – zelí prodávejte!“ Stalo se, každý dostal pod kontrolou půl kila zelí a zapisovalo se to, aby někdo nepřišel dvakrát: a tak jsme se zas na půl roku měli dobře! Ale jedna stará Bosňáčka mi povídala, když jsem už nesl to zelí: „At' si je pan Deml zežere sám, já jsem byla včera v Medřiči a tam jsem si toho zelí koupila pět kilo, plnou konvu! A bez rozčilení.“ Inu, v městech, jak vidět, je o pořádek a zásobování lépe postaráno! Jen to je divné trochu, že na takový škopíček nestačí MNV, který má právo sezďavací, ba jaksi i hrdelní etc.... super omnes animas

suscipiendas... Jak potom vykořenit ze světa tajemství?

Ta Růža Kudrnova je rozená inteligence, rozený muž a rozená Milosrdná sestra. Byla nejprve v Tasově u dvou krav svého otce krejčího a chalupníka, pásala je v nejdlehlější trati až za Hóvarama, sama a nebylo jí smutno, potom s těma kravkama i jezdila, všechno dělala samozřejmě, tj.asi tak, jak ryba plove a pták lítá, bez výčitku, bez stesku, bez postranních úmyslů a docela nezištně – potom jakýmsi zvláštním divem a pro nás Tasovany nepochopitelným řízením se dostala do Kbel u Prahy do humánního ústavu prý Charlotty Masarykové, ale podle všeho patřilo to původně některé ženské řeholi a ta Charlotta se jí chytla jako se dříve takových ústavů chytaly všeliké Valerie Marie Teresie Antoinetty Heleny Pudencie Kaunitz Lobkowitz Vysoké aristokracie, aby jim tam ti sirotci a mrzáčci oslavovali Jejich Narozeniny – v těch Kbelích jsem za Růžou Kudrnovou taky jednou byl, cestou od Bílé Hory jsem tehdy promokl, Růža měla velkou radost, že i z Tasova vidí přirozeného člověka, hned mne skrze ni taky *bratrsky* uvítaly Sestřičky, měly tam na starosti stařeny, starce a podobné vyvrhely moderní Společnosti, Růža tam pekla chleba neuvěřitelné množství, obsluhovala ty duše a také pracovala ve veliké zahradě, kde byla pravou rukou nějakého profesora botanika, pomologa i zelináře, což já vím, ten pán tam dělal zahradníka zadarmo, těšilo ho to a Růžu naučil svému umění, až začal sociální pokrok, řeholnice odtud vyhnali, aby udělaly místo placeným ředitelům a ředitelkám Soudruhů – Růža tam chodila denně ke stolu Páně s jeptiškami, byla veselá, protože šťastná – a teď jsou všechny ty Milosrdné v Mělníku v blázinci a když si s některým zuřivým bláznem ani chlapi nevědí rady, pošlou tam Růžu a ta ihned zkrátí i tygra, poněvadž je nevinná a silná...

To bylo tak: Paní učitelka Bohunka Demlová z Medřiče měla se už za I. republiky zřici učitelství podle zákona, ona byla vdaná a muž její byl zaměstnán, i přišla ke mně, řkouc rozmazleně po kočičímu: „Strejčínku, prosím vás, přimluvte se za mne, aby mne nechali učit etc.“ Byl jsem za tím účelem u hejtmana a inspektora a oni výjimečně, ba proti zákonu ji nechali učitelkou i dále. To bylo tak: Letos je právě („probíhá“) nábor mezi učitelstvem na vystupování z Církve a paní učitelka Bohunka Demlová už nešla za „strejčínkem“, nýbrž přímo na Sekretariát Strany, vyžádala si tam blanket či formulář, že vystupuje z Církve, vyplnila jej a zanesla slavnostně okresnímu inspektorovi (je to nějaký profesor na reálce) a se zrakem radostně otevřeným podává tento vyplněný blanket svému učitelskému obrstovi, čekajíc pochvalu. Inspektor to vzal, přečetl a ostře i snad s úsměvem pravil: „A to chcete, abych vám k tomu dal své *požehnutí*?“

Zatím tolik Váš Pikolík

Že nám naznačujete možnost své brzké návštěvy, to nás plní radostí a útěchou! Nemí

přece možno všechno jen psát. Vždyť i svatý Pavel se tak těšil na setkání s dítkami své víry, ač jim psával krví svého srdce...

O tom Samuelovi máte pravdu: něco v hlubinách jeho duše začíná svítat...

Deml hovoří o knize ***Nauka svatého Františka Saleského o pravé zbožnosti*** vydané Knihotiskárnou benediktinskou roku 1893.

Super omnes animas suscipiendas – Nade všemi dušemi, které mají být přijaty“. Převzato z *Římského breviáře*.

94.

[lístek]

1. VIII. 1953

Dnes jsou tady družstevní dožínky, zabili na sto dvě prasata a srnce. Večer taneční zábava. Před týdnem při kopané na mém hřišti jeden závodník-zápasník přerazil nohu učiteli Kotoučkovi na třech místech. Případ už druhý.

Alter alterius onera portate – „Berte na sebe vzájemně svá břemena.“ (Gal 6, 2)

P. Josef Jelen (1921–2006) – kněz, básník, prozaik a dramatik. V roce 1949 byl zatčen a do roku 1952 vězněn na Mírově.

95.

5. VIII. 1953

Drahý pane Timothee,

konečně se dostávám k tomu, abych Vám poděkoval za blahopřání k jmeninám a ostatní dary. V textu onoho anachoréty, jež jste mi laskavě poslal, je tvrdá moudrost pouště, která se s nikým nemazlí. Zdá se mi, že Julius Zeyer také to čtl...

Včera zde byli P. Evermod Balcárek OP archivář z Doksan, P. Josef Nádeníček, kaplan z Třebíče a P. Josef Janšta, administrátor z Vladislavy. Malá pastorální konference, arcimírová – a přinesla užitek in spe: ten P. Nádeníček je odchovanec jezuitů, studoval na Velehradě a umí dobře latinsky (učil ho P. Ovečka SJ) a nadto je ochoten překládat ze sv. Gertrudy, co nebudete překládat Vy. To je akvizice, z jaké se nemožno netěšit. Už za tou příčinou složil slib do rukou MRJ. Že jsme se dověděli některých zajímavostí De

Civitate Dei, to nám neuškodilo. Tak např. jeden pastor bonus nedávno takto promluvil de ambone: „Drazí přátelé, přijdete-li dnes do Würzburku, uvidíte tam kříž, s kterým se stal tento zázrak: jistý muž nevěrec a rouhač chtěl vyloupit vzácné drahokamy z koruny na hlavě Ukřižovaného, vylezl na oltář, vztáhl ruce k té koruně, aby z ní vyloupl ty drahokamy, ale Pán Kristus na tom kříži uchopil jej svými rukama, objal ho a přitiskl ho k sobě, že se ten lotr nemohl hnout, a tak ho objímal a držel po celé tři hodiny a ten svatokrádce nevěrec sebou cloumal a zuřil a klel a nadával, ale nic mu to nebylo platno, a po těch třech hodinách konečně se podíval na toho Ukřižovaného a Jeho láskyplný pohled tak ho obměkčil a dojal, že propukl v pláč, litoval svého činu i své nevěry, obrátil se a v té chvíli Pán Ježíš ho pustil a zase, jako dřív, byl přibit na kříži...“

Od včerejška máme o jedno úsloví víc: Drazí přátelé, přijdete-li *dnes* do Würzburku... Vím-li dobře, Wurz je kořen a Würz koření...

Píše mi P. Josef Jelen C.Ss.R. a P. Pavel Šlapák z kongregace Těšitelů, administrátor v Adamově u Brna. Oba ty listy jsou jaksi kající, komentář k nim schválně nepodávám, ledaže P. Šlapák jaksi akcentuje své jméno křestní Stanislav a do stínu staví řeholní.

Otto Palas (kalvín, bratr z Tasova násilím vystěhovaného Josefa Palasa) přiložil k svému listu 100 Kčs, což oběma právě jmenovaným, neinternovaným, kdy podle Dr. Smotlachy, krále houbařů, osvobozeným řeholníkům ani ve snu nenapadlo... Inu, přijdete-li dnes do Würzburku...

Také jsme se dověděli, že P. Pitterman je na Svaté Hoře, kde po celý rok prožíval hoře, poněvadž věřící jej považovali za vlastence a ignorovali, až konečně se přesvědčili...

P. Josef Nádeníček je bystrý juvenis. Citoval jsem podle P. Fabera Marii z Agredy, že v domku Nazaretském panovalo větší mlčení než v kterémkoli kartuziánském či trapistickém řádě etc., a P. Nádeníček ihned vypravoval, že byl letos na jednom ruském filmu, kde podle sebe seděli dva milenci a on mlčel, takže milenka ho napomenula: „Proč nemluvíš? Mluv, tak daleko to s náma ještě nedošlo, abychom spolu mlčeli!...“

A s náma už to tak daleko došlo, či ne?

Tuto neděli přijel k nám pan Ing. Tomáš Černoušek s paní a se švagrovou a se synem. Vzali pro Vás nějaký balík: nepřišlo Vám to rozbité?

Zatím aspoň tolik.

Váš J. D.

(Na sobotu a neděli jezdívám do Medřiče vypomáhat v duch[ovně] správě, teď tam budu po páte.

Byl tu i Dr. Bohuslav Krula, překládá z Chestertona *Návrat Dona Quijota*. Už není v Ostravě, teď ho přeložili do Trstené – někde na Oravě – je tam notářem!)

Lurdští poutníci. Napsal Francois Mauriac.

Přeložil Otto Albert Tichý.

V této knížce čtu:

„Po italských silnicích rázují tlupy mladých Němců, kteří právě proto, že jsou chudí, spatřují divukrásné věci, jichž neznají cestovatelé drahou nebo automobilem.“

Ano, pane Mauriacu. Já tyto tlupy také viděl a slyšel v Dubrovníku. Měli trampské kytary, zastavovali se před každým výstavnějším domem, brnkali na kytary a řvali německé písničky a nastavovali klobouky. Řeholnice v Svečenickém domě, chudé jak kostelní myši, daly jim almužnu, Němcům to bylo málo, i pokreslili křídou zeď karikaturami kněží a buršáckými „vtipy“. Byli to prostě němečtí vyžírači a *špebouni*: hned po nich přišla světová válka... Najímali i hotely a vily... Uměli chorvatsky!

P. Josef Nádeníček – třebíčský kaplan. Deml se o něm zmiňuje ještě v několika dopisech. Bližší informace se nepodařilo dohledat.

P. Evermod Balcárek OP – archivář z Doksan.

Onoho anachoréty – „Onoho poustevníka“

In spe – „v budoucnu“

„Že jsme se dověděli některých zajímavostí **De Civitate Dei**...“ – „...o obci boží, o církvi“ – aluze na dílo sv. Augustina *O obci boží*.

Pastor bonus – „dobrý“ pastor

De ambone – „z ambonu“

Juvenis – „mladík“

96.

9. VIII. 1953

Drahý pane Timothee,

příkládám dopis P. Šlapáka. Zklamal mne. Už se podpisuje jen křestním jménem, řeholního Pavla vyhodil. Píše mi na kousku jakoby klozetového papíru. Svůj list neoznačuje datem. Tituluje mne jen ve zkratce: D. p. Malé p – snad chtěl napsat něco ošklivého. A rukopis jeho lajdácký, úprava méně dostatečná...

Já mu na ten „kající“ list odpověděl vážně a šetrně, připomněl jsem mu jeho dřívější list, kde si náramně liboval tu novou hierarchii akefalickou – na to mi dnes odpovídá, „tak a tak mi *tebdy musel* psát“ – to je celé jeho vysvětlení, všecka jeho omluva...

V Adamově ho věřící ignorují, proto inzertem víckrát nabízel „spolubratrům“ komutaci,

ale žádný se nepřihlásil, nechtěje sednout na oheň, jež tam P. „Stan[islav]“ podložil. Našla se cesta (díra) jiná: šlo se za „panem prelátem“. To je týž, kterého u nás tehdy po vysvěcení Křížové cesty biskup Karel označil Jidášem. P. Šlapák tedy s ním mluvil čtyři hodiny, tudíž o celou hodinu déle než byl Kristus Pán na Kříži... A ejhle, tento pan prelát jej ustanovil „od 1. 8. duch[ovním] spr[ávce]m“ v Přítlukách a Zaječí, okres Břeclav. Tedy v Pohraničí – což křičí, protože do pohraničí se dávají jen kněží spolehliví – proto P. Ondřeje Damborského přeložili z Břeclavy až do Doubravníka. Je tu ještě krásná okaze: kolem Zaječí roste víno a pan prelát má víno moc rád – také Mikulov není daleko, tam sedí vlastenec pan probošt Drábek...

Raduji se, že tento měsíc zavítáte k hrobu Pavly Kytlicové. Velmi schvaluji, že se tu sejdem s Vámi až *po* těch mých narozeninách, „jeden neví“, přesto, že to letos bude bez muziky...

Zatím – valeas, vivas...

Váš J. D.

Váš balíček jsme tentokrát dostali hned druhého dne! Úžasná rychlost! Tedy skoro za dvanáct hodin...

Vigilia Sti Laurentii 1953

Vigilia Sti Laurentii – „V předvečer svátku sv. Vavřince“

Valeas, vivat – „Buď zdráv a živ“

97.

11. VIII. 1953

Ave Assumpta...

List P. Chrysostoma z Valparaisa tentokrát je věcnější. Natrhl jsem mu sombrero, ukázav mu na příklad sv. Františka Xaverského. Jak vidíte, Carissime Theotime, trochu ho to dožralo a obhajuje se tím, že svatý Xaverius měl materiál mnohem čistší a poddajnější než Padre Chrysostomo Mastík. Tot' věta a omluva hodná pražského *Dikobrazu*.

Také příliš si všímá toho, co tam v Chile dělají jeho Confratres, místo aby si dělal své a sám ten taxametr zahodil. Teď by se měl stát jen kardinálem a státním sekretářem Sváté stolice, aby tam v Americe duchovní správu lépe uspořádal. Jiného, jak vidět, nezbyvá... A přece zbývá: jít s pastýřskou berlou o numero dál a neudělat, co udělala žena Lotova nebo ten svatý Xaverius!

Po letech znova jsem čtl svou dedikaci k svému *Očisti*. Tehdy se mi to zdálo mnohem objemnější, také snad proto, že (první) inspirace má velké oči, nebo že (žhavý) kov vytažený z výhně pomalu přestává svítit, černá a choulí se do sebe jako člověk, kterému je zima. Říkával Březina, když přečtl některou mou novou knížku: „Je to krásné, ale mělo to být delší.”

Oba Vaše poslední *Dialogy* připomínají, jak už jsem napsal, *Otce pouště*, a věru, co jiného in hac Urbe et Orbe? Forma Katechismu je přešťastná, protože ti, co ještě petunt panem, jsou parvuli, neumějí se ani modlit, natož rozjímat, proto se musejí vést na poušť, do ticha, kde je možno ještě důvěrně šeptat (jako ve zpovědnici) a kde je na oko tak málo krásy, protože přílišné světlo nejprve oslepuje, takže se vidí jen písek a zase písek, potom i palma, gazela, velbloud etc. A krásné, velké jsou měsíc a hvězdy v této samotě, přátelské, silné slunce...

J. D.

Ave assumpta – „Zdrávas, Nanebevzatá”

Confratres – „spolubratři”

P. Chrysostom Mastík (1901–1972) – misionář, básník, prozaik a překladatel z francouzštiny a němčiny. Po první světové válce spolupracoval s Josefem Florianem. V roce 1942 byl vysvěcen na kněze a po svém odchodu do exilu působil jako misionář v USA a mezi indiány Jižní Ameriky.

Dikobraz – satirický a humoristický týdeník vycházející v letech 1945–1990, většinu času ve vydavatelství ÚV KSČ Rudé právo.

Deml pravděpodobně míní knihu *Otec pouště Svatý Jeroným* Aloise Langa vydanou roku 1920 Družinou literární a uměleckou v Olomouci.

In hac Urbe et Orbe – „v tomto Městě a na tomto světě” ; Městem míněn Řím.

Petunt panem – „žádají o chléb”

Parvuli – „maličci”

98.

23. VIII. 1953

Drahý pane Timothee,

Díky za Vaši vzpomínku k mé pětasedmdesátce. Pomohla mně nemálo a podle toho jsem Vám i vděčen, ač jsem si jist, že mně pomohla víc, než vím a mohu vědět. K tomu Vašemu blahopřání troufám si počítat i zhoršení Vašeho „zdravotního stavu”, protože

když blesk udeří na jisté místo, rád přeskakuje do nejbližšího okolí, ba někdy si to i zmejlí a udeří do nejbližšího stromu, ačkoli měl namířeno na chalupu, která stála o devět metrů dál. Alter alterius onera portate, toť předpis zákona a jenom ten, kdo nemiluje, ho nezachovává. A protože většinou jsme tak zapomnětliví a nedbalí, Kristus jej ve dne v noci naplňuje za nás. Proto Kříž je naše největší naděje a útěcha.

Myslím si, že Vaše nemoc je nezbytnou součástí Vaší práce, po lidsku řečeno jsou to váhy: když jedno rameno stoupá, druhé klesá. Ti doktoři Vám radí dobře a my, byť z duše repotem, se jim také podrobujem. Vždyť nad nimi je také Doktor a ten ví, co má dělat a jak to zařídit, aby ti Jeho asistenti konali Jeho vůli, a přitom si lahodili, že konají svou vědu... „Případ“ jistých nemocí není tak jednoduchý a jednoznačný, aby jej bez smrtelných následků pozřel i ministr zdravotnictví, i kdyby den co den byl střízliv.

V posledních dnech bylo zde mnoho lidí a také kupa dopisů čeká na mé poděkování. Zase jednou „žijeme nad poměry“, jak o nás řekl ten řeholník, který už je v Pánu a který se prostoduch bez nejmenší vnější i vnitřní autopsie dal chytit na to, co mu o nás řekl nedobrý duch. Proto nedobrý, že si přitom zašival své kalhoty.

Odpoledne 19. srpna jsem byl s Miroslavem Vyčítalem a s Bohunkou Hlineckých na okružní cestě v lesích. Nenašli jsme nic (sucho a zima), ale doma už mne čekal P. Josef Jelen (z CssR), administrátor v Konárovicích u Kolína, a cele nás „zaujal“. On ten řeholní kněz už vlastně není řeholní, sám říká tvrdě, že se do řehole nevrátí – nuže, mluvil, mluvil a mluvil do dvou hodin v noci a vyzýval nás, abychom vůbec nešli spat a poslouchali ho až do rána, ruce se mu třáslы nedočkavostí, aby konečně z aktovky v prasečí kůži vylovil dva rukopisné silné svazky svých veršů, které prý psal v kriminále na záchodových papírkách a zná je všechny i nazpaměť, o čemž nemožno pochybovat, neboť paměť jeho opravdu přesná je deska fotografická...

La Saletta, Lurdy, Fatima. To je téma jeho knihy veršů o pěti zpěvech a je v nich častý refrén: Pokání, pokání, pokání. A jeden refrén: Strom bez kořenů, bez koruny a bez listí... Docela tedy správně. A v těchto verších vystupuje take dramatis persona, Josef Jelen, ne jako kněz, nýbrž jako, výslovně jako: básník.

Nedovolil, abychom si to čtli sami, nýbrž „ujal se slova“ sám, četl s patosem, maje za to, že jeho hlas nás přesvědčí a zmejlí a dojme k slzám a omráčí a nevím co. Nepřipustil, abychom si vydechli, a honem začal nový Zpěv, a tak jsme vyslechli všech Pět... A když skončil svou *Fatimu*, chtěl ještě číst verše na české Patrony, ale to jsem snad i drsněji odmítl, a tak jsme se spokojili ještě s několika *Epigramy*, zřejmě ironickými a apologetickými, majícími s ironií a apologií společného asi tolik jako malínský křen s tasovskou lebedou.

Mermomocí se chtěl seznámit s Vámi, I rozhodl se, že na ten čtvrtek 26. VIII. přijede do Tasova. Toho jsem se tak zděsil, že jsem mu včera napsal list, jež sl. Rosa oklepala a v němž ho přímo žádám, aby tu cestu nepodnikl.

Mezi jinými kritizoval nejen svou kongregaci, nýbrž i pana arcibiskupa Berana a prohlásil, že je nevhodný na své místo, protože prý není organizátor a také je slaboch a že mu několikrát osobně učinil výtku... Tento silák a výtkář byl tři roky v těžkém kriminále a vrátil se odtud *utvrzen* ve svých klamech a své ješitnosti. Jak jste to kdysi řekl: „je třeba se za něho jen modlit.“

Opilec svobody... V těch pěti *Zpěvech* o La Salettě, Lurdech a Fatimě neřekl *vůbec nic*... Zdá se mi, že chtěl jen přetrumfnout *La Salettu* Jana Zahradníčka, aby nastoupil na jeho trůn nebo si sedl po jeho pravici...

Teď je zde p. inspektor Vyčítal na více dní a Jiří Blažek. Odešli po obědě do Jinošova, a tak jsem doma sám s Bohunkou: před chvílí jsme pohřbili Štefinku, měla mít kot'ata, skoro týden stonala a teď pošla. Bertík je tedy sám, chci říci Miky-Miky.

Byl mi zde gratulovat i Skautík (Jan Amos Verner), P. Ondřej Damborský, Dr. Bohuslav Krula atd. A ukázala se láska Boží k nám.

Dnes jsem obětoval za Vaše zdraví, když my jsme tak zdraví. Ale na to Vaše zdraví jsme snědli a vypili, co Vás tady čekalo. Škoda. Děj se co děj, děje se všechno dobře. Bůh ví.

Váš J. D.

[lístek s exlibris Jakuba Demla]

P. Timotheu tuto výslužku z mého jubilea posílají a uctivě pozdravují

Jakub Deml

Miroslav Vyčítal

Jiří Blažek

Bohumila Hlinecká

M. R. Junová

P. Stanislav Kovařík

P. Jaroslav Pleh

P. Josef Roháček

Alter alterius onera portate – „Jeden druhého břemena noste“, srov. Gal 6,2

99.

9. X. 1953

Milý pane Timothee,

sl. Rosa dostala z Límy obrázek své Patronky. Až nám budete něco posílat, můžete jej vrátit.

Sl. Rosa přeloží sv. Kateřiny Janovské ty její kapitoly o očistci, z té knihy, kterou máme od Vás. Těší se už na toto pozvolné rozjímání.

Až definitivně necháte tu sv. Gertrudu, můžete nám ji poslat zároveň s poukazem, co by se mělo z ní přeložit, já jen vím, že styl její je těžký, přesto však bych se pokusil lámat jej do naší řeči. Překladatel, kterého jsme minili, je nyní na jiném místě a neví se, kdy se vrátí...

Na každý Váš zdravotní bulletin jsme srdečně zvědaví.

Jiří Blažek odjede od nás se svou rodinou zítra. Všichni Vás pozdravujem!

J. D.

†

1. října 1953 zemřel na Moravci P. Jaroslav Ovečka SJ.

Svatá Terezička si pro něho přišla.

Překladem jednoho z cvičení sv. Gertrudy se Deml zabýval během celého následujícího roku. Překlad nebyl nikdy vydán.

100.

29. X. 1953

†

Milý pane Timothee,

jak vidíte, dostal jsem od Jaroslava Picky *Moje přátele*, které vyšly v jediném výtisku, protože nedostaly autorizaci (já o tom nevěděl a sl. M. R. J. tisk přímo zamítla). Je to pěkné. Ten pan Picka je starší pán, byl pokladníkem Živnobanky, tiskl Konůpkovi, má na to stroje a je to rozkoš sázet a tisknout. Osobně ho neznám.

Sv. Gertrudu jsem od Vás dostal a seznamuji se s tou knihou.

Jaroslav Brynda učitel mi píše, jeho dopis mi nevracejte.

Jen ty Picky *Přátele* mi, prosím, vraťte.

Včera byl úmrtní den mého bratra Antonína (28. X.).

Tuto sobotu a v neděli mám vypomáhat v Medřiči.

Zítřka bude Mlle nakládat zelí; dnes naložila červenou řepu z naší zahrady, která už je zryta. To by tak byly naše novinky, ledaže se u samého potoka proti Palasovým buduje pro náš kravín nová cisterna, poněvadž ta nahoře mezi kravínem a silnicí ztratila vodu, aniž byla a je rozpukaná. Následkem sucha vyschla i ta studýnka u naší fortny. Skvrny na slunci?

Mnoho lidí trpí za sebe a nevědí to, někteří také skrze jiné a chyba je, že to vědí, protože trpí ze dvou či ze tří stran, žel, že i netrpělivě...

Buďte zdraví!

J. D.

Opis

Domov Slova je nad světem

v temnu;

aby je našli jen ti,

kteří milují ticho

a vládnou křídly –

Ilusorní je Západ;

marně do svých sítí

chytá Den,

Francesca da Rimini.

Jedna Hranice

navěky bude hořet

pýchou;

druhá navěky

zaplane slávou,

Jeanne d'Arc.

Jarmile Pickové do památníku

29. X. 53

Jaroslav Picka (1897–1957) – pražský tiskař. Své tisky vydával v malých nákladech, většinou pro své přátele, popřípadě pro bibliofily a sběratele. Jeho vydání *Mých přátel* ze srpna 1953 vychází z textu sedmého vydání z roku 1947, básnická skladba *Pupava* je

---

otištěna podle vydání z roku 1939. Ačkoli Deml uvádí, že kniha vyšla v jediném výtisku, skutečný náklad čítal šedesát osm výtisků, z nichž šedesát je označeno rukopisnou poznámkou „Zkušební tisk“ v tiráži. O těchto výtiscích se Deml s rozhořčením zmiňuje Vodičkovi v dopise č. 113 z 18. února 1954.

101.

3. XI. 1953

†

Milý pane Timothee,

nemůžeme, žel říct, jak ten prorok Saulovi: Ex industria servavi tibi. Náš předmět sporu je docela neprorocký: v naší čtvrti v koutku u potoka žije vdova Masopustka, osoba už starší, ale statná ještě. Já řku v koutku, neboť chaloupka její jak houba v listopadu, střechy dosáhneš rukou a musíš sáhnout opatrně, aby ti nějaký šindel nezůstal za nehty. Bydlí se tam jak v poustevničce nad Sázavou nebo jak u staré čarodějnice. Postel, stolek, lavička, kamna, nějaká mísa a pár hrnků. Však mně Masopustka včera tu mísu ukazovala a chlubila se, že ji má od paní „doktorové“ (Pavly Kytlicové) a ctí i šetří ji jak vzácnou památku. V této světničce možno udělat nanejvýš jeden nechlapský krok a vede do ní zvenku uplácené okýnko okýnečko půldruhé pídě do kvadrátu. Když jsem tam včera večer přišel, ona tam nebyla, ale na té posteli ležel její syn, chasník, nevím, půjde-li k odvodu, či má na vojnu už za sebou, byl černý od strniska vousů, zaradoval se, když jsem bez klepání vstoupil – a jak také klepat? Není předsínky, jde se tam přímo z ulice – ale jaká ulice? Je to zadlábnuto do stráně a proti tomuto doupěti už je jen kulničky a chlívek pro kozu a za tím pod druhou strání (vyšší mezou) úžlabinka a kolem ní topoly a břízy, běží to dolů k potoku. Povídala mi o tom synovi (znám jej od plínek), že přišel ze špitálu a že neví, co mu je, on prý nechce nic říct. Ukazovala mi papírovou krabici, na té je natištěno jakési Uro a to že ten čaj má pít. Ale nic mu nechutná, že za celý den sní jen trochu polévky.

Ta masopustka, nebo Masopustka?, někdy k nám chodí, přinese nějaké ty hříbky nebo vajíčka (chová pár slepic), snad má i králíky, je podsaditá, tlustá, lapá dech, ale jazyk má živý, samorostlý a zrak básníka, nic jí neujde a dovede řečí a obličejem a očima a rukama i nohama každou osobu tak napodobit, že člověk tu postiženou figuru ihned vidí... Ona je Vaše krajanka, snad z Prostějova, a Bůh ví, jak se sem dostala – slovem roztomilá žena a s náma přátelská. Mnoho zažila s tím svým vdovcem a s dětmi: vychovala a vypiplala na sta nemluvnat a všelijakých nemanželských capartů: všechna jí čest:

pečovala o ně mateřsky a zastávala se jich proti posměváčkům a chrapounům a pánům jako kvočna nebo medvědice. Chovala je v čistotě a pěkně oblékala...

A tak jednou letos přišla zase k nám a že by nám vykrmila husu (i tím se živí), kdybychom jí na to dali mouky. Tehdy (jak obyčejně) jsme měli mouky dost i dostala jí deset kilo, tím spíše, že jsme byli i při penězích. Když po čase přišla pro novou mouku, už jsme měli mouky málo, i řekla jí Mlle, aby tu husu prodala někomu jinému a za tu mouku že nic nechce. Odešla, ale později mne potkala u potoka a povídá, že tu husu nám dá a že za ni nic nechce, že už víckrát dostala, když měla nouzi. Bylo navečer, přítmí, šero, i mluvili jsme šeptem, „aby slečinka o tom nevěděla“ – a v té chvíli přiletěla mně myšlenka: pošleme toho ptáka do Krameriovy ulice – i povídám: „Masopustko, přineste to huso večír, já už to ze slečinko spravím!“ Stalo se a Mlle dala k mému návrhu souhlas. Tak to tedy bylo. Radost (či veselost) nás zaslepila...

Po přečtení Vaší přátelské výzvy či výstrahy dospěli jsme k tomuto přátelskému výsledku: husa se nekrmí pro maso, leda jen podružně, nýbrž pro sádlo a to nemůže škodit ani nemocným! Když se husa upeče, zbude masa jen málo, ale možno je zavařit (konzervovat) do patentních sklenic – a někdo Vám poradí, jak se to dělá – a v nejhorším případě (risum teneas) možno je darovat bez ohledu na osobu lidskou a udělat si přátele z mamonu nepravosti atd...

Hlavní věc: vraťte se brzo z té nemocnice, bez újmy na zdraví a s novou dávkou síly a svaté trpělivosti!

Váš J. D.

Ex industria servavi tibi – „K této chvíli zajisté zachováno jest to pro tebe“; srov. 1Sam 9,24

Risum teneas – „směj se“

102.

15. XI. 1953

Milý pane Timothee,

díky za Váš včerejší list. Přišel (podle Vašeho data) až za čtyři dni, ale toto opoždění přičítáme jen místu, kde teď „upoután“ jste. Vaše řádky nás vzpružily v naději. Váš humor nemůže být šibeniční.

Prozřetelnost s námi dělá jen čeho je pro nás nebo skrze nás potřeba. Co nás bolí má jen známku času. A díky Bohu, že nás bolí jen duše.

Předvířem jsem dočtl Vašeho Sheeda a skoro současně znova *Pod sluncem Satanovým*, takže se mi obě knihy podivuhodně doplňují; jsou v mém duchu jako dva proudy, které se navzájem prolínají a rozum i srdce unášejí, v božských i mravních cnostech upevňují. Ano, je to *pevnina*. Řečníci světa často začínají své rozklady větou: „*Aby bylo jasno*“. A tady je opravdu a beze všeho švindlování *jasno*. Kéž by toho Sheeda měli naši katolíci už před očima! Mně se jeho knihou mnoho objasnilo, např. o Mystickém Těle Kristově, vždyť sám jsem těžko chápal, jak ON může ještě trpět... nebo jak Panna Maria může ještě plakat... Werflové nemají o tom ani tušení, že by pro ně mohl ještě někdo plakat, když se každý den koupou a před každým jídlem umývají ruce. Snad nevědomky při tom říkají: *Ego nullam in eo invenio causam*...

Jinak jsme bohudík jak možno zdrávi a podle pravdy řečeno žijeme spokojeně (někdy vskutku i blahobytně), protože jsme se z milosti Boží přestali starat o své záležitosti. Lidé říkají „jako v pohádce“ a mělo by se říkat „jako v zázraku“. Což je to jinak?

J. D.

V dnešní nedělní modlitbě mne oslnilo slovo: *Praesta, quaesumus, omnipotens Deus: ut semper rationabilia meditantes etc.*

Napadlo mi při tom: ejhle, zde také nacházím celého Timothea i Sheeda! To přece platí nejen ve víře, ale i v umění! To je také smysl Vašich *Stavitelů věží* i Vašeho návodu, jak se mají psát *životy Svatých*. Víte už, že právě tento Váš návod si objednal do Moravce P. Alois Storck SJ? A pěkně za něj mlle Rose poděkoval „jménem bratří“! I ten kriminál je vždycky na něco dobrý...

Deus, qui beatum Albertum Pontificem tuum atque Doctorem in humana sapientia divinae fidei subicienda magnum effecisti etc...

Jaké harmonie a konkordance!

Ego nullam in eo invenio causam – volněji „Já na něm nenalézám žádnou vinu“; Pilátův výrok z evangelia.

Praesta, quaesumus, omnipotens Deus: ut semper *rationabilia meditantes etc.* – „Dej, Pane, abychom vždy rozjímající nad rozumnými věcmi...“

Deus, qui beatum Albertum Pontificem tuum atque Doctorem in *humana sapientia divinae fidei subicienda magnum effecisti etc...* – Bože, jenž jsi učinil blahoslaveného Alberta biskupem a učitelem tím, že lidskou moudrost podroboval božské víře...

Včera byl Bača v Tasově na očkování proti vzteklině (jaký pán, takový krám), vedla jej tam Máňa Uhlířova, zvěrolékař jí řekl, že má mít náhubek, ona povídá, že *von nic nedělá* (jaký pán, takový krám), a doktor se ptá: „Jak se jmenuje ten pes?“ – „Bača.“ – Doktor povídá: „Tak, Bačo, lehni si tady hlavou ke dveřím!“ – Bača si zrovna tak lehl (motu proprio) a položil hlavu mezi pracky. Doktor jej píchl a Bača ani muk, jen klidně vstal, zaplatil pět korun a šel domů. Mařenka nám řekla, že si Bača žádného psa ani nevšiml a byli tam psi z celé obce do jednoho. Bodejt' by si byl všiml, takový Bača, jemuž tady ve třech okresích není rovno – proto si zde vůbec nehledá nevěstu a už je mu přece půl třetího roku! A vůbec dává si na sobě tuze záležet, nechce, aby padl stín na kněžský dům. A už bychom jej nemuseli ani uvazovat, jenže včera jedna paní při tom očkování řekla: „Maňo, prodej mně ho, my ho sníme – je to pěkný pes!“ Krása, ba jo, se musí dávat na řetěz, život snad možno ztratit dvakrát, ale kůži jenom jednou.

Měl jste pravdu, milý Timothee, když jste mu navrhoval titul Radža, chová se urozeně, např. není ani dost málo hltavý, z ruky vůbec nejí a když se mu dá miska i s nejvybranější pochoutkou, jde k ní jak plnotučný pedel s insigniemi staroslavné univerzity a to ještě teprve tehdy, když už zmizelo publikum, máje jistě tu jemnost vyšších duchů, o které mluvil Otokar Březina: že je k tomu potřeba oběti a sebezapření, aby člověk stoloval s jinými, že ty dásně a to žvýkání nebo i mlaskání, ty deformované tváře, jídlem zrudlé, ty vyvalované oči etc... nedělají zrovna estetický dojem etc.

Naše cesta do Tasova je přetržena neširokou struhou, chystanou pro vodovod do kravína a aby tudy nikdo nejel, je před ní na dvou kůlech plaňk, který velcí i malí Bosňáci prostě podlízají, Máňa to také chtěla udělat, ale Bača ne a ne, a Máňa musela s ním obejít až dolů k druhé lávce. Mohlo by se mylně myslet, že náš Bača je stoupenec Tyršova evangelia: *Přeskoč, jenom nepodlez!* Chyba lávky: Bača by byl rád přeskočil, byl však na krátkém řemínku a Máňa je v rajtování nezkušenější nežli šemík Horymířův...

Snažně Vás prosíme, abyste nám ihned napsal, jak to s Vámi dopadlo u toho odvodu.

Dominum Vobiscum – nobiscum.

J.

Motu proprio – „sám od sebe“

Stavitelé věží – Vodičkova studie vydaná roku 1947.

Jak psát životy svatých – Vodičkova stat' vydaná v roce 1942.

Dominum Vobiscum – nobiscum – „Pán s vámi – i s námi“

104.

[nedatováno]

Carissimo D[omi]no Timotheo salutem!

†

Za včerejší Váš dopis naše díky. Současně s ním přišla sl. Rose z Říma krabička a v ní dva růžence, z nich jeden od sv. Sabiny a jeden z Jeruzaléma, dále relikvie sv. Václava M. a sv. Marie Goretti, obě krásně zarámečkované do stříbra, na stříbrných řetízcích, rovněž na stříbrném řetízku medailonek Panny Marie z Eisiedelnu a ještě pár stříbrných řetízků, slovem celý poklad, jak se sluší na svátek Krista Krále. Nadšení obdarované nebere konce, což se i mně náramně dobře hodí... Z toho také následuje, že se Jmenovaná může bez újmy o jeden z těch růženců s Vámi podělit, jsou na něm táz privilegia jak na tom od Vás.

A teď věci komerční, nikterak tedy nejsou pro nás: Kdybyste mohl sehnat nějaké vydání Ricciottiho *Život Ježíše Krista* (česky) a jakýkoli slovník anglickočeský – českoanglický, byli bychom Vám vděční; osoba, která to potřebuje, bez odporu to dobře zaplatí.

Mlle si předevečirem povzdechla, že večery jsou teď dlouhé a že nemá co dělat (peří drát a motat šňůrky do kabelovky nechce, bohudík), měl byste pro ni práci? Když nesvítí elektrika, aspoň by se nějaké nové téma rozjívalo a rozvíjelo...

Pí Hana Blažková-Hrubešová nakreslila a kolorovala dvěma snoubencům obraz sv. Josefa (oni jsou Pepíci), jehož fotku Vám příkládám s diskrétní otázkou o diskrétní (lze-li) Vaši odpověď (bez odpovědnosti).

*

Také v našem kraji kolují hrůzostrašné historky, například o ozbrojené tlupě cigánů, kteří kradou malé děti, pečou je (po řádném zařezání) a pojídají. Také prý očividně a směle berou lidem na poli svačiny. Kdyby to aspoň nedělali pracujícím, darebáci. Já tomu ani nevěřím.

V Rozích za Medřičó vyhořel kravín a v něm spláchlo dvě stě fůr sena, což je velký zločin (však je na to i rezervát), a ještě horší je, že to byl kravín zbrusu nový a už měl být za tři dni nato slavnostně a příslušně otevřen.

A jsou jinde za Medřičí (snad je to rodiště generála Svobody, snad) manželé, kteří se

shodli na tom, když se jim narodí chlapec, že ho nechají a když děvče, že je odpraví, a to prý udělali třikrát a ty hrobečky byly v jejich zahradě a prozradily prý to děti, které si tam hrály. Jedno nedonošené už dříve se našlo v řece Oslavě, bylo v papírové krabici. Napadá mi text: Si duo ex vobis consenserint super terram, de omni re quamcunque petierint, fiet illis a Patre meo, qui in coelis est. Také se říká (fama crescit eundo), že ta nešťastná maminka je členkou SNB a že ji prostě zavřeli. Na Veverí sedm věží.

Tuto neděli byla u nás pí Jara Marie Ševčíková z Řícmanic 86 za Brnem se svým manželem a s třemi svými dítkami, Pavlou, Mařenkou a Slávinkou, která má dva r[oky]. Tato Slávinka je dítě mimořádné, dívá se, mluví a jedná jako dospělá, má zdravý, ale bělouňký obličej, světlé vlasy, černé obočí, modré velké oči, které se otvírají jako brány do nekonečna, utkvívají pohledem, až sají, je to krasavice a člověk žasne, že se tak nevinné a nerozmazlené dítě dovede tak dívat a usmívat a na hloupé žerty a grimasy neodpovídat, leda úsměvem, který ponižuje. Bude z ní buď filmstar první velikosti nebo Svata...

Váš J. D.

Dopis je nedatován, ale z jeho kontextu můžeme určit, že pochází z období kolem Slavnosti Ježíše Krista Krále. Tento svátek připadá v římskokatolické liturgii na poslední neděli před adventem, tedy na konec listopadu.

Carissimo Domino Timotheo salutem! – „Nejmilejšímu Panu Timotheovi pozdrav!”

Si duo ex vobis consenserint super terram, de omni re quamcunque petierint, fiet illis a Patre meo, qui in coelis est. – „Shodnou-li se dva z vás na zemi v prosbě o jakoukoli věc, můj nebeský Otec jim to učiní?”; srov. Mt 18,19

Fama crescit eundo – „Fáma roste šířením”

105.

4. XII. 1953

Carissime Domine Timothee,

dopisy i rukopisy (Sušil) jsme správně dostali, děkujem Vám, o tom všem uvažujícíe.

Vojtěch Cvek byl zbaven učitelství (nebylo to pro něj, také jsme mu to řekli) a je teď archivářem v Jihlavě a od Nového roku bude v téže funkci v Telči, přesto, že mu mlle řekla, aby se nebál ani motyky.

S Lomnického štítu 4. X. se zřítíl a zabil synovec Jary Marie Ševčíkové, čtyřiatvacetiletý inženýr – a stalo se mu to zrovna den před tím, co tato paní jela se svým mužem a třemi

děťmi, na motorce s loďkou, měli havárii, vrazili do stromu, vehl se trochu porouchal, ale jim se nestalo nic, ačkoli hrozila všem smrt. Paní Jara Ševčíková je katolička a od r. 1945, co byla pokřtěna, také statečně to dělá. O tom synovci neví, byl-li katolíkem, ty dvě rodiny se spolu vůbec nestýkaly, každá jinde...

č. j. 101

Dne 1/12 1953

Veledůstojný farní úřad!

Prosí se zdvořile za úřední sdělení, zda tam spisovatel vldp. P. Jakub Deml dosud žije. Zemřel-li, prosím za oznámení data a místa úmrtí. Za zprávu předem děkuje Hlavní farní úřad u sv. Jindřicha v Praze II.

Václav Horák, arciděkan a hl[avní] farář

Farnímu úřadu v Tasově

*

Co asi si od nás přeje svatý Jindřich? Non recuso vel mortem...

Mlle M. R. vyžebala od medřického p. faráře P. Bohumila Buriana knihu Ricciottiho pro P. Ondřeje Petru, slibuje mu za to relikvii sv. Marie Goretti – a hle, včera, na sv. Františka Xaver[ského]. Ta relikvie přišla, je v pevném pouzdře a v uměleckém relikviáři stříbrném a pozlaceném... div divoucí, že to došlo!

Pan farář Burian si právě této relikvie přál a když to přání coram me vyslovil, nijak jsem nevěřil, že se mu splní. On však je věřící, tj. *zbožný* (umí vládnout *zbožím* chudých, vidí chudé, slyší chudé, miluje chudé – kdykoli nevím kudy kam, jdu k němu, a takových přátel má on pěkný věnec) kněz, tu relikvii nechtěl pro sebe, nýbrž pro svůj *kostel*, který nic takového nemá – teď tedy už má! Dával jsem mu ten balíček včera večer v kuchyni, kamž (Vy nemáte rád tento gramatický tvar, jak mne poučila mlle Rosa) přišel těsně před svým odchodem do kostela, aby tam adoroval; v téže kuchyni byly dvě ženy (jedna dáma a jedna žena?) a tasovský pan farář. Když P. Burian do kuchyně vstoupil, byl svou nemocí a únavou jako zvadlý a když otevřel ten balíček a pouzdra s ostatky, najednou se vzpřímil jak rostlina po zalití, obličej se mu rozzářil, on relikvii vyndal, milostně se na ni díval a políbil ji. Nikdo jiný ji nepolíbil. Potom ji zas velmi zbožně vložil do pouzdra, vzal ji s sebou a řekl: „Pojďte, dám Vám štamprlu!“ Šel jsem s ním, vypil ten kalíšek domácí slivovice a dostal stokorunu na autobus...

Non recuso vel mortem – „Ani smrt neodmítám“; nejspíš narážka na Pavlova slova ve Skutcích apoštolů (Sk 25,11) – „Jestliže jsem vinen a spáchal jsem něco, za co si

zasloužím smrt, nezdráhám se zemřít. Není-li však pravda, z čeho mě tito žalobci obviňují, nikdo mě jim nemůže vydat. Odvolávám se k císaři.”

Vojtěch Cvek (1903–1979) – učitel, archivář a publicista. V roce 1953 byl z politických důvodů vyloučen ze školství, proto v dalších letech pracoval v archivech v Telči a Pelhřimově. Ve svých publicistických pracích se věnoval především osobnostem Pelhřimovska a Třebíčska, zejména pak Otokaru Březinovi. S Demlem jej pojilo osobní přátelství.

vldp – zkratka pro „veledůstojný pán“

Coram me – „Přede mnou“

106.

[nedatováno]

†

Carissime Domine Timothee.

Promiňte, že Vám dnes posílám více papírů: nevracejte nic a naložte s nimi jak chcete, pro mne je to odbyto.

Svatý Mikuláš Vám chce dodat kuráže k tomu odvodu (uctěme X. zastavení křížové cesty), i posílá Vám pár *ořechů* z rodného města svaté Rosy Limské; bylo jich celkem dvanáct a čtyři jsme zasadili do záhona před dům. Ořechy se musejí sázet na podzim.

Máte pravdu, pan Antonín Bartušek Poezii přímo znásilňuje. Ona si z toho nic nedělá, protože to není Ona, kterou tak mučí, ale on se pokouší znásilnit i mne, nazývá mne Jakubem a přítelem a nevím, za které hříchy jsem si to zasloužil. Posílám mu za to už třetí lekci své Poetiky, aby se vyplnilo písmo: *Ptáky, které jsem lákala, plameny zahaním zpět.*

Antonín Bartušek je žák Miloše Dvořáka a je to na něm znát.

Acceptabilior je zajisté druhý žák téhož trebičského profesora češtiny: *Ladislav Novák.*

Ten neblázní, je na vojně a ženat; *dá se číst.* Je nezpupný a ctí slovo.

Jinak nic „nového“, ale ty Besedy stojí za vidění.

Krajský církevní referent projevil o mne zájem. Těší mne.

V našem kravíně se buduje hnojník hodný toho jména. Buldozer pracuje ostošest. Generál Svoboda ex offio byl zde při tom už dvakrát a moc to chválil! Takový kravín prý není u nás jinde vidět! On už jich poznal!

Abyste toho Sheeda-*Augustina* dostal do té nemocenské nostalgie co nejdřív, hned jak přišel poštou, Mlle na sebe něco hodila a běžela s tím do Medřiče na poštu, (tasovská pošta už byla pryč), bylo půl čtvrté a ona tam chtěla být do pěti, tedy za půl druhé

hodiny, a je to 10 km. Za Heřmanicemi to vzala na ouprimo k oboře přes louku, ale tam se do ní pustil sedlák, že mu šlape trávu koncem listopadu, aby šla na silnici a nedělala mu škodu. Rosa poslechla a řekla: „Tak at' vám toho Pán Bůh požehná!“ Za oborou ji dohonil neznámý motorista, zastavil a ptal se uctivě: „Chcete svézt?“ – „Ovšem!“ A zavezl ji na tandemu až do města. Bylo právě tři čtvrtě na pět a poštu už nakládali, aby ji odvezli na nádraží, ale ten úředník Váš balíček ještě vzal – a *tak* jste jej dostal hned druhý den. Nebýt toho motocyklu, byl by Vám ten *Sv. Augustin* přišel o den později. Svátí mají poštu motorizovanou, jistě i letadla! Mle se vřítla na poštu jak určený kůň Sombrealův – bylat' oblečena zimně, jak se sluší zimničnímu pochodu...

Dopis je nedatován, ale z kontextu vyplývá, že byl psán v době kolem svátku sv. Mikuláše (6. prosince).

Antonín Bartušek (1921–1974) – básník, překladatel a autor kulturněhistorických prací. Demlův krajan (narozen v Želetavě u Třebíče, v roce 1941 absolvoval třebíčské gymnázium), ve 40. letech se stal členem literárního kruhu Umělecké besedy.

Ladislav Novák (1925–1999) – básník, výtvarník a překladatel. Spolu s Bartuškem studoval na třebíčském gymnáziu. Poprvé své básně publikoval roku 1943 v Lidových novinách a v roce 1946 v Akordu. Rané básně ze 40. let jsou silně ovlivněny Demlovou tvorbou.

Acceptabilior – „přijatelnější“

Ex offio nebo také **Ex officio** – „z úřední moci“

Francis Joseph Sheed (1897–1981) – australský spisovatel a vydavatel. „Augustinem“ má Deml na mysli Sheedův anglický překlad *Vyznání* sv. Augustina (*St. Augustine's Confessions*).

107.

15. XII. 1953

Gaudete in Domino semper...

Milý pane Timothee,

když jsem byl asi v tercii, zastřelil se náš spolužák, sextán Trávníček z nešťastné lásky. Miloval slečnu Kavalírovou z třebíčských patriciů, ba myslím i továrníků. Ona byla zdá se mi i starší než on, byla to opravdu slečna, tedy žádné třestidlo, žádný studentský motejlek. Vysoko nad naše chápání a nad náš obzor. S úctou blížili jsme se my studentíci k jeho rakvi. Byl oblečen černě a na prsou, tam kde se střelil, spočívala mu rudá růže.

Všichni jsme věděli, že mu ji tam položila slečna Kavalírová. Tím získala i naší zvláštní úcty. Na jeho duši nikdo z nás nepomyslel, cítili jsme jen tu tragiku, která byla kupodivu mimo všechnu poezii. Opravdové strašidlo. Náš katecheta, P. Trávníček, tehdy už farář ve Vladislavě u Třebíče, odepřel samovraha synovce svého pochovat. Pohřeb byl tedy bez kněze, ale my studenti jsme se zúčastnili demonstrativně a nad hrobem promluvil jediný řečník, kandidát profesury Rudolf Schenk, vysokoškolák z Prahy, třebíčský rodák, a mluvil na téma: *všechno pochopiti = všechno odpustiti*. Tomu pochopení i tomu odpuštění jsem naprosto nerozuměl – co jsou pro dítě taková abstrakta? Ale dnes jsem si na tu pohřební řeč vzpomněl. Tuto neděli, tedy na sv. Lucii přijeli k nám P. Ondřej Damborský, P. Vítek, pan Lanžhotský a pan šofér. Ten první je teď farářem v Doubravníku někde nad Tišnovem, ten druhý, katecheta třebíč[ského] gymnázia, nyní administrátor kdesi v Rozsochách, ten třetí synovec P. Damborského, absolvent snad hodonínského gymnázia. Damborský tento i tento P. Vítek jsou z Artušova kruhu Jana Zahradníčka, Bedřicha Fučíka, Jana Čepa, profesora Černého aj.

Přijeli k nám odpoledne z Třebíče a byli v náladě. Kdykoli jsme začali mluvit o autorech, které překládáme, nebo o relikviích z Říma, to je vůbec nezajímalo. Ale mluvili, mluvili, anekdoty sypali a řečtali se po konímu všelikým i všelijakým zážitkům, zum Beispiel, jak farář z Olešné šel v noci z hospody in parvam partem mingensque minguit četníka stojícího doleji pod schůdkama nebo jak P. Damborský také v noci, nechav druhé spolubratry před školou v autě, vrazil k panu řídícímu (vykonavateli civilních oddavek) a ohlásil mu, že se chce ženit etc. Takové podobné dějiny jsme museli vyposlouchávat, až oba sacerdotes advenae nám sehráli scénu, kde vystupuje generální vikář Kratochvíl a nějaký mladý kaplan „ohledně“ nějaké mladé hospodyňky etc. etc. Tak šlo kolo času několik hodin – bylo malé posilnění a na stole stála láhev červeného vína, sedm deci, kterou přivezl P. Damborský z vinic Engaddi pro celou tuto společnost... a menší láhvičku „vínovice“, kouponou kdesi na cestě. Přes Tasov se tato societas Jesu vracela z Třebíče domů a v Třebíči nenavštívili žádného kněze, nýbrž holedbali u stolu a na srdci Hübelbauerových – jistojistě i s Milošem Dvořákem. Tam se nepilo sedm deci, Damborský tam jezdí s pěkným demižonem a nikoli na třebíčské jitrnice...

Už je úterý a my jsme ještě otráveni. Všechno pochopiti = všechno odpustiti. Ale proč Pán Bůh stvořil peklo? A proč naše soudy odsuzují i na smrt? Odpouštím, odpouštíš, odpouští – ale kdo nás zbaví hnusu a ošklivosti? Toto asi náleží k *časným trestům*...

Gaudete in Domino semper – „Radujte se v Pánu stále“. Těmito slovy začíná mše třetí neděle adventní v římském obřadu.

In parvam partem mingensque minguit – „a z menší části pomočil“

Sacerdotes advenae – „kněží cizinci“

Zum Beispiel – „například“ (něm.)

Ianua Linguarum – *Brána jazyků*, učebnice Jana Ámosa Komenského

Imprudenter dico – „říkám neprozřetelně“

Démêleur – „šlehač“ (fr.)

108.

22. XII. 1953

Carissime Domine Timothee,

†

Dej Vám bůh radost o těchto Vánocích a sílu zas na celý rok. To Vám přejeme denně. Proto jsme Vám vždy povděční, kdykoli nám podáte zprávu o své pozemské situaci, tedy o Svém zdraví aspoň, když na víc jiného si netroufáme ptát, ač bychom si velmi přáli vědět, zdali se nezarmoutíte, kdybychom vám, resp. mamince poslali něco z toho, co sami nezaslouženě z ruky Boží dostáváme, vřdyt' by tím nepadl žádný stín na naše přátelství. Svatý Josef se taky neurážel, když lidé do Betléma přinesli nějaký dárek Dárci všech darů. Já aspoň (mám-li mluvit jen za sebe) nemám na Vás žádných nároků než jediné přání, abyste mi připomohl k šťastné smrti. Jaký tedy nárok? A to přání mám také jen proto, že mne znáte lépe než kdokoli jiný z nezemřelých...

Miroslav Vyčítal udělal na mou prosbu exlibris MUDr. Jiřímu Keprtovi, lept, je to kostel v Budišově, což je rodiště toho p. doktora, on si takového obrázku vroucně přál a – také si ho dobře zaslouhuje. Přítel Vyčítal to dělal podle fotografie a velice se mu to podařilo, že?

Tu svatou Terezičku jste nám včasné poradil, čtu její texty a zdá se mi, že teprve nyní ji vidím trochu zřetelněji – a chápu, proč toužila zde na zemi překonat i svatou Johanku d'Arc – a byla si i vědoma toho, že ji překonává...

Když podkova v kovářské výhni je docela rozžhavená, není ji možno rozeznat od toho ohně a plamene. Tak není možno rozeznat svatou Terezičku ve výhni a v plameni její svaté lásky – tak se v tom ohni ztrácejí i její obrysy...

*

Pro kostel ve Vel[kém] Meziříčí vyprosila sl. Rosa vzácnou relikvii sv. Marie Goretti – ten dosti velký relikviář je celý ze stříbra a pozlacen v ohni – je to práce umělecká – a do Meziříčí se *této* vzácnosti dostalo možno říci docela mimo nadání, jakýmsi divem, jindy

Vám o tom povíme – a je to jen zásluha mlle Rosy, a že má medřický pan farář
P. Bohumil Burian pietatem et amplitudinem cordis: přeje duším...

Jaksi cítím, že v těle slavím Vánoce naposled...

Váš J. D.

**P. Bohumil Burian pietatem et amplitudinem cordis – volněji „zbožné a široké
srdce“**

1954

109.

22. I. 1954

Dilectissime Domine Tímothee,

posílám Vám zatím tuto malou ukázkou z překladu sv. Gertrudy. Obě kapitoly, které si
přejete vidět, dostanete později, už jsem o ně P. Nádeníčkoví psal. Také jsem ho
upozornil na některé nepřesnosti překladu: *Justitia enim, sive zelus ferventis charitatis* přeložil
on: *pramen*. Spíše *láska* je pramenem spravedlnosti než naopak. Však i Otokar Březina
píše, že Spravedlnost je paroxysmem *lásky*, jejím opojením, bělostí jejího žáru... Bůh jest
Láska, ale pro spravedlnost, z *lásky* a pro *lásku* a skrze lásku svrhl pyšné anděly do
horoucího pekla (ne a nechtěli hořet láskou, proto hoří neukojitelnou nenávistí),
neušetřil svého Syna, jehož *láska* tak žízni po spravedlnosti, že nemůže být bez Kříže...
ani v Sobě, ani ve svých mystických údech, jako by utrpení bylo jediným pokrmem
lásky, tady na zemi...

Dnes Vám nic jiného nepíšu. Na sv. Tímothea sloužím za Vás mši svatou, méně
blahopřát Vám nemohu.

A jenom z Lásky jsme dostali (jak ti Andělé) svobodnou vůli!... Kdo hřeší, dobrovolně
odhazuje svobodu... [tužkou] A naši lidé si myslí, že tu svobodu nám vrátí Amerika!

Sl. Rosa má Péguyho *L'Argent et L'Argent Suite*, kdybyste si přál, že Vám to pošle.

**Justitia enim, sive zelus ferventis charitatis – „spravedlnost totiž, neboli horlivost
pro vroucí lásku“**

110.

[lístek]

25. I. 1954

Carissime,

posílám Vám několik „výmlatků“. Ty *Zpěvy staré Číny* jsou kupodivu prázdné a smutné, at' si Mathesius říká, co chce. Zato ty *Dva roky* vojína nešilence Dr. Dušana Straňáka jsou nevhodné i pro klozet.

Včera večer jsme viděli kometu, na východě, po pravé straně měsíce.

Zatím vřelý pozdrav!

J.

Překlady staré čínské poezie od Bohumila Mathesia vyšly ve třech svazcích: *Zpěvy staré Číny* (1949), *Nové zpěvy staré Číny* (1949) a *Třetí zpěvy staré Číny* (1949). Který z nich má Deml na mysli, není z kontextu dopisu patrné.

Dušan Straňák – nepodařilo se dohledat

111.

3. II. 1954

Carissime Domine Timothee,

rukopis překlad P. Josefa posílám Vám nevyžehlený. Můžete jej vrátit se svými připomínkami resp. důtkami buď mně, nebo přímo na adresu: P. Josef Nádeníček, Třebíč, Otmarova 20.

Středních škol za sv. Gertrudy asi ještě „nestávalo“...

Příkládám další odpustky pro jubilejní rok mariánský. Jiří Blažek nám poslal, jak vidíte, svou novou sv. Terezičku, ten náš kostel a hřbitov se mu při tom vymkl z oka i z ruky, asi to dělal z paměti.

Nedávno nám jeden muž z Jasenice, jménem Vilém Kavalec, přivezl trochu dříví a při čaji nám vykládal, jak za Protektorátu na vojně v pohraničí slavili Vánoce: nikde nic nebylo i běhal milý Kavalec po městě a přece všechno potřebné vydělal; takže večer na Štědrý den měli v cimře obraz Masaryka, Beneše, vánoční stromeček a rum. A veselili se jako doma...

Ve svém vánočním poselství mluvil Svatý otec proti technickým pokrokům, které dnes zabírají všechnen život, všechny státy využívají techniky jen na větší zbrojení a připravují novou válku – ale všechno se dá změnit k lepšímu jen skrze duši a proto je potřeba, aby

se na první místo postavila duše, hodnota duchovní, láska k Bohu a to „ostatní bude přidáno“ – tak to naznačil Svatý otec slepým očím a hluchým uším studené války...

Studené války? Nastudila i osoby řeholní: v roce 1947 chtěla sl. Rosa vydati dílo sv. Jana z Kříže (Ovečky) a tehdy jí P. František Šilhan, provinciál SJ řekl: „Kdyby toho P. Ovečka raději nechal, co s tím, *kedo to dnes bude číst?*“ Možná, že dnes v kriminále některý Jezuita přece by se odhodlal otevřít sv. Jana z Kříže, kdyby zrovna nesnil o rehabilitaci Mistra Jana Husa... Bloy, a tedy i Josef Florian pohrdli dnešními jezuity.

Máte asi zimu. V naší zahradě se teď živí kosi, bažanti, kvíčaly, hejli, sýkory, pěnkavy a jeden zajíček. Vodovod nám zamrzl.

Tomu Kavalcovi (je to zámožný sedlák, lidovec) jsem od dovozu chtěl zaplatit, drže v ruce padesátikorunu i ptám se ho: „Tak, co jsem Vám dlužen?“ On: „Pro Vás nic, pane rado!“ Položil jsem tu padesáti korunu před něj na stůl a on ji shrábl, utíraje si hubu od svačiny.

Jinošovský pan farář na Boží hod vánoční zase kázal proti dnešnímu režimu, četník už to musil udat, pana faráře předvolali, pěkně mu to pověděli a dali ho do penze...

To by tak bylo v náznacích všechno...

J. D.

Ve zmiňovaném období byl papežem Pius XII. (doba pontifikátu 1939–1958).

P. František Šilhan (1905–1985) – kněz, jezuita. Do jezuitského řádu vstoupil roku 1923, v roce 1945 se stal provinciálem české provincie Tovaryšstva Ježíšova. Byl jedním z hlavních obviněných v procesu proti řádovým představeným v roce 1950; byl odsouzen na 25 let, vězněn ve Valticích a Leopoldově a Ostravě. V roce 1965 byl propuštěn na amnestii a byl poté internován v Radvanově u Tábora s biskupem Trochtem, Zelou a opatem Machalkou. Úřadu provinciála se vzdal roku 1971, roku 1979 byl přestěhován do domova na Moravci, kde zemřel a je zde pohřben.

112.

8. II. 1954

A. M.

Dnes v noci burácel vítr a napadlo na píď sněhu. Počasí má značný vliv na náladu, a tak, milý pane Timothee, vezměte patřičné vážky na další mé řádky.

Já, jak známo, mám rád jen úvody a předmluvy a přitom si vzpomínám, že jsem se bez hnusu nikdy nemohl dívat na to, jak si kočka hraje s myší! Jižní vítr a tak mrazivý! To

mate naše představy o Jihu. Zmatek je vůbec nejhorší stav duše. Proto jeden vzdělaný a úctyhodný otec volával své děti: „Kam tě zas vede *slepá* vášeň.“

Milerád připouštím, aby mne lidé opravovali. Je to vlastně nejlepší škola. Aspoň snad pro děti senzuelní, poněvadž intelektem se chápe všechno jaksi přímo, bez valné cizí pomoci.

Ostatně něco podobného říká už Váš svatý Řehoř, když mluví o těch talentech. Každý by si myslil, že nejvíc ze všech byl obdařen, který dostal těch pět hřiven. Chyba lávky! Ten co dostal jen tu jednu. Člověk by řekl: „Chudák!“ A je to pravda! Je to opravdu na pováženou a také to uráží, že tak někdo lpí na tom svém mále. Ten hřidel v hodinkách točí se tak pomalu a není ho ani vidět, vteřinová ručička krouží jako blázen. Hlavně, když se člověk spokojí s málem.

Takových spokojenců je málo a tím se vysvětluje mnoho, proto e. g. svatá Terezička je tak těžko pochopitelná a kdyby ji církve neprohlásila za patronku všech misí, mohlo by se zdát, že je až přepjatá...

Ostatně cosi takového řekl i ten bohoslovec z litoměřického kněžského semináře Stanislav Česlík, který mne tuto středu, tj. 4. února poctil svou návštěvou. Je v tom semináři *už* druhý rok a tudíž pochopil *už* mnoho.

Když je sl. Rosa v dobré náladě, odpěje písničku svého otce matematika, kterou si do vousů popěvuje, když je v dobré náladě:

„Tancovaly dvě panenky
ještě bylo ráno...“

Je to roztomilá melodie! Člověk vidí ty čiperné nožky a důraz skladby je právě na to ještě...

Ten majstr seminárský nám totiž tvrdil, že *mučednictví* bylo často *přehnané*, někteří ti mučedníci že se do toho přímo *hnali!* A z další jeho řeči bylo patrné, že tím míní *všecky* Svaté, i Vyznavače a Panny, počínali prý si *přemrštěně* a lpěli na svém, i když se snadno mohli vyhnout konfliktu... Paličáci. Narážel tím nejen na římské Martyrologium (to bylo jen odrazovou deskou), nýbrž přímo na ty naše zavřené hierarchie a ostatní uvězněné kněze a řeholníky...

Když přišel, já byl zrovna u Offertoria, vyčkal do *Ite, missa est*, po mši hned vyšel za mnou, aby mně pomohl z rouch, tj. aby ukázal, že v té věci je už jako doma a hned nato se mi představil jako bohoslovec, nezapoměv podotknout, že jako takový není ve cti, že je *osočovaný* a jaksi *se omlouvaje*, že přichází ke mně – potom při snídani už směleji opakoval, a nejednou to *osočovaný*, a vida, že se mi to nelíbí, vysvětloval: „osočování jsme od *komunistů*, že jsme tmáři, a od *katolíků*, že jsme kolaboranti...“

A často, opportune et importune, říkal: „Já mám dobré svědomí“, „mně svědomí nic nevyčítá.“ – takže jsem měl hned před očima výjev ze zahrady Getsemanské, kde Jidáš praví: „Zdráv buď, Mistrě!“

Řekl jsem mu, že i náš Hus měl až do konce takové dobré svědomí. A sl. Rosa poznamenala, že jsou rozličná svědomí, také úřední, jaké měl Pilát, pohan, kterému nakonec stačilo jen to úřední... I řekla též majstrovi, že skutečně kolaboruje se zavrženým bludařstvím a že na těch místech nemá být, že se má raději propůjčit pracovnímu úřadu nebo sám si najít nějaké jiné zaměstnání – I vztyčil se po hadímu a hájil se řka, že ten dnešní seminář není nic nového, že je jenom pokračováním toho dřívějšího. Ostatně prý má písemné povolení k tomu semináři od svého biskupa. Na mou námitku, že taková písemnost je dubiózní, když s biskupem nikdo nesmí mluvit přímo. Na to řekl, že on u biskupa byl a že to povolení on mu dal i ústně.

Sl. Rosa: „Pod nátlakem se ledaco udělá!“

Majstr: „Matocha není zavřen a do toho semináře bohoslovce přímo posílá.“

Rosa: „Dovoláváte se Matochy a proč se nedovoláváte Berana a Hloucha? Byli přece biskupové i heretičtí a schismatictí, Církvi odsouzení, a Svátá stolice prohlásila ten Váš seminář za neplatný, poněvadž odporuje kanonickému právu, není zřízen Církvi, nýbrž vládou světskou, která Církvi tolik uškodila a vši mocí proti víře v Boha bojuje!“

Majstr: „Co říkáte, to můžete vědět jen z *Rozhlasu* a ten není nijak směrodatný, ten pro nás vůbec neplatí, je to jen štvání...“

Rosa: „A což Acta Apostolicae Sedis? Tam je to přece i písemně – to nečtete?“

Majstr: „Náš rektor Acta dostává a co je potřeba, to nám z nich řekne.“

Rosa: „Víte tedy, jaké jsou odpustky Jubilejního mariánského roku 1954?“

Majstr: „To nevím; ptal jsem se na ně našeho rektora P. Poula, ale on mi odsekl: ‚Dejte mně s tím pokoj!‘ A utekl ode mne pryč.“

M. R. J.: „A to Vám ještě nestačí? Ty odpustky platí již od 8. prosince loňského roku a Vy jich letos v únoru ještě neznáte! Kolik milostí Vy a věřící už jste tím ztratili – to je Vám lhostejno?“

Majstr: „Tu jubilejní modlitbu však mám!“

Rosa: „A jak jste se k ní dostal? Na černo! Vy se *přiznáváte* na těch věrných kněžích, kteří si opatřují příkazy Svátého otce oklikou a vystavují se tak kriminálu nebo i oprátce.“

Majstr: „Vy jste osobní a co máte proti mně?“

Rosa: „Proti Vám? Tady se nejedná o osoby, ale o věci. Já Vás přijala bez předsudků, jako bohoslovce, který jde navštívit kněze, a zase tak bych Vás byla propustila, ale Vy sám jste ihned začal debatit a pořád jste se omlouval. Proč se vůbec omlouváte, když máte tak dobré svědomí?“

Také tvrdil, že v tom semináři se učí *ortodoxně!* Jako by řekl, že Kain byl synem Adamovým jako Abel a kdo se to opovažuje popírat?!

A prý jen jednu hodinu týdně mají – filozofii. To je očividno, ale proč marxleninismus je slovo tak horké, že se pan majstr bojí vzít do huby a než by je vyplivl, raději řekne *filozofie*. Jaká cudnost!

Rosa: „Nechci být osobní, jak Vy říkáte, a proto nebudu mluvit o těch Vašich profesorech. Víím, P. Lebeda byl v semináři spirituálem a že měl na to také povolení od arcibiskupa, ale jen na ten čas, než budou vysvěceni ti bohoslovci, kteří už tam studovali několik let – a po té lhůtě P. Lebeda toho úřadu se vzdal. Také Dr. Jaroslav Beneš ze semináře odešel.“

Na tuto řeč pan majstr neodpověděl, ledaže zahuhňal, že P. Lebeda je divný člověk. Zato mladík Česlík je Admirabilis.

Ještě jeden argument česlíkovský: „Žádný z našich představených a profesorů není exkomunikován úředně. A Plojhar byl *jen suspendován*, *jen* od biskupa. Jediný Dechet byl exkomunikován úředně.“

Pan Česlík ještě ani nepříčichl ke Kodexu juris canonici a už zná takové distinkce... Padne-li někdo v bitvě *ipso facto*, nehledají okresního lékaře, aby mu „vystavil“ úmrtní list... Vždyť umřel *jen!*

Sladko je žít!

Abych tu užovku měl už z krku, vezmu ji zkrátka.

Sl. Rosa mu namítala (neuváděje autora) to, co o kněžích a seminářích osvícenských píšete ve svém Baroku.

To jakoby přeslechl, jen řekl: „Máte, slečno, názory *přemrštěně přísné*, skoro bych řekl *bludařské*.“

Dále mluvil o řeholích: „Jezuité jsou příliš útoční (Kajpr byl toho názoru, že Pius X. nemůže být svatořečen proto, že kladl přemrštěný důraz na ortodoxii), redemptoristi k ničemu (a mezi profesory v semináři mají dva!), o františkánech ani nemluvě.“

A co dělá Opatrný, Stehlík a ostatní takoví, že je sice hnáno až na ostří, ale pořád prý to ještě neodporuje kanonickému právu... Podle všeho mají tito „teologové“ seminářští na tato témata už svá skripta nebo brožuru, poněvadž před dvěma roky už nám podobně referoval Dr. Myslivec.

Stále a znova tvrdil pan majstr, že *má povolání* – a když se ho Rosa přímo zeptala, jestli by toto povolání obětoval Bohu, tím, že by pár let počkal, řekl, to že nemůže a že by se moc divil, kdyby měl za dobrou vůli pykat... (*Ego de mundo elegi vos* – on majstr vyvoluje se, vůl, *sám!*)

Rosa řekla, že svatá Terezička nebyla knězem, ale udělala pro Krista a církvev tolik... To mu panu majstrovi nic neříká a zrovna tak jsou mu docela cizí a lhostejná slova: modlitba, obět', utrpení, patristika, mystikové, autorita, primát. Privil: „Kdo to jakživ slyšel, aby bohoslovec musil mít povolení z Říma, když chtěl vstoupit do semináře?“

Je vidět, že v tom Jednom semináři (Nehera dělá šaty dobře) nacpávají štrozoky dobře.

Také řekl, že kromě Berana a Hloucha všichni naši biskupové, i slovenští, posílají do toho semináře bohoslovce. Na to Rosa řekla, že svatý Tomáš Beckett *jediný* ze všech biskupů čelil králi, aby chránil svrchovanost církevních práv proti moci světské a podobně sv. Vojtěch a sv. Tomáš Morus – a slovem, aby uvážil, že účel neposvěcuje prostředky, hříchem neposlušnosti že se nic nezískává a že to partikulární dobro, kterého tím snad dosáhne, daleko nevyváží škody na obecném dobru, neboť tím obojživelnictvím seje zmatek a dělá pohoršení věřícím...

Tento marný zápas zakončila Rosa tím, že majstrovi dala vepřovou pečení (dostali jsme ji) a poslední zrnkovou kávu a poslala ho v průvodu našeho p. faráře se mnou do Medřiče a tam na faře, ač hodně mluvil, už nezafňukl o výše řečené otázky... Doma jsem mu ze zoufalství zacitoval ze sv. Ignáce Mučedníka: „Kdo uvnitř oltáře jest, ten čistým jest; kdo se vně oltáře nalézá, nečist jest, to jest, kdo bez biskupa, kněžstva a jáhnů něco před sebe béře, ten není čist ve svědomí.“

Ale jako bych to byl četl Bačovi – a tak jsem hubu i Sušila sklapl. A teď něco na konec:

Bača má v boudě ledovec

a nad hlavou jalovec.

Ten Antonio Oraa je definitivně Vaším majetkem, protože jsme proti *vší naději* získali druhý – ty vši mají špatnou naději – neboť tato kniha je úplně rozebrána...

Milý P. Josef Nádeníček obětoval Bohu pěknou motorku a drahý fotoaparát, aby rozjímal svatou Gertrudu.

Ještě by se dalo více psát,

musím však peru vale dát,

i končím tuto řeč,

chytá mě do ruky křeč.

Ó srdce, beč!

Neberte to ve zlém, leč...

Stevenson říká: „Kdo chce s ďáblem jíst, musí mít dlouhou lžici.“ Co říká přítel z Krameriovy ulice?

Váš... Host do domu, Bůh do domu... Třeba Samojed

Ten bohulávek se nám nabídl, že nám obstará z knihovny strahovské, břevnovské i rajhradské (možná i z Alexandrijské) všecko, co si budeme přát. A jestli prý nám může poslat kachnu? Jestli prý se neurazíme – Já myslím, že nám ji už přinesl – a jak tučnou!

*

Státní bohoslovec v diagramu:

Mírně či více skloněn (podle toho, zdali sedí či stojí), hlavu drží jako býk, který se chystá nabrat někoho na rohy (Toreadore, pozor si dej), tento pohyb je především tj. nejviditelnější, v očích, takže se zdá, jakoby se mládec díval jen jedním okem, buď jako šilhavý, nebo jako ten, kdo míří puškou, nebo jako zlý pes, který se bojí našeho pohledu, to je známo, že na zvíře (psa, lva, kočku) nejvíc působí náš pohled – tak se díval Jidáš u Stolu – je to *strach*, který říká jak ta tříletá Olinka, když přišla do chlíva: „*Kravičko, neboj se, Olinka se nebojí!*“

Je to ustavičné přání či touha po *pokoutnosti* (Adam se po svém pádu s manželkou *skryl*, ač věděl, že to není nic platné i hanbil se zároveň za to, že dělá takovou hloupost: se svědomím do houští!)

Pokoutnost, šero, tma...

Tma, kterou tolik pěstovali, promění se d'áblům v nejhorší muka: nevidět, odkud přiletí facka, kopanec, čertovo hovno naložené ve psích scáncích: jaká to muka!

Stanislav Česlík – bližší informace se nepodařilo dohledat, ale Deml se o návštěvě tohoto bohoslovce zmiňuje ještě v několika listech.

Offertorium – část katolické mše – obětování.

Ite, missa est – Doslovně „Jděte, jste posláni.“, v katolické liturgii překládáno volně jako „Jděte ve jménu Páně“. Závěrečné zvolání při latinské mši.

Oportune et importune – „Vhod či nevhod“; slova mířená sv. Pavlem učedníku Timoteovi (2 Tím 4,2)

Msgre. Josef Karel Matocha (1888–1961) – kněz, teolog, olomoucký arcibiskup. Působil jako profesor na bohosloveckém učilišti v Nitře a na Teologické fakultě

v Olomouci. V roce 1948 byl vysvěcen olomouckým arcibiskupem, od roku 1950 až do své smrti byl internován ve svém bytě v arcibiskupském paláci v Olomouci.

Ego de mundo elegi vos – „Já jsem si vás vyvolil ze světa“ (J 15,19)

Msgr. Josef Beran (1888–1969) – kardinál, pražský arcibiskup. Přednášel na pražské Teologické fakultě, působil jako rektor bohosloveckého semináře. V červnu 1942 byl zatčen gestapem, vězněn v několika koncentračních táborech, mimo jiné v Dachau. Po skončení války se vrátil k práci v bohosloveckém semináři a od roku 1946 byl pražským arcibiskupem. V letech 1949–1963 byl internován v arcibiskupském paláci v Praze; roku 1965 byl jmenován kardinálem. Po tomto jmenování mu nebylo dovoleno vrátit se z Říma zpět do Československa a roku 1969 v Římě umírá.

Podobným způsobem byl v letech 1950–1963 internován i českobudějovický biskup

Msgr. Josef Hlouch (1902–1972). Vykonávat biskupskou službu mu bylo znovu umožněno v roce 1968.

Acta Apostolicae Sedis – „*Akta Apoštolského Stolce*“ – úřední věstník Svatého stolce a Vatikánu.

Admirabilis – „podivuhodný“

Kodexu juris canonici – Kodexu „kanonického práva“

Ipsa facto – „samým činem, tím skutkem, tím samým, už tím“

113.

18. II. 1954

Drahý pane Timothee,

Díky za včerejší dopis. Zpráva o té chřipkové recidivě nás zabořila. Však jsme měli divné a divoké sny a mlle R. říkala, že asi Vám není dobře. Ale že by Vám mohlo být zle, o tom rázně pochybujeme ve snu i za bdění. „To je vyloučeno!“ jak řekl ten opilý šofér. Když mne tehdy před dvaceti lety převrátil se svým autem na bok a já se ho ptal, jestli nemůžem uhořet... To bylo na široké státní silnici v Domašově. Dvířka našeho vozidla nárazem na státní autobus (promáčkli jsme jej zezadu) se srazila, druhá se těsně opírala o sírou zem, tak nás museli vytahovat rozbitým oknem – ale to všechno jsem Vám už beztoho vypravoval, jen tolik zamýšlím dodat, že všechno na světě se děje, aby si člověk do paměti vštípl nějakou formulku; mně tedy uvízlo v hlavě:

TO JE VYLOUČENO!

Toto mé poučení zaplatil šofér dočasnou ztrátou vůdčího čili řidičského listu a účtem ve správkárně nenepatrným. Tehdy se dalo všechno jako v jedné rodině i „vzal se na něho zřetel“.

Padesát let jsem říkal *Lamiae denudaverunt mamillas suas et lactaverunt catullos suos*, maje o tom představu slepého mládence, až letos jsem se dožral a jářku, to by tak bylo, abych té věci nepřišel na kloub! Zaryl jsem rýč svých očí do všech slovníků, které mám po ruce i čtu: Hexe, čarodějnice, polednice, strašidlo, vida však, že tyto bytosti nemají nejmenší známost s Katullem, šel jsem do *Bible svatojanské* a tam jsem potkal Obludu. Jářku, dobrá, to už může mít čtyři nohy, ale pořád jsem tomu neviděl do tváře, Rosa řekla Příšera i to by mohlo něco být, jako že je to bytost, která ze svého brlohu vylézá do měst a vesnic dlouho po západu slunce, za šera, je to buď matka nebo dcera tmy, nic určitého, cosi skznaskrz zlého a ohavného, jenže bez obrysů, cosi rembrandtovsko-boecklinovského, polotělesné, poloduchové, jedno oko, jedno tělo, tělook, ale vlastně žádný pohled, spíš tmavá, hnijící tuň, která všecko saje, do sebe vpíjí, ano, sající a polykající huba, všecko do sebe táhnoucí, nic ze sebe nedávající – nekousá, nežvýká, na to nemá zubů a dásně její jsou měkké jako dásně žab, koňská řít', políbení opilého vilníka, slovem: nic určitého, nic jistého, nic pevného, nic vyslovitelného, nic tvárného: bytost jakoby podbytostná, škaredé embryo bytosti i napadá člověku, že vypadá tak: *je amorfní*. A v tom je hrůza! Nemožno s takovým zápasit, nemožno ho porazit, protože sice je, ale je neuchopitelný. Takového právě jsem viděl kdesi ve svém *Tanci smrti*, jenže tehdy jsem mu ještě nerozuměl – *dies formabuntur et nemo in eis – noctes formabuntur et diabolus in eis* – samota a hrůza – nikam nelze utéci – *i čas* je amorfní: hrůza, děs kolem dokola.

Ptal jsem se na tu Lamii kovaného latináře v Medřiči, msgra Vystrčila, a on hned řekl: vlčice. Panečku, to už něco je. Bude to tedy samice vlkodlaka... Žádná ježibaba... Upřírice snad – ale P. Nádeníček našel šakalici – A víte, přáteli, co to bylo? Státní kněžský seminář!

Posílám Vám tu Bílkovinu. Myslím, že ani z toho průčelí se nedovíte nic nového. Malé, šedomodravé oči. Dostí podařená maska moudrosti, která může být i dobrá, dokud na Moudrost nenarazí.

Brzo na počátku mého seznámení s Bílkem řekl mi Ot[okar] Březina: „On je dnes katolíkem, ale za jiných okolností dovedl by být i ateistou.“ Tak nějak zřetelně to řekl, místo katolíkem snad řekl věřícím – ale mne to zarazilo a já to nechápal, tehdy jsem tomu nevěřil. Mohlo by se říci, že Bílek byl panteistou, jenže co potom tady dělá Hus a Druhá Božská Osoba: František Bílek? Alfons Mucha, Schuré, William Blake, Jenewein, Doré, Pilspémiš-Pisltač.

„Už měl všechno připraveno, že se ke mně přestěhuje, už byl téměř na mém prahu, ale umřel: nebylo mu dopřáno té milosti...“ řekl mi Bílek o Zeyerovi.

Bílek to mínil jako milost vstupu do ráje, do srdce tajemství, do (chcete-li) jediné pravé církve, která nepotřebuje papeže ani biskupů, když přece On, Bílek, je všechny může strčit do kapsy. „Byl vývin v matce Věčnu,“ to je poslední kresba jeho *Otčenáše*, nejdůležitější, nejhlubší, nejobsažnější z toho cyklu, tak mne poučoval Bílek, já jsem tomu naprosto nerozuměl a styděl jsem se ho zeptat, jak to míní, a on spíše jen naznačoval, než říkal, neměl dar slova, ani tolik pokory, aby koktal: „A-a-a, Domine, non possum loqui, quia parvulus sum ego...“

Když jsem přečetl ten Váš citát z Bílka Zeyerovi, zhrozil jsem se a řekl: „Vždyť on byl *šílenec* – jak ten Karel Malena, zahradník z Výčap, který se vážně nazýval Petrem Druhým, posledním papežem... a synem korunní princezny Štěpánky...“

DOMÁCÍ VŠEVĚD, ilustrovaný slovník vědomostí ze všech oborů domácího hospodářství. Sestavil Josef Kafka, adjunkt Muzea království českého. Nákladem F. Šimáčka v Praze 1909 – Na str. 109 čte se (po hesle Moč, Modelování, Móda): „*Modlitba* – projev úcty, díkyčinění, pokory a prosby k Bohu, jest věc, které mnozí horliví rodičové u dítěte ani dočkati nemohou a sotvaže mluvíti počíná, již učí je říkati modlitbičky, aby je odříkávalo, jako buddhistický mlýnek je mele. To je však *největší hřích*, jehož na duši dětské dopustiti je možno. Duše tato vnímá jen to, co chápe, ale modlitba, které není s to pochopiti, je mu zaměstnáním jen spínajících se rukou a pohybuje se rtů a ničím více; dovede-li přitom zachovati ještě jakousi vážnost v přítomnosti rodičů či vychovatelů, rádo z ní vybočí, je-li bez dohledu, to vše vede jen k licoměrnictví a konečně ke lhостejnosti k věcem náboženským, tedy k opaku toho, čeho se chtělo docílit. *Cesta výchovy je tu jiná*. Dítě teprve od poznání věcí třeba vésti k poznání Boha. Teprve když dítě všimati si počíná vzdálenějšího okolí a hledati odpovědi na otázky, co je *zvíře*, *květina*, *strom*, *obloha*, *hvězdy*, když *hledá příčiny a původ věcí*, tu *pomalou* dostavuje se příležitost k výkladům, jež jsou základem poznání, a v tomto zaměstnání duševním kotví jeho první a nejlepší modlitba, nikoli v mechanickém, naučeném odříkávání.“

Podle těchto zásad má se dítě nejprve zasvětit do tajemství přírodních věd a astronomie. A největším ze všech hříchů je začít u dítěte s poznáním a uctíváním Pána Boha.

V témž *Vševědu* po heslech Nabíračka a Nabírání čteme: „*Náboženství*, poměr člověka k Bohu, jeví se city, jež mají základ svůj v *představách* o tomto poměru a zprostředkují spojení člověka s *veskerenstvem*. Jsou lidé, kteří v žádného Boha nevěří, ti jsou *bez* náboženství, jiní mají určité představy o Bohu, i také city z představ těch pochodící, ale jsou *bez* *vyznání* (viz toto); tedy pojmy se vždycky nekryjí. Z hlediska výchovného uznáváme (kdo? poznámka Jakuba Demla) vždy, že *city* náboženské jsou *půdou* ze které jen mravnost může vzrůstati, a proto *představy*, z nichž tyto city vyrůstají, hledíme u dítěte *záhy* probouzeti hlavně porozuměním velebnosti a mocnosti *přírody*.

Ve společném životě u lidí dospělých považujeme náboženství za věc *přesvědčení*, které nesmí

býti ani vnucováno ani uráženo. *Zákon* sám tresce ostatně urážku *uznaných* vyznání. Proto v obyčejných společenských hovorech, kde mohl by nastati rozpor, *vyhýbáme* se otázkám náboženským a *obrám*, třebaže veřejně přístupný, považujeme za prostoru *uzavřenou*, v které šetřiti třeba všech pravidel *slušnosti* jako v *cizí domácnosti* a ničím nerušíti pobožnosti jiných, *byť i bychom jí sami se neoddávali*.“

Této slušnosti šetřil zajisté i Max Švabinský, když do rodinného alba Pavla Parmy z Frenštátu letos v lednu vlastní třaslavou rukou napsal:

Milý Pavlíčku, až budeš veliký,
obdivuj přírodu vždy a všude.

Na rubu této umělecké dedikace do téhož alba jsem napsal:

Milovati budeš Pána Boha svého
z celého srdce svého
vždy věrně a všude.

Můj rukopis trochu pronikl do textu Národního Umělce, mám těžkou ruku. Poněvadž do řečeného Alba pana Parmy i Jaroslav Durych i Jan Zahradníček i Vladimír Holan i Jaroslav Seifert psali dvakrát (příležitost dělá zloděje), na jiný list připsal jsem tam ještě:

Všechny cesty vedou buď do Říma,
anebo do Berlína.

Nedivme se Maxi Švabinskému, také jej kojila *Lamia*. Odkojila za těch sto posledních let několik generací – ne dělnických, ne proletářských, ale těch vyšších, počínajíc od mlynářů přes fořty, panské i městské a státní úředníky, až zasáhla i advokáty, lékaře, profesory a učitele. Z těchto vrstev ani jedna dcera se nevdávala, aby do výbavy nedostala toto *Mixtum Compositum Vševěda*, kde se kromě vaření, háčkování, zahradničení, oblékání také seznámila s porodnictvím a náboženstvím, slovem vším, čeho bylo potřeba k slušnému životu v rodinách *lepší společnosti*... Ovzduší této buržoazní pansofie dýchali všichni naši vlastenci kolem Vilímkových *Humorů* včetně far. *Proto* jsem Vám ta dvě hesla citoval. Svět si utvořil svůj *codex juris* a běda každému, kdo ho nezachovává.

To strašidlo se mi zjevilo v rove 1909, ale teprve po čtyřiceti letech je chápu, chci říci uchopuji. *Quadraginta annis proximus fui generationi huic et dixi: Semper hi errant corde*... Jestliže si člověk pamatuje čtyřicet roků svůj sen, nemůže to být maličkost.

Jestliže se v kněžském semináři povinně čte Denní Tisk, nemůže to být bez následků. Slušnost zajisté žádá, abychom nelpěli na dogmatech. „Řím musí být souzen a odsouzen.“ Příroda a veškerenstvo vivat.

Z této dnešní zásilky, prosím, nic mi nevracejte, naložte s tím po libosti.

Jako právnícký dokument mohl by se snad uchovat připojený dopis Pavla Parmy, který asi netušil, jakého podvodu se na mně dopustil p. Picka, když bez mého vědomí natiskl *Moje přátelé ve více exemplářích* a prodává je bibliofilům... Podle všeho čeká zase na Přeprat, aby se zas mohl Topičovým výkladem pochlubit, co všechno zas za ocelovou oponou vytiskl na černo. Sám jste se jistě nenadál, když jste mi tehdy psal, že je to od p. Picky „pěkná pozornost“. Tuze pěkná, že? A už napřed vím, jak se bude p. Picka vymlouvat...

*

Ještě slůvko o tom majstrovi. Slyše naše námitky, udělal to tak jak ti bratříčci pí Pavly v *Rodičích a dětech*: přes upozornění, výstrahu a zákaz lopotili se s tou kovovou tyčí u své postýlky, funěli a hekali, až radostně zvolali: „*A přece* jsme to zlomili!“ Pan majstr podobně kalkuloval: „Já budu od právoplatného biskupa vysvěcen na kněze a to svěcení už mi nemůže nikdo vzít!“ Řekl to jaksi *vítězoslavně*, jako by na nás vyplázl jazyk... Na to mu řekla sl. Rosa: „A Vy si myslíte, že si s kněžími ortodoxními potom pěkně sednete za jeden stůl? Je jich více, než si myslíte, a ti potom řeknou: ‚Jakým právem se ty opovažuješ mezi nás?‘ Vy si zakládáte na svém svěcení, Jidáš je měl taky, i Luther a Hus...“

Zarazilo ho, že těch kněží Církvi věrných je celé těleso, soudržné a čekající. Sedíme-li doma a venku řádí vichřice, někdy se nám zdá, jako by se ten vichor na několik vteřin zastavil, tak se zastavil i ten „teolog“. Když řádí vítr, říkají u nás, že se někdo oběsil a když je při tom sněhová vánice, že se čerti žení. Každý vědomý apostata, heretik nebo schismaticus řádí jak ta vichřice, která letí, ale nemá žádný cíl, žádný úběžný bod, žádnou realitu, je to řádění pro řádění, je to neřád vypadlý z řádu, povětroň pod hvězdami...

Když průběhem hovoru jsem (tázal se, z čeho a jak žijeme, Rosa na to: „Vidíte, máme dnes i vepřovou pečení a také sedíme v teplé“) majstrovi řekl, že jsem odmítl nabídku Nezvala a Čes[kého] spisovatele – zarazil se zas, jako kdyby ho někdo uhodil do hlavy, jen tiše (jako sám k sobě) poznamenal, že je to škoda...

*

Před týdnem jsem na rádiu hledal Vatikán – a najednou slyším české bohoslužby, smíšený pěvecký sbor zpíval kostelní píseň (předtím nějaký tenor měl sólo) a měl v ní Aleluja. I povídám si: to je asi z ruského kostela, neb my máme Septuagintu. Zpěv

dozněl a ozval se kazatel a hlásolil: „Všichni svatí mužové, jako svatý Pavel, mistr Jan Hus, Třanovský...“ Zavřel jsem tu krátkou vlnu. Myslím, že jsem Vám to už psal. Téhož dne a zas takovou náhodou slyšel jsem jiného kazatele, také mluvil česky, jen mně byl nápadno, že má tak pevný, jasný hlas, že mluví tak zřetelně a jistě, že je ho tak dobře slyšet a že mluví tak rozumně, tak časově, tak povrchově o těch dělnících na vinici Páně, s takovou logikou, tak úsporně, trochu tvrdě jako psací stroj – a bez tajemství, jako zkušený řečník, a že v citátech z Písma užívá jakéhosi nového jazyka – a že ty dělníky volal Pán v poledne, potom o hodině třetí a páté – to mně připomnělo kolektivní smlouvu a továrnu – a sem zařadil pokušení Páně na poušti a na vysoké hoře, „ne samým chlebem živ je člověk“ a že nemáme závidět, nýbrž spokojit se s tím, co dostáváme – a že jsou lidé dvojí, jedni že se dívají jen k zemi, druzí zas vzhůru k nebi – až zakončil větou: „Já jsem chléb živý, který z nebe sestoupil!“ Puntík a dost. A hlasatel k tomu puntíku vysvětlil, že to právě mluvil evangelický duchovní z Londýna. Náš tatínek nám dětem říkával: „Když ti nejlíp chutná, přestaň!“ Ten protestant z Londýna věděl, kde má Kristu Pánu useknout řeč.

Malý doklad k teorii evoluční. Toto se číst už ani nemusí.

Sl. Rosa dostala od rodičů pianino. Asi věnem. Řekli jí to slavnostně i neslavnostně vícekrát, také jednou coram me. Z otcovy bibliotéky že si mimoto může vybrat, co jí libo. Ostatní bude Týnovo, tj. bratra Konstantina. Rosa už jednou se domlouvala se zdejším šoférem, že pro to pianino za pěkného počasí pojedou nákladním autem do Prahy. Odložilo se to.

Týn se před pěti lety oženil a vzal si rozvedenou s jejím dítětem a s pianinem. To jest: tato kvazivdova má také pianino, tuze pěkné, neb Týn za svobodna na ně v noci hrával, zpíval za svého doprovodu italské, španělské, německé i české opery a vyzpíval si při tom tu nešťastnou, opuštěnou dceru pana továrníka. S Klementem Gottwaldem vpřed k socialismu. Od toho roku 1948 se ledaco změnilo. Nejhorší ze všeho byla rána poslední. Týn byl operován na plíce, jen jakoby zázrakem tu přebolestnou operaci přežil. V lednu letos psala sl. Rose maminka, jestli by to pianino neprodala své sestřenci na měsíční splátky po 200 K, téměř pravidelné, ona že by je potřebovala, ale pro nedostatek místa ve svém bytě že by je zatím nechala u Junů v Praze. Po té operaci řekli prý lékaři, že Týn nesmí na piano hrát, takové pohyby že jsou plicím jeho nebezpečné. Sl. Rosa odpověděla mamince, jaká že je v tom politika. Maminka napsala: „Žádná politika a žádný podfuk, jak Ty říkáš (a sl. Rosa to slovo podfuk vůbec nevypustila z pera), ale je to tak: Týnova *manželka* (ejhle, jaký titul!) pianino sice také má, ale na dvě pianina u nás místo není a v bytě Týnově je zima, tam by hrát nemohl – a na to Tvé pianino *on je*

zvyky!“ Sl Rosa odpověděla: „Milá maminko, nehledej v mých slovech nic urážlivého, ale já to pianino nechci a nikdy chtít nebudu a také za ně nepřijmu žádnou náhradu. Mám pro to své důvody.“ Odpověď z Prahy nepřichází.

*

Majstr Stanislav Česlík je z Louček u Rajhradu. I tam byl P. Josef Nádeníček kooperátorem. Řekl mi, že to byla duchovně nejspuštěnější farnost, jakou poznal, a příčinou toho prý byla blízkost rajhradského kláštera. P. Nádeníček a ještě tři jiní mladí kaplani se rozhodli do toho kláštera *prův proto* vstoupit, aby tam řád omladili, ale snad opat (snad Prozřetelnost) tento jejich úmysl překazil. Když se dno rybníka vyčistí, přestanou tam růst lekníny a ty jsou krásné. Labutě mezi květinami. Jsou takové období ve všech přírodních říších.

*

E. F. Míšek: *Byl jeden moudrý muž*. 1943 vydal *Čin* v Praze. 226 stran. Cena 39 Kčs. Je to hnusně sprostá, česko-česká, švejkovská imitace *Otce Browna*. Kapitola VIII. (Lov na jelena) začíná takto: „Příběh může začít otázkou: proč byli *vymyšleni* ďáblové, proč byli vyvoláni z *neexistujícího* pekla, proč byli obdařeni temnými vlastnostmi *zla* a *ničení*? A takováto může být i odpověď: aby tím více vynikla líbeznost andělů, jejichž *smyšlená* dokonalost a krása tak oslňují, že *nemohou být nikdy spatřeni*, a otázka může znovu znít naléhavě v tom smyslu, proč světlo bývá provázeno stínem...“

Neopsal to ten pan Míšek z katechismu „církve československé“? Svatopluk Čech, hle, znova přichází do českých luhů a hájů, jenže tentokrát s *Výletem pana Broučka do metafyziky*...

Chřipka řadí. Není snad domu, aby jej nenavštívila. V naší farnosti je pohřeb za pohřbem. V Medřiči bývá až osm pohřbů denně. Obvodní lékař má denně sto pacientů a v noci několikrát ho volají k nemocnému. Dříve se tomu říkalo mor, dnes je to „jen“ chřipka. Nestavějí se domy nemoci, nýbrž nádherné paláce, kterým se říká *Domy zdraví*. A tak k Masně, k Jasu, k Tepu, Jednotě, k Prameni, Chemodroze přibyl ještě Dům zdraví. Ale proč se člověk tak oštídá a proč mu naskakuje husí kůže, kráčí-li po širokém kamenném schodišti do toho Domu, kde přebývá a kde se plnými rukama rozdává Zdraví? A proč koza nežere, když jí šafář uhlí dá?

Když pak byl večer, řekl Pán vinice *správci* svému: „Zavolej dělníkům a dej jim mzdu...“

Ale ten evangelický pastor z Londýna řekl: „Pán vinice řekl svému *šafáři*.“ Plno takových časově přesnějších slovíček a úsloví měl ve svém proslovu ten náš pastor. Je třeba se i evangelicky přiblížit co nejvíc lidu. Když se evangelium čte, jak se dosud čítávalo, člověka to ukolébá k snění jako tichá večerní písnička chůvy... Je to jako šumění moře,

melodie nesmírnosti a kolébka se mění v náruč Boží, která drží a objímá celou zemi a všechny světy nad ní, silná, věrná a dobrotivá. Ale když takový P. Ondřej Petruš OP nebo pastor cituje Písmo, štětíme se i štítíme se, jako bychom vstupovali po kamenném širokém schodišti do Domu zdraví nebo do redakce *Rudého práva*. Ne?

21. II. 54

Lamiae denudaverunt mamillas suas et lactaverunt catullos suos – „Šakalí samice nabídnou vždycky své struky a dají svým mláďatům napít mléka.“ (Pl 4, 3)

Bible svatojanská vydávaná v letech 1888–1889 v nakladatelství *Děditsví svatojanské* byla ve své době nejrozšířenější českou biblí. Na rozdíl od předchozích vydání nebyla tištěna švabachem, ale latinkou.

Dies formabuntur et nemo in eis – noctes formabuntur et diabolus in eis – „Dny se budou utvářet – a v nich nikdo, noci se budou utvářet – a v nich ďábel.“ První část výroku je parafrází Ž 138, 16.

Msgre Vystrčil – nepodařilo se dohledat. Deml se o P. Vystrčilovi zmiňuje ještě v dopise ze dne 1. března 1954 (č. 115).

Julius Zeyer (1841–1901) patřil k blízkým přátelům sochaře Františka Bílka (1872–1941), který například vytvořil světlotisky pro Zeyerův román *Román o věrném přátelství Amise a Amila*. Vzájemná korespondence Zeyera a Bílka vyšla roku 1948 pod titulem *Básník a sochař: dopisy Julia Zeyera a Františka Bílka z let 1896–1901*.

Domine, non possum loqui, quia parvulus sum ego – „Pane, nedokážu mluvit, protože jsem malý chlapec.“ Jde o volnou citaci Jer 1, 6.

Třídílný ilustrovaný slovník **Domáci Vševěd** zpracovaný Josefem Káfkou vycházel poprvé v letech 1907–1909.

Vilímkovými Humory má Deml na mysli *Humoristické listy*, časopis založený v 50. letech 19. století Josefem Richardem Vilímkem, pozdější významný vydavatel.

Pavel Parma (1922–2001) – vydavatel a bibliofil z Frenštátu pod Radhoštěm. Na besedy do rodného města pozval celou řadu významných literárních osobností (Čep, Zahradníček, Halas, Holan).

Mixtum Compositum – „různorodá směsice.“

Quadragesima annis proximus fui generationi huic et dixi: Semper hi errant corde – „Po čtyřicet let jsem stál nablízku tomuto národu, a říkal jsem: Oni stále srdcem bloudí.“ (Ž 94, 10)

„Řím musí být souzen a odsouzen.“ – heslo namířené proti katolické církvi, oblíbené v prvních letech samostatného československého státu

Jaroslav Picka – viz dopis č. 100 z 29. října 1953.

„**Nezvalovou nabídkou**“ míní Deml návrh vydat větší antologii jeho textů, se kterým Nezval přišel na konci roku 1953. Deml tuto možnost zamítl, protože její obsah neodpovídal jeho představám. Stejně bylo zamítnuto vydání nových textů a rovněž druhý svazek *Sebraných spisů* sestavených Vodičkou. Na Štědrý den roku 1953 píše v této souvislosti Deml Nezvalovi: „*Milý Vítězslave, po Vašem odchodu uvažoval jsem o Vašem přátelském návrhu a dospěl jsem k tomu pevnému rozhodnutí, že nabídku „českého spisovatele“, na vydání antologie z mého díla přijati nemohu. Nějaké další jednání a vysvětlování v té věci bylo by docela zbytečné.*“

Coram me – „Přede mnou.“

E. F. Míšek – nepodařilo se dohledat.

114.

[nedatovaný list]

Z tasovské Kroniky.

V okresním městě je jeden slovatný lékař. Jeho paní odešla k vlaku, aby kamsi odjela. K tomu lékaři přišla do ordinace paní řídící z Tasova. Paní doktorová zmeškala vlak i vrátila se domů. Pan doktor měl dveře zamčené do čekárny, ne však do kuchyně. Paní doktorová vešla do ordinace a našla je in flagranti. Spustila na celé kolo, takže to všichni zřetelně slyšeli v čekárně. Paní doktorová popadla sluchátko a telefonovala do Tasova panu řídícímu: „Přijďte si pro tu svini.“ Bylo slyšet za devátou stěnou a lidé říkali: „Jak si má pro tu svini přijet, když na to nemá vozidlo?“ Jiní říkali: „No, na to je prasečí klec!“

Ale dopadlo to dobře – nikdo si nemá co vyčítat, nula od nuly pojde a nebylo to ani ponejprv, ani naposled. Hlavní je dobré svědomí...

„My za to nemůžeme, že paní doktorová křičela,“ pravila posluchačům na svou omluvu paní řídící...

Nezapomínám, že jste dp. Nádeníčkoví opravil tu VI. kapitolu ze svaté Gertrudy a děkuji Vám za to. Tento týden budu s ním mluvit. On má jednu ctnost, bojím se, že dnešním bohoslovcům neznámou: pokoru. Zdá se, že oni nemají z ní ani tu skořáčku: skromnost. Co vytýkají jezuitům, to je taktika jejich: útočnost – a to neoprávněná, pravdou nepodložená, jak u protestantů. Útočnost pro útočnost, vítr, poledníček, prach ze šterku a z uschlých kobylenců, obtíž pro oči. Mluvení pro mluvení, více: mluvení pro obalamucení. V městech o jarmarku bývali takoví kramáři, kteří svým řečněním

a vysokým hlasem přivolávali k sobě celé zástupy; v Třebíči byl odkudsi mladý, vousatý Žid, který o těch jarmarcích přednášel z paměti *Illiadu* v originále: celé gymnázium se k němu sběhlo a spoustu věcí prodal po šesti krejcarech, myslím, že v tom byly i hodinky – a my se na něho dívali *s úctou*... A právě takové jarmarečníky vychovává dnešní kněžský seminář. Vládní orgány daly dokonce farním úřadům rozkaz, aby pro tento seminář dělaly ve školách a na kazatelně – nábor! I ten čert potřebuje apoštolů, vyznavačů, biskupů a mučňů ba i – panen... Všecko je dobré, co slouží peklu!

Jak to vysvětlit takovému holobrádkovi, který před rokem „složil maturitu“ a teď už zná latinu a řečtinu z – mešní ministrace?

Hlavní je ovšem autopsie a prakce, proto je užitečné uvidět zvíře v jeho doupěti: navštívit P. Vraštila, P. Lebedu, P. Demla, P. Drábka; dobře ví, že biskup Eltschkner je na penzi v Mikulově, kdo a kde je generální vikář – ach, božítku, tolik vědomostí! A hlavně, na to všecko není potřeba – Vatikánu! Stačí dobré svědomí! „Já mám povolání ke kněžství: vysvětlí mne právoplatný biskup – to právo mu nikdo nemůže vzít – budu právoplatně vysvěcen na kněze, a to kněžství nikdo mi nemůže vzít!“

Správně, panáčku: ani Satan ti to kněžství nemůže vzít, leč by byl tak blbý jak ten indiánský čarodějník, který ve své zběsilosti křesťanským neofytům seškraboval křest z hlavy a z jazyka nožem škeble, snad i hadrem a pískem – ale Satan je inteligent! Proto Michelangelo na *Posledním soudu* umístil i zatracence s tiárou a mitrou...

„A k čemu dnes řehole? Ještě tak ty staré měly význam, takoví benediktíni, kteří v těch barbarských dobách obdělávali půdu a civilizovali národy a politikou se nezabývali! Tehdy ještě v řeholi nebyla ta dnešní či pozdější specializace a útočnost. Etc. etc.“

„Tehdejší zázraky – dnes už je známe – ty fantazie a bajky, účinné pro tehdejší dobu, ale co s tím dnes?“ Ano, chlapečku, je třeba jít hodně, hodně dozadu, aby se renanovským pulcům našla kalužinka sterilizovaně neškodná! A přece zase se nesmí jít tak daleko, aby se, ó hrůzo, našel sám Ježíš Kristus!

Dostal jsem od pana majstra tyto otázky:

Co píšete?

Vy pomáháte v duchovní správě?

„Co soudí o Vás zdejší lidé? Podle všeho mají Vás rádi, o tom jsem se přesvědčil cestou: už v Třebíči v cukrárně, potom od Kamenné na silnici: šofér schválně zastavil, když mne viděl a vzal mne do auta, ptal se, ke komu jdu a když to zvěděl, byl tak laskavý a když jsem mu chtěl zaplatit, odmítl a řekl, že od *takových poutníků* nic nebere. Jel do Tasova pro štěrky.“

Kolik asi dostal nebo dostane tento bohoslovec za svůj cestopis? Či že by byl přijel motu proprio?

List není datován, ale díky zmínce o překladu P. Nádenička a opětovným zmínce o bohoslovcí Česlíkovi lze dopis zařadit k dopisům z února 1954.

Charles Péguy (1873–1914) – francouzský spisovatel, filozof a básník. Deml se zmiňuje o knihách *L'Argent (Peníze, 1913)* *L'Argent Suite (Peníze – pokračování, 1932)*.

Msgr. Antonín Eltschner (1880–1961) – jediný katolický biskup, který směl v 50. letech působit, zatímco ostatní biskupové byli internováni. Důvodem bylo jednak to, že složil komunisty předložený slib věrnosti republice, a jednak jeho nepřátelský vztah vůči pražskému arcibiskupovi Josefu Beranovi. ÚV KSČ jej chtěla dosadit na post generálního vikáře, pokud by tehdy arcibiskup Beran abdikoval. Navzdory spolupráci s komunistickou stranou v roce 1949 bez státního souhlasu vysvětil na biskupa Kajetána Matouška.

Ernest Renan (1823–1892) – francouzský filosof, spisovatel, historik, jazykovědec a religionista. Odtud Demlova poznámka o „renanovských pulcích“.

Motu proprio – „vlastním přičiněním“

115.

1. III. 1954

Myslím, přáteli, že si chcete vyvolat jasnou podobu *Františka Bílka*. Pro ten účel Vám nejlépe poslouží jeho *Stavba budoucího chrámu v nás*, kterou Vám tuto věnuji a posílám. V tomto dokumentu je celý Bílek jako v kostce.

Modlitba odpustková pro jubilejní mariánský rok 1954 vyšla jen v originále italském, nikoli latinském. Prosím, pošlete mi věrný český překlad této italštiny – přepis téhož originálu učinila (čili originál přepsala) M. R. J. a prosím, nevracejte jej. Překlad německý téhož textu již máte a zdá se mi věrnější než ten český, jež asi dělal kolektiv z Nepomucena, Heidler a Spol.

25. březen Mariánského roku 1954 je Dies sacerdotum, *dnem kněžský* – naši kněží o tom arci nesmějí vědět.

Toho českého překladu z italštiny bych si přál brzo...

Před týdnem jsme měli (po kolika měsících zase jednou) kněžskou rekolekci čili pastorální konferenci (čert ví, jak to nazvat) v Medřiči. Dříve jsme to mívali pravidelně každý měsíc a mělo to charakter duchovní: řeholník přednesl vhodnou homilii, probíraly se časové problémy z pastorače, zpovídali jsme se, bylo požehnání coram S[ancti]S[si]mo, litanie – dnes se nesmíme sejít bez vědomí „církvního referenta“ (teď

je to bývalý truhlář) a teprve tehdy, až on to dovolí – tato nepravidelnost budí zmatek a má za následek absence – takže třeba se scházíme až jednou za tři nebo čtyři měsíce a jen za tím účelem, aby klérus vyslechl řeč řečeného „církevního“ referenta a převzal od něho další nové pokyny a rozkazy... Klérus je takto maten a ve vlastních „věcech“ neinformován, poněvadž těmto schůzím předsedá a všechen k nim čas zabírá řečený „církevní“ referent. Já na tyto sedánky nechodím, NEMUSÍM, nejsa v aktivitě...

Před týdnem tedy byla v Medřiči zas ta konference, ale tentokrát senzačně-historicko-významná: přijel na ni a předsedal jí sám kanovník Kristek, bývalý generální vikář. Dvě hodiny na medřič[ské] faře, tj. na té konferenci mluvil sám, já byl mezitím chvíli s msgr. Vystrčillem (také penzistou) v kuchyni, ale přiběhl na nás dolů po schůdkách domácí kaplan P. Procházka a polozděšeně, polovýhružně nám řekl, abychom nemluvili tak hlasitě (a my se smáli), že je to nahoru slyšet. – Na těch schůdkách jsem dvakrát chvíli postál, aby mně do uší vpadl aspoň drobeček z toho bohatého duchovního stolu, ale zůstal jsem hladov, slyšev jen ohryzané a oslintané fráze *Rudého práva* o militaristech, nacistech, fašistech, plutokratech, Frankovi, Korei abcdefgh.

Jedna věc mne překvapila: že asi třikrát se posluchači hromadně, ač ne hlučně, zasmáli, jako my při přednáškách Dr. Neuschla Roberta z morálky, poněvadž ve starých skriptech jsme čtli: pozor, tady je vtíp!

Druhá věc mne nepřekvapila: Děkan mně potom řekl (či jiný pan farář?): „Dobře, že jste tam nebyl – vy byste to byl nevydržel!“ A dále řekl: „Považte si, že sem dnes přijede kanovník K., to jsem se dověděl až tady, mně nikdo nic o tom neoznámil, jen církevní referent o tom věděl a ten to tady řekl – a já, děkan, nevěděl nic.“...

A třetí věc mne nepřekvapila: děkan a těch několik kněží, kteří po skončení schůze v té farní agoře zbyli, jeden vedle druhého na můj dotaz, jaké rozkazy nové přinesl p. kanovník, una voce dicebant: „Dvě hodiny nás mlátil po hlavě!“

Mikuláš ztratil plášť,

Mikuláška sukni –

byli oba smutni – vskutku, všichni ti sacerdotes byli smutni, ba přímo zdrceni, takto ponížení prý dosud nikdy nebyli. – Nejpatrnější to bylo na děkanu.

„Cizí byly si duše, jak by každá z jiného světa po tajemném ztroskotání zachránila se na zem.

I snily o svých ztrátách...“ (*Stavitelé chrámu*)

Aniž věc čtvrtá mne překvapila: proti městské záložně, několik kroků od fary, stálo osobní auto a v něm seděla nemladá dáma. Šel jsem po chodníku mimo i nemohl jsem si toho vozidla nevšimnout, jen od té infantky jsem ruče odvrátil zrak, není radno dívat se

do slunce. Za dvě hodiny nato zase mně bylo jít mimo, ale tentokrát jsem si dodal odvahy a zadíval se dovnitř. Dáma seděla na témž místě u skla a na klíně držela rozevřenou knihu, tedy asi čtla. Zraky naše se setkaly. Přesněji jsme se na sebe zadívali. Ona ani nemrkla. Já taky ne. Byli jsme oba v právu. Obličej její jevil se mi zploštělý, takže proti mým představám o kráse byl jako promáčkнутý, ani nosík to nenahradil.

Z dávna a odjinud proti své vůli vím, že pan generální vikář, nyní kanovník Kristek, jezdí se svou hospodyní (tak ji kdysi tehdy i představoval). – Tomu residuu sacerdotali na faře jsem dal mírumilovnou otázku, není-li to auto s dámou, co stojí opodál fary, pana kanovníka K., ale žádný mně na to neodpověděl, jen se bojácně zahleděli na dvě vteřiny pod svůj kolárek. *Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum*. Ó kéž bych miloval dosti bližního, abych trochu miloval Boha, jen jsem si tehdy v duchu zacitoval: *Et nemo audebat discumbentium interrogare eum: Tu quis es? Scientes, quia Dominus est.*

Ta plechůvka s tabákem je od Gertrudy.

Mistr Šindler udělal sl. M. R. J. návrh na knižní značku pro všechny chrámy budoucího nakladatelství v nás. Tento mistrovský návrh Vám tuto posíláme, jak vidíte, je to srdce počárkované a neumělým křížem zastíněné, pod tím zrovna sedm slz. Mystika, patrně, jenže to mistr Šindler neměl dát kreslit svému jednoročnímu vnoučeti budoucímu v nás. Říkal jsem panu faráři našemu, že ta dáma v autě si mne měřila a se při tom škaredila a on mi odvětil: „Nedívejte se, ona se na vás mračila, protože tam taky nejste!“

M. R. J., slyšíc tento náš rozhovor, pravila: „A jak to, že na tyto inšpekce jezdí Kristek? Slyšela jsem, že je vedle!“ *Rev[erendus] parochus respondit: „Právě proto, že je vedle!“*

Jenda Pavlíček se nebude se svou ženuškou stěhovat do kravína k býv[alému] Josefu Palasovi. *Venerabilis nuntia* mluvila nám sice půl pravdy o té věci, svatost je vždy trochu vášnivá, berouc všechno *cele*, jenže nastěhovat se do kravína neznamena být ředitelem a paní ředitelovou, nýbrž pěstounem krav, vychovatelkou telat – kydat hnůj, řezat řezanku etc...

Malé upozornění pro ty, kterým vstup do kravína je zakázán: křesťanské dívky a matky, ty krávy a telata tvořící, dokonale si osvojily úřední názvy a tituly těchto institucí: PORODNICE – OZDRAVOVNA – VÝKRMNA.

Také si myslím, že člověk nepovstal z opice, nýbrž z krávy. A někdy mně napadla ješitná a tudíž hříšná myšlenka, že ten Pavlíčkův Exodus do kravína padl zrovna tu chvíli, když jsem Vám o tom psal! Dábel totiž umí číst a kalkulovat a když to všechno spočítal, podrbal se za uchem a nechal toho...

Dnes v noci se mi zdálo, že jste nás požádal o prospekty lázní Luhačovic a Poděbrad – i bojíme se, že už jste mimo Olomouc...

Umřela pí Helena Plichtová, čtyřicet čtyři let věku...
Byl u nás p. Josef Kapinus a také Josefa Suchého otec.
Svatý Josef s námi!
Váš ó pad Pafnutij ruku přiložil

Stavba budoucího chrámu v nás – Bílkova přednáška vydaná v roce 1908. Sochař v ní vyjadřuje své chápání vesmíru jako Bohem stvořeného chrámu, plného skrytých náповědí a významů, k nimž umění tvoří „předsíní chrámovou“ pro ty, kteří chtějí být „zasvěceni“, tj. připraveni k pochopení své duchovní podstaty a posléze k mystickému splynutí s universem.

Dies sacerdotum – „Den kněží“

Požehnání coram Sanctissimo – požehnání „před Nejsvětější svátostí“

Mmgr Vystrčil – nepodařilo se dohledat, viz dopis č. 113.

P. Kristek – nepodařilo se dohledat

Una voce dicebant – „Jednohlasně odpověděli.“

Sacerdotes – „Kněží“

Stavitelé chrámu – sbírka Otokara Březiny vydaná v roce 1899.

Tomu residuu sacerdotali – tomu „zbytku kněží“

Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum. – „Všecko napomáhá k dobrému těm, kdo milují Boha, kdo jsou povoláni podle jeho rozhodnutí.“ (Ř 8,28)

Et nemo audebat discumbentium interrogare eum: Tu quis es? Scientes, quia

Dominus est. – „A nikdo z učedníků se ho neodvážil zeptat: „Kdo jsi?“ Věděli, že je to Pán.“ (J 21,12b)

Reverendus parochus respondit – „Důstojný farář odpověděl.“

Venerabilis nuntia – „Ctihodná zvěstující.“

Jiří Šindler (1922) – grafik, ilustrátor. S Demlem spolupracoval na vydání *Legendy o Sv. Borisu a Glebovi*, jak se zmiňuje v dopise č. 19 ze dne 8. prosince 1946.

Josef Kapinus (1900–1968) – spisovatel, sochař a malíř. Přítel Otokara Březiny (kvůli němu se přestěhoval do Jaroměřic nad Rokytnou, kde žil až do své smrti) a Františka Bílka, v jehož ateliéru v Chýnově jeden čas pobýval a tvořil.

V podpisu „**Váš ó pad Pafnutij**“ naráží Deml na postavu Vodičkovy *Legendy o zbožném bratru Pafnuciovi, tiskaři* (vydáno 1931, pod pseudonymem Roman Allen).

I. PSINA

Sedím u Prokšů v kuchyni. Bylo nás tam pět. Šestý přišel Petr a že chce cigarety. Paní Prokšová šla pro ně do komory. Náhle cosi u dveří za p. Zvěřinou silně bouchlo a řinčely sklenice. Díváme se, nikde nic. „Čertův pes!“ povídá p. Zvěřina a beží s Prokšovkou a s dvěma chlapy do šenkovny. Byl to Zvěřinův Broček. Pán mu zavřel dveře, aby nevníkl do kuchyně, ale Broček zaběhl do šenkovny, ale odtud byly dveře kuchyňské také zavřeny, i rozhodl se vniknout k svému pánovi kuchyňským oknem, před kterým stál stůl a na tom stolku ale dvacet sklenic a láhví, Broček sledoval jen svůj cíl a hop do okna. Do té chvíle nevěděl, co je sklo, vrazil do okenní tabule hlavou, toto sklo útoku odolalo, ale sklenice ze stolku čtvermonohým dupotem pejska sletěly na zem, hospodská sbírala střepiny a p. Zvěřina (vedoucí Kravína) stojmo praví: „Co to stojí?“ A žena dí: „Já nevím – až se podívám do oučtů!“ Ona má Jednotu. Jinými slovy: Máť ona Jednotu.

Dopadlo to podobně, ač méně slavně, jak před lety v *Kumanovu*, což byla jihoslovanská vinárna na rohu ulice (zdá se mi Štěpánské), která ústí na Karlovo náměstí. A bylo to v roce, kdy mé *Zapomenuté světlo* v anketě *Lidovek* Josef Florian označil za knížku hodnou pozornosti. On tehdy Josef Florian těžce padal na váhu ve společnosti Karla Čapka a pražských literárních avantgardistů, takže i já jsem přes noc stoupl v ceně se svými papíry – a *to* byla snad jediná příčina, proč jsem se s architektem Čeněkem Vořechem té noci octl v Kumanovu na tom ževapšiči, žabčiči a pršutu. Čeněk Vořech býval dobrý aranžér. I byl tam Vítězslav Nezval a jeho družina: Štýrský, Toyen a což já vím. Každému jsem musil podpisovat *Zapomenuté světlo*, jedli, pili, se veselili, dobrou vůli spolu měli, žádný na to nic nedbal, že je při tom Vít Nezval, který stále naléval. Těch láhví od vína tam už stálo jak mrtvých u Austerlitz – a najednou praví Básník od Borového: „Pane vrchní, cigarety!“ I odpoví pokorný služebník: „Mistře, promiňte, já mám cigarety už zavřeny, klíče má pan šéf a už spí...“ I dí Vítězslav: „Tak pošlete do trafiky!“ – „Už je po půlnoci, trafiky jsou, mistře, zavřeny.“ Toto neměl říkat, neboť mistr vzplál spravedlivým hněvem, popadl jednu z těch těžkých lahví a mrští ji plnou silou po panu vrchním rovnou do hlavy, jenže on se uhnul a láhev plnou silou zasáhla velký lustr z broušeného skla. Vrchní prchl po té prchlivosti, na scénu přišel sám šéf, viděl tu spoustu, mlčky rovně stanul a Vít Nezval také stanul, pohleděl pevně na pána a děl: „Pane šéf, *co to stojí?*“ Pevná, důstojná, historicky významná odpověď:

„*Nic, mistře!*“

Básník zavřel náprsní tašku soumnou bankovkami, zaplatil jen své a naše živobytí, potažmo pití – my seděli jak malé děti, když vedle nich udeří hrom – a mlčky jsme odcházeli, Čeněk Vořech mne vzal za pegasovské křídlo a odváděl mne do Bubenče jak slepého od Jericha. Toto ovšem historikové opomenuli napsat o bitvě u Kumanova, ba i starý guslar Josef Holeček to nevzal do svých strun a také o tom není stopy na holích finských strun...

*

Nedávno jel Vítězslav Nezval ve svém tatraplánu po státní silnici mezi Jihlavou a Brnem. U Jabloňova jej zastavila stráž Národní bezpečnosti a drátovala šoféra, aby zaplatil padesát korun pokuty, protože na tom tatraplánu byla jakási závada proti předpisům. Otevřelo se úsečně auto, vystoupil z něho Básník a spustil na četníka, jehož jméno je Novotný: „*Víte, kdo já jsem? Já jsem Vítězslav Nezval!*“ I odvětil četník Novotný: „Nevím, kdo jste, po tom mně nic není, ale zaplat'te padesát korun pokuty a můžete jet dál!“

Vida nezbytí, zaplatil Básník pokutu a jel dál.

Ten Novotný býval četníkem i v Tasově, teď je v Uhřínově, tedy v bývalém sídle Jana Zahradníčka a Jana Dokulila – i možno od Nezvala se nadít parafráze na *Tyrolské elegie*.

Svit', měsíčku, polehoučku na ten hustý mrak,

ten Novotný z Uhřínova, žlutý netvor od Pekinga,

jistě pije lak,

sbohem a šáteček, ano, ano, tak –

vzhůru k socialismu pro mír a podobně –

II. TROCHU KATECHISMU

Dnes měl v Tasově pohřeb Jakub Palas, evangelík, bylo mu sedmdesát let. Navštívil jsem ho večer před smrtí, protože jsme se od malička znali. Také jsem o něm něco napsal při O[tokaru] Březinovi. Vypravoval mně o starém Tasově, jak to tady bývalo, o mém bratru Josefovi, co jsem dosud nevěděl, a mimochodem bez nejmenší hořkosti se zmínil o tom roli na Hóvarech, kde jsme se spolu často potkávali – zabrali mu je do Družstva a bylo to jeho nejmilejší pole, tam nahoře pod samým nebem...

Byl pak tento „Kuba Palas“, jak se mu tady říkalo, evangelík nenarušený, čtenář Bible, v Boha věřící, tvrdě žijící, trpělivý křesťan.

Když jsem se s ním loučil a ptal se ho, jestli bych mu mohl něčím posloužit nebo co by si tak přál, řekl: „Dobře se vespat.“ – Generál Kutuzov před bitvou u Slavkova řekl totéž. – „Pán Bůh vám to dej!“ povídám, podali jsme si ruku a já mu dal požehnání.

Když už jsem od toho ubohého lůžka odcházel, vrazila do té kuchyňky přespadesátiletá panna A. K., „pod plachetkou osoba, tvář vichřice podoba“, přelétla očima situaci a odsunuvši nemocného snachu, která mne chtěla se světlem vyprovodit na ulici, šla se mnou s elektrickou lampičkou. Na konci chodbičky mne zastavila a div mne nepohltila očima, povídá: „Pane rado, a *vzbudil jste s ním dokonalou lítost?*“

Když jsem to doma řekl sl. Rose, povídá: „Měl jste jí odpovědět, jestli vzbudila dokonalou lítost se svým synovcem Milánem!“

Tohoto Milánka panna A. K. totiž vypiplala od kolébky a snášela mu modré z nebe až do jeho doktorského diplomu jak opice svému mláděti, měl pak Milánek (MUDr.) svou promoci i svatbu zároveň a vzal si svou kolegyni, taky MUDr. – dal se oddat jenom civilně, *protože nevěřil*, jak tetička A. K. sama říkala, ne bez jisté pýchy, neboť člověk tak studovaný a dvojnásobně situovaný má přece plné právo na vlastní přesvědčení a nemůže být posuzován jak nějaký venkovan...

Sestra panny A. K. byla provdána v Uher[ském] Brodě za odbor[ného] učitele, sama také byla odbor[nou] učitelkou, mají tam domek či vilku, oba učili, aby měli dvojí příjem, a panna A. K. jim tam dělala chůvu, kuchařku i služku, takže jich to nestálo, Milánek prospíval věkem i moudrostí, protože z Tasova jim tam každou chvíli chodily balíky s živobytím a když Milánek s maminkou odjížděli od babičky a od tetiček z prázdnin, byli tak obecpáni kufry a košíky, že se nemohli utopit ani v Dunaji...

Milánek, jedináček, byl modlou a modlou všech byl majetek – korunovaný nad to doktorátem...

Panna A. K. žije odedávna v tuhé askezi, proto má spadený žaludek, je hubená jak lunt, kostela ani v týdně nikdy nevynechá, denně u Stolu Páně, knížky, byť sebesvětější, číst nemůže, vždyť jí z toho rozbolela hlava – ale kdysi dávno přece cosi četla nebo slyšela a z toho si udělala svůj duchovní svět a život, ba je tak duchovní a citlivá, že nesnáší ani rodinu své sestry (paní učitelové), děti ji rozčilují, i dala si na dvoře vystavět chaloupku-poustevníčku, asi po vzoru svané Růženy z Limy... A nikoli bez užitku, neboť přiběhla přes dům v noci s elektrickou baterkou, aby uvedla vlastní rukou starého protestanta před trůn Matky boží... Té noci Kuba Palas taky skončil. Panna A. K. mu asi dodala.

V téže ulici kromě Kuby Palasa už přes čtrnáct dní leželi dva jiní starší vdovci, katolíci, na smrt nemocní, jeden docela opuštěný – a k těm A. K. ani jednou nešla. Kromě nich leželo v Tasově dvacet jiných na chřipku nemocných, k žádnému nešla, věrna své poustce – až k tomu Kubovi, u něhož předtím také nikdy nebyla, ale člověk často zapomíná, že duch vane, kdy chce, náhle spatříme světlo: Nemocen jsem byl a navštívili jste mne, a není přece proti křesťanské pokoře, je-li psáno: Sic luceat lux vestra coram

hominibus, ut videant... a uvidí-li tyto skutky dokonce kněz, byť jakýkoli a „mocný pera“ a před nímž by nebylo špatné, nějak aspoň, přikrýt starou nahotu, a také přece a právě velcí Světcové nežili bez krásných a plodných styků – třeba se sv. Paulou, sv. Terezií, sv. Františkou Chantal, ba dávali se od nich jaksi duchovně vésti – a třeba jako náhodou je přinatrefili u nějakého umírajícího heretika, jak s ním vzbuzovaly dokonalou lítost, a potom, žel to o nich i napsali...

III. TEMNÁ NOC SMYSLŮ

Za Protektorátu kolem půlletních prázdnin, tedy kolem prvního února byl náramně vzácný pomeranč. Slečně přišly od maminky z Prahy dva. Jeden rázem rozdala (mát' komunism v krvi), druhý si schovala pro sebe, neboť pomeranče tuze ráda. A právě na tento odstavený pomeranč číhal ďábel, který miluje věci skryté a nepřeje spořitelům.

Za hodinu na to přiletěla nečekaně svatosti, oči zšíří selských bochníků, nakloněná kupředu jak socialismus, ústa – brána nebeská je proti nim těsná, dech od pedálů skrz měchy do všech rejstříků a píšť'al, prsa nevinně přidržovaná vlnáčkem: „Sléčno, prosím Vás, nemáte pomeranč? Já jsem slyšela, že máte pomeranč, a já bych ho potřebovala!“ To vše bylo praveno s vytřeštěným zrakem a s duší na jazyku a nic lepšího nám nemohlo napadnout, než že jí umírá matka...

Když potom dostala pomeranč – zázraky se, prosím, dějí: chňapla jej, napřímila se, temná noc smyslů tatam, ruka už nepřidržela nádro, obličej se náhle octl ze zahrady Getsemanské na hoře Tábor, slova vyskočila z hrdla jak bílé a růžové plamínky z rozhrábnutého ohníčku: „Sléčno, to jsem ráda, dnes od nás zrovna odjíždí Milánek a já jsem mu neměla co dát na cestu!“

A tak odjížděl třináctiletý mazánek s pomerančem, odloženým pro chudého Lazara – papulu byšpikovanou a obložen kufry a balíky s jitrnicemi, škvarky, jelity, slaninou a jak ta milenka z Cantica jablky a dorty, aby slabotou neomdlela...

IV. RABÓNNI, ANEB TŘETÍ PŘÍČEL ŘEBŘÍKU JAKUBOVA

Scéna předešlá, až na maličkost. Oči, ruce, chůze, řeč, vox turturis, gemitus columbae, vlnáček, spadlý žaludek – vše jako v kapitole předešlé. Pan rada jde z pošty, recte z hospody. Svátý Josefe! To nebévalo! Panna zahalená běží jako bez cíle, jářku jako, ale svatí nikdy a nikde neběží bez cíle. Je to pan rada? Bezpochyby, neboť svátý Josef s lilí pod hospodou zůstal nadobro nepovšimnut. Pan rada. Běda, to se stalo něco hrozného, protože jinak zůstává pan rada nadobro vedle. Nelze říci nepovšimnut, protože co smrdí, to smrdí a člověk bez místa vždycky a obzvlášť smrdí! A potom – s takovou minulostí... Inu, smrdí!

„Důstojný pane, to je hrozné, takové neštěstí!“ „Co se stalo, kdo umřel nebo byl zabit?“ – „Ale sestra má dát na dodávku prase a měl to být krmík...“ Hrobové vzdechy, zvuky zoufalství, ale Bůh neopouští věrné své, jen zkouší, které obzvlášť miluje... A na silnici pod pískovcovou sochou svatého Josefa ozval se hlas: „Slečno, přicházíte jako na zavolání. Zrovna teď mi říkala paní Prokšová, že má masový kontingent splněný, ba že má sedmdesát kilo vepřového i předáno a že by tuto dávku mohla někomu přenechat...“

Scéna se mění. Odhazuje se smutek a letí se do hospody pro tu prasečí protiváhu tak čilorodě, že následujících deset let zapomnělo [se] radovi za radu poděkovat, a zatím přešlo už tolik generací bravu...

V. ZELUS DOMUS TUAE COMEDIT ME

Za onoho času zanevřeli na starého kněze dva staří manželé. Byl pak ten Filemon švec, mocný v řečích i činech u Lidové strany, ale dával si říkat pan inspektor, jsa–byv zástupcem kteréśi pojišťovny. Baucis pak byla více let hospodyně příbuzného katechety. A když tak oba na starého kněze zanevřeli – nebylo to poprvé, ani podruhé – čekalo se, že se starý kněz dá na pokání a bude jim denně prokazovat pozornost a úctu, jaká přísluší tak zasloužilým svatým, a všech ostatních lidí že si vůbec nevšimne, leč by to byl pan biskup, pan prezident nebo nanejvýš pan farář... Starý kněz se na pokání nedal, i udělali z jeho jména řezanku a ještě ji zešrotovali... To je v pořádku a starý kněz byl tak otrlý, že si z toho nic nedělal, až – se vše vyjasnilo. Zrovna v březnu – jak ten čas utíká, tolik už let – zastavila starce místní Svatá – byl i svátek – a stařec už čtrnáct dní předtím pozoroval, že ji cosi pálí na jazyku – zastavila ho, kroutila se očima, ústy, lokty i celým tělem a řekla: „Důstojný pane – já nevím, jestli vám to mám říct.“ – – spolkla slinu a zase: „je to hrozné, já nevím, jestli vám to mám říct“ – a když toto víckrát opakovala (kočka si hrá s myší, superior s frátreem), vytlačila ze sebe: „Inspektorovi na Vás povídají tak škaredé věci – já nevím, jestli vám to mám říct – tak škaredé věci, a také to řekli panu farářovi, a já k panu farářovi půjdu a řeknu mu, že to není pravda.“

To bylo rozhodnutí i na nejsvětější osobu silné. Stařec neřekl „Ty *svině*“, ale všechno se dál vyvinulo zcela přirozeně: Filemon a Baucis vstoupili ostentativně do Komunistické strany, šli oba za sebou, měli krásný katolický pohřeb a starý kněz ztratil poslední své tři dobré farníky...

*

Leda by se mohlo snad podotknout, že i potom se panna A. K. s „inspektorovými“ denně stýkala (pan farář prý je vyhodil), ba k nim se i odstěhovala a dávala si k nim posílat denně od sestry jídlo, dříví, uhlí...

Žel, že v tomto coinobiu nevydržela přes čtrnáct dní, mělt' pan „inspektor“ pochopitelnou zálibu v zamaštěném mariáši (hrálo se jen o sirky) a tůze smradlavou fajfku...

*

Říkával Florian: „Kdo z kněží nezná dílo Barbeye d'Aurevilly, nemůže být dobrým zpovědníkem žen.“

*

Když jsem v Chýnově od Bílka odcházel, dával mi, abych tak řekl, velekněžské požehnání...

*

P. *Josef Nádeníček* byl jmenován administrátorem v Urbanově u Telče (děkanství Třešť), včera se tam stěhoval, den předtím se s ním rozloučili. V Urbanově prý mají stavět faru. Sv. Gertrudu *nechce* nechat, ale zatím mně ji předal, dokud se nezahnízdí...

*

V Medřiči je kaplan Procházka, který kaplanoval (jako já) i v Třešti. Je knězem už deset let, ale minulý týden mne oslnil tím, že odsuzoval horlivost děkana P. Josefa Kubíčka, faráře v Brtnici u Jihlavy, poněvadž prý jako děkan klade kněžím stále na srdce udílení svatých svátostí. Ustavičně prý to připomíná, k tomu vyzývá (a podle všeho výsledky kontroluje). P. Procházka dostával zrovna *záchvat zuřivosti*, když mně to říkal, ba *tvrdil*, že je to od děkana Kubíčka *blud*, poněvadž prý tím a tak popírá Boží *všemohoucnost* – jako by prý Bůh neměl tolik moci, aby mohl spasit člověka *i bez svátostí*... Zarazilo ho, když jsem mu řekl, že P. Kubíček není tak simplex a ví, co povídá a chce, když přeložil Katechismus sněmu tridentského – také ho oslabilo, když slyšel, že náš přítel P. Kubíček je tasovský rodák... A toto: třešťský děkan je kněz *vlastenec*: – was die Alten sungen, das zwitschern die Jungen...

Rád bych věděl, proč ti kněží vlastenci ještě vůbec slouží mši svatou, když je Pán Bůh všemohoucí...

*

Roma Locuta per os. P. Andreae et Sociorum: a tak letos v máji přijdou epištoly Ondřeje Petru do tisku. MRJ říká, že v Římě je český státní seminář číslo dvě. A tak budem už letos čísti Epištoly *jak se sluší a patří*...

*

Cestou do Třebíče nastoupili do našeho autobusu (v úterý) čtyři muži ve Vanči. Ferina Sklenář (takové má příjmení), takto evangelík, pastorů nijak nepostrádající, člověk ženatý a polokoktající, povídá nám přítomným: „Debe se dneska ve Vanči telila krava, tak

nebode chlapa doma!“

Sklenář je pravý vtipkař: při žádném vtipu se neusměje. Ani my se římskočeskému Imprimatur neusmějem...

Rosa byla v ulici u starého Stanislava Zezuly, kterého jsem předtím zaopatřoval, ležel s chřipkou a zápallem plic. Rosa mu povídá, že nevypadá zle, že se mu po zaopatření jistě udělalo líp, a jestli chce, že mně řekne a že mu zase přinesu Tělo Páně. Zezula odpověděl: „Ale já bech scel, ale det' sama vidíte, copak *me tade máme důstojného příbytku zůstávajícího?*“

Co asi by řekl P. Ondřej Petru o této sušilovštině starého sedláka?

Lékař už nad ním udělal kříž, tak zle byl na tom, ale za tři dni ho zase viděl a řekl: „*To je zázrak!*“ – Jak jinak? Tanto pacient je z mužů myslím *posledním věřícím katolíkem* v Tasově...

[připsáno tužkou]

Z těchto příloh nic nevracejte!

VI. FIDLOVAČKA, ANEB MISSA SOLEMNIS

P. Ondřej Petru OP klade obzvláštní důraz na „*široké vrstvy*“, které podle něho mají právo na to, aby *všemu rozuměly*. Dovolává se apoštolů, kteří prý kázali jen otrokům a vůbec obecnému lidu. Tuto kardinální zásadu P. Ondřeje a dnešních římských Čechů (P. Ondřej je nazývá svými přáteli) možno nazvati zpozdilou, protože už 1918 „církve“ čsl. odstranivši latinu, zavedla jazyk národní (nacistický) a odstranila všechny svátosti (viz Katechismus dr. Farského) a očištěc i peklo, poněvadž tyto věci, počínajíc latinou, jsou tajemné, a proto širokým vrstvám nepochopitelné...

Totéž už od r. 1519 naznali i protestanté, a tudíž „církve“ čsl. opozdila se v této věci právě o čtyři sta let... Proto také hned při prvním a nepředpojatém poslechu ihned se pozná, káže-li katolický kněz nebo evangelický pastor. To se pozná podle *vinně*... Proto také řekl Otokar Březina, že verše Vrchlického nesmíme číst, nýbrž že je musíme vdechnout jako růži... Krásný je kozel na kresbách mistra Fr. Zvěřiny, krásný je i Míky-Míky v měsíci jarním, ale, můj ty Bože, ten ukrutný smrad kozlí a kočičí lásky!

Ostatně – tu nemožnost jakéhokoliv mystéria a nesrozumitelnosti v liturgii už za mých studenstkých dob fakticky zavrhl a odsoudil regenschori Strniště, který i chorál svatováclavský na varhanách při „studenstské mši“ odehrál prestissimo alegretto v dvaatřicetinách a my studenti jsme cítili obzvláštní veselost z toho, že ten obecný lid a široké vrstvy za námi přiklusali v těch notách o čtvrt hodiny později...

A tady vidíte: byla obyčejná mše pro studovaný lid... Ještě dnes se projevuje tato tendence „širokých vrstev“ (šarivary) při bohoslužbě – např. při mši za snoubence, kde rozumný římskočeský varhaník hned při udělování této svátosti sedmé a potom při „vločkách“ opakuje Smetanův motiv:

Rozmysli si, Mařenko, rozmysli...

Anebo když se rakev spouští do hrobu:

Zasvit' mi, ty slunko zlatéé,

na poslední z vlasti króóó...

Které oko by zůstalo tak tvrdé, aby ihned nespustilo slzí tok?

Mlle Rosa podotýká: „Když svatá církev nedovoluje katolíkům číst Bibli bez výkladu, eo ipso padá názor P. Ondřeje Petru o širokých vrstvách.“

A ještě: Náš pan farář říká: „Kdyby lidé věřili, stačilo by evangelium! A protože nemají víru, tak jim musím evangelium vykládat.“

*

P. Ondřej Petru se chytá papežských encyklik, kde se klade důraz na *literární* smysl Písma, ale co chceme my? Právě to, aby tento literární smysl v překladu byl zachován! A což je literární smysl Písma v tom, když se svatému Pavlu klade do úst zkažená jitrnice, že láska jedná vždy, *jak se sluší a patří?* Bohatý člověk navštíví v týdnu sedm hampejzů, a přitom vždy vystupuje doma i na veřejnosti

jak se sluší a patří...

Je až příliš mnoho četníků, předsedů, tajemníků, farářů, proboštů, generálních vikářů, manželů a sralů, kteří jednají vždy, jak se sluší a patří... Ježíši Kriste, byl Petr v Římě?

P. Ondřej Petru jaksi předpokládá, že ty „široké vrstvy“ jdou do kostela jednou tak za třicet let... A s Dr. Braitem Silvestrem deklamují: „Zahod'te Schallera!“

*

P. Ondřej Petru OP nezná Aloise Hlavinky opusculum: *Zvukové malůvky v české řeči* – a nijak mu to nezazlíváme. Ale Alois Hlavinka měl jakési tušení o *zvukovém* tajemství jazyka a P. Ondřej Petru nemá o té věci *ani potuchy!* *Vůbec neví, co je styl.* A že je také kromě velbloudů a prasat v arše Noemově zvíře, které se jmenuje *styl*. Nesvrbí Vás ruka, abyste takovému překladateli přeložil na obě líce pár facek, neboť *jen takovým* říká Spasitel: „Udeři-li tě na jednu tvář, nastav druhou!“ Je to hovno platné. A tak milujeme, jak se sluší a patří...

Sl. Rosa upozorňuje, že tito naši Římskočeši přísně rozeznávají Evangelia a *Apoštolář*...

Do včerejška jsem to slovo neslyšel. Co mohu dělat já, když svatý Pavel důrazně odmítá jakékoli rozdělení, vždyť se rozhořčeně ptá: „*Divisus est Christus?*“

VII. CHŘIPKA V TASOVĚ POLEVUJE

Pan „inspektor“ udal MNV a Partyzánům, že se u nás, tj. u Nás, scházejí Němci... To bylo brzo po Protektorátě. Na takové udání byl tehdy buď kriminál, nebo samopal čerkesského hrdiny.

Byly to dvě rodiny německé, přesídlené u nás z jižní Moravy – jedna z nich byla odkudsi (ta třetí) ze střední západní Moravy a byla *příbuzná* s panem „inspektorem“, byl to nějaký poštmistr, Němec...

Tito Němci byli v Tasově úředně – umístění – i chodili ke mně v neděli na mši sv[atou] a k svátostem. Nic jinak jsem se s nimi nestýkal, ale i to bylo panu „inspektorovi“ trnem v oku. – Dopadlo to tedy, jako vždy, dobře. Paní „inspektorová“, kdykoli mne spatřila, bouchala dveřmi a okázale přede mnou plivala, sesilujíc i zesilujíc své opovržení. Umřeli oba. Panna A. K. je těšila a stála jim po boku věrně až do smrti.

*

Ten bohoslovec ze státního semináře v Litoměřicích se nějak mění. Reforma měny? – A když se vše v světě mění, Ty sám jsi bez proměny...

*

MRJ upozorňuje naše Římány (sv. Pavel by jim měl poslat Epištolu, až vydají z něho překlad) na výroky Písma, které se přičí „širokým vrstvám“ P. Ondřeje OP:

U sv. Marka 4,33–34: „A mnoha takovými podobenstvími podával jim slovo, *pokud je dovedli slyšeti*. Bez podobenství k nim nemluvil; byl-li však sám se svými učedníky, vykládal jim všechno.“ (Dr. Col)

Ostatně sv. Pavel po svém příjezdu do Říma cituje Židům Izaiáše: „Jdi k lidu tomuto a rci jim: Uchem budete slyšeti a nesrozumíte, a hledíce budete hleděti a nespatříte; neb zhrublo srdce lidu tohoto, a ušima těžce slyšeli, a oči své zamhouřili, aby snad neviděli očima a ušima neslyšeli, a *srdcem nerozuměli*, a neobrátili se, abych je neuzdravil.“ (Acta Ap. 28, 26).

Jakou češtinou přeloží P. Ondřej Petru Evangelium a Apoštolář *těmto* „širokým vrstvám“?

A jak hnusné to slovo: *široké vrstvy!*

Žurnalisti psali: „Z *vysokých kruhů* se dovídáme...“

Kristu Pán a Jeho Apoštolé znají jenom *duše*, ale – nikoli vrstvy a kruhy... Je to jasné: duše může být buď spasena, nebo navěky zatracena, proto ďábel ve svých školách nastrčil Spasiteli *kolektiv*: vrstvy, kruhy, „naši veřejnost“, národní výbory – STRANU. A pošklebuje se: „Jsi-li Syn Boží, zavrhni do pekla *Stranu!* Dělníky, rolníky a pracující inteligenci – hehehe... Zkus to! Zkus to.“

Rosa říká, že P. Ondřej a Soudruzi přistupují k překladu sv. Písem jen jako filologové *bez modlitby* – kde nechali sv. Jeronýma, Bellarina, Akvinata etc.?

P. Ondřej Petru OP hájí svou tvrdohlavost papežskými Encyklikami, kterých se fakticky nedrží – tomu říkal Josef Florian (u modernistů) poslušnost výsměšná – a Léon Bloy říkal o těchto bludařích, že *se drží Církve* jako vši nebo pijavice, tasemnice – paraziti.

VIII. VÍTA FONTGALLAND

„Budou svatí mezi dětmi“ (Pius X.)

K starému muži přišla úctyhodná starší, hubená panna se spadeným žaludkem (následek velikých postů a podhlavních polínek) a přinesla mu knížečku vydanou jeptiškami, a že by její pětiletá neteř Mařenka mohla dělat také takového Víta a chodit denně k Stolu Páně – zdali by jí tedy důstojný pán mohl na to a k tomu připravit? Starý kněz svolil a děvčátko připravil, jenže večer předtím, než mělo přijmout Spasitele, přiběhla zahaleně a větrovitě tetička a povídá: „Důstojný pane, nebude z toho nic, není možná, protože to panu faráři netroufáme si říct, on by se rozhněval!“...

„A tak půjde Mařenka v sv[atém]u Přijímání jako ty ostatní děti, až na ni dojde etc.“

A tak šla Mařenka ke Kristu Pánu pro Krista Pána za několik let později, až jí to škola dovolila...

A Mařenka se vdávala, když jí bylo osmnáct let a zase to dopadlo dobře: letos se jí narodil chlapeček a zároveň s tím se odstěhovala od rodičů svého manžela k rodičům svým (oba domy jsou od sebe jen na dvacet kroků, takže to nebylo vůbec nápadné) a mladý manžel se musil vystěhovat s ní, protože „člověk opustí otce a matku a přidrží se manželky své“ – mladá matka, Mařenka, se prý nemohla a nemohla snést se svou tchyní, proto ten exodus – a tetička (zahalená, okatá, větrná) naprosto schvaluje tento postup říkající: „*Manželství se nesmí rozbíjet!*“ Tj. Jeník P., Mařenčin manžel, nemohl u rodičů svých zůstat, když to Mařenka nechtěla...

Když MRJ tu tchyni brala v ochranu, Serva Dei Beata zabodla do ní oči a vyjekla: „Zdá se vám *dobrá?* Ó, to byste se mejlila!“

Každá rodina či dům prý má svého skřítka. Rodina K. má svou věčně chorou tetinku. Ptáte-li se dětí, co dělá *tetička*, otevrou na Vás ústa a řeknou po chvíli: „*Která?*“ Neboť Venerabilis A. není žádná tetička, nýbrž

TETINKA.

Tetinka sice není učitelkou jako její sestra a oba švagrové, má však přirozeně zvláštní postavení v těch rodinách (pěti) svého rodu – rceme po březinovsku: privilegium bolesti (i když nebolí trvale), skryté slávy, heroického, tajného utrpení, ostatně to až do dna

vypěl Fr[antišek] Halas v *Starých ženách* a týž O[tokar] Březina, jak známo ze *Svědectví*, už před čtyřiceti lety mi řekl, že „láska ženy je vždycky jen nemoc“ a „každá chce být matkou, třeba jen duchovně, to je její úděl etc.“, a Venerabilis nechtějíc být okatě matkou, je

TETINKOU a jako taková vystupuje v rodě vždycky za významných, zvláště důležitých, ne-li tragických (neb i v rodinách bývají obraty, převraty a puče) okolností: rožmberská Bílá paní – neb každý zámek musí mít nějakého *ducha* (nesvlíkej kožucha): *NĚCO MUSÍ BÝT...*

Desítky let známe Jeníka a jeho rodiče – jsou to dobří katolíci, tiší, štedří, laskaví, pracovití – a známe i jeho Mařenku, hubatou, nafoukanou a mazanou: ona říkala, že ho vůbec nechtěla, ale *TETINKA* to vystihla:

„Láska zrodila lásku a teď ho má ráda!“

Království boží se tedy našlo a to ostatní se přidává: Mařenka svým sňatkem se zpříbuznila s nejvyššími komunistickými potentáty a rodinami: čest jejich památce i práci čest a naše silentium.

Tuto sobotu v noci (Nikodém není sám) dostali jsme vzácnou návštěvu: Tetinka nám přinesla zabijačku a že mne prosí o adresu Josefa Palasa. Napadlo nám ihned, že takovou zabijačku mu tam do vyhnanství pošlou – a k našemu úžasu tetinka řekla, že Jeník se k Palasovi s rodinou odstěhuje. Opustí tedy nejenom otce a matku, ale i svůj dům, ba i rodnou obec... Povídáme: „A tak daleko! A už to tam má zajištěno?“ Tetinka: „Ano, už tam má něco zamluveného!“ M. R. J.: „I kdyby byla Mařenka v právu, je o tolik mladší, ať se před tchýní pokoří, ať se to urovná po dobrém!“ Tetinka jak vyvolavač při licitaci úsečně: „To už nepůjde urovnat po dobrým! Jen ať tam jdou, oni je staří budou za chvíli žádat zpátky a potom se udobří!“

Věřili jsme tomu všemu, ale hned druhého dne jsme zvěděli, že Jeník na rozkaz své milované manželky si podal žádost o stavení vypovězeného kulaka Josefa Palasa a že tam bude bydlet i jako správce toho kravína... Nikdo z občanů se tam nechtěl nastěhovat, ač se jim to nabízelo, každý se lekal hanby – ale Mařenka se nelekla a cesta noční tetinky k nám měla jen ten smysl, aby svůj krok před náma, anebo skrze nás (nějakou, byť děravou zástěrkou) ospravedlnili... Teď tedy celý Tasov je konečně v rukách *jednoho* rodu – kuřátka pod jednou slepicí... Venerabilis Domitilla nás podvedla, nechávajíc nás v bludu, že se Jeník bude stěhovat ke Slanému za Josefem Palasem – a on zatím se ulebedí v nádherném atriu tasovského kravína...

Bača tu jitrnicovou polívku od Tetinky ani nevzal do huby, i když mu ji Rosa přilepšila mlíkem.

Na kontrole Domovní knihy byl u nás četník z Medříče, bratr P. Dr. Michálka, sekretáře brněn[ského] biskupa. O mědříčském novém kaplanovi P. Procházkovi řekl, že je to *frajer*.

O tom četníkovi bylo nám zas z jistých *kerubů* řečeno, že je Sigr. Komu z těch tří méně uvěřiti? Světlo věčné at' jim svítí. – „Je přirozenější, říká-li se o četníkovi, že je syčák, než o kaplanovi, že je frajer.“ (MRJ)

*

Rosa dí: „Kdyby nebylo kalendaria, já to jaro letos necejtím!“

Ego: „Miky-Miky je cejtí!“

Rosa: „Život? Ten za nás odbudou kočky!“

Bača při tom incidentu neutrpěl žádný nervový šok a hned druhého dne své mučnovské nástroje přátelsky očuchával vrtě při tom ocasem a u nikoho nepodezíral žádné zloby, přesně s Tetínkou rozjímaje a odříkávaje devizu: Pro všechna čela poznamenaná polibek míru jsme měli – a tam, kde naši bratři odvrátili se s hrůzou: my ještě se smáli!

Odpusťte mi, přáteli, tento popeleční list – ultra non possum...

Ty knihy pro Vás vázal Stanislav Vodička Tasoviensis –

Jakub Deml

List není datován, ale vzhledem k poznámce o překladu Ondřeje Petru: „*Apoštolář*... Do včerejška jsem to slovo neslyšel“ lze dopis zařadit před všechny zmínky o *Apoštoláři*. Deml se navíc zmiňuje, že jde o „list popeleční“. Popeleční středa roku 1954 připadala na 3. března. Tomuto časovému zařazení by odpovídá i zmínka o bohoslovcí z litoměřického semináře. Jde o Stanislava Česlíka, o kterém se Deml poprvé zmiňuje 8. února 1954 (dopis č. 112).

Čeněk Vořech (1887–1976) – architekt. V době po vydání *Zapomenutého světla* (1934) patřil k přátelům, kteří Demla podporovali. Pomáhal Demlovi s vydáváním jeho knih, administrací vydavatelství, organizací přednášek a besed. Z tohoto období pochází rozsáhlá vzájemná korespondence.

Josef Holeček (1853–1929) – spisovatel, překladatel a novinář. Ve své poznámce o „finských strunách“ naráží Deml na Holečkův překlad finského národního eposu *Kalevala*.

Sic luceat lux vestra coram hominibus – „Tak at' mají vaše světlo lidé před očima, aby viděli.“ (Mt 5,16)

Vox turturis, gemitus columbae – „Hlas hrdličky, nářek holubice.“; narážka na Pís 2,12.

Zelus domus tuae comedit me – „Horlivá péče o tvůj dům mě zničila.“ (Ž 68,10)

Kočka si hrá s myší, superior s frátre – „vrchní“ s frátre

Was die Alten sungen, das zwitschern die Jungen – „Jak zpívali staří, tak mladí cvrlikali.“ (něm.)

Roma Locuta per os. P. Andreae et Sociorum – „Řím promluvil ústy P. Ondřeje a jeho společníků.“

P. Ondřej Petru OP (1915–1970) – kněz dominikán, teolog, profesor církevního práva. Po své emigraci působil převážně v Římě. Zabýval se překladem Nového zákona – jeho překlad novozákonního apoštoláře vydala Křesťanská akademie Řím roku 1954. V roce 1969 pak dokončil překlad celého Nového zákona. V průběhu 70. a 80. let byl jeho překlad ilegálně dovážen do Československa.

Apoštolář – bohoslužebná kniha obsahující kromě čtyř evangelií všechny zbylé knihy Nového zákona.

P. Mariana Schaller – benediktnin, autor spisů o katolické liturgii.

P. Alois Hlavinka (1852–1931) – farář v Kučerově u Vyškova. V této farnosti Deml s Hlavinkou spolupůsobil po svém vysvěcení na kněze v letech 1902–1904. Na toto období vzpomíná v dílech *Mé svědectví o Otokaru Březinovi* (1931) a *Štěpěje III* (1919). Hlavinkovi Deml dedikoval své *Homilie* (1907). Přesný název Hlavinkova dílka, o kterém se Deml zmiňuje, zní *Zvukové malůvky v národní písni* (vyšlo roku 1898 v Praze).

Opusculum – „dílko“

Divisus est Christus? – „Je Kristus rozdělen?“ (1Kor 1,13)

Vít de Fontgalland (1913–1925) – francouzský chlapec, který byl již za svého života považován za světce.

Serva Dei Beata – „blahoslavená služebnice Boží“

Venerabilis – „ctihodná“

Ultra non possum – „dále nemohu“

Stanislav Vodička (1910–1982) – knihář a spisovatel, přítel Jakuba Demla. V letech 1934–1951 žil a pracoval v Tasově. Je autorem vzpomínkové prózy *Básník Jakub Deml v Tasově* (poprvé vyšla roku 1978 v samizdatové edici Rukopisy VBF), souboru povídek *Umírající kolátora* (1980–81) nebo próz *Tam, kde usínají motýlové* (1978) a *Jepičí okamžiky* (1990).

Carissime amice,

pan Václav Maršík si přeje – sotva pro sebe – překlad Em[manuel] Mouniera *Úvod do existencialismu*. Znáte tuto knížku? Stojí za překlad? Mohl byste to přeložit Vy? To jsou „nezávazné“ otázky, protože nevíme, jak je tomu dnes s Vaším zdravím, resp. s těmi Poděbrady. V nejhorším případě, tj. kdybyste nemohl Vy, sl. Rosa by to přeložila zhruba, pokud by na to stačila (i to je otázka) a k čemu by nestačila, to by zůstavila Vám. Nejhorší je, že chtějí „laskavou odpověď obratem“... A je tu ještě možnost třetí: že byste na tuto práci někoho najisto určil Vy.

A můžem p. Maršíkovi půjčit Sheeda „k vážnému studiu“? On je člověk svobodný, vážný, prostý, docela nenáročný – a byl by to hřích, kdybychom podezřivali, že ho někdo chytrý zneužije ve svůj prospěch, tj. že někdo použije Vašeho překladu k překladu svému a potom jej vydá? Nedivte se těmto mým obavám, já byl tak poškozen třikrát, pokud honem vím: Antios Trčka přeložil *Mé přátele* do němčiny a tento svůj překlad na výstavě pod vitrínou ve Vídni označil svým jménem jako autor knížky. Potom vyšli *Moji přátelé v Americe* a já nedostal ani exemplář, natož dolar. Potom vyšel německý překlad téže knížky v Mnichově, Artur Novák jej tam viděl v tiskárně na vlastní oči a hlásil mně to – a když jsem se potom „obrátil“ na překladatele, aby mně to vysvětlil, odpověděl mi, dlouhým dopisem, z kterého by ani Bača nevyčuchal, kdo a proč to psal... o tom překladu nebylo tam ani slova! To jen tak mimochodem. Snad by nebylo nemoudré, ani vtíravé, ani nemístné, aby pan Maršík odkryl hledí či anonymitu oněch rytířů, kteří toho Mouriera a Sheeda v našem podniku žádají – ačkoli snad ani tím nic nezískáme. Pan Maršík sám se k nám chová věru po křesťansku a mecenášsky už několik let, ten je *mimo* všechno podezření!

Ta jeptiška, o které píše, že vystoupila z řádu, je konvertitka z protestantismu a dcera prý bohaté rodiny důstojnické. Byla františkánka, ale už v klášteře kdekomu, i laikům, si stěžovala, mnoho mluvila, ne tolik s Bohem, mnoho viděla, ne však sebe – všecko mimo sebe... Vzala toho na sebe, útlou, najednou moc...

A teď in infirmitatibus meis gloriabor. Před týdnem jsem byl u primáře Dr. Šádka, ten mně odeslal na chirurgii s připomínkou, abych se k němu potom vrátil, šéf té chirurgie, Dr. Holubec, vykonal punkci na té hydrofilii a radil operaci – a potom p. Dr. Šádek (který sleduje mé zdraví již od r. 1932) mi řekl, abych k němu začátkem května zase přijel, že gruntovně prozkoumá mé srdce s příslušenstvím a potom se domluví s p. docentem Holubcem, co se má státi dál – a kdyby prý operace byla přípustná, že by

ji ihned vykonali a druhého dne by mne z nemocnice poslali domů, protože prý po operaci *nesmím* ležet, to že je pro mne nebezpečnost. Já vím jen tolik, že narkózu naprosto nesnesu, ba ani inhalaci ne! Čím, srdce, čím jsi zhřešilo!

Ale z té Třebíče jsem přivezl mlle Rose párek hrdliček i s klecí, dala mi je farská hospodyně od sv. Martina, (má už také přes padesát) a když jsem jí chtěl za ten dar platit, odmítla se slovy, že ona od žádného kněze nic nepřijímá – tj. nic světského. Sl. Rosa má ty ptáky v kuchyni a oni ve dne v noci cukrují, takže máme teď cukr už počtvrté lacinější...

Pan farář mne přišel pozvat, abych mu na Zelený čtvrtek pomohl in confessionali. Byla pak taková plískanice, zima, vichřice a chumelenice, že přišlo jen polovina lidí do kostela, ale u stolu Páně bylo přesto na sto lidí – jen děti žádné, ani ministranti ne: poněvadž bylo *školní vyučování*...

A dnes v poledne se mi p. farář v kostele chlubil, jak je nastrojen Boží hrob: ty dva malé reflektory u stropu v koutech včera večer sám namontoval – a následkem toho ten stín za monstrancí z obou stran uhnul a skrčil se dozadu – a ten ohromný bělostný květ dahlie u podnoží Monstrance že je z Bosny od pí Uhlířové a ty rudé kalichy po stranách oltáře že jsou také z Bosny, od pí Pólové – to jsou – to jsou – to jsou: ani já, ani pan farář jsme si ne a nevzpomněli, že jsou to *tulipány*, o nichž [roku] 1913 jeden český veršovec mimo jiné napsal:

Mně zprvu cizím byl ten plamen jeho květu,
až jsem se podívil, jak odumřít lze světu!

Ba, člověk nakonec zapomene i své vlastní jméno...

Cenzura mne opravuje: Dálie, vy jste botanici! Dahlie je jirčina a kvete na podzim!
A žádná dahlie, nýbrž *Amaryllis* – a žádný bělostný květ, anóbrž červený a bílý!

Když jsem byl ve středu u svého oltáře, přišel náš p. farář a dole u dveří dostal informaci, že celebriji – i šel do kaple a zastal mne v pašijích a potom až do konce mně ministroval – vzav to mé domácí akolytce od huby. Je ke mně velmi přátelský: po obřadech Zeleného čtvrtku mne vzal do fary, klášterní tajemství už stálo na stole, na bílém ubrusu „kugluf“ s mandlemi a před ním šálek na kávu, stručně kaféšálek.

Mně se ten Konnersreuth nechce líbit, asi proto, že nejsem Bavorák!

Pozdravujem nastokrát maminku i Vás. Fiat Dei voluntas super volucres coeli et nos miseros.

J. D.

Velký pátek připadl v roce 1954 na 29. března.

Emmanuel Mouniera (1905–1950) – francouzský katolický publicista a filozof, zakladatel personalistického hnutí, jež klade důraz na prospěch lidské osoby a vymezuje se proti kapitalismu i vůči socialistickému a fašistickému kolektivismu. Deml hovoří o jeho spisu *Introduction aux existentialismes (Úvod do existencialismu)*, který byl poprvé vydán v Paříži v roce 1946.

Josef Anton Trčka (1893–1940) – fotograf a malíř, uměleckým jménem Antios. Velkou část života prožil ve Vídni. Udržoval styky s představiteli českého kulturního života (vystavoval spolu s Václavem Špálou nebo Janem Zrzavým). S Jakubem Demlem se seznámil na pohřbu Otokara Březiny.

A teď **in infirmitatibus meis gloriabor** – A teď „se chlubit svými slabostmi“; jde o oblíbený Pavlův motiv srv. například 2Kor 12,9.

Dr. Otmar Šádek – primář interního oddělení a dlouholetý ředitel Nemocnice Třebíč.

In confessionali – „ve zpovědnici“

„Mně zprvu cizím byl ten plamen jeho květu, až jsem se podívil, jak odumřít lze světu!“ – verš z *Mých přátel (Tulipán)*.

Akolyta – přísluhující, člověk ustanovený k službě u oltáře a pomoci knězi a jáhnovi při liturgické činnosti.

Kugluf – „bábovka“ (něm.)

Konnorsreuth – bavorská obec ležící v Horním Falcku, proslavená osobností stigmatizované Theresy Neumannové (1898–1962), která byla již za svého života považována za svatou.

Fiat Dei voluntas super volucres coeli et nos miseros – „Buď vůle Boží nad ptactvem nebeským i nad námi ubohými“

118.

[lístek]

30. III. 1954

Drahý příteli, jsem v Medřiči pro – zuby (kvůli zubům) a léky, i napadá mi, že v tom posledním odstavci sv. Gertrudy bylo by snad lépe přeložiti takto:

...abych na konci svého života, odhodivši přebořkou slupku tohoto těla, se dostala k onomu přesladkému jádru...

A co je správnější? Odvrhnout či odvrhnuš, odhodit, či odhodíš?

M. R. J. bylo dnes ráno už lépe, je po krizi, čert nemá rád Baroko, proto se písarce pověsil na krk i na nos – a odešel s dlouhým nosem...

Dnes stojí P. Josef Nádeníček před kraj[ským] soudem v Brně... čert nemá rád ani Legata divinae gratiae... Dominus Tecum!

Legata divinae gratiae... Dominus Tecum! – „Posla božské milosti... Pán s Tebou!“

119.

31. III. 1954

Carissime amice,

k tomu prvnímu *Cvičení* patří ještě text, který Vám tady posílám.

A tady v 2. odstavci (*Závěr*) jsou synonyma:

...et adscribe me populo adoptionis tamquam *sobolem* novae prolis...

Dal jsem zde *příslušníci*, ale tento termín příliš smrdí kanceláří obecních úřadů – nebylo by lepší *dcera*?

Vy originál nemáte, a tak si myslím,

1. že by Vám jej slečna oklepala, dokud neseženem druhý exemplář – tj. oklepala tolik textu, kolik bude překladu,
2. anebo že bych Vám z originálu opsal jen ta místa, která jsou Vám nějak podezřelá.

Prosím, rozhodněte sám...

3. anebo že bych Vám celý originál poslal, až celé *Exercicie* přeložím...

Krásná jsou v nich místa jako toto: ut in termino vitae meae, abjecto corporis hujus amarissimo *cortice*, perveniam ad illam dulcissimam *nucem* – sladké jádro ořecha ve skořápce – *superlativy* (zde tak časté) se snad nemusejí překládat vždy superlativem? A co s tím častým *Eia*? Snad někdy místo *Aj*, by se mohlo říci *ach* nebo *ó*?

Už i do naší zahrady vtrhlo jaro. Hiems abiit et recessit, vox merulae et amplionum audita est.

Horší je, co mi včera řekl zubní lékař: zhrozil se, kroutil hlavou a zazoufal: „Já nevěděl, že máte takovou sílu v kousání,“ i mohlo by se přeložit do bosenštiny: „že máte tak silný vkus“ – až hanba! Není tomu ani devět měsíců, co mně ten milý doktor zasadil zuby do ocele a učiniv to, liboval si: „No, toto už Vám vydrží kolik let“ – chtěl jistě říci: až do smrti, ale přátelům nad hrobem se takové slovo obyčejně neříká... Slovem: jaro je tady, chrup můj pučí, i disrupt vincula ferri.

Slečna včera odpoledne náhle zvolala: „Zrovna teď náhle všecka nemoc se mne spadla, už mně nic není – ledaže by to byla jen chvilková iluze!“ A nebyla to iluze, hned nato už drhla schody a dnes drhne světnice...

Bača se má k světu, proběhne se třikrát denně po zahradě a potom přichází k boudě a dává se uvázat: pochopil a uznal řád, i když není řádovým jak P. Josef Jelen nebo P. Pavel Šlapák. Potom se řekne nemá tvář! Anebo Pardubice! Abe se jeden steděl před tím psem.

Valeas in pace D[omi]ni...

J.

Pozdrav! M. R. J.

...et adscribe me populo adoptionis tamquam sobolem novae prolis... – Tato slova pocházejí z předkoncilního Římského pontifikátu, ze křtu dospělého. Jejich význam zní přibližně „A připočti mě k lidu, jež jsi přijal za vlastní jako radost nového pokolení.“

ut in termino vitae meae, abjecto corporis hujus amarissimo cortice, perveniam ad illam dulcissimam nucem – „abych na konci svého života, až odhodím hořkou kůrku tohoto těla, dospěl k onomu slad'oučkému jádru“

Eia – citoslovce, které může nabývat nejrůznějších odstínů, např. hej, inu, nuže apod.

Hiems abiit et recessit, vox merulae et amplionum audita est – Variace na lyrický obrat z *Písně písni* (Pís 2,11) – „Zima pominula (...) hlas hrdličky je slyšet v naší zemi.“ Deml vtípně aktualizuje znění žalmu: „Zima pominula, hlas vrabce i rozhlasu se ozval.“

Slovem: jaro je tady, chrup můj pučí, i disruptit vincula ferri. – i „rozlámal železné okovy“

P. Josef Jelen a P. Pavel Šlapák – viz dopis č. 98 ze dne 23. srpna 1953.

Valeas in pace Domini – „Buďte zdrav v míru Božím.“

120.

V úterý velikonoční 1954

Stalo se to tak:

jednou, když už poslední člověk z kostela odešel, zůstal jsem v presbytáři sám, bylo to po nešporách na Bílou sobotu, a únavou jsem usnul. Nikdo neví, co je únava, dokud ji nezakusil sám. Lidé si obvykle myslí, že takový Paganini nebo Ferenc Liszt nemohl být nikdy unaven, i kdyby hrál ve dne v noci po celý týden. A lékař, nebo řeholnice

v nemocnici, nebo pilot v letadle, anebo kněz – jak ti mohou být unavení? Usnul jsem tedy a zdálo se mi, že zdi kostela mizí a oltář že se mění v jakýsi pahorek a na tom pahorku že hoří ohníček. Bylo jako odpoledne brzo zjara. Nepodivil jsem se, že zde není človíčka, ale přistupoval jsem blíž a pátral, jak ten oheň hoří a z čeho se živí, když tady není člověka. Tomu Vy rozumíte, příteli 'Timothee, neboť' právě ve snu věci skutečné zjevují svou pravou podstatu.

Kouř z toho ohníčka byl nejprve jako zemitý, tedy žlutohnědý a těžký, potom byl modrý, potom fialový, potom růžový a nakonec zlatý, neboť takové bylo, podobno jazyku, jeho nepohnuté jádro. Přistupoval jsem pořád blíž, neboť venkovan, i nevímjak starý, který jako chlapec pásal krávy, a zvláště býval-li při tom sám, má velmi rád ohníček, ten pod širým nebem mezi balvany. Neodolal jsem a toho planoucího nepohnutého jádra jsem se dotkl. V téže chvíli jsem procítl a vidím, že se prsty dotýkám jednoho z velikých posvěcených kadidlových zrn na paškálové svíci.

Něco málo jsem si z toho snu udržel v paměti, něco málo jsem z toho vypravoval slečně Rose, a ona mne prosila, abych to napsal. Takový je tedy, drahý příteli, původ mého *KONIKLECE*, a já Vás prosím, abyste jej přijal jako pozdrav mého rodného kraje. Koniklec – Pulsatilla – Kuhschelle.

Jakub Deml

Úterý velikonoční připadlo v roce 1954 na 2. dubna.

Koniklec – báseň v próze, datovaná „*V Tasově na Boží hod velikonoční 18. dubna L. P. 1954*“ a věnovaná Vodičkovi. Jde o poslední rozsáhlejší doplněk *Mých přátel*. Po *Konikleci* měla být k *Mým přátelům* přidána ještě báseň v próze *Ledové květy* z 8. prosince 1959, nadepsaná v rukopise jako *Poslední kapitola Mých přátel*.

121.

[nedatovaný lístek]

O tom soudním výsledku P. Josefa Nádeníčka v Brně jsme se dověděli pěknou epizodku:

Nakonec se ho ptal prokurátor:

A cítíte vůbec nějaké sympatie ke tomuto režimu?

P. Nádeníček:

„Pane státní prokurátore, když někdo žije od padesátého prvního roku pod takovou hrozbou, ten nemůže vůbec nic cítit!“

Touto upřímností byl soud dojat tak, že vynesl rozsudek osvobozující...

List není datován, ale podle Demla byl P. Nádeníček ke krajskému soudu předvolán dne 30. března. Proto je zpráva o této události zařazena na přelom měsíců března a dubna 1954.

122.

10. IV. 1954

†

Drahý příteli,

od pondělka, co jsem byl v té nemocnici (velký název a nápis: *Dům zdraví!*), potýkám se s nastuzením, tj. s rýmou a kašlem a dobrou náladou. Z gramatiky Stalinova člověka vymizely ohavnosti jako Nemoc, Pohřeb, Smrt – už nemáme dům Slepců, nýbrž Nevidomých, také není Blázinec, nýbrž ústav nervově chorých, také už nedělají košíky a štětky Mrzáčci, nýbrž Tělesně vadní – ano, vrací se na zemi Ráj, kde není ani bolesti, ani pláče, ani práce

[část textu chybí]

Tam ztratil Březina jedinou, tj. první podmínku své vlastní tvorby:

SAMOTU.

A odchodem z Nové Říše přeletěl v ahelium Eucharistie. Přestal chodit i do kostela – sám zradil národ i sebe i své dílo. Jen poznání neztratil...

Otakar Březina, vida, co a jak dělám z jeho textů, mne vybízela, abych texty jeho co nejvíc vysvětloval a dokládal větami Svatých Otců a katolických mystiků. Upřímně se bránil, aby nedostal Nobelovu cenu a řekl mi při tom: „Mé básně jsou vlastně jen *invokace* a chybí jim konstrukce, jaká je v hymnech (takového) svatého Tomáše Akvinského, dogmatická kostra, páteř – však v posledních (ještě tvůrčích) letech velmi se zajímal o formy církevních hymnů...

Březinovi nestačila flétna jako Bílkovi, ani housle jako Sovovi, ani „most bledých paprsků“ jako Mallarméovi, ani hrůza a pseudovidění jako Maeterlinkovi – on skutečně toužil po skutečnosti, on realitu chtěl, Boha, a k Bohu také ve svém díle šel, věrný Čech...

Citují-li jeho listy nebo prózy, musí se uvážít, kdy a komu to psal.

Jeho *Větry od pólů* nebo báseň *Milost* nevyrostly z *přírodní* inspirace – ani jen z ducha a rozumu, nebyly počaty esteticky: zde je zřetelné světlo Ducha svatého, klid a jistota Ruysbroeckova Podivuhodného. Co si s tím mají počít *Literární noviny*, které mají jen krokvici [část papíru chybí] Marii Majerovou, Řezáče, Nezvala [část textu chybí]

drozdy, kosy, pěnkavy, sýkory, strnady, také holuby. Blahoslavené oči, beati oculi, které to neviděly, ale mé to viděly...

Jaroslav Janů je tedy katolík a podle Samuela Vernera přesvědčený komunista.

Rád bych znal komunistu, který je katolík. A [část textu chybí] který je komunistou. [část textu chybí] z Husovy fakulty on je tam z nutnosti [část textu chybí]

velký hudebník. Jeho rod pochází právě z Budišova, ale tam se dostal z Arabie, před dvě stě lety nějaký hrabě (nebo ještě dřív) přivezl si jeho prapředka ze své cesty do Sváté země, vzal si ho z Arabie na své statky, udělal ho svým lesním, dal mu i pole a dům – a tak přišli Zejdové až sem.

Tohoto p. Zejdy otec žije v Praze, matka mu zemřela, a tady v Budišově má domek a zahradu (snad po babičce a žije zde z důvodů zdravotních. Přišel si ke mně pro balsamový topol a ostheimské višně, zasadí si je do zahrady... Mladík pozoruhodný.

Dej Vám Bůh Velikonoce, jakých potřebujete, milý pane Timothee.

Váš J. D.

Dopis je porušen, části odštíhnuty.

PhDr. Samuel Verner (1897–1976) – literární historik, básník a překladatel publikující pod pseudonymem Jozef Tkadlec. Přispíval do *Křesťanské revue*, revue *Gedeon* Chrysostoma Mastíka a podílel se na přípravě nového evangelického kancionálu.

123.

5. V. 1954

Carissime amice,

včera jsem byl v nemocnici a p. primář Šádek mne poslal domů. Shledal, že mám velmi zeslabené srdce, že se tedy zatím nedoporučuje žádný chirurgický zásah. Dal mi na to srdce dvoje užívání a za čtrnáct dní se mám k němu vrátit, aby viděl, jak to účinkovalo.

Myslím, že to všechno je ďábelská msta za sv. Gertrudu a také snad za *Koniklec*.

Jinak tedy nic nového, ledaže oficiální překlad *Marianské modlitby* dostali kněží o pět měsíců později a že se tu a tam liší od originálu – a že pan Tetauer v májovém čísle *Literár[ních] novin* v referátě o *Canterburských povídkách* mluví o „studí a nudí suché traktáty, které prý český překlad *pochopitelně* pomíjí“. Pro nás je to nepochopitelný podvod a křivda autorovi. Z toho také je patrné, co by Nezval a český spisovatel eliminovali z mého díla...

Pozdrav!

Váš J. D.

Tetauerovým referátem *Canterburských povídek* v květnovém čísle *Literárních novin* miní Deml článek *Skvost středověkého realismu* F. Tetauera (*Literární noviny* r. III (1954), č. 18, s. 4) , který se věnuje novému překladu Chaucerových povídek v překladu Františka Vrby, který vyšel roku 1945 ve *Státním nakladatelství krásné literatury*.

124.

10. V. 1954

Carissime amice,

dnes jen pár slov, modicum.

Souhlasím, aby se s *Hlas mluví ke Slovu* otisklo i to mé setkání s O[tokarem] B[řezinou]. Třebas je to i jinde v mých textech, nikde to není totéž, což je pochopitelné – a ten *Hlas mluví ke slovu* jsem psal celý týden v úplné odloučenosti, nahoře v Březinově pokoji – a paní Pavla střežila (i vůči sobě, *jako vždy*) mou odloučenost, kdykoli jsem psal... Nejen odloučenost, ale i naprostou svobodu – jinak by to nebyla odloučenost. V mé naději toto nás predestinuje k společnému životu věčnému. Jsou přece taková znamení už i na zemi.

Jednou provždy Vám říkám, že máte Vy právo dělat s mými spisy už teď a po mé smrti docela svobodně, co uznáte za dobré. Scio cui credidi et certus sum – máte tedy k tomu, co jsem Vám právě řekl, legitimaci shůry – neboť silně doufám v milosrdenství Pána našeho (Redemptor meus vivit) a v Boží Prozřetelnost.. „Co ze sopečných černých kamenů gehenny pozemské jsme stavěli, ať padne do sutín!“

Ve středu 5. V. byla tady v Tasově u Lišků v hospodě předvolební schůze, na té se „lidu“ představili kandidáti z okresu (či i z kraje) a prohlásili svůj program. Jeden z těchto znamenáných, jménem Klimeš, předseda ONV, dříve pacholek u továrníka Jelínka v Medřiči – vloni už prý na medřič[ském] gymnáziu složil maturitu! relata refero – na té schůzi u Lišků prohlásil: „Tasov dostane lékaře, byt pro něho už je, je to vila pátera Demla, kterého vystěhuju!“

Když jsem to z několika stran uslyšel, velice jsem se zaradoval a bohudík i rozesmál... Jediný následek viditelný tohoto Klimešova prologu a prohlášení je, že slečna Rosa nepůjde k volebnímu osudí – Já ovšem teprve ne, jednak pro vysoký věk a jednak, že už dvakrát bylo mi v posledních letech volební právo v Tasově úředně odňato...

Nedávno jsme ve smetí našli veliký plakát s velikou podobiznou ministra Šrámka a s tímto velikým nápisem: „Mluvil jsem k vám z Londýna, mluvím i dnes!“ A tak, příteli, mluvím k Vám z Tasova i dnes...

Jakub Deml

Modicum – „troška“

Hlas mluví k Slovu – Deml s Vodičkou patrně diskutoval o třetím svazku *Sebraných spisů*, do kterého mělo být *Hlas mluví k Slovu* zahrnuto podle návrhu smlouvy s nakladatelstvím *Vyšehrad* ze dne 31. října 1947.

Scio cui credidi et certus sum – „vím, komu jsem uvěřil, a jsem si jist“ (2Tím 1,12)

„Co ze sopečných černých kamenů gehenny pozemské jsme stavěli, at' padne do sutin!“ – verš z Březinovy básně *Hvězda hasnou tisíce* ze sbírky *Stavitelé chrámu*.

Redemptor meus vivit – „Můj vykupitel žije.“

Relata refero – „Vypravuji vypravované, zpráva z druhé ruky“

125.

14. V. 1954

†

Z jedenáctého na dvanáctého t[ohoto] m[ěsíce] v noci se mi zdálo, že jsme šli spolu širokým údolím řeky Jordánu ve Svaté zemi. Byl slunný jarní den. Na jednom místě jsem já řeku překročil (tok byl jen tak široký, bylo to asi blízko pramenů), Vy jste seděl na mírné stráni nějakých sto kroků opodál. Já Vás vyzýval, abyste přešel za mnou, Vy jste se chvíli jaksi zdráhal, ale potom jste sešel k říčce, stoupl jste na břeh (podivno: na břeh z mé strany!), břeh se probořil a Vy jste zmizel pod vodou. Já ihned přiskočil, lehl na břeh, hrabal jsem rukou pod vodou, abych Vás zachytil a vytáhl – ale zmizel jste pod tím břehem v hloubce, jako mizí chlapec pod ledem, když se pod ním led prolomí... Nenašel jsem Vás: probudil jsem se. Mínlého týdne měl v Tasově předvolební schůzi p. Klimeš, předseda ONV (dříve čeledín v malé dědině u Medřiče), kandidát pro tasovskou Bosnu, a tam u Lišků vyložil svůj volební i povolební program: Tasovu dáme lékaře, usadíme ho do vily pátera Demla a pátera Demla vystěhujem...

Čekáme toužebně Vaši zprávu o tom Jordánu!

Váš J. D.

[připsáno tužkou]

Jsem v Medřiči se zubama

126.

19. V. 1954

Ještě musíme využít Olomouce, dokud tam jste. Proto posíláme tyto přílohy, byť jen bez komentáře.

Vracím se stále k tomu Jordánu. Vy jste do něj nepadl, nýbrž vkročil. Ani jste nezalomil rukama, ani jste nevykřikl, nýbrž stoupl na hladinu a ihned se ponořil. Docela celý. Snad jste to nezamýšlel, podle mého jistě ne, snad jste to ani netušil, vždyť jste šel na druhý břeh ke mně – a když jste tak náhle zmizel a já Vás rukou marně lovil, trnul jsem hrůzou: snad tedy byl tento sen spíše jen pro mne než pro Vás...

Saepe expugnaverunt me a juventute mea – etenim non potuerunt mihi. Některý verš zazáří v životě jen jednou.

Vzpřímeně, klidně a bleskurychle jste zmizel, zalit vodou. A unešen vodou. Rosa se usmála a podotkla, když jsem ten sen vypověděl: „Vždyť to souvisí i s jeho jménem!“ Výkladů je tolik – a trefíte ten vlastní? Co na tom, Bůh ví!

V dětství také o mé matce se mi zdálo, jak šla s procesím na pouť na Vranov, zůstala malouňko pozadu hned pod Tasovem proti Páralovému mlýnku, tam nedaleko potoka byla studnice vrchovatá vodou, neohrazená, ta voda byla zrovna tak vysoko jak země kolem ní, slunce se v ní odráželo, bylo to jako zrcadlo položené na zem, asi na sáh v průměru, nedaleko silnice, maminka na tu vodu doprostředka stoupla a jako vy ihned celá zmizela. Probudil jsem se v usedavém pláči a myslím, že tehdy jsem byl v Rakousích na vekslu. Na to jsem si vzpomněl po tom Jordánu.

Poslední dva listy datované 14. května a 19. května 1954 byly Vodičkou z uložené korespondence vyňaty, opatřeny názvem *Sny o Jordánu* a uloženy samostatně.

Saepe expugnaverunt me a juventute mea – etenim non potuerunt mihi. – „Jak často mě už od mládí sužovali, ale nepřemohli.“ (Srov Ž 129,1–2)

127.

27. V. 1954

Tak, milý příteli, zas o krok dál.

Píšu Vám mezi svatou Gertrudou a třemi slovníky, nečítaje v to *Bibli* a její konkordanci. Ten přípis *Lidové demokracie* je význačně podivuhodný. Koncipoval jsem na něj svou odpověď a byl bych Vám povděčen, kdybyste ji posoudil, resp. doplnil nebo změnil. Dalo jim mnoho času, než to sesmolili. Proto ani já nechvátám s odpovědí. Jedno je ve

mně jistojisté: že nepřipustím a nedovolím, aby se *Miriam* vydala separátně. Trvám na pořadí knih stanoveném smlouvou.

Svou dnešní odpověď dostal jsem dnes ráno po spánku jakoby vnuknutím. A více i širě těm prapodivným a drzým „dědicům“ nepíšu, doufaje, tj. maje zato, že se zase nějak přerěknou. Svatý Václav i dnes ještě je právoplatněji dědicem České země než *Lidová demokracie Vyšehradu*. Lupiči potřebují do své firmy moje *jméno* – tak je to. Plojhar netáhne a podniku je žádoucí nějaká animírka. Miriam nemá místo v prostibolu...

Vox turturis audita est in domo nostra, dostal jsem párek těch orientálek i s klecí od staré hospodyně třebečského pana faráře P. Práta, který dostal dvanáct let za jakousi ilegalitu. Ta dvojice vasedla zase párek, jenže jedno to mládě nesneslo našeho podnebí a vzalo za své. Druhé se má pěkně k světu, už poznává náš hlas plný obdivu a

[poškození papíru brání plynulé četbě, čitelné pouze fragmenty]

což z mé strany platí taky jen zpola. Hola, hola / dlouhá tato epištola!

Lidoví dědicové Demokra / čítávají (i vyčítají), co jsem z / je mi to divné.

To je po křesťansku. Máme-li milovat Boha nade všecko a všecko milovat pro Boha, nesmíme nic milovat jen zpola. „Každý je krásný jen na svém místě“, každý také je milování hodný na svém místě, na své stupnici v řádu Božím, ano; přesto však nemá obecně platit obecná hrubá zásada: Bližší košile než kabát, když přece je na svém místě potřeba obojího...

Mlle také Hortulánovi podotkla k tomu „studem lásky bledí“, že studem se červená a bledne se vášní.

Také je na pováženou, že v té svatební básni nikde nic není o Bohu a pro Boha – máte pravdu, je to pohanské. Jak proti tomu je krásnější *Svatební košile* K. J. Erbena...!

Chodím teď zase k zubaři, ocel mého chrupu popraskala, teď mi to dělají znova z téhož kovu a nahonem, protože technik musí od prvního na vojnu i musel bych být kolozubcem celý měsíc...

Svou návštěvu nám oznámil milý otec Habáň čtyřikrát (dva dopisy a dva telegramy v týdnu), vždy jinak a my se kvůli němu přejíme. On je prostě řeholník, i nemá potuchy, jak se dnes žije, dýchá a – nakupuje.

[poškození papíru brání plynulé četbě, čitelné pouze fragmenty]

Člověk tak obluzený klášterním / septies dixi per diem / ponořen řádu, jízdni / musím, ač velmi nerad / Vás die ac

---

Činnost nakladatelství *Vyšehrad*, se kterým Deml hojně spolupracoval a které bylo roku 1951 zrušeno, byla obnovena pod změněným názvem *Lidová demokracie-Vyšehrad*.

Miriam – podle návrhu smlouvy o vydávání souborných spisů s nakladatelstvím *Vyšehrad* ze dne 31. října 1947 měla být Miriam součástí třetího svazku *Sebraných spisů*, spolu s texty *První světla*, *Mojí přítelé*, *Dítě a král badů*, *Věštec* a *Hlas mluví k slovu*.

Vox turturis audita est in domo nostra – „hlas hrdličky slyší se v krajině naší“ (Srov. Pís 2,12)

Hortulánem nazývá Deml Jana Zahradníčka (z latinského hortulana – „zahradní“). Této přezdívky použil už v dopise č. 61 ze dne 25. července 1949. Zmiňovaný verš „*studem lásky bledí*“ pochází z básně *Svatební zvon* ze zahradníckovy sbírky *Pozdravení slunci* (1937).

P. ThDr. Metoděj Petr Habáň (1899–1984) – teolog, psycholog, publicista, dominikán.

Septies dixi per diem – dle *Bible kralické* „Sedmkrát za den chválím tě z soudů tvých spravedlivých.“ (Ž 118,164)

128.

[nedatovaný lístek]

Carissime, měsíc červen je zasvěcen Nejsvětějšímu Srdci. Zahájíme jej tím, že prvního bude za Vás v naší kapli sloužena mše svatá.

Naše zahrada doslova tone v květu, lituji, že ji nemůžete vidět...

J. D.

Lístek není přesně datován, z kontextu lze ovšem usoudit, že byl psán na přelomu měsíců května a června. V ZAO byl zahrnut mezi dopisy z roku 1954, proto je zařazen k dopisům z tohoto období.

Drahý příteli,

pan Dr. Habáň je u nás čtrnáct dní. Dnes odjel do Jihlavy jako čekatel továrnické práce v „Palu“, což prý je dílna na letadla, a je prý to místo protekční. My zas jsme čekatelé toho, s jakou se večer vrátí. Zat'ukali jsme na více místech a ta Jihlava by p. doktorovi nejvíc vyhovovala, kdyby tam nemusel dělat a prožívat víc než v Tasově.

Před týdnem byl jsem s p. doktorem na Moravci, kde prý je nyní soustředěno sto šedesát řeholníků, obsadili už tři velkých budov a snad v každém celule bydlí tři. P. Emilian měl radost z naší návštěvy, k dispozici má jen jednu nohu a jedna ruka je ochrnutá. Těžce mluví a za den s pomocí berly vykoná tucet kroků, snad i víc. V tom pokojíku s ním bydlí P. Stanislav OP a ještě jeden cizí. Říkal, že dostává z Olomouce knihy a že už všechny přečetl, samou beletrii a lehčí, neboť knihy obsahu duchovního prý číst nemůže, sotva přečte s námahou stránku, najednou prý se mu paměť zastaví a on neví, co čte. Na mou otázku, vzkáže-li něco Vám, řekl s úsměvem: „Že ho pozdravuji a že se mám dobře.“ – P. Stanislav nám řekl, že P. Emilian snáší svůj osud dobře, ale venku na zahradě jeden německý frater mi řekl (aniž jsem se ho ptal), že P. Emilian je deprimován. Když se ho Dr. Habáň tázal, co by tak potřeboval, vyšlo z něho taky s úsměvem, že si kupuje *plzeňské*, má-li na ně. Toto tedy je poslední jeho pozemská „vášeň“. Já mu na to řekl, že není a nikdy nebyl alkoholik, když mu dnešní „plzeňské“ chutná. Řekl jsem to po tasovsku.

Mlle Rosa vzkázala na ten Moravec P. Konrádu Kubešovi SJ, aby se na ni už nehněval a aby jí odpustil. Dr. Habáň šel k němu s P. Stanislavem (já ne) a když P. Kubeš tuto řeč uslyšel, vzpřimil se, zacpal si dlaněma uši a pravil: „Řekněte té dámě, když jsem její vzkaz uslyšel, že jsem si zacpal uši.“ Dávno a víckrát jsem tohoto syna sv. Ignáce definoval: „Virgo superbus.“

Na Moravci se mi líbil rajhradský opat P. Pokorný, plzeňský rektor P. Míka CSsR a ještě některý... Ten pan opat všechno tam drží v moci své, s pomocí materiální výborné řeholnice (Nòtre Dame) představené. Kázeň se drží... Celkem se mi zdá, že je tam větší klid – jak na opuštěném bojišti: sem tam k nebi trčí hlaveň děla, zlámané kolo, vrak tanku, rezavá šavle, ale havrani a myši nemají už co žrát. Také jsem si vzpomněl na to, jak jsme my kluci v Rakousích prakama „zastřelili“ kočku a protože se ještě mlela, hodili jsme ji do rybníka, ona ještě nějakou čtvrt hodinku plovla na povrchu, potom se potopila a potom už jen nějaká bublinka nad ní zvěstovala, že tam pod vodou dodělává zvíře: hladina se uhladila. Tak jsem, hříšný, spatřil tentokrát Moravec.

Svět je pořád stejný, lidé ho nezmění, plivni si stokrát do moře, ono se nezpění. Spi, Havlíčku, v svém hrobečku. Právě dokončujeme větší instalační práci vodovodní v prádelně a v koupelně, kovář, zedník a dobrovolní pomocníci přijdou ještě dnes: je to velice zajímavé, Rosa říká, že má v hlavě motor, ale drží jej, bohudík, v moci. A co Poděbrady?

Váš Totus

Sancti Barnabe 1954 – „Svatého Barnabáše 1954“; svátek sv. Barnabáše připadá na 11. června.

V celule – v „buňce“

P. Emilian Soukup (1886–1962) – dominikán, teolog, filozof, profesor na dominikánském učilišti v Olomouci. Člen redakce dominikánského časopisu *Filosofická revue*, který vycházel v letech 1929–48 v Olomouci.

P. Konrád M. Kubeš (1890–1967) – kněz, jezuita, spisovatel. Působil jako profesor jezuitského gymnázia na Velehradě. Knižně vyšly některé jeho exercicie, mezi dalšími díly převažují homiletické a teologické texty.

Virgo superbis – doslova „pyšný panic“, volněji „pyšný jinoch“

Totus – „Celý“

130.

20. VI. 1954

Carissime amice,

pokračuji česky. Pan doktor Habáň dostal místo v Jihlavě za účetního v továrně „Palu“ a zítra už má tam nastoupit. Dostane 900 Kčs měsíčně.

Jedna etapa je tedy za námi.

Úprkem stárnu. Takže sotva bych mohl být čtrnáct dní chůvou nebo lokajem.

Abych nezapomněl: medřický pan farář Burian měl a tedy i má velkou radost z Vašeho podpisu, když to přečtl a uviděl, až do mého odchodu všecek zářil. Však také to je první gratulace k jeho jubileu.

Považte: z Amsterdamu jsme včera dostali balík potravin, recte podle Trávníčka požívatin. A poněvadž i jinak jsme, chvála Bohu, dobře zásobeni a do Vánoc by se to mohlo zkazit, prosíme Vaši maminku, aby z toho Holandska nám aspoň touto částkou laskavě pomohla a ulevila. K tomu malou poznámku: vzhledem k tomu, že můžete každou chvíli na pár neděl do těch Poděbrad zmizet, chtěla mlle R. nějaké to stání ve

frontě Vaší mamince ušetřit, proto ze zdejších skutečných přebytků cosi už měla uchystáno, jenom prý si ne bez lítosti pomyslíla: „Kéž bych na ten účel měla něco parádnějšího, na okrášení“ – a sotva si to pomyslíla (stáli jsme zrovna v zahradě), proti všemu nadání (bylo už po páté) vrzla branka a sl. listonoška přinesla ten balíček amsterodámský a povídá: „Pane rado, nesu vám balíček a je těžký!“ Řekla to s radostnou ženskou zvědavostí... Z toho je vidět, že svatým stačí už jen myšlenka a není-li špatná, jsouc zapojena v mystické tělo Krista Pána, dochází někdy okamžitě vyslyšení. To je tajemství radostného růžence a po svatém Josefovi nikdo se ho tak dobře nemodlil a dosud nemodlí. Lidé světa se diví, jiní zato jen v duchu nebo i slovem řeknou: Deo gratias.

Zatím Vás i maminku srdečně pozdravujem a na Vaši návštěvu už dnes se těšíme: zahrada naše je letos obzvláště pěkná...

J. D.

Recte – „správně“

Deo gratias – „Díky Bohu“

131.

23. VI. 1954

Carissime amice,

v držení Vašeho dnešního listu Vám děkujeme, a mlle R. Vám posílá v trvalé držení toho Platona, a to vázaného. V tu hodinu, co Vám ho od nás vzal Dr. M., už byl v Praze pro Vás nachystán exemplář lepší a dnes k nám přišel. Jízdní řád Prozřetelnosti je patrně přesnější a tedy spolehlivější, protože je to řád lásky, z něhož jak to zparchantělé ovoce vypadávají, kteří ve svých darech k Bohu ještě počítají, nechávající si *něco* pro sebe a toto Něco v kalkulaci Boží zapisuje Anděl do rubriky *Všecko*.

Vzpomněl jsem si na to, že se Vaše maminka každého balíčka leká, i prosím Vás, vysvětlíte jí, že opravdu máme všeho dost, díky Bohu, a že to, co máme a dáme, nepovažujem za nic, podle svatého Pavla, který pro Krista putavit omnia sicut stercora – a my upřímně se snažíme dělat vše pro Krista a v ničem nepočítat – ba, počítáme jen s Božím milosrdenstvím a dosud se nám to podivuhodně „vyplácí“, jak vidět i na tom Platonovi... Jaká asi je bolest Srdce Ježíšova, usilujícího zapráhnout co nejvíc tj. všeska srdce do – lásky!

J. D.

Dr. M. – pravděpodobně Dr. Metoděj (Habáň), ale z kontextu to není patrné.

Putavit omnia sicut stercora – „vše pokládal za hnůj“ (Srov. Fp 3,8)

132.

[nedatováno]

Milý příteli,

nikoli jako třešně, nýbrž jako pozdrav naší zahrady posíláme Vám tento košíček.

Včera (27/6) jsme velmi vlídně a přátelsky zakončili všechny další návštěvy p. Dr. Habáně. Jsme tedy zas volni a svobodni.

Dnes se mi o Vás zdálo a bylo to spojeno s dedikací (tištěnou) Josefa Floriana Otokaru Březinovi.

Buďte tedy zdraví a mamince můžete říci, že je to docela jedno, jsou-li třešně v Tasově nebo v Olomouci!

J. D.

Vigilia SS. Petri et Pauli 1954

Dopis je nedatován, z kontextu lze určit, že byl napsán dne 28. června 1954.

Vigilia SS. Petri et Pauli – Vigilia Sanctorum Petri et Pauli – „Předvečer slavnosti svatých Petra a Pavla“

133.

Pretiosissimi Sanguinis 1954

Drahý příteli,

dnes přišel od tajemníka Chestertonova Dr. Kruly balíček slovenských oštiepků a poněvadž já na to nemám zuby, prosím Vás, abyste ten můj podíl převzal na sebe s tím úmyslem, abych bez nových vnitřních i vnějších překážek co nejdříve dokončil překlad té svaté Gertrudy. Tedy na ten úmysl.

Odpoledne pojedu do Medřiče na pastorální konferenci s medřickým panem farářem a naším. Včera mne náš pan farář přátelsky navštívil a vida, že hledám koláře, sám nám na rahno nasadil ten hák, kterým vytahuju vodu ze studýnky a který byl na žerdi už tak hnilý, že se Rose při čerpání vody utřhl a spadl ke dnu.

Jinak podstatně nic nového. Náš pan farář chytá se každé přítomné a potřebné práce,

takže by mohl být v této potřebné době náhradníkem u nás zrušených řádů, an se neštítí ani chudých lidí, ani srpu, ani kleští, ani pilky, ani kladívka.

Pořád se lekáme toho dne, kdy nastoupíte ty lázně a Vaše zahrádka osiří. Nejlépe by pro nás bylo, kdybyste si ty Poděbrady odbyl u nás...

V. J. D.

Pretiosissimi Sanguinis – „Slavnost Nejdražší Krve Ježíšovy“; tento svátek roku 1954 připadal na 1. července.

Dr. Krula (1903– ?) – jaroměřický rodák a Demlův přítel, soudce ve Valašských Kloboukách. Spolu se svou sestrou Drahomírou Krulovou pomáhal Demlovi po smrti Pavly Kytlicové se správou domu i vydáváním. Překládal z angličtiny, převážně G. K. Chestertona, jeho práce zůstaly v rukopisech.

134.

15. VII. 1954

Milý příteli,

díky za Vaše poslední rukopisy, posílily nám kolena a osvěžily srdce vehementer. Když jsme před třiceti lety dostali s pí Pavlou blahé paměti v držení ty dvě bosenské parcely, hned jsme je začali vzdělávat, jak ti Protoparentes zahradu rozkoše. Tehdy jsme jednak četli všelijaké knížky toho oboru, hlavně zahradnické ceníky a jednak jsme zbožně uskutečňovali, co nám kdo z dendrologie, pomologie, kvítologie a zelínologie poradil, ačkoli pí Pavla měla v těch věcech veliké zkušenosti už z Vídně, ze Svaté Anny a hlavně ze Šternberka. Padli jsme do rukou velkobítešského zahradníka, v jistém smyslu sourozence Anny Pammrové (theosof sui generis, abstinent a Sokol, hodný člověk, uctíváč přírody, když ne frajmaur, tedy frajgeist, slovem dobrý člověk a plně dobrý zahradník ze vší myslí, z celého srdce a ze všech sil svých zahradník a učitel na hospodářské škole ve Velké Bíteši) a ten nám poradil a vybral ze své školky ovocných *zákrsků*; však jsme mu také řekli, že bychom se rádi dožili brzo ovoce, nemajíce vyhlídek na dlouhý život... Proto nám poradil právě zákrsky, že prý nesou už třetí rok a potom čím dál víc, byť prý jen do dvaceti let. Kdepak bychom se byli nadáli, že polovinu těch stromů ještě přežijem! Skoro všechny dostaly rakovinu a když jsem po smrti pí Pavly jednu takovou nemocnou jabloň chtěl skátit, jiný už zahradník (z Medřiče) zachytil mou ruku jak ten Anděl Abrahamovi a řekl: „Nechte ji, *právě teď* začne víc rodit, protože bude usilovat, aby se zachránila ve svém *potomstvu!*“

A měl pravdu. Ta jablň má ovoce ještě dnes... Musíme jí ratolesti každým rokem podpírat, aby se tíhou plodů nerozštípla.

Už přes půl století si často v duchu říkám, že zákony, které platí pro neduchovou přírodu, platí také pro přírodu duchovou, pro člověka, pro jeho tělo a duši. Něco takového jsem psal Františku Grivcovi, tehdy ještě bohoslovcí, rok před jeho vysvěcením, asi v tom smyslu, že všechna tzv. věda, nevědouc, vyznává a potvrzuje zákony duchovní, mystické, i když to popírá a se tomu brání, zavrtaná jak hovnivál do svého mikrokosmu. Věda pro vědu, věda bez Boha a tedy bez morálky, pavěda, jak Vy, mluvě o umění, byste řekl paumění... S chutí jsem si zrovna přečetl Váš list (z poslední sýpky Vašich rukopisů) tomu příteli, který hájil absolutní svobodu umělecké tvorby. Schulcovina, velký omyl, velká vina, i divím se, že to nenaznal Josef Florian. Vy jste vynesl rozsudek, formální ortel a proti němu může být jen člověk, který za života eliminuje Boha, Otce, Syna a Ducha svatého... Jak se mají psát životy svatých, to už od Vás víme, a když jsme teď přečetli Vašeho Vojtu, Strašpytla, Držgrešlu a Bačkoru: už ani nemusíte nikoho ještě poučovat, jak se mají psát *Pobádky!*

Václav Tille prý byl a je nejlepší znalec a odborník v pohádkách. A tento muž udělal ze všech národních pohádek jednu jedinou, čili rozoral meze, vzal pole, louky a lesy vlastním majitelům a založil Družstvo a státní velkostatek, společný kravín a bejkárnu s Národními Výbory, Jednotami, Prameny, Druťevnami, Masnami, Jasy, Domy zdraví, Chonory, Chemidrogami, Tepy, Kovomaty. To by ještě (mluveno s Prof. Hromádkou) se nějak dalo srovnat s Evangeliiem, ale tvorba duchovní, poezie, národní pohádka a kostelní kancionál – panečku, to už je tuzinky mokrý rok... Tak mi připadá, že milý Tille ze všech kostelů a kaplí vybral obrazy, sochy a dalmatiky a kalichy a uložil je pietně do jednoho centrálního muzea... Pietně, protože byl librepenseur. – A tak díky vroucí i za Vaši *Pobádku!* – Včera byla u nás jedna znamenitá nemocniční ošetřovatelka, byla nedávno na Svaté Hoře a viděla tam P. Prokopa Pittermana: má-li kleknout, musejí ho ministranti podpírat a má-li se u oltáře obrátit, aby dal požehnání, je to pro něho veliká námaha a obrací se krůček za krůčkem, klada nohu vedle nohy pomaloučku a opatrně, aby se nesvalil. Je tam velmi oblíben...

Už tedy, podle Vašeho slova, jdu z kopce a překládám ze sv. Gertrudy to páte *Cvičení*. Je tam velmi mnoho rýmů, pokouším se je zachovat, ale mlle R. říká, abych rýmoval jen přeúsporně, aby to nevypadalo jak literatura, když prý to přece má být jen zbožnost... Při tom jsem si víckrát vzpomněl, co jste mi kdysi napsal o sv. Bernardovi (Sermones in Cantica canticorum), že je to lyrika tak vysoká, že žádný moderní katolický básník se mu ani dost nevyrovná, ani Verlaine, ani Claudel... O tom se dokonale přesvědčuji

i u sv. Gertrudy – to je bílý žár! A samé zrno svatých pravd, zapomínaných, i zapomenutých. Ve svých litaniích e.g. se modlí: „Abys mne od sterility ducha zachovati ráčil, prosíme tě, uslyš nás!“ nic jiného by se teď břevnovský pan opat neměl modlit...

A je-li Vám podpory třeba ve Vašem zdraví, Bůh sám to ví a spraví. Nechtěje udělal jsem rým – ale teď někdy celé noci ve snu překládám ty *Exercicie* a – v samých rýmech! Svádí to...

Druhou dávku mateřídoušky dostanete později. A do toho Kostelního Vydří na Karmel pojedete s námi tatrovkou – já už také ztěžka chodím...

Váš Držgrešla

Vehementer – „rázně, prudce“

Protoparentes – „Prarodiče“

Theosof sui generis – „teosof svého druhu“

Frajmaur – z něm. freimaur – „zednářský“

Frajgeist – z něm. Freigeist – „volnomyšlenkář“

František X. Grivec (1878–1963) – slovinský teolog a badatel v oboru pravoslavi.

„S chutí jsem si zrovna přečetl Váš list (z poslední sýpky Vašich rukopisů) tomu příteli, který hájil absolutní svobodu umělecké tvorby. Schulcovina, velký omyl, velká vina...“ – Deml odkazuje na Vodičkovy názory na uměleckou tvorbu. Ve svých kritických statích (např. *Řád morální a řád umělecký*, 1948) vyslovil stanovisko o nadřazenosti morálky umění. Tyto stati byly součástí polemiky vedené proti románu Karla Schulze *Kámen a bolest*, který Vodička ostře odsoudil.

Jak psáti životy svatých – Vodičkova stat' vydaná roku 1942.

Pohádkou, o které se Deml zmiňuje, je Vodičkův příběh pro děti *O čtyřech stříbrných podkovách*. Pohádka vyšla až v roce 1964, ale díky zmínce o hlavních postavách („... když jsme teď přečtli Vašeho Vojtu, Strašpytla, Držgrešlu a Bačkoru...“) se můžeme domnívat, že Vodička Demlovi zaslal její rukopis.

Václav Tille (1867–1937) – literární kritik, profesor srovnávacích dějin na UK v letech 1921–1937, zabýval se mimo jiné povídkovou a pohádkovou tvorbou; své pohádky publikoval pod pseudonymem V. Říha.

Librepenseur – le libre penseur – „volnomyšlenkář“ (fr.)

Sermones in Cantica canticorum – slavné dílo sv. Bernarda Clairvaux *Řeč na Píseň písní*

135.

[pohlednice]

22.VII. 1954

Drahý příteli, diem perdidi. Dnes jsem od rána do večera strávil dovozem uhlí přidělového a když jsem všechny ty formality a přípravy dokončil a kýžený koník i vůz na tasovský rynek pro těch mých třináct metrů přijel, bylo uhlí už pryč. Teď k vícerou byla zde průtrž mračen, uhlí další přijede sem zas zítra: bude hodně napité... Ten pan Babler mně připadá jak univerzální nůž: všecko je v něm, i pilník, i nůžky, i šperhák, i dlátko, i pilník na nehty a jen kluk má z něho potěšení...

Váš J. D.

Diem perdidi – „Promarnil jsem den“. Výrok římského císaře Tita.

136.

[pohlednice]

Na sv. Annu 1954

Carissime Amice,

skrže ruce lidské byl ke mně svatý Jakub tak štědrý (jako by nic nevěděl přes mou hodnost o mé nehodnosti), že se o tu radost musíme malounko rozdělit s Vámi a s Vaší maminkou. Včera jsem v Medřiči dělal při jubileu presbytera asistenta, posílám Vám z té slavnosti obrázek... Přijďte, jakmile Vám bude možno! V. J.

Svátek sv. Anny připadá na 26. července.

Presbyter – „kněz“

Svatá Anna

chladno zrána

teplo ještě nebylo, jen zima a deště

Milý příteli,

napřed fakta:

Váš dobrý list ze dne sv. Maří Magdaleny dostáváme až na sv. Annu, poněvadž byla mezitím neděle. Také je u nás změna v poštovním doručení: z Tasova dosud dále jedou všechny poštovní zásilky v půl druhé do Medřiče. Avšak do Tasova přicházejí titíž denně se zvláštním poštovním autem již před osmou ráno. Proto jsme dostali Vaše milé psaní z dvacátého druhého t[ohoto] m[ěsíce] už dnes ráno, poněvadž mlle R. na poštu té chvíle dávala pro Vaši maminku ten kufřík s mrskutem. Byla to její Praeparatio ad Missam, co já mezitím jsem se připravoval doma.

Kvůli Vám jsme litovali, že jsme dnešní Váš dopis nedostali už v sobotu, poněvadž jsme ten den nečekaně měli v hrsti deci čistého líhu, z něhož polovinu se šťávou citronovou po anglicku vypili veselí gratulanti. Takže už dnes ze svých diviznových plantáží destiluje pro Vás naše Rosarium první dávku léku, lepšího a rozumnějšího nad každé Poděbrady. Pro NEPŘEKONATELNÝ ODPOR dává každý režim své PLACET k rozvodu. Stylizujte svou odpověď *Lidové demokracii* po dickensovsku nebo chestertonovsku svobodně v tom smyslu, že vrtošiví koni a starci nad hrobem jsou paličáci, že s nimi není řeči a že raději jak ten selský rebelant z Opatství Tyrhénského s otevřeným hledím jdou přímo do pekla, než by přijali absoluci z rukou zpupných monachů – anebo jim uveďte (jsou-li v tom Évy) ten příklad, jak jeden spoutaný svatý, člověk ostatně nahý, raději si překousl jazyk a vyplivl jej do obličejce lačné dámičky, než by pro ni zapěl canticum canticorum, nebo od ní přijal tisíc grošů labilní měny. Kdybych vůbec měl kdy nejmenší chuť, jednat s *Lidovou demokracií* o jejich čertovských laskominách, připustil bych nanejvýš k té záměně v pořadí *Sebraných spisů*, tj. že by *napřed* vyšel ten svazek *třetí* – ale čím a jak mně to panstvo zaručí, že do mého textu nebude docela nic přidáno, ani z něho ubráno, leč by tak učinil můj stanovený redaktor tj. Timotheus Vodička? Takovou záruku nám *Lid[ová] demokracie* dát *nemůže*. Ergo! Ostatně, příteli drahý, proč právě při *této* příležitosti ihned už na počátku mi napadlo slovo proroka Izaiáše:

Et apprehendent septem mulieres virum unum in die illa, dicentes: Panem nostrum comedemus et vestimentis nostris operiemur: Tantummodo invocetur *nomen* tuum super

nos, aufer *opprobrium* nostrum! – Mám-li já jim odnít to opprobrium, nabízejí mně za *mé jméno* hanebně málo! Co to je, že se samy živí a oblékají? Ony mně mají dát *všecko* a čekat, co já jim z toho dám na to živobyті a na ty toalety! Že?

Náš kocour Miky si počíná jak čínský básník z dynastie X: vrazí oknem do kuchyně, nažere se, napije se, pomazlí se a honem zase ven, opěvovat lunu a naslouchat slavíkům a cikádě... Melancholie...

Vítězslav Nezval už si také škrábe své Opprobrium, letos řka: „Oni na mě, abych jim napsal *Zpěv míru*, tak jsem jim jej vysrál!“ – Což znamená, že milý Nezval couvá pozpátku ke zdi... Nedávno zanikl druhý jeho milec: generální ředitel čs. filmu, Macháček. Nějak se uzavřel, nebo byl uzavřen. Po Konst[antinu] Bieblovi druhý Nezvalův sloup (jeden by z toho zhloupl), ale non est bonum hominem esse solum, a tak prý má teď *Zpěv míru* novou notu, mladičkou a nezůstává prý to bez následků. Vracíme se k lidskosti, keď se ony ztratí, básníci ožijů... Díky!

Jak[ub] Peripsema

Praeparatio ad Missam – „Příprava ke mši“

Placet – „líbí se“; právní výraz vyjadřující souhlasné stanovisko.

Canticum canticorum – „Píseň písní“

Et apprehendent septem mulieres virum unum in die illa, dicentes: Panem nostrum comedemus et vestimentis nostris operiemur: Tantummodo invocetur nomen tuum super nos, aufer opprobrium nostrum! – dle Bible králické „I chopí se sedm žen muže jednoho v ten den, a řeknou: Chléb svůj jísti budeme, a rouchem svým se odívati, toliko at' po tobě se jmenujeme; odejmi pohanění naše.“ (Iz 4,1)

Opprobrium – „Hanebnost, potupa.“

Oldřich Macháček – generální ředitel Československého státního filmu.

Konstantin Biebl (1898–1951) – básník, člen brněnské Literární skupiny, odtud roku 1924 přešel do Devětsilu. Spoluzakládal pražskou surrealistickou skupinu. Po válce působil na ministerstvu informací a jako člen Filmové rady.

Non est bonum hominem esse solum – „Není dobré, aby byl člověk sám“ (Gen 2,18)

Peripsema – „výkal“

138.

[lístek]

30. VII. 1954

Drahý příteli,

ty Vaše Poděbrady nás citelně zbolely. Zahrada, dům, Miky, Bača i hrdličky, všechno zde pracovalo k Vašemu příchodu a uvítání.

Lidové demokracii odpovídáte dobře, ale at' odpovíte jakkoli, za Vaší odpovědí stojím a schvaluji ji do písmene. Jsem jist, že budou trvat jen na té *Miriam* a celý ten třetí svazek odmítnou, protože jim záleží hlavně na tom, aby nějak udělali díru do mé nakladatelské smlouvy a sežrali mne bez chlupů a bez kostí. Až budete znát svou novou adresu, prosím, ihned nám ji oznamte.

Pozdravy!

Váš J. D.

139.

1. VIII. 1954

Drahý příteli,

abyste měl ode mne malou výslužku do těch Poděbrad, posílám vám to páté cvičení sv. Gertrudy. Uznání Vaše toho mého taylorství a sartorství je vysoké a vzpružuje ovšem mé stařecké hnáty, pokud možno ještě v mém nenízkém věku, „v jeseni života“, kdy zřejmě řídnu koruny stromů a postupuje kornatění tepen (vidíte to i na mém rukopisu, grafolog by řekl, že pan autor je milovník třasáku, ne-li tance svatého Víta, popřípadě notorický alkoholik v posledním stadiu) – nu, smažme to.

Máte pravdu, že se snažím, aby ten můj překlad co nejvíc přiléhá k originálu, gramaticky i smyslem. Ale forma ještě není definitivní, to při čtení dobře cítím, někde mám plus, někde minus – a při převodu dobrého díla do cizí řeči nemá být znát tuto cizotu, mělo by to být jak nový originál, kde není nic nadbytečného, ani podbytečného, řeč má mít ducha na každém místě hotového a svůj vlastní, nikoli přeložený rytmus. Jako řemeslník vím o svých nedostatcích, utěšuji se tím, že můj překlad je jen jako poctivá přeorávka, spolehlivé vodítko k překladu budoucímu. Mimoto i přes všechnu řečenou akribii na některých místech přece jsem si nevěděl rady, doufanlivě očekáváje, až to budete srovnávat s originálem, že taková místečka vyurčíte a při té práci některé rýmy vyhostíte, aby se nezdálo, že Svatá si s jazykem také hrála.

Včera a dnes jsem v Medřiči vypomáhal in confessionali a dnes jsem tam i celebrol.

Také jsem se dověděl, že náš kapitulní vikář pro tuto pilnou dobu žní zrušil úředně den sváteční, dáváje všem zemědělcům dispens. A pan biskup Pícha suspendoval jednoho kněze, který odepřel číst pastýřský list o volbách; nejen suspendoval, ale i udal světským úřadům s žádostí, aby tu suspenzi vzaly na vědomost a podle ní s tím delikventem pojednaly. – V naší diecézi byly dvě (jen pokud je tady známo) primice absolventů státního semináře a jeden skrupulant se mne ptal, jsou-li vůbec platné. Můžete si myslet, jak jsem mu odpověděl!

To kvantum padesáti gramů diviznové tinktury bude co nevidět hotové i osmělujem se Vás ptát, máme-li vyrobit ještě jednu takovou dávku, anebo ty další květy už jenom sušit. A nemyslete si, prosím, že se Vás takto ptáme z nějaké nemožnosti nebo z pohodlí nebo z nějakých nesnází a těžkostí, neboť omnia possibilia sunt credenti a tomu, kdo má do větrné růže takový kredit. Máme ve své zahradě na třicet těch královských divizen. V Polívkovi čteme: Divizna, Verbascum, jest prý zkomoleno z Barbasicum, znamenajíc tedy rostlinu vousatou, huňatou, německy Wollkraut – našťestí ne Wolker. „Od divných věcí, kteréž dělá, jméno obdržela“ (Knihy lékařské z roku 1515). Přejem si neohroženě, aby ty divné věci udělala i vám! Königskerze! Himmelbrand!

Ukončuji tyto řádky v této tmavé noci smyslů, aby to ráno Rosa přibalila k mému druhému rukopisu. Ostatně je docela zbytečno říkat Krameriově ulici: Dobrou noc a pevnou naději. Už mlčím raději.

Váš Jaký taký Sartor.

1. srpna In Vinculis S[anc]ti Petri, jenž padl do těch zbytečných Osvoboditelských Okovů, aby mocí Klíčů nás zbavil našich duchovních Vinkulí.

P. S. Ten státní teolog tehdy z Litoměřic, nám s plným sebevědomím prohlásil: „Já budu vysvěcen od platného biskupa a toto svěcení mně potom už *nikdo nemůže vzít*, ať se stane co stane!“

Akribie – přesnost, pečlivost

In confessionali – „ve zpovědnici“

Msgr. Mořic Pícha (1869–1956) – dlouholetý kancléř arcibiskupské konzistoře, generální a kapitulní vikář, od roku 1931 biskup královéhradecký.

Omnia possibilia sunt credenti – „Všechno je možné tomu, kdo věří.“ (Mk 9,23)

Königskerze! Himmelbrand! – „Divizna!“, německá synonyma

Sartor – „krejčí, látač“

In Vinculis Sancti Petri – svátek sv. Petra v okovech.

140.

9. VIII. 1954

Drahý příteli,

ještě ani dnes jsme od Vás nedostali zprávu z Poděbrad, proto Vám posíláme tento pozdrav nazdařbůh, však v těch lázních Vás jistě najde.

Dnes nás navštívil mladý muž, je z Olomouce, ale v Praze už tři roky studoval muzická umění, zná se s pražským P. Vovsem a s Albertem Vyskočilem, monsignore Vašica byl mu kmotrem při konverzi. Jednou prý s Vámi také mluvil. Teď si přečetl dvakrát *Baroko*. Tady prší den co den, jablíčka padají ze stromů, jsou letní, nestačíme je rozdávat, protože se brzo kazí. Přes všechny ty deště panuje zde sucho, v lesích to praší pod nohama, houby jsou hned červavé a také jich je málo.

Ať je tomu kdekoli jakkoli, jste nám blízko.

Zdeněk Hořínek se jmenuje ten náš host.

Váš Jakub Deml

Tasov

141.

A. M. I.

Vigilia Assumptionis 1954

Skutečný příteli,

moc Vám toho nenapíšu, protože jsme nerozmotatelně zapleteni do copu návštěvníků, výletníků, všelikých potřebníků od nemluvnat až k starcům a vice versa. To budiž omluvou mé stručnosti, která ostatně, díky Bohu, je Naším obapolným ceremonielem. Prosím Vás, jak mluvit, či jakým hlasem, jsme-li ohlušováni ve dne v noci rozhlasem? Přesto jedinou a jedinečně znamenitou útěchou naší je, že v tom celonárodním rámusu nás nikdo neslyší, i kdyby nás viděl. Sub umbra alarum tuarum dormiam et requiescam. Jak jsem poznal i ze svaté Gertrudy, STÍN je veliké dobrodiní pro poutníky do Svaté země. Už v Dalmácii jsem poznal, že je tam velmi málo stínu (to prý způsobili Benátští Kupci), stýskalo se mně tam po našich lesích, z kterých prý se zrodila gotika, tak vzácná i v Římě, je tam opravdu cizokrajná... Spiritus Sanctus obumbrabit tibi. Nad tímto místem jsem se kdysi pozastavil. Vedro žízní po stínu. Sever proti jihu...

Mám příležitost myslit na Vás, tj. mluvit s Vámi perenniter, a není to divné, má-li člověk skoro všechny své milé besedníky „na druhém břehu“. Ostatně, jsme už jen málinko tady – a to Tady jsou i ty Poděbrady! Ty rýmy svaté Gertrudy vypadají (nutně!) *jen v češtině* jako hříčka.

V originále jsou to plnomízné ratolesti nebeskozemské Révy, která snad ani neví, že zraje do hroznů a že z ní pučí i rýmy.

Sacramentum Regis abscondere bonum est, opera autem Dei revelare honorificum. Bůh nepotřebuje od nás cti a slávy, raduje se však z oběti našeho mlčení, když se vůbec radujeme, protože mimo Něj není se vůbec možno ani trochu radovat – a *revelare opera Dei* je čest, kterou svým stínem a chladem konzervuje vědomí našich dluhů u Boha.

In omnibus requiem quaesivi. V této větě jsem se často koupal, a tak často, eheu, i skoupal. Odpočinutí. Je škoda, že Evangelium přestalo být řečí Evropy. Teď, díky Bohu, musíme se učit sanskrtu a čínsky. Pokrok je zřejmý. Evangelium hlásá komunisticky všem národům. Je to křest Předchůdce Páně, krvavý.

Radujeme se nad Vaším dobře pokračujícím léčením. Včera jste nám psal a už dnes dostali jsme Váš milý list. Skoro o půlnoci šli jsme spát, Rosa i já jsme tu měli přes noc jednu milou úřednici z Blanska, Róza šla ještě do kaple a za chvíli přiběhla, že na ulici mečí koza, zapomenutá, a přivedla ji na její místo do domu, kde tvrdě spali, a tak milou kozu zachránila a potěšila...

Váš J. D.

Datum určeno podle datace církevního svátku Nanebevzetí Panny Marie, který připadá na 15. srpna.

A. M. I. – nelze s jistotou říci, o jakou zkratku jde.

Vigilia Assumptionis – „Předvečer slavnosti Nanebevzetí Panny Marie.“

Vice versa – „naopak, obráceně“

Sub umbra alarum tuarum dormiam et requiescam – „Ve stínu tvých perutí at' usnu a odpočinu“; narážka na Ž 16,8.

Spiritus Sanctus obumbrabit tibi – „Duch svatý tě zastíní“

Perenniter – „věčně“

Sacramentum Regis abscondere bonum est, opera autem Dei revelare honorificum – dle Českého ekumenického překladu „Je dobré zachovávat královo tajemství, ale Boží skutky je třeba odhalovat s úctou všem lidem.“ (Tob 12,7)

A revelare opera Dei – „odkrývat skutky Boží“

In omnibus requiem quaesivi – „Všude jsem hledal odpočinku“ (Sir 24,11)

Milý příteli,

dověděv se od Vojtěcha Cveka, že se u pana preláta Cinka nahlas a z paměti recitují mé staré verše, poslal jsem mu *Koniklec* i vidíte, jak pěkně mi za něj děkuje. Tyto tajné vavříny oblažují mé srdce víc než celý *Vyšehrad s Lidovou demokracií*, jejichž srdce je kramářsky studené.

Rosa přivezla butelu poděbrady a hned v noci jsme ji na Vaše zdraví vypili, pamětlivi o pp. Frolíše a Rotha. Jsme ještě pořád čtyři, a tak Vás pozdravujem čtvermo.

Až sem přijedete, uvidíte ještě stopy, jež zůstaly v naší zahradě z této neděle po „rozkacených“ živlech. *Aquae diluvii praeveluerunt super gramina*, nemohou to vylíčit žádná carmina, vichřice, provázená krupobitím, hromy a blesky, zlomila nám nahoře u lesa silnou ryngli, srazila spoustu větví, lupení i ovoce a Bača se schoulil do kouta své chaty a my s Mírkem Vyčítalem drželi okenní tabule, aby je neprostřílely kroupy, tu a tam veliké jak vlašský ořech. Lidé nás těšili, že kroupy neškodí, když padají s deštěm. Já zas říkal, když někomu s deštěm na hlavu padne cihla, že i to může ublížit...

Práce má stojí, ale hlava nestojí: mírně a trpělivě se točí: mele teď ten větrník *dětské oči*...

Kupodivu: Vaším diviznám se u nás nestalo nic!

Váš J. D.

Vojtěch Cvek (1903–1979) – učitel, archivář a publicista; zmiňován v listu ze 4. prosince 1953.

Prof. ThDr. František Cinek (1888–1966) – katolický kněz, profesor dogmatiky na teologické fakultě v Olomouci. Po roce 1948 byl donucen stáhnout se do ústraní a do své smrti působil na Velehradě.

Froliš a Roth – pravděpodobně Vodičkoví spolubydlíci z lázní Poděbrady.

Aquae diluvii praeveluerunt super gramina – „Vody potopy se rozlily v obilí“

143.

[nedatovaný lístek]

Drahý příteli,
pozdravují Vás i Vaše milé sousedy (pana Froliše i Rotha).

Jakub Deml

Miroslav Vycítal

Bohumila Hlinecká

Nejen Podě-

bradka pomáhá

a uzdravuje – neboť psáno jest:

Víra tvá tě uzdravila!...

Lístek není přesně datován, ale vzhledem ke zmiňovaným Poděbradům lze dopis přiřadit k listům z doby, kdy Vodička pobýval v lázních.

144.

[pohlednice]

30. VIII. 1954

Drahý příteli, o quam bonum et jucundum habitare fratres in unum. I teď v Tasově.

Jakub Deml

Lud. Černoušková

Mg Tomáš Černoušek

M. R. Junová.

Quam bonum et jucundum habitare fratres in unum – dle Českého ekumenického překladu „Jaké dobro, jaké blaho tam, kde bratří bydlí svorně!“ (Ž 133,1)

A. M.

Používaje vítané příležitosti (když jsou na cestě k Vám ti poštovní Merkuriové), pozdravuji Vás, přetrpělivý pane Timothei.

Sledujete prosím *Duchovního pastýře*?

Je to orgán Vlasteneckých kněží, každý farní úřad tuto revui musí odbírat. Číslo sedmé letošní má tyto autory a články:

Prof. ThDr František *Panuška hodnotí* výsledek ženevské dohody

Prof. ThDr Josef *Hronek vysvětluje* vliv umění na osobnost

Prelát ThDr František *Cínek vzpomíná* 750. výročí založení basiliky velehrad[ské]

Msgre. Karel *Reban bojuje* proti schematismu a formalismu v kázáních

ThLic. Miroslav Rajmon *oslavuje* sv. Bonifáce (oslavuje!)

P. Karel Sahan rozjímá na eucharistické thema

Prelát Ján Pöstényi *připomíná* dílo Přemyslovců v Trnavě

P. Emil *Korba odhaluje* (sic!) neznámé verše Boleslava Jablonského

Jan Neruda prý Jablonského nazýval českým Petrarcou! Snad proto, že byl kanovníkem... Ale verše, které tu poodhaluje P. Korba, jsou truchlivě slaboučké...

V tom *Duch[ovním] pastýři* je také *Homiletická příloha* a jako pomůcka ke kázání je v ní citát z Vítězslava Nezvala, takto doslova uvedený:

Manželství – Rodina

„Když se dva lidé zpronevěří, neuzdraví je žádný lék a víckrát si již neuvěří, tak milujte se vespolek!“

Tento papír je nemožný.

Duchovní pastýř – měsíčník katolického duchovenstva, který vydávalo Hnutí vlasteneckých kněží v letech 1950–1990. Zmiňované 7. číslo IV. ročníku vyšlo v Praze dne 1. září 1954, proto je dopis zařazen na začátek září 1954, ačkoli je nedatován.

Drahý příteli,

právě jsem dostal Vaše řádky. Zaprosíme Deum Omnipotente, aby ten Váš Atrifos či ἄτριφος ráčil zahnat in fines thracios. V žádném našem vokabuláři jsme tohoto Vašeho přítele nenašli, a mám velký dvousvazkový řecký slovník.

Jsme také toho názoru a přesvědčení, že ta nynější Vaše zdravotní situace je věc přechodná, čili reakce po těch Froliších a Rothech. A Demlech. Každá nemoc je na prvním místě záležitost duchovní, jak víme z Joba nebo z Evangelia nebo z Emmerichové. Jen Bůh dobře ví, za koho a proč se trpí, a spravedliví častěji trpí za ty, kdož netrpí. A tak e.g. onen Topič ztratil oči, protože Wolker byl slepý od narození. Slovem, ta zpráva o dnešním Vašem zdraví se nás sice silně, ať nedím usque ad medullam ossium dotýká, avšak neleká.

Toho Du Cangea mám ve Staré Říši v pozůstalosti pana Floriana, jenž mi jej pro sebe mlčky znárodnil, čili ostentativně „zařadil“. Tak často bych ho potřeboval...

A zeptejte se, prosím Vás, lékařů, jestli by Vám třeba neprospěl aspoň čtrnáctidenní pobyt na vzduchu tasovském? Tento vzduch je Vám ustavičně při každé indispozici k dispozici. Mimo Vaše zveličené srdce pro naše srdce na světě tertium non datur. Co je pro nás za světem, toť zase jiný podnik... rozměrem i moudrostí...

Tuto středu byli u jihlavského lidového soudu odsouzeni Tasované: mlynář Stejskal na patnáct let, Ladislav Hakl na dvanáct let, Hugo Pavlíček na deset let a obvod[ní] montér Pečman na pět let. A s nimi čtyři jiní – všichni prý nějak ve spojení se zahraničím. Jen to je při tom zajímavé, že otec toho Ladislava Hakla po první světové válce vypověděl od svého domu božitélový oltář, pln agrární zpupnosti a učinil tak nikoli bez slepého rouhání: teď je bez domova (dům i všechnen majetek propadl státu) a bez peněz... a v hanbě... Jedno mu zůstalo: cukrovka...

Zatím aspoň tolik.

Váš J. D.

Deum Omnipotente – „Boha všemohoucího“

In fines thracios – „Za hranice thrákijské“

Kateřina Emmerichová (1774–1824) – německá augustiniánská řeholnice, mystička a vizionářka. Roku 2004 byla blahoslavena papežem Janem Pavlem II. Do češtiny spisy o jejím životě a viděních překládali Jakub Deml – *Hora prorokův. Z vidění ctihodné Anny Kateřiny Emmerichové* (1912), *Život ctihodné Anny Kateřiny Emmerichové* (1912, pod pseud.

Vojtěch Běloch) a Jan Dokulil – *Hořké umučení Pána našeho Ježíše Krista* (1948).

E.g. – exempli gratia – „na příklad“

Usque ad medullam ossium – volně „až do morku kostí“

Charles du Fresne, sieur du Cange (1610–1688) – francouzský filolog a historik.

Nenalezeny zmínky o českém překladu jeho děl.

Tertium non datur – „Třetí možnost není“

147.

19. IX. 1954

Drahý příteli,

díky za poslední (?) dopis. Vždy je to „doušek vody studené“. V Sahaře je k nezaplacení. V Římě 1929 šel jsem s Braitem po nábřeží Tiberu, co jsem viděl tu černou Taliánku s děckem na klíně, slunce bylo vražedné, žízeň krutá, i těšil jsem se na doušek vína, a Brait se zastavil u pouličního stánku a poručil (k mému zklamání) zmrzlinu – pomohla. Včera jsem sice nic nečekal a také jsem nepotřeboval pít, leda něco koncentrovaného, ale hledejte dnes na Horácku domácí slivovici, FernetBranku nebo Whisky! Byli jsme totiž v Bystřici nad Pernštýnem na pohřbu mého spolužáka P. Karla Endla. Cesta tam a zpět trvala nám celý den. Všechny vlaky a všechny autobusy jezdí totiž jako naschvál jen od Západu k Východu a naopak. Tam jsme jeli autobusem a nazpátky tou nejnovější dráhou z Tišnova do Medřiče.

Nad hrobem milého P. Endla (byli jsme v abecedě hned po sobě celých dvanáct let studií) řečnili tři kněží a jeden laik. Tento poslední byl vlastně předposlední, měl to naštěstí napsané, ale dalo se to poslechnout, na laika a nebožtíkova žáka to bylo na jedničku (i když mu to někdo pomohl složit), ba ze všech ostatních triumvirů tu a tam stouplo to nad průměr svou odvahou, pokud je pod Státní bezpečností možná a přípustná. Před ním řečnil tamního obvodu děkan, bývalý dominikán, vysloveným a hlasným kanzeltónem, silně mi připomněl P. Aloisa Hlavinku, ani ne tak tím hlasem, ač to nabral traktorem, jako svým sebevědomým postojem a obličejem, svatou Gertrudu by to bylo omráčilo, a ty dlouhé vlasy po hlínkovsku-kolíkovsku dozadu scísnuté... Rozkoš!

Nad Tatrú sa blyská, hromy divo bijú.

Pan děkan „dooral a vypřáh’ koně“ s Karlem Tomanem – revera mlátil slámu. A Bohu čest a chvála, byl svým vystoupením a výkonem dokonale spokojen. Řád jeho se ukázal. Před ním mluvil kaplan, kterého vysvětili před pěti roky, však to nezapomněl, na své

štěstí, podotknout, a řekl, když dostal o smrti P. Endla telefonickou zprávu, že se v kaplance tak rozplakal, že se to vůbec nedá říci! Budiž mu země lehká.

Poslední slovo měl kapitulní vikář Dr. Josef Kratochvil, náš krajan z Oslavičky u Velkého Meziříčí, který „vedl“ pohřeb, i stál tu vacante Episcopo jako biskup v mitře, v pravé poledne (obscuratus est sol, velum templi scissum est) přešel k hlavám hrobu a „ujal se slova“. Skromně podotkl, když předchozí řečníci uvidi kytici ze zahrádky, že mu nezbyvá než několik kvítků, aby ji doplnil. I řekl, že už před čtyřiceti sedmi roky přišel do Bystřice jeden vynikající a vznešený pán, mluvil s P. Endlem a potom řekl „přednostovi“ (sic!) té fary slovo: „Vy nevíte, koho tady za kaplana máte: ten by měl *sedět* buď v alumnátě, nebo v konzistoři, nebo na univerzitě!“ A zopakoval všechny ctnosti nebožtíkovy svých předřečníků, konečně pronesl pan prelát *svou vlastní* myšlenku, kterou si přivezl z brněnské konzistoře jak ti dřevní kostelníci na Bílou sobotu posvátné oleje, i pravil: „Byl to *lidumil, vlastenec a muž práce!*“ Sláva ti, vlasti má, mé srdce ti plápolá! Tobě sláva, vlasti milená!

Nám při tom svatém kapitulním proslovu zatím odjížděl vhodný autobus, ale vydrželi jsme to až do konce, zvláště, když pan kapitulní vikář mimo již od předřečníků vylíčené ctnosti kněžské nebožtíkovy zvláště zdůraznil jeho kněžskou čistotu, takže jsme si s nejdůstojnějším řečníkem nemohl nepřipomenout, že jsme to pěkná cháska my celibátníci! Nás kněží bylo na tom pohřbu nejméně čtyřicet. Takový kněžský pohřeb je teď vlastně jediná příležitost k tomu, aby se klérus sešel bez politických následků. Školní děti na tom pohřbu ovšem nebyly, aby se jim z vědy, slováckých milostných písní a tělocviku přes všecko povinné očkování nepřítrefila nějaká infekce.

Setkali jsme se tam i s P. Ludvíkem Vránou, a ten mi řekl, že se P. Karel Endl *nechtěl dát zaopatřit*, on však k němu došel a – zaopatřil ho. Tato tichá zpráva dementovala všechny ty orationes a pompy funebrales, a uložili jsme ji v srdci svém.

Milý P. Ludvík Vrána rozzářil se jako lampa, když nás viděl, a naše duše se rozehřála, když jsme ho uviděli my a když jsme s ním mluvili. Nikdo z přítomných ho neviděl a všichni confratres ho jistě považují za neškodného blázna, a on byl nejdůležitější osobou tohoto funusu... Jedinou kněžskou osobností, hluboce skrytou. Endl zemřel na cukrovku, jinak by byl zemřel na cukrovku svých chvalořečníků – kteří na něm chválili, že učil ve škole, že kázal, že zpovídal, ba i to, že zaopatřoval, ba i to, že křtil!

Drahý P. Ludvík, považte, má i díla sv. Gertrudy – „zdedil jsem ji po panu auditorovi Ševčíkovi“, řekl prostě – všecko vůbec říká prostě, řekl bych jen to: byl to homo simplex, et rectus, et timens Deum.

Řekl nám také, že Stará Říše se rozpadla. Děti Florianovy prý jdou docela jinou cestou

než otec. On prý o sobě říkal jen to: „Já jsem Florian!“ Jak říkal o sobě ten lesní divý muž v Brentanově pohádce: „Ich bin erst hundert Jahre alt, unschuldig und nichts weiter“.

Děti se smějí otci. „On se kdekomu posmíval a teď se posmívají jemu“, řekl P. Vrána, ale podotkl, že ve svém čase vykonal Florian veliké dílo a nebylo marné, a ten čas přešel. Dr. Ressler je ze Staré Říše vyhozen a Florianova vševládnoucí sestra Antonie („Tetí“) je v rodině terčem posměchu. Rozkládá se Stará Říše, král odešel...

Při tom pohřbu u hrobu stála sl. Rosa přímo naproti panu kapitulnímu řečníku a řekla mi o něm: „On má obličej rozpůlený a každé z obou jeho očí dívá se jinam, on jde jakoby ve špalíru, půl století byl na to zvyklý, i dívá se současně na obě strany.“ Je to pravda, však mi dnes řekl náš pan farář: „On je krajně ješitný!“ Z osobní ješitnosti *exkomunikoval* P. Maršálka, profesora náboženství, který byl po posledním převratě odsouzen lidovým soudem na patnáct let kriminálu – a pan kapitulní nevyslechl ani jeho obhajobu, slyšel jen jednu stranu a – exkomunikoval! Kanonické právo tacet in Ecclesia – Unschuldig und nichts weiter. – P. Vrána také mi řekl, že mu ve Staré Říši uvízlo velmi mnoho rukopisů (překladů)... Valeas.

J. D.

Řekl jste nám, abychom Monsignoru Dr. Josefu Vašicovi gratulovali k tomu jubileu jeho septuaginty, že tak nasypeme řežavé uhlí na jeho hlavu. My to udělali, jenže zbytečně, ani neodpověděl a jeho hlava se nezpražila ani o vlasek, protože on má na ní domácí ledničku.

S tím panem kapitulním přijel na ten funus také pán v celofialovém kanovníckém úboru, Dr. Falkenauer, bývalý kaplan v Třebíči, a Bůh mi to odpust', vida ho, rozpomněl jsem se na jedno své vidění z dětských let: když k nám přišli bosenští medvědáři, měli s sebou melancholickou opičku nastrojenou do červených šateček, která měla na krku mosazné cinkrlátko a na rozkaz svého pána na zadních nožkách poskakovala a černovousatý její živitel při tom brumlal: „Skákaj, opicá, opicá, skákaj, opicá, opicá, opicá“ – und nichts weiter.

Také – běda mé hříšné duši – živě se mi představil slavný kašpárek z Kopeckého divadla – i řekla titýž duše má: „Pimprle!“

Přes všechno své odění nepožíval tento dómherr žádného cenění i stál tu ve stínu Mítry mezi čerstvě vypranými rochetami kněžských zástupů jak to páté kolo u voza, nemo adhaerebat illi – však už prý té novopečené hodnosti, po níž sám tak lačně sáhl, už má tolik, že mu leze z krku i přemýšlí hořce, jak by mu zůstala bez následků. Také mi bezděky připomíná onu šedesátiletou, vybledlou fotografii, na které je můj bratr

Antonín v hasičském, zbrusu novém stejnokroji, má jej ponejprv na sobě, stojí jako dřevěný a pitomě se usmívá. Jednou se ho ptala jeho dcera Marta: „Tati, kdo je to?“ (Ona už to věděla). Ale on tu stránku alba obrátil, rozpačitě se pousmál a – obmutuit. Ba ne, přece prý při tom do vousů tlumeně řekl: „Ale to je jeden pán!“

Tak asi, Pane Bože, se budeme všichni dívat na své staré fotografie a portréty – eno, jak řekla má stará švagrová, když jsem anno D[omi]ni před jejíma a její krávy očima na ulici již již umíral: „Eno, dež přindó leta, vono se to schledá!“ A hnala krávu domů... Ubohý Falkenaure! Řekl jste nám, abychom Monsignoru Dr. Josefu Vašicovi gratulovali k tomu jubileu jeho septuaginty, že tak nasypeme řežavé uhlí na jeho hlavu. My to udělali, jenže zbytečně, ani neodpověděl a jeho hlava se nezpražila ani o vlásek, protože on má na ní domácí ledničku.

S tím panem kapitulním přijel na ten funus také pán v celofialovém kanovníckém úboru, Dr. Falkenauer, bývalý kaplan v Třebíči, a Bůh mi to odpusť, vida ho, rozpomněl jsem se na jedno své vidění z dětských let: když k nám přišli bosenští medvědáři, měli s sebou melancholickou opičku nastrojenou do červených šatečků, která měla na krku mosazné cinkrlátko a na rozkaz svého pána na zadních nožkách poskakovala a černovousatý její živitel při tom brumlal: „Skákaj, opicá, opicá, skákaj, opicá, opicá, opicá“ – und nichts weiter.

Také – běda mé hříšné duši – živě se mi představil slavný kašpárek z Kopeckého divadla – i řekla titýž duše má: „Pimprle!“

Přes všechno své odění nepožíval tento dómherr žádného cenění i stál tu ve stínu Mítry mezi čerstvě vypranými rochetami kněžských zástupů jak to páté kolo u voza, nemo adhaerebat illi – však už prý té novopečené hodnosti, po níž sám tak lačně sáhl, už má tolik, že mu leze z krku i přemýšlí hořce, jak by mu zůstala bez následků. Také mi bezděky připomíná onu šedesátiletou, vybledlou fotografii, na které je můj bratr Antonín v hasičském, zbrusu novém stejnokroji, má jej ponejprv na sobě, stojí jako dřevěný a pitomě se usmívá. Jednou se ho ptala jeho dcera Marta: „Tati, kdo je to?“ (Ona už to věděla). Ale on tu stránku alba obrátil, rozpačitě se pousmál a – obmutuit. Ba ne, přece prý při tom do vousů tlumeně řekl: „Ale to je jeden pán!“

Tak asi, Pane Bože, se budeme všichni dívat na své staré fotografie a portréty – eno, jak řekla má stará švagrová, když jsem anno D[omi]ni před jejíma a její krávy očima na ulici již již umíral: „Eno, dež přindó leta, vono se to schledá!“ A hnala krávu domů... Ubohý Falkenaure!

P. Karel Endl (1878–1954) – Demlův spolužák z trebičského gymnázia i kněžského semináře.

P. Alois Hlavinka (1852–1931) – farář v Kučerově u Vyškova. V této farnosti Deml s Hlavinkou spolupůsobil po svém vysvěcení na kněze v letech 1902–1904. Na toto období

vzpomíná v dílech *Mé svědectví o Otokaru Březinovi* (1931) a *Štěpěje III* (1919). Hlavinkovi Deml dedikoval své *Homilie* (1907).

Revera – „opravdu“

Vacante Episcopo – kanonický obrat „když je sídlo biskupa neosazeno“

Obscuratus est sol, velum templi scissum est – dle ČEP „I zatmělo se slunce, a opona chrámová roztrhla se na poly.“ (Lk 23,45)

P. Ludvík Vrána (1883–1969) – překladatel z latiny, jež spolupracoval s Josefem Florianem ve Staré Říši, zde se seznámil s Jakubem Demlem.

Orationes – „modlitby“

Pompa funebrales – úcta prokazovaná zesnulému při pohřbu

Confratres – „spolubratři“

Homo simplex, et rectus, et timens Deum – „člověk jednoduchý, přímý a bohabojný“

Clemens Brentano (1778–1842) – německý romantický básník, představitel tzv. heidelberské romantické školy. Soubor jeho pohádek *Mährchen von Clemens Brentano* byl vydán posmrtně v roce 1844.

Ich bin erst hundert Jahre alt, unschuldig ind nichts weiter – „Je mi teprve sto let, jsem nevinný a víc nic.“ (něm.)

JUDr. Kamill Ressler (1893–1961) – právník a bibliofil. Do Staré Říše přišel ve 20. letech, měl zde Florianovi pomoci ve finanční krizi. Přátelil se s mnoha osobnostmi české kulturní scény. V jeho pražské kanceláři se scházeli mimojiné František Halas, Jaroslav Seifert, Vladimír Holan, František Hrubín a další. Po skončení druhé světové války pracoval u Národního soudu a Mimořádného lidového soudu a v roce 1946 byl na přímý příkaz ministra spravedlnosti ustanoven obhájcem K. H. Franka, což mu v budoucnu přineslo mnoho problémů – byl nazýván „ďáblovým advokátem“ či „poslední obětí K. H. Franka.“ O svém působení ve Staré Říši publikoval v Řádu roku 1943 (*Vzpomínky na Starou Říši*).

Exkomunikace P. Maršálka – bližší informace se nepodařilo se dohledat.

Tacet in Ecclesia – „mlčí v církvi“

Unschuldig und nichts weiter – „Nevinný a víc nic“ (něm.)

Valeas – „Bud' zdráv“

Und nichts weiter – „a nic víc“ (něm.)

Nemo adhaerebat illi – „nikdo k němu nepřilnul“

Obmutuit – „oněměl“

Milý příteli,

„ale tak to máš se všem, co máš rád“ (*Тепна*). Začátek je dán, ale konec si dělá člověk sám. Vám netřeba vysvětlovat, že kterýkoli můj dopis můj je vyčerpán, i když desunt vires corporis et temporis. Ten pan děkan Domini canis na tom pohřbu před týdnem zahájil svou řeč delším veršem latinským, podle všeho z *Apokalypsy*, a potom ten citát do češtiny přeložil a vyložil, aplikovav jej na kněžský život † [zemřelého] P. Karla Endla, na dvě vteřiny se v tom výkladu pozastavil, anot' se mu najednou zazdalo, že zaměnit Beránka Božího s P. Endlem, byt' jen na chvílku, je přece jen trochu eskamotérské: Et deduxit eos ad vitae fontes aquarum – jenže nevím, kde ten citát vůbec vzal, protože byl delší a byl v něm i krystal, asi podle nového, nebo dominikánského breviáře. Významno je, že mluvil latinou, řečí učenců, a že místo breviář říkal jen brevír, což zásluhou Vrchlického tak nesmrdí svčcenou vodou a neuráží sluchu husitsko-tyršovsko-lidově demokratického.

Tento týden tu byli „Skautík“ Jan Amos Verner se svou ženou a se svým bratrem Dr. Samuelem. Přijeli autem téhož Jana Amose, pastora z Daňkovic u Německého, tam z té moravské Sibíře, které se tu i říká Opičí hory. Skautík vypadá, jak se sluší na dobrého pastýře, dobře a slušně, o kterémžtu stavu se tu i říká, že zkapounovatel, nevím, je-li to v *Jungmannovi*.

Samuel se v Praze čile účastní kulturního „dění“, je přece v ČTK. Proto také mnoho ví, kriticky a vskutku šetrně, z „vyššího hlediska“, jaksi „sub specie aeternitatis“, ač tuto svou blahovůli a povýšenost zastírá pláštěm pokory, málem i prostrací jako Judit před Holofernem, a bojím se, i z téhož důvodu. Byli zde všichni tři už třikrát takto, každým rokem pokaždé v září, kolem narozenin O[tokara] Březiny, o němž se nemluví, jako o člověku, kterého se snažíme dementovat, ne-li usvědčit, nejsme-li arcit' nekulturní, že bychom i v pavouku a ve zmiiji neviděli také zdůvodněného tvora Božího...

*

I dověděli jsme se, že v ČSR cenzury není. Tisk je svobodný. Ale chce-li e.g. takový Janů otisknout kdekoli u nás svůj článek, jde s ním k jakési slečně, která dokonale ovládá tiskové směrnice. O této slečně každý tiskový činitel ví. Ona je první instancí ve věcech tiskových, ale představuje osobu nikoli úřední, nýbrž soukromou, a ty rady s červenou tužkou v ruce uděluje jen z ochoty a dobré vůle, ne jako úřednice, nýbrž kamarádka a pomocnice autorů, nic z toho nebo za to nemajíc, asi tak jako Milosrdná sestra

v porodnici. Podle jejích rad veleodborných autor svůj elaborát opraví. Tato neúřední ouřednice, úřední neouřednice je instance první, ale poněvadž ona k ničemu nezavazuje a o ničem nerozhoduje (asi jako kněz, který od konzistoře nebo od biskupa dostal titul *rady*), jde ten článek, resp. kniha, k pravé a vlastní instanci a ta se jmenuje Ústav dějin Komunistické strany československé, kde se ten rukopis zvaží a změří nejen podle daných *směrnic*, nýbrž i podle daných, přesných *formulací*. Ty formulace jsou asi něco takového jako dogmata Církve římskokatolické. Od těch nemůže být úchylky a také o nich nesmí být pochybností, poněvadž buďto věřím, Credo, nebo jsem bez vyznání, nebo heretik. Ale v tom Ústavu dějin KS ČSL zase není žádná osobnost, tj. člověk, který by byl za něco odpověden, tj. s kterým by mohl autor mluvit, s nímž by se mohlo jednat, nebo polemizovat – ne! Je to Veliký Anonym, řekněme Kolektiv, který má jméno *Ústav* dějin etc. Je to úřad bez viditelné hlavy a vůbec se zdá, že je to jako u svobodných zednářů: hlava je neznámá...

Ale je tu ještě instance třetí: tajemný člověk (muž nebo žena) v tiskárně, který zkoumá rukopis a sazbu podle směrnic a formulací řečených výše, a od tohoto tajemného člověka konec konců závisí hotový tisk a zdá se, že tato osobní Neosobnost má ještě své zvláštní instrukce, směrnice a formulace, např. ohledně jistých osobností nebo událostí svého rajonu... Tak mně to líčil Samuel Verner a stále zdůrazňoval, že u nás není tiskové cenzury. Všechno se děje in camera obscura a fotograf neofyt je zvědav, co z toho vyjde při vyvolání po té chemické koupeli...

K nám se mnoho překládá z ruských časopisů. Měl Jan Drda v ruské jisté revui článek i bylo uloženo redakci našeho časopisu přeložit jej do češtiny pro jistý náš měsíčník nebo týdeník. I řekl si ten češtinář najatec: „Nač bych to překládal z ruštiny, mám-li autora Drdu za prdelí?“ I šel ten češtinář o krok za svá záda a požádal Drdu o jeho originál. Drda svůj originál porovnal s tím ruským překladem, spráskl ruce a děl: „Ale to je něco docela jiného!“ I nezbylo nic jiného, než co se stalo: překlad český *musel* být přesně vyhotoven podle překladu ruského. Samuel neuvážil ještě tu *možnost*, že Drda psal do Ruska něco jiného – čert aby tomu rozuměl! Jisto je, když celý svět se zřítí, že tu zůstanou jen směrnice a formulace.

*

Nevím vůbec, jak se stalo – bylo to asi „za vlasy přitaženo“, že Samuel začal mluvit o *Komenském*, a řekl, že vyšel z Mikuláše Cusana, teologa katolického, ale neuvázl v něm, nýbrž našel sebe a zůstal sobě věren. Tato řeč, pokud jsem ji chápal (jsa daleko od sněmu Basilejského a od Českých bratří), měla tento smysl, pokud rozumím Samuelovi, organizovanému svobodnému zednáři:

At' člověk trčí nějaký čas v katolické teologii, a tedy v katolické Církvi jako Češi až do

Husa a Němci do Kalvína nebo Luthera, nakonec podle zákona *přírody* se vrátí k *svému*. V tomto případě k češtví, které má pramálo společného s „Římem“. Samuel mluvil tak neurčitě a zaobaleně o této věci, že se to rukama nedalo uchopit, protože to bylo i dávno „historické“, a já o tom Mikuláši Cusanovi ani nic nevěděl a Komenského jsem ve víře nestudoval. Samuel tuto řeč načal dvakrát, byl to jakoby jeho cestovní program... Nevhodný pro mne hostitele i tím, že při tom byla jeho švagrová, žena pastora, historicky i teologicky svým bratrem neprodyšně obaleného. „Skautíkovi“, Janu Amosi není pomoci, má na levém i na pravém křídle svou vozovou hradbu, ale Samuel je, ač dělá beránka, tvrdošíjný beran. Před mnoha lety, abych se ho zbavil, dal jsem mu na Václavském náměstí v Praze otázku: „Věříte Vy v transsubstanciaci?“ Řekl jsem mu to jako soudce a on mi odpověděl: „Věřím,“ hlasem toho, kdo má nůž na krku... Omlouvá nejen Hromádku, nýbrž i – Picku, toho našeho arcibibliofila, jenž ve svůj prospěch vykrádá chudé básníky. Co s ním? Co s ním, nemá-li jeho Credo žádné ceny? Sl. Rosa zpracovávala včera svým nožkem diviznové kořeny a nožik se jí zlomil. Co s ním? Dala si z něho od souseda udělat – dýku, asi pro liliputána z Konga... Sic transit gloria mundi. Teď pro Nás nakládá červenou řepu. Věřimet' pevně, že sem na ni přijdete. A díky Vám za dnešní dopis, příteli!

J. D.

Desunt vires corporis et temporis – „nedostává se tělesný sil ani času“

Domini canis – „pes Páně“; narážka na lidový výklad termínu „dominikán“ jakožto „Domini canis“

Et deduxit eos ad vitae fontes aquarum – „povede je k pramenům vod života“ (Zj ,17)

Jan Amos Verner (1909–1962) – „Skautík“, Demlův přítel (ve 30. letech jeden z nejdůvěrnějších), později farář českobratrské církve evangelické; jsou mu věnovány *Štěpěje XVII.* (1931) i druhé vydání *Slova k Otčenáši Františka Bílka*. Roku 1935 jej Deml jmenuje univerzálním dědicem, s Vořechem se stará o vydávání díla.

PhDr. Samuel Verner (1897–1976) – literární historik, básník a překladatel publikující pod pseudonymem Jozef Tkadlec. Přispíval do *Křesťanské revue*, revue *Gedeon* Chrysostoma Mastíka a podílel se na přípravě nového evangelického kancionálu.

Sub specie aeternitatis – „pod úhlem věčnosti“

Credo – „Věřím“

In camera obscura – „v temné komoře“

Drdův článek v ruské revui – nepodařilo se dohledat.

Mikuláš Kusánský, také **Cusanus** nebo z **Kusy** (1401–1464) – renesanční filozof, teolog a

učenec, který silně ovlivnil názory J. A. Komenského.

Transsubstanciace – názor, že při aktu proměňování eucharistie dochází k ke změně podstaty použitého vína a hostií v krev a tělo Ježíše Krista.

Picka – tiskař; viz dopis č. 100 z 29. října 1953.

Sic transit gloria mundi – „Tak přechází světská sláva.“ . Tento obrat má pocházet ze středověkých obřadů papežské investitury. Slova „*Sancte Pater, sic transit gloria mundi*“ třikrát vyslovil mnich, zatímco spaloval látku u nohou římského pontífika, který byl právě korunován tiárou. Bylo nejstarší římskou tradicí, že ověčeného vítěze, přijímajícího v římských ulicích hold, následoval služebník, který mumlal: „Nezapomeň, že jsi člověk“.

149.

Na sv. Václava 1954

Tato jablíčka, příteli drahý, Vám posíláme ze dvou vážných důvodů:

a) Každé z nich představuje jeden díl toho, co jsme Vám ve svých dopisech „zlobou času“, tedy mimo svou vinu, zamlčeli, jako rybník nemá vinu, když neodráží hladkou tvář modrého nebe, buďto že jej čeří vítr, nebo je noc. – Ale i když člověk není Confessariem, kde hlavním, ba jediným poslouchačem je Bůh, přítel náš, je-li přítelem i Božím, velmi mnoho slyší nebo i čte z toho, co jinak čte nebo slyší právě jen Bůh, vševidoucí a nejvyšší milosrdný. Ani manželka, ani matka tolik nemůže vždy vědět a znát. Odtud pramení i naše vděčnost k těm laskavým, kteří neodmítají naše břemeno – řekněme nepojmenovatelné a tím větší...

b) Vinař jeden měl ve své vinici fik, který už tři léta nenesl ovoce, i poručil svému zahradníkovi, aby ten stromek vyťal: „Proč nadarmo zaměstnává zem?“ Zahradník posíl: „Pane, ponechej ho i tento rok, až jej okopám a pohnojím, a jestliže ani potom neponese ovoce, podetnu jej.“

Jabloň, krs, z něhož (z níž) Vám posíláme tato jablíčka, roste před naším kuchyňským oknem na skále mezi brslenem a šípím: sázeli jsme ji s paní Pavlou blažené paměti před *třiceti lety a teprve letos měla ovoce*, výborné (voní po jahodách) a hojné, jak sám vidíte... Ten stromek není ani 2 m vysoký, peň má jen jak ruka sl. Rosy v předloktí, protože rostla v bídě a na skále, má pod sebou sotva 50 cm hlíny... Ale letos byl *mokřej rok* a na takový ta jablůňka třicet let čekala, beze své viny. Tak dlouho se někdy nečeká ani na přítele.

J. D.

Svátek sv. Václava připadá na 28. září.

Confessarius – „zpovědník“

Drahý Timothee příteli,

když jsem v roce 1922 dostavěl svůj dům, oddechl jsem si a řekl: „A teď bych měl teprve začít!“ Protože teprve jsem viděl všechny chyby a nedostatky, ani ne tak toho stavení jako plánování a ředitelování... Dostal jsem *praxi*.

Také dnes bych měl teprve začít s tím překladem svaté Gertrudy, poněvadž z počátku jsem byl neohrabaný (unbeholfen) a někdy i bezradný. Je to jako má labutí píseň a když někdo umírá, má ten hlas už chraplavý... Chlácholím se jen, že „za živa pohřbený“ nemá už takové nároky. Jisto je tolik, že bez Vás bych byl tyto *Exercicie* překládat ani nezačal, ani je nedokončil. Má-li tedy tento můj podnik nějakou cenu, je to zásluha Vaše a ovoce i čest jeho náleží Vám. Nu, aby se nezdálo, že dělám skromného, abych se něčeho „dodělal“, nebo že jsem na stará kolena sentimentální a jak se o něčem rozpovídám, že mně tečou slzy a třese se hlas: utěším Vás (nolite timere) citátem z téže svaté Gertrudy: UNUM MARSUPIUM MIHI SIT ET TIBI. Možná, že už Vám to citovala i sl. Rosa, ale tak to děláme odjakživa, ledaže několikrát „nám to zelhalo“. Ach, začít znova žít, mohlo to všechno lepší být – ale svatá Gertruda nás těší, že Pán Ježíš dovede všechno nahradit, stojí-li se o to...

Zatím přerušuji toto psaní, ne však přechasté rozmlouvání s olomouckým centrem amicalis securitatis.

Vidíte, snad jsme Vám ani neoznámili, že Miky-Miky není už mezi živými: před třemi nedělemi byl zastřelen lovcem na brambořišti nad potokem téměř přímo proti naší stráni. Úmrtní oznámení jsme nerozesílali kvůli cenzuře.

Nalevo i napravo Váš

Jakub Starý.

Unbeholfen – „neohrabaný, nešikovný“ (něm.)

Nolite timere – „nebojte se“; Kristova slova na mnoha místech evangelíí

S centrem **amicalis securitatis** – s centrem „přátelské bezpečnosti“ – patrně aluze na název Komenského filozofického spisu *Centrum securitatis* (Hlubina bezpečnosti).

Nejdražší příteli,

ve starých, ctihodných kalendářích *Moravanech*, které za mého dětství můj otec v tom „smíšeném zboží“ také prodával (a s jakou láskou!), byla vzadu také rubrika: *JÁ TOMAŠ VŠUDYBYL CO JSEM ZVĚDĚL NOVÉHO*. Tuto rubriku snad nikdo nečtl, já aspoň nikdy, byly to zprávy „ze světa“, ale *můj* svět byl tak veliký a krásný, chci říci zajímavý, že mi nebylo třeba, abych čtl o Turecku, Anglii, Rusku, Americe. Já žil v Boží milosti a v křesťanské rodině, která zase žila z dluhů, ze starostí do starostí, z práce do práce a při tom celým srdcem tam, kde byl její poklad síly a radosti: v kostele. Já Jakub Všudybyl zvěděl jsem včera, co se dá zvědět za půl dne, a maličko z toho snažím se, excitatus ostatně jak lze supponere a venerabili cooperatrice Nostra. Byli jsme tedy na místě, kde se soustředila snad asi polovina české kněžské – duchovnosti, Kriste Ježíši. Tentokrát jsme se omezili na syny sv. Alfonsa. Dojem, tedy vidění, slyšení a cítění – to bylo dobré, poněvadž – ale nač mluvit obecně?

I na moři najdou si vlaštovky nebo albatrosi odpočinek na stožárech. Ten stožár tady opravdu byl: dobrovolná chudoba, ustavičná čistota, rozhodná poslušnost, dobrá vůle a láska k Církvi. Já při tom trpěl leda jen tím, ó Starý Karamazove, že jsem si netroufal nacpat čibuk a že tu nebylo nic podstatnějšího na pití i na vidění než pípa od vodovodu. Byly tu ostatně mimo nás advenas jen dvě duše, obě vřelé, jen individualitou rozdílné. Jedna široká (srdce na jazyku), druhá úzká (srdce na dlani). Na jazyku je mnoho vlhkosti, na dlani ani chlup. Obé je pochopitelné i potřebné. Jeden je optimist, třese se jen o rozhodnutí (padlo zrovna na úplněk měsíce) důvěry francouzského parlamentu – druhý je rovněž optimist, jenom říká (díky Bohu), že máme jubilejní [část dopisu chybí – poškození dopisního papíru]

Slečna Rosa, svědkyně některých těchto řečí, upozorňuje mne na jinou, řekněme osobní věc:

Jakmile doporučíme zájem o duchovní četbu, třebaš o dílo svaté Gertrudy nebo o Váš článek o významu a díle svaté Terezie Ježíškovy, ten, co má srdce na dlani, řekne: „To bude výborné pro Sestry! Ony dnes zrovna žízň po něčem takovém!“ Sl. Rosa dobře poznamenává, že se tito kněží nestarají v první řadě o sebe, ale hned o druhé, protože prý se *domnívají, že sami už všechno mají a znají, že sami už ničeho nepotřebují* – leda něco nového pro druhé... Myslím, že toto je ohromný poznatek a sl. Rosa je toho mínění, že právě zmíněný nedostatek těchto misionářů je zaviněn výchovou a praxí: oni že už nemusejí ze sebe nic přidávat, jen k tomu, čemu se naučili, něco zajímavého, třebaš

z románů a novin přidávat, aby to bylo stravitelnější... Slovem, že tito nejušlechtilejší, nesobečtí duchové Církve zůstávají pořád na periferii, čili v praxi na frontě, kde se už vůbec nebojuje... „Který pro nás trním korunován býti ráčil.“ Kde, kde bude u nás soucit s touto mukou, a kdy?

*

Na této cestě do Moravce dostala se sl. Rosa do řeči s pí Bužarovou, ženou tasovského četníka, která byla v nějakém sanatoriu v Tišnově a která se tam seznámila se sl. Marií Glabažňovou, sestřenicí Msgra Prof. Dr. Josefa Vašice. Marie Glabažňová, jak známo, je učitelkou v Praze a její žactvo se jí posmívá, z čehož ona obviňuje právě Prof. Vašicu, jenž prý, podle jejích slov, proti ní podněcuje rodiče jejích žáků. Ona je totiž směšná, považuje se za básnířku, a tedy za mladou a zneuznanou, jest jí dnes padesát šest let a *ráda by se vdala*, jak řekla té tasovské spolupacientce...

*

P. Konrád Kubeš SJ už není na Moravci, z jeho SJ kolegů tam dnes čtyři bydlí v jednom pokojíčku, kde tak tak lze prolézt mezi postelemi... Byl v tomto nejlíbeznějším kněžském soustředišti jen kratince, on jediný ze všech těchto koncentrovaných kněží řeholníků (sto šedesáti) *šel k volbám* a bylo mu nedávno dovoleno, aby se odstěhoval k Brnu do *privátní rodiny*, což jest všem jiným zakázáno. Musel podepsat nějaký zvláštní revers, jež jiní podepsat odmítli. Virgo superbus, toť moje definice jeho jména.

*

17. X. 1954

Vidíte, pokračuji teprve po čtyřech dnech. Toto u mne nepravděpodobné, pravdě nepodobné přerušení je opravdu nedobrovolné – rozumný člověk přece si schválně neřeže do prstu. Ač O[tokar] Březina cosi podobného o mně mi jednou řekl; tehdy totiž jsem vydal kterousi knížku, z které či pro kterou se dalo očekávat škaredé krupobití – i řekl, že nemohu být bez bolesti a když není, že ji přímo vyzývám – cosi takového – ano, řekl to, že bolesti *potřebuji!* Snad nějak soudil, že ji potřebuji a si nastrojuji pro svou *očistu*, jako prostředek, jako disciplínu – nevím – místo veřejné zpovědi, či co. O to zde neběží, ale není, jak známo, bez utrpení, cítí-li člověk nějakou povinnost a nějaké příčiny mu překážejí vykonat ji, buďže je nějak tělesně sláb, anebo okolnostmi tak rozptýlen, že je sláb a duchem, nebo na vůli.

Byli jsme pozváni na Moravec a já tuto návštěvu chtěl mít za sebou, abych měl volnou cestu k Vám, tím spíše, že by se počasí mohlo zhoršit, a hlavně, že Vy jste pro tuto návštěvu byl. Za druhé: pan primář, milý Dr. Šádek (Otmar, však v Třebíči byla, anebo

dosud je Otmarova ulice) mně na nové vyšetření srdce stanovil termín 15. října – i to jsem chtěl mít za sebou: ale vy sám, amicissime, postavil jste mi byt' nevědomky, tedy zcela nevinně, překážku největší; tím, že jste mi „navrhl“, abych k té sv. Gertrudě napsal předmluvu nebo doslov. Nejsa z koní studenokrevných, kteří nezaberou ani pod Bičem milosrdným, ale spíše z těch, kterým stačí jen slabý pohyb opratěmi nebo jen rty, zvlášt' když se s pánem „sžili“, vzal jsem Váš návrh jako pobídku a jakmile se rozhodnu, že na sebe něco vezmu, od toho okamžiku to i nesu. Tak jsem vzal na sebe e.g. *Slovo k Otčenáši F[rantiška] B[ílka]* a zvláště *Dílo Felixe Jeneweina* přesto, že jsem se k tomu neviděl nijak uschopněn. Někdy někdo vezme na sebe sebetěžší dobrovolnou poslušnost jen a jen z rozkazu lásky nebo z rozbouřeného citu pro spravedlnost, uraženou pokrytectvím nebo zistností. Že sv. Maurus běžel po hladině jezera, aby zachránil tonoucího Placida, a že to udělal z poslušnosti, to ani dnes nepovažuji za legendu, ale za historickou skutečnost.

Když jsem poznal zmíněné Vaše přání, ihned jsem byl „orojen“ vtíravými představami a nápady vednevnoci – to tedy mi, ne již z venčí, překáželo odpovědět ihned na Váš dopis. Dostal jsem jej a přijal vděčně. Zatím tedy se to rojí, plást už není v mé moci.

Ještě jinou překážku, nevěda, jste mi nastrojil: sl. Rosa oklepávala Váš *DEN BOJE* a já, abych jí v té práci ušetřil času, jsem v těch opisech hledal oklepy, chci říci chybičky a překlepy, tudíž jsem to všecko četl. Valilo se to na mne jak ty vlny na sv. Placida: většinu z toho jsem neznal, i dovedete si představit, jak jsem se napolykal a dusil... Advokáti, pokud jsem je vůbec měl (krom Dr. Šimánka) i při nejlepší vůli snědli jen pár bochníků mého času a zničili mou iluzi o užitečnosti tohoto povolání, ledaže mi zjevili pravdu, mají-li k něčemu být, že musejí být rovnocenní svému klientu nebo jak to čteme: jen takový lékař může dobře léčit, který stůně zároveň s pacientem. Mne uzdravuje jen to, co dostávám od Boha. *Misericordia ejus a progenie in progeniem.*

O[tokar] Březina, slyše, že se kdosi chystá přeložit *Moje přátele* do němčiny, řekl, to že by dovedl jen veliký básník, z Němců jen R. M. Rilke, poněvadž překlad jen gramatický nemá ceny, překladatel že musí být kongeniální, aby cizí text přetvořil do svého vlastního jazyka. Tak nějak to řekl. Ano, krev za krev, zub za zub, že?

Jak tedy možno přeložit e.g. „ale motýlové, můj bratře, plácí jen krásou a tepotem křídel“? Jak možno přeložit českého motýla v české hrsti do německého motýla v německé hrsti? Pan Babler to udělal takto: „Aber das Klagelied der Schmetterlinge, mein Bruder, heißt Schönheit und Flügelschlag!“

„Tepotem křídel“ – v tom přece není rána – „Schlag!“ To je moc silný zvuk na motýla. A to „heisst“! můj motýl není abstrakce...

A česká *Mateřídouška* není *Bruder Thymian*, daleko ne! Co dělat? Unübersetzbares Abendland...

Ostatně tu *Mateřídoušku* dal jsem v čelo té knížky jen z důvodů typografických, poněvadž začíná písmenou M jak slovo Maria – a je to písmena tak plná, tak dobře stavěná! Představte si jen stránku, která by začínala písmenou J – o takovém smyslu typů snad nepřemýšlí ani Dyrnk a Menhard... A což je to náhodou, že mešní kánon začíná iniciálou T? Tedy obrazem Kříže?

Zatím, nejdražší přáteli, tento velestručný můj pozdrav. Na dnešek skončila sl. Rosa oklep *Dne boje* půldruhé hodiny po půlnoci, já šel spát půl hodiny později, dnes o půl třetí, poněvadž odpoledne jsem strávil na faře, abych tam smíchem popustil kotvu se značkou Dilatacormeum, Made in Sion...

Váš J. D.

Excitatus ostatně jak lze supponere a venerabili cooperatrice Nostra – „rozrušený, jak lze předpokládat od naší ctihodné spolupracovnice“

Advenas – „cizince“ (akuzativ)

P. Josef Vašica – viz dopis č. 140 z 9. srpna 1954.

P. Konrád Kubeš SJ – viz dopis č. 129 z 11. června 1954.

Virgo superbus – „pyšný panic“, lépe řečeno „pyšný jinoch“

Amicissime – „nejmilejší přáteli“

Slovo k Otčenáši Františka Bílka – kniha esejí, vůbec první Demlova kniha, která vyšla roku 1904 ve Staré Říši.

Dílo Felixe Jeneweina – kniha, která vyšla roku 1928 v *Umělecké besedě*, je věnována T. G. Masarykovi k desátému výročí Československé republiky.

Den boje – nepodařilo se dohledat.

Misericordia ejus a progenie in progeniem – „Milosrdenství jeho od pokolení do pokolení“ (Lk 1,50)

Unübersetzbares Abendland – „Nepřeložitelný Západ“ (něm.)

Karel Dyrnk (1876–1949) a **Oldřich Menhard** (1897–1962) – přední čeští typografové.

Nejdražší příteli,

slečna Rosa je dnes v Medřiči u zubního lékaře, jsem doma sám. Nebýt Vás, nesl bych to hůř. Já byl u lékaře předevcírem, každé úterý ordinuje odpoledne zde v Tasově v obecním domě, má zde i rentgen.

Doktor Javůrek je dobrý katolík, chodí k svátostem. Když jsem tedy v úterý s ním vyřídil tu svou maličkost a on mi napsal recept na ten Euphorin, ještě jsme přátelsky besedovali a já už na odchodu – jen tak, aby se něco řeklo, povídám: „Slečna Junová si někdy stěžuje, že jí pálí v kříži, jakoby tam měla oheň. Je to, jak myslí, ischias, nějaká nastuzenina.“ Doktor povídá: „Není to ischias, má v páteři výrůstek a bude to čím dál horší.“ – „Dá se to léčit?“ – „Ne!“ Tak řekl. Když pak viděl, že jsem se nějak zarazil, řekl dobrácky: „Ale má to každý druhý člověk!“

Že by to měl každý druhý člověk, to jsem nikdy neslyšel. Dr. Javůrek prohlížel Rosu před několika měsíci a tehdy mi řekla: „Jdu-li už sama k doktorovi, z toho vidíte, že mi není dobře.“ Předepsal jí tehdy nějaké tabletky, užívá je denně. Ona neví, co jí vlastně je, svůj nález jí doktor neřekl. Co teprve já. – Znal byste nějakou radu? Mohl by tu – bez rizika – přispět MUDR. Prof. Zahradníček? V dopisu ke mně, prosím Vás, buďte opatrný, Rosa by se mne mohla optat, co píšete...

Když jí ten „ischias“ (říkejme tomu *tak!*) příliš zlobí, ona stojí, dá ruce za hlavu a vypíná se. To uleví.

V poslední době vidím na ní změnu. Snad jsem si toho dříve nevšiml. Jako by zhubeněla, ani ne v těle, ale v obličejí. A celý rok jako celé roky už, jako vždy neúnavná v činnosti, jenže ten pracovní plamen se mění v celý požár... Chtěla by mít čtyři ruce...

A když je v noci sebevíc unavena, před spaním nemilosrdně odchází do kaple a modlí se tam růženec. Je také v růžencovém bratrstvu, uvolnilo se tam letos místo úmrtím.

Prudká je jako dřív, čekání a pomalý chod nesnáší, ale temperament svůj krotí, ovládá, až se tomu divím, a je čím dál trpělivější a mírnější. Teď byla po tři neděle velmi nešťastná: z psacího stroje jí uletělo písmeno A, předtím již M – i zasmála se: Napřed M, potom A – narazila na Ave Maria, ale nevyslovila tento nápad...

Několikrát byla v Medřiči a v Třebíči v správkárně psacích strojů, všecko marné, i dělala opisy ručně, potom si vypůjčila stroj v sousedství, ale nejprve jej musela dát spravit a ten prevít i po správce pracoval jen jak volek v žlutce. Dvanáct stránek s bídou přece na něm zorala...

I jinak je zas dost nového. Bez svého přičinění zas mám cosi s „Katol[ickou] charitou“.

O tom jindy, musím být na poště, než se Rosa vrátí. Také mám zatopit v kamnech. Rosa je veselá a čiperná. Jaký Boží dar! Abych nezapoměl: bude to už čtrnáct dní, napsala rodičům, že prosí o tatínkův psací stroj; aby jí ho půjčili, *než bude ten její Remington spraven*, anebo aby jí ho prodali.

Dalo se čekat, že jí ho darují (když jim vloni darovala to své pianino), když ho vůbec nepotřebují... Včera dostala dopis (hodně pozdě) od maminky, že jí ho *půjčují*...

Rosa se vůbec neurazila, jen se dětinně těší, že bude zas na klávesách rajtovat!

Darovaného chleba se neodříkej a půjčeného si važ...

Když byl před týdnem Pavel Borkovec v té třebíč[ské] dílně se ptát, je-li ten stroj už spraven, octl se tam zrovna státní kontrolor (starší muž) – byl vedoucí závodu na rozpacích, protože každá taková mašina má být zapsána před správkou, tato nebyla (nechala se na černo, aby se z ní něco bílého vycásl), i ptá se kontrolor: „Kam je ten stroj?“ „Do Tasova.“ „Pro koho?“ „Pro pana radu Demla.“ Kontrolor zazářil a říká: „Toho já znám, co dělá, jak se má?“ Pavel odpovídá.

A když se ten Pán dověděl, co stroji chybí a že to v Třebíči ani v Medřiči nemají, řekl, že tu součástku sám obstará v Jihlavě, v Hradci nebo i v Praze a do týdne že tu bude...

Tak dopadla revize. Inu: Ist man doch ein geachteter Mann, wenn man für die Firma Hirsch reist, jak řekl ten cestující Žid, když pan hejtman na ulici před ním smekl a se poklonil. Milý židáček nevěděl, že ta úcta a poklona platila někomu za ním. (Toto je anekdota pana auditora Josefa Ševčíka z Babic, dej mu Pán Bůh nebe.)

[následuje strojopisný opis dopisu dr. Gottharda Jakubu Demlovi, na nějž Deml navazuje]

Tento dobrý, vážný katolík Dr. Gotthard má za manželku dceru revírníka p. Otce, u něhož býval Otokar Březina v myslivně v Červeném Hrádku u Nové Říše vždy o prázdninách – tam býval nejšťastnější, skryt ve vysokých smrkových lesích – celá tato rodina chodívala v neděli do kostela v Nové Říši – byl jsem tam dvakrát (či třikrát?) do rána, O. B. Měl jsem pokojík pro sebe a v něm ani malinko nerušen – pan Otec byl urostlý, ušlechtilý, jemný muž, myslím, že tyto lesy náležely starohraběnce Salmové – také paní Otcová byla ušlechtilá a jemná, v rozkvětu mládí.

Nejdražší příteli, k dnešní ranní, tedy jako už k včerejší historii o těch psacích strojích někdy Vám ústně ještě něco doplníme. Nejhorší je ten liliput Underwood našeho souseda Fr[antiška] Pospíšila: i po té opravě přiklepuje, jak si namane, na jedno místo tři písmenky nebo vůbec zarazí kopejtka do země jak jankovitý kůň!

Dostali jsme dvě hovad, to čtyřnohé si necháváme, dvounohé posíláme k Vám jako

štafetu míru, k nám dnes dorazila od p. Dr. V. Morávka od Žamberka. Osobně jsme toho pána nikdy neviděli, ale už mnoho let nám v tento čas posílává takového pernatce. Rosa jej oškubala, aby balík nebyl příliš těžký!

S přiloženými tiskovinami si dělejte, co libo, je to dobré na podpálení, jiného údělu by se to u mne nedožilo. Pozdravujem i maminku.

J. D.

18. XI. 1954

večer

P. S. Včera byl u nás krysař z celostátního nařízení, dal nám lžici škvarků otrávených strychninem proti krysám, vzal za to 4,20 Kčs a sotva byl venku, Rosa to hned hodila do pece. Šetrnější spoluosadníci to hodili do záchoda, aby se jim děti nenakazily tularemii. Já tomu rozdavači škvarků řekl (měl brejle mámení a byl docela pokorný přes své mládí, tudíž srdce nezadaného), já mu řekl, že to dám sežrat psovi, protože jiného dobytka nemám, a on se poděsil a řekl, abych to nedělal, že by se mohl otrávit. Tak mi napadá, že tato akce je válečné tažení proti kočkám a psům, poněvadž tito živočichové – jako klérus a důchodci – jsou paraziti vrstvy produktivní, živel asociální, velkou překážkou míru a blahobytu.

Blažkoví v Praze budou teď zas mít rodinu. Podle sedláka Hlineckého je to nejlepší prostředek na zkrocení zlé ženy.

Od řečeného p. Hlineckého jsme dostali též koniklecovou tinkturu prý proti migrénám a neuralgii. Nemáte tam v Olomúci na ni odběratele?

Předseda našeho JZD, Stanislav Vala byl nedávno na školení ve Valaš[ských] Kloboukách, dostal tam ischias a zánět ledvin, teď leží v hustopečské nemocnici. Jeden náš občan, citlivější duše, řekl v hospodě: „Dej mu Pánbu lehky vodpočinutí!“

Náboženství, chůvo mého mládí,

chtějí, abys stárlo,

ale nezestárneš, praví Pán.

Dnes jsme klidili mrkev, petržel a celer.

Nesl jsem, také dnes, v kabeli láhev červeného vína za 20 Kčs (třetí jakostní skupina), maje však tlusté kožené rukavice, kabelu mi vypadla a láhev se rozbila, ale naštěstí kabelu je taky kožená, takže z ní Rosa ještě vycedila a přecedila půl litru tekutiny páchnoucí juchtou a smíšeným zbožím; pět zmočených rohlíků jsem musel vyhodit za plot slepicím, protože ony prý sklo dobře stráví. Život je složitý...

Prof. MUDr. Jan Zahradníček (1882–1958) – významný český chirurg a ortoped, profesor na Karlově univerzitě, příbuzný básníka Jana Zahradníčka.

Ist man doch ein geachteter Mann, wenn man für die Firma Hirsch reist. – „Kdo cestuje pro firmu Hirsch, je přece vážený člověk“ (něm.)

P. Josef Ševčík (1857–1911) – kněz, farář v Babicích, Demlův přítel. V nakladatelství Dauphin vyšly roku 2010 knižně Demlovy dopisy Ševčíkovi pod názvem *Carissime, kde se touláte? Dopisy Jakuba Demla příteli Josefu Ševčíkovi do Babic.*

153.

20. XI. 1954

Nejdražší příteli,

to Vaše lakýrničení oken nás velmi rozveselilo. Nepíšete to, ale jistě jste si pomyslíl s Eliášem: „Domine, sufficit mihi, tolle animam meam, non enim melior sum quam patres mei...“

A netruchlete ani nad porážkou toho smrku ve své zahradě: Rosa oželela i toho svého piana a psacího stroje a já, attendite, na vlastní rozkaz dal nahoře v zahradě vykácet ty borovice, sázené před pětadvaceti lety, jednak proto, že nic nerostly, jednak také, že přece zabíraly místo něčemu užitečnějšímu – chci říci, že potřebuju paliva, což je dnes vlastně jediná příčina, proč se ničí krása nebo se udržuje vysoký krevní tlak...

Abych nezapomněl: prosíme Vás, abyste podepsal jeden exemplář své *Terezíčky* a *Legend*, rádi bychom jedno z obého k Vánocům darovali našemu dobrodinci p. Ing. Josefu Battovi, velmi ušlechtilému a v neštěstí postavenému (deseruit eum uxor).

V úterý jsem byl u lékaře Dr. Javůrka a stěžoval si mu, že ta levá noha mně stále otéká, že ji musím fáčovat, on se zamlčel a povídá: „Do roka.“

Protože nemění obličej, ať žertuje, ať říká pravdu (jsou takoví muži), nevím, co tím míní. Buď tedy do roka umřu, nebo ten doktor vtipkoval. Raději jsem nežádal o vysvětlení. Je to lékař velmi seriózní a má nás dávno rád (také sl. M. R. J. u něho před rokem byla), ačkoli někteří lidé ho nemají rádi, protože jedná bez okolků, nemazlí se s pacienty a – je praktický katolík, což vadí zvláště některým paničkám a – kolegům... Každý úterek ordinuje v Tasově, má zde i rentgen.

Nedivte se prosím, že můj dnešní rukopis je jako umělý, jako naškrobený: už jsem spotřeboval svá dosavadní pera (v žádné Narpě už jich není!) a na to nové jsem ještě nezvykl, píše tvrdě.

Neomlouvejte se, Vy mne nikdy nevyrušujete z práce, spíš naopak! – Na Váš pokyn dal

jsem se do té „předmluvy“ k *Exerciciím*, zatím jím, co jsem si nadrobil, čili pomalu rozorávám to políčko, drže se klečí a *nedívaje se nazpátek*. Rosa mi říká, abych to nedělal literárně (asi míní jak esej, březinovsky) a aby v tom nebyla pýcha, aby se nemohlo říci: „jak je ten člověk učený, co všechno ví a jak to dovede napsat!“ – Nevím, jaká je skromnost nebo pokora, vím však, jaké jsou mé hříchy, kéž bych to nemusel vědět. Zatím mám nebo „sleduji“ jednu tendenci: abych nějak pomohl věřícím i nevěřícím a abych nějak pomohl, přičiňuji se o to, abych nebyl nudný. Obtíž je v tom, že naši čtenáři jsou dvojí: studovaní („intelligence“) a nestudovaní. Ačkoli často se divím, jak tento rozdíl pomalu mizí, někdy je až trapno, jak dnes mluví i „prostý lid“, já bych to nedovedl... Potom: klérus a – laici... Zdá se, že by stačilo mluvit jen pro kněze, tak to ve své starobě vidím a cítím. Bojím se dávat všechno nahé a nevařené, „po lopatě“, jak se to dělá v kázáních „pro lid“. Autor *Jak psáti životy svatých* to všechno dobře zná. Hlavní starost: *Nezapřít svůj mateřský jazyk* – a krotit se etc...

Vyhledávaje papír na otření břitvy, vylovil jsem dnes *Západomoravskou kulturní revue*. Na str[aně] dvacáté první čteme, že T. G. M. byl „*člověkem hluboce zbožným a věřícím*“. Nedávno mi psal ze Šebkovic (od Babic) nějaký Jan Mucha, že jeho dcera se vdala v Čes[ké] Skalici do velmi zbožné rodiny církve československé a že tam mají mladého faráře. Napsal jsem mu, je-li ta rodina opravdu zbožná, že jí dá Bůh jistě tu milost, aby se vrátila brzo do víry otců.

V té *Západomorav[ské] revue* je i několik jiných takových poznatků, vypadá to jako časopis vydávaný hektograficky od kvartánů koedukačně. – Zdrávi buďte!

J. D.

P. S. Rosa mi chce dát ušít nové šaty, látku na ně mám. Já jí ten počin vymlouvám už rok a proč?

Blahé paměti pan auditor Ševčík, farář v Babicích, jsa už vážně nemocen, koupil a dal si v „modrém pokoji“ („salon“, ve kterém nikdo nikdy nebydlel) postavit nová kamna a za měsíc nato umřel.

V Tasově žil na penzi tasovský rodák, P. Beránek, farář z Tikovic, bylo mu již přes osmdesát let, koupil si nový breviář a za měsíc zato umřel. (Jeho pozůstalí mně ten breviář nabízeli za 100 K, ale neměl jsem tolik peněz, tak jsem o něj „přišel“, běda mi, dnes bych ho tolik potřeboval...)

Bojím se ve svém věku nových majetků a změn, protože smrt se nedá maskováním zmást...

Zdá se: naopak! Zrychlí krok...

*

Christopher Waters *O starém námořníku* zajisté nikterak není pro obecný lid. Také si *není možno* představit, že by se to mohlo napsat *jinak*. Ergo: některé knížky *vůbec nejsou* pro

obecný lid. Proto mi O[tokar] Březina řekl, že píše jen pro básníky. Já zase bych řekl, že píšu jen pro ubohé hříšníky. Svádí to k hněvu, proto je třeba se krotit. Jak se nemá člověk zlobit na sebe? Ps 49, 16.

*

Pospíšil Fr[antišek] podle Vaší rady napsal ženě, aby se vrátila. Odpověděla drze (bez titulu a bez podpisu): „Nemám peníze na cestu.“ (Sem klepnám psala, že v továrně v kanceláři pobírá 1 100 Kč čistých měsíčně). Pospíšil si pro ni zajel, ona mu vydala jen pětiletého Michálka a řekla, že si tam chce ještě něco přivydělat a zůstala u rodičů... Synka Borisa (je mu přes sedm let) nepřihlásila tam do náboženství! Pohraničí...

Michálek se potuluje po Bosně i po městečku jak ovečka bez stáda i bez pána. Když se sem z pohraničí vrátil, řekl jsem jeho otci: „Teď byste měl každou neděli vzít Michálka za ruku a jít s ním na mši svatou.“ „Budu to musit udělat.“ Řekl to se sklopenýma očima a tíše. Na Vše svaté s chlapcem na hřbitov šel (já s nimi), chlapec šel i na mši svatou, ale byl-li v kostele i jeho otec, nevím. Někteří chlapi a vejrosci jdou naoko v neděli (nebo jen tu a tam) do kostela, ale zůstanou jen na hřbitově jako proselyté [u] brány – a ti vejrosci tam chodí asi jen kvůli děvčatům nebo že mají nad sebou kontrolu přísné babičky. Někteří z toho silnějšího pokolení celý rok do kostela nejdu, ale na ty Vše svaté jdou infra missam, před ní nebo po ní na hřbitov okounět věnce a světýlka: neudělat jednou za rok tuto „pobožnost“ považuje se za nespolečenské a za hrubé provinění proti slušnosti, takže tu vedle dětí a cizinců (mají zde také nějaký příbuzný hrob) možno spatřit i skalní nevěrce, adulteros a těžké alkoholiky, revmatické tlust'ochy, astmatiky a průzračné mamlasy. Je to v roce jediný den, kdy je společensky a soudobě dovoleno být dojatě, slzavě nebo i upjatě pobožným. Hloupí – tj. hloubaví parochové mají z toho radost. To je za korunku otčenášků! Všichni pak, hlavně ženské usilují o to, aby svým hrobem a věnci přetrumfli všechny sousedy, takže i ten nejchudší a nevýdělečný farník dá za papírový věnec těch šedesát i více korun a s despektem vykládá, že ten a ten hrob tam neměl vůbec nic... Někdo dal před těma Svatěma na hrob Pavly Kytlicové čtyři ty rendlíkovité svíčky kahánky, ale na ty Svaté už byly pryč a já musel své zápalky nechat s hanbou v kapse. Zlodějíček osvětlil hrob svůj, čemuž se nedivte, vždyť z hrobu Pavly Kytlicové zmizely i dva keře překrásných růží: jednu hned vedle zasadila holka helbrechtice na hrobeček svého nevinátka, druhou si osvojila paní řídící do své zahrady...

Druhou, jářku, si do své zahrady osvojila paní řídící („Copak můžem za to, že paní doktorová tak křičela?“) samochťic jakoby nic. Iter nostrum latrunculi obsident...

Některých lidí, kteří vůbec nechodí do kostela, ani na ty Všesvaté, je nám až líto. Vdova

má hospodu, první denně vstává, poslední jde spát a nejvíc pilno má právě v neděli. Co se dělá pro bližního, dělá se pro Boha. Nalévá a vaří se pro bližního ergo. V jednotách a na poštách je to lepší: padla hodina, spustí se roleta, zamkne se a jde se na houby, do kavárny, na výstavu, na koncert, domů nebo i do toho kostela. Ale hostinská a vdova – kam s tou? Řeklo by se, že náhradou může na mši jít ve všední den. Ale to máte tak: musí se dojit, vařit dobytku, kydat hnůj, topit, stlat, uklízet a co práce je v lese a na poli! Jak jsme řekli: Až je jich líto! A to jsme nic neřekli o montérech, řemeslnících kontrolorech, schůzích, pohřbech, svatbách, dovážecích zboží, zapisování každého utrženého halíře dvojmo, všelijakých školních a sportovních kobylkách a ještě jim hodili na krk zelinářství, cukrářství, slanečky, buřty a trafiky. Každý měsíc inventuru: mohou takoví lidé přijít do nebe? A v týdnu mají jeden den zavříno jako holiči... A ještě brigády na přeškolení...

*

Jaké perspektivy ponížení nám tu čert črtá po zádech! Jak jsme byli vždycky bezmocni a – směšní! Tematika dramát ještě není vyčerpána. Pro katolická jeviště navrhol bych takové řešení: V expozici je hřešení. To se stupňuje v katarzi zároveň s úspěchy velmi nadaného hrdiny až do krize, kdy se to všecko překloupí jak ty ocelové lopaty – škopky, jimiž se v benátském Canale Grande bagrují vnitřnosti záchodů... Viděl jsem to i ve Splitu a v Dubrovniku, byla to jako celodenní hudba na pásu, přivykl jsem jí tak, že se mi i líbila, a viděl jsem tam ženy a muže, které zrovna přitahovalo to rytmické a barbarské bubnování, jako to šumění vln po bocích parníků, jako ty exploze motorů v mozku člunů, blesky očí nebo zubů, kastaněty, mandolíny, trubky, pozouny, harfy i tahací harmoniky všech zeměpásů a jazyků, rozvlněné, větrem hnané barvy sem a tam se třících zástupů: kdyby některý anděl na nebi najednou stiskl knoflík a všechen ten hluk a ruch náhle se propadl v ticho a ze všech barev zůstala by jen šed', nepochybuji, že polovice těch mužů a žen by okamžitě zešlélo a ty ostatní by ranila mrtvice. Ach, proto tedy se jede na Jih a proto se z něho pádí, že žádný avion nestačí!

*

Slečna Rosa se ptá, máte-li ještě tu ambulantní kočku, že by jí mohla potřebovat na to po Mikym uprázdňené místo, z něhož čiší teď zima. Závísí to arcit' na kočce samé, leda by se jí řeklo, že začnou teď zabíjačky a že Bača Grand na ně nestačí; v těchto dnech sežral na posezení všechny útroby z velkého zajíce a z bažanta a ze zajícova kožichu zbyl jen chomáč chlupů vedle boudy.

*

Ani knihař Stanislav Vodička, ani Josef Vrba a jeho žena, ani můj synovec šofér Karel

Deml do kostela nechodí, jen jak slídový vánoční prášek na nich zasvítí, potkáme-li je, účinek našich každodenních modliteb. Vodička si tehdy z nohsledství učitele Jos[efa] Palasa přivezl z Berouna piano. A jiné maličkosti.

Domine, sufficit mihi, tolle animam meam, non enim melior sum quam patres mei... – „Už dost, Hospodine, vezmi si můj život, vždyť nejsem lepší než moji otcové.“ (1 Kr 19,4)

Attendite – „dejte pozor“

Vodičkovy Legendy a Terezička – Co se týče „Terezičky“, zpracoval Vodička jednak životopis sv. Terezie z Lisieux (*Cesta sv. Terezie Ježíškovy* vyšla knižně v roce 1970, kdy byla kniha hotová rukopisně, se nepodařilo zjistit), ale také přeložil její životopis od J. F. Sixe *Terezie z Lisieux* (1990, poprvé v samizdatu 1988). Ve zmínce o *Legendách* může mít Deml na mysli *Legendu o zbožném bratru Pafnuciovi, tiskaři* (1931) nebo stat' *Legenda a historie* vydanou vlastním nákladem roku 1947. Z kontextu ovšem není zřejmé, o které publikace se jedná.

Ing. Josef Batta (1917–1996) – absolvent Stavební fakulty VUT v Brně, jenž se v padesátých letech pohyboval v okruhu křesťanských intelektuálů kolem P. Jirího Reinsberga. Jeho letité úsilí o vstup do kněžského semináře se naplnilo roku 1969, kdy byl přijat k dálkovému studiu teologie, a v roce 1974 byl vysvěcen na kněze. Působil jako farář v českém pohraničí a od roku 1993 do své smrti ve Vsetíně. O Demlovu osobu a dílo projevil zájem v roce 1953, kdy jej zkontaktoval, a až do Demlovy smrti s ním udržoval písemný styk a finančně jej podporoval. Vzájemná korespondence vyšla v roce 2001 pod názvem *Milý pane Josefe B.* V Battově pozůstalosti se kromě dopisů Jakuba Demla našlo i několik listů od Marie Rosy Junové a Timothea Vodičky.

Deseruit eum uxor – „opustila jej žena“

Jak psáti Životy svatých – Vodičkova stat' vydaná roku 1942. Zmiňována již v dopise č. 123.

Západomoravská kulturní revue: časopis pro poesii, beletrii a kulturu – časopis vydávaný v Kroměříži a Znojmě v letech 1937–1938.

Povídka o starém námořníku – text, který Vodička vydal roku 1937 pod pseudonymem Christopher P. Waters.

Avšak mne Bůh ze spárů podsvětí vykoupí, on mě přijme! – zmiňovaný verš z knihy Žalmů (Ž 49,16)

Proselyta – ten, kdo konvertoval z pohanství

Infra missam – „během mše“

Adulteros – „cizoložníky“

Iter nostrum latrunculi obsident – „zlodějící obsazují naši cestu“

Stanislav Vodička (1910–1982) – knihař a spisovatel, přítel Jakuba Demla. V letech 1934–1951 žil a pracoval v Tasově. Je autorem vzpomínkové prózy *Básník Jakub Deml v Tasově* (poprvé vyšla roku 1978 v samizdatové edici Rukopisy VBF), souboru povídek *Umírající kolátora* (1980–81) nebo próz *Tam, kde usínají motýlové* (1978) a *Jepičí okamžiky* (1990).

Josef Vrba – manžel Demlovy neteře Marty

154.

[začátek dopisu chybí]

21. XI. 1954

M. R. má jakýsi ischias, říká, že to mívají švadleny, je prý to od sedění, tak to asi vyčtla ve *Vševědu* a potahuje to na sebe, ana mnoho sedá u psacího stroje – cítívá prý v kříži palčivost, také prý na lýtku levé nohy až po kotníky, když není shrbená, tak prý to necítí. Je to asi od nastuzení, ale já myslím od přemožení, však řekla, že ponejprv to pocítila před dvěma lety (nebo třemi), když tehdy, také za zimy, vybírala tu žumpu a na čtyřicet dvoukbelíků (každý desetilitrový) roznosila po záhonech: náhle prý v kříži pocítila tak silnou bolest, že padla na záhon. Neměla by se nechat prohlídnout?

Rose ten psací stroj od rodičů dosud nepřišel! Ten jde nerad z pelechu! Asi se bojí nastuzení v těch mrazech!

Považte! P. Innocenc Neumann, vousáč kapucín, náš zlatý přítel a pomocník už z časů Pavly Kytlicové, říkával: „Obstupeskují a žasnu!“ Zrovna tak jsem pod celou svou kůží vzkřikl já, když tento pátek přišel poštou větší kufr pro nás z Čejkovic od Hlineckých, s třesoucím se rukama jsem jej rozbaloval, jsa jist, že v něm bude láhev vína, slivovice a uzené – a hádejte, co v něm bylo?

Dušičkové, smutné, nejapné chryzantémy! Tři neděle po Všech svatých!!

(Báje šošany)

P. Innocenc Neumann (1866–1940) – kapucín, Demlův přítel a zpovědník.

Karel Hlinecký – vinař z Čejkovic, s nímž Deml udržoval písemný kontakt od počátku 50. let do roku 1957. Výběr z dopisů Hlineckému z let 1951–1956 byl publikován ve výboru korespondence editorů Jiřího Oliče a Marka Nekuly *Píšu to při světle nočním* z roku 1998.

155.

17. XII. 1954

Nejdražší přáteli, jak vidíte, čas kolem nás mimo nás letí k Vánocům, a tedy k plnému blahobytu. Myslímť si, že ta dvě hovádka u Jesliček betlémských v ničem neměla bídu a nouzi, a to z té teologické příčiny, že Bůh nezůstává nikomu nic dlužen a nemůže-li odměnit na věčnosti (e.g. ten horký dech vola a osla), odměňuje jej tady na zemi. Mám tedy mizernou, ač důstojnou kvalifikaci coram Deo, daří-li se mi tak dobře, jak vidíte z *Přilob*, nemluvě ani o mých skutečných přátelích, zcvrklých usque ad unum. Nebot' skutečným přítelem je jenom ten, který si bere na starost náš věčný život, protože čas je tak krátký.

Řekne-li se Vám, že nic nedělám, nevěřte tomu. Že nic nepíšu, to je pravda. Větrník můj netočí se naprázdno. Koš jeho pořád je plný a není to vždycky zlatá pšenice, někdy i lískové oříšky nebo písek nebo kozí bobky. Je opravdu radno ponechat to Pánu Bohu a nekazit žádnou legendu, pro větší zisky maličkých. Na věčnost si beztoho přinesem jen to, co jsme tady dobrovolně ztratili, nebot' to, co dobrého jsme tady snad udělali, nemá žádnou cenu, protože jsme to od Boha dostali.

Pamatuji na Vás i na Vaši maminku tím více o Vánocích, vděčen za Vaši lásku, která tak dobře vidí i nevidí.

J. D.

Coram Deo – „tváří v tvář Bohu“

Usque ad unum – „až na jediného“

1955

156.

4. I. 1955

Nejdražší přáteli,

„nemohu jináče, je mi teď do pláče“ píše lidová kostelní píseň v Čejkovicích.

Nám je naopak, tedy veselo, protože už konečně přešli přes nás všichni vánoční poutníci, co táhli místo do Betléma buď do putyk, nebo do Svobodné Evropy.

Uviděli a uslyšeli jsme toho moc, i jsme jako po surové masáži.

Včera jsme mezi svými papíry našli zase třísku z Josefa Floriana i posíláme Vám ji v těchto mrazech na Váš ohýnek.

Bůh nám buď milostiv i v tomto roce jako vždy dosud. Pozdrav i mamince! J. D.

Carissime amice,

píšu tuto latinu se špatným svědomím, neboť před dvěma měsíci dostal jsem co proto od P. Josefa Kubíčka, děkana v Brtnici u Jihlavy, tasovského rodáka, že mu píše latinsky, poněvadž prý je latina podezřelá a vidí se v ní bůhvíco – na cestě k němu. Toto jeho kategorické slovo mne tak ohromilo, že jsem mu od té doby vůbec nepsal, aspoň ne v srdci svém, pokud má stařecká paměť sahá. Já myslel, že kněží by si vůbec neměli psát jinak než latinsky, římskokatoličtí totiž. Moráka dráždí šátek červený, ožralce kolárek a čerta svěcená voda.

Nemám vyměřeno mnoho času, chci-li, abyste tyto řádky dostal ještě před touto nedělí, proto vyberu zprávy neplánovitě namátkou.

Díky za včerejší Váš, vždycky přemilý dopis. Z přílohy vidíte, že parochus Woletz je v Německu. Tento týden jsem dva dni ležel s chřipkou, chytil jsem ji asi minulý pátek, když jsem byl v Třebíči na prohlídce u primáře Otmara Šádka; nejprostší byla v úterý a dnes, jak cítíte, už dosti odpoutaně kouřím Vašeho *Starého námořníka*, za nějž Vám svým i jménem P. Pospíšila srdečně, jazykově, hltanově i nosově konečně děkuji.

Sl. Rosa dnes ráno vymetala troubu, poněvadž topíme (v kuchyni) dřevem *vrbovým*, na nějž proroci zavěšovali harfy své, a tím se stalo, že to dřevo tepla a plamene nevydá, zato hodně sazí. To dřevo mne minulý týden daroval synovec Karel Deml. Byl to dar, ale dovoz z Poříčí cum circumstantiis et cauda mne stál 100 K a je toho trochu víc než kubický metr, takže by s pořezáním mělo stát 200 Kčs. Ostatně si, jako přítel, laskavě dejte jednou vypravovat o lesích mého synovce Karla: on totiž má tolik lesa, že by jen z probírky v něm sklídl dřeva na dva roky pro dvě rodiny, ale jej to nezajímá, a tak jsem po příbuzenských urgencích dostal-získal jen tu vrbu, kterou sklátil u potoka. Zdá se mi, podle jeho řeči, že ten svůj zahálčivý les letos někomu prodá (jeho tchán je občan pilný), a tak můj bratr, co jej od barona koupil, se přece jen dvakrát obrátí v hrobě.

Před svátky, kterýsi den po Bílé hoře, jsem byl v Medřiči, nevěda a netuše, že je tam veliká veřejná manifestace pro mír proti chystané pařížské ratifikaci, čili pro upálení Adenauera. Právě jsem obědval u Pavelků v hotelu, když se vyhrnuli dělníci z továren s hudbou na náměstí a slavnostní řečník vystoupil na tribunu před radnicí, zrovna proti mému hotelu. Skončilo to přesně, odměřeně a mírumilovně, v pořádku a beze všech výtržností (vzpomněl jsem si ze svého dětství, jak můj otec, dej mu Pán Bůh nebe, učil kravičky tahat, napřed byly divoké a trhaly postraňky, potom chodily řádně a krotce, jak ty Remulovy vlčice) – i vyšel jsem ven, řečniště i náměstí byly jako na povel prázdné,

kráčím proti lékárně ke Chonoru, hledě si tam k hodinkám koupit za 12 Kčs nerez řetízek (ten stříbrný jsem ztratil) – a aj., letí a řítí se za mnou muž, ohlédne se, vidí, kdo a co jsem, patrně jen ten můj kolárek, a už to nevydržel a bez ohledů na okolí chrlí ze sebe hlasem trouby posledního soudu: „Prdel, hovno,“ a opakuje toto úsloví a heslo nepřetržitě dál – a vida můj úděs, praví na vysvětlenou: „Já byl hodinář! Prdel, hovno, ale nic jim to není platno, poserou se, prdel, hovno, prdel, hovno,“ a v proudu tohoto slova, prchaje jak ze Sodomy, letí dál k mostu. Nebyl opilý, pevně stál na nohou, oči vytřeštěny, tak ho asi dojal řečník, i musel jsem myslit a myslím, že byl posedlý...

Vůbec ho neznám!

Váš Charles du Boeuf

P. Adolf Woletz – kněz, Němec pocházející z Opatova u České Třebové. Deml se o něm zmiňuje v dopise adresovaném Jiřímu Blažkovi z 3. listopadu 1954: „Před rokem se mi písemně představil velmi citlivě a chtivě jako můj vzdálený příbuzný, protože je jako můj děd taky z Opatova, ba ze strany své matky dokonce z rodu Demlova...“

Cum circumstantiis et cauda – „s dalšími výlohami“, doslova „s okolostojícími i zástupem“

Charles **du Boeuf** – „z hovězího“ (fr.)

158.

16. I. 1955

Nejdražší příteli,

chřipka je protivná věc, připomíná tu pověru, podle níž prý P. Opasek dostával nějaké injekce a potom mluvil nevěda o svém rozumu a o své duši, co mu nějaký ferina čtrnáct dní předtím předříkával. Tomu jsme se vždycky smáli, poněvadž nic takového jsme neslyšeli ani o Beranovi P[ro]f] T[h]Dr], ani o Hlouchovi a nikdy nečetli v žádné hagiografii. Bylo-li to pravda, byl by to triumf Satana nad všemohoucím Bohem, podobný pokušení Ježíšovu, kdy ďábel jej uchopil a nosil kam chtěl, tak jako Duch svatý vane kam chce... Není přece možno, aby se Bůh vysmíval sám sobě!

Sotva jsem toto dopsal, přišel k nám se svou mladou ženou na návštěvu František Uhlíř, ten šofér, co Nás tehdy vezl do Telče, jak si pamatujete. Jsou zaměstnáni v Břeclavě.

Pomalu nebude jediného mého listu pro Vás, který by nebyl přerušen nějakou návštěvou. To ostatně neplatí jen o mé korespondenci, žel. Čert asi by mne rád viděl ve svém koncentráku, a proto nemá rád, když se koncentruji.

Tak tedy ten Frantík Uhlíř v Břeclavě šoféruje a jeho žena je tam kadeřnicí. Mají už tříletého chlapečka, jakéhosi filozofa čiperu. Frantík nekouří! To je šofér? Má štěstí, jeho žena popřává mu svobodu, což je znamením důvěry a důvěra je příznakem lásky. Jak se poznává krom toho? Já to na Frantících poznávám z toho, že se před manželkou nebojí žertovat, smát a mluvit. Je to pro manželku také vysvědčení inteligence a křesťanské víry i praxe. Ta paní je mladá a přitom vážná. Nemyslí (ač takového povolání) na svou krásu a její příslušnosti. Je to žena práce. Ale myslí dobře na svou rodinu, jako by byla něco zhlédla v Káni Galilejské. Rosa správně podotkla, že její rodiče jsou jistě řádní lidé, že totiž žijí v křesťanském řádu.

Nejhorší je, když nás se svou paní na Nový rok gratulačně navštíví náš exknihař z papírny. Rosa to posledně rozřešila tak, že se zamkla v kuchyni, zhasila světlo a v této samovazbě setrvala, dokud to panstvo nezmizelo na ulici. Když přišli, na chodbě se obřadně svlekli, já jim obřadně pokynul do své pracovny, kde topím jen na noc v akumuláč[ních] kamnech, obřadně jsme usedli, panička oděna jen ve svou angorskou krásu, a bylo nám zima. Tak jsme vydrželi (jak těch devětatřicet z *Quadragesima martyrum* – *sit venia verbo, vždyt' i Léon Bloy užívá takových superlativů a hypertrofií, nemůže-li ani po silné dávce jedlé soli a živočišného uhlí strávit manželský párek s křenem*), tak tedy jsme vydrželi asi dvě hodiny, naštěstí jsem v kredenci našel nějaké perníčky a vedle kredence červené víno třetí skupiny z Jednoty – brrr – a poněvadž nepřicházela ani šunka, ani řízky, ani káva, ani kugluf, ani slečna, posléze manželé vstali, vzkázavše pozdravovat slečnu, oděli se a odešli. Kolokvium tohoto sympozia se podobalo zábavě tří žízal, které při rozploutí vylezly z drnu, oklamány teplou vlnou Golfu a roztáhly se na silnici. Brrr. Bylo to ohřátí velmi zasloužené, ó žel!

Horší, běda, stokrát a navěky horší je ta Krasopaní Jiřího Blažka. Byl tu nedávno jeden muž z pražské metropole, uviděl zde fotosnímky této manželky a poněvadž je člověk strážlivý, jen řekl: „To je Bardáma.“ – Bude to asi přízeň s Dalajlámou. Ten vir advena velmi zná tuto rodinu, až na tu Bardámu, kterou osobně nikdy neviděl, i vypověděl velmi suše, že Jiřík nedělá nic, ledaže adoruje posvátný Drdol a jeho manželka leží, pokud se nestrojí nebo se neukazuje na bulváru ve formách Korejky z filmu: oči, krok, postoj, necitelná ústa, barvy, přehozy, silonky, boky, botečky a čertďábla – ach, ano, a všecky zlaté, platinové, topasové, brilantové čertďábla skvosty, kterými ji ověsil Jiřík z pozůstalosti a garderoby své nebožky matky, a aby nebylo znát jejich starodávný původ a zdroj, všecky tyto památky podle svého a Jejeho vkusu a nákresu dal u zlatníka přeškolit do druhé polovice tohoto rozkošného století... On nedělá nic, říká, že nechce pracovat pro komunisty, že se nechce zaprodát apod. Jeho dáma, kromě toho, že

dělala dámu, vůbec nikdy nedělala nic. Byla zapsána u Muziky, ale ani jednu zkoušku neudělala, jen závistiví, ovšem kolegové (e.g. Gertruda) říkali, že k Muzikovi chodí jen lovkyně polárních lišek a svatebních úborů. Kéž by byl Jiřík býval aspoň Liškou Bystroušskou, on však patrně zešlel a jeho rozkoš je čuchat do nejista odložených plínek a pronášet jisté pravdy jako podsvinče. Živí oba tyto umělce Blanka ze své lékařské gáže, obětuje jim své posty a peníze, jezdíc za tím účelem po výplatách z Děčína do Prahy, a když její rozumné kolegyně přátelsky jí poradily, aby se napřed stavila u nich a část peněz si u nich uschovala, než půjde k bratrovi, rozlítl se bratříček a pravil, jestliže mu přestane dávat, že rozbije jeho manželství a dopustí se tak hrozného hříchu... Z toho by se dalo soudit, že milá Hanička pohrozila manželovi rozvodem a jeho následky (e.g. že by jí musel platit alimenty a že by se dožil veřejného skandálu etc.). Jiřík (ten Velbloud z jejich svatebního oznámení) má doma nejen tuto sličnou Choť (Chod?), nýbrž i její matku a sestru – a tu starou hospodyňku Karolinku, která jej i jeho sestru vypiplala od jejich narození, dala je vystudovat sirotky, protože matka se o ně nestarala a nezajímala, sloužíc po celý rok jen všem „katolickým podnikům“ jako účetní, členka těch Výborů a aranžérka všech přednášek, divadel, sjezdů, Braitů, Habáňů, Zavoralů, Šrámků, řádů, arcibiskupů, přítelkyně a aktérka Zdeňky Braunerové, paní Dlouhé, paní Krátké, slečny Prostřední, katolického Skauta, sázavské baziliky – kdopak to má všecko pamatovat! Služce Karolince prý nedávají žádný plat, a ještě prý na ní vymámili její poslední skrovné úspory, a ona jim je dala, aby ji nevyhodili na ulici, nebo aby nerozbila, sedřená a nemocná (má rozdělanou nohu), toto rajské manželství... Do pekla a do manželství se dostat, nic snadnějšího – ale co potom, Bože náš?

Jedna věc je divná: Tomu pánovi, co nám toto vše vypravoval, utekla, snad před dvěma až třemi roky manželka (a on má pevné a dobré postavení) – a on ji ještě omlouvá! Řekl mi tentokrát, stane-li se nějaký rozvod, že je tím vždycky vinen muž!

A když po jeho „referátu“ sl. Rosa Blanku odsuzovala, že podporuje jen lenochy a že spolupracuje i na hříchu do nebe volajícím, nechávajíc vykořisťovat a týrat (byť jen morálně) chudou služebnou: tento jinak dobrý katolík (jaksi „apoštol“ katolic[kého] tisku) – Blanky se zastával... Qui potest capere capiat, já nemohu, leč bych se nemohl dočkat blázince!

Příště (dá-li Pán Bůh) dále...

J.

P. Anastáz Opasek (1913–1999) – kněz, básník a teolog, benediktinský mnich. Roku 1947 se stal opatem břevnovského kláštera, po dvou letech (v září 1949) byl však zatčen

a následně odsouzen ve vykonstruovaném procesu na doživotí. V šedesátém roce mu byla udělena amnestie, v roce 1968 odešel do exilu. Po návratu do Československa byl roku 1990 znovu jmenován břevnovským opatem.

Prof. ThDr. Josef Beran (1888–1969) – teolog, arcibiskup pražský a primas český v letech 1946–1969. Mezi lety 1949 a 1963 byl Státní bezpečností internován na různých místech republiky. V roce 1963 byl z internace propuštěn a od roku 1965 až do své smrti pobýval v Římě, odkud mu nebylo komunistickou vládou umožněno vrátit se do Čech poté, co zde byl jmenován kardinálem.

Jak těch devětatřicet z Quadraginta martyrum – sit venia verbo – Jak těch devětatřicet ze „čtyřiceti mučedníků – s prominutím“

Vir advena – „tulák“

Jiří Blažek (1922) – malíř, grafik a ilustrátor. Po dokončení studia na Vysoké škole uměleckoprůmyslové působil od roku 1964 jako výtvarný redaktor ve *Státním nakladatelství dětské knihy*, později *Albatrosu*. Po roce 1989 spolupracuje s nakladatelstvími *Vyšehrad* a *Zvon*. Výtvarně se podílel na druhém dílu tasovského sborníku *Chléb a slovo* (1948) – vytvořil pro něj sérii linorytů. Doprovázel Demla při návštěvě kněžského soustředění na Moravci, je jednou z postav Demlovy prózy *Podzimní sen* (1951). V kontaktu s básníkem zůstal až do Demlovy smrti.

Hana Hrubešová-Blažková (1926) – grafička a ilustrátorka, manželka Jiřího Blažka. Studovala na Vysoké škole umělecko-průmyslové v Praze pod vedením Františka Muziky (1900–1974).

Zmiňovanou Gertrudou je nejspíše **Gertruda Gruberová-Göpfertová** (1924) – výtvarnice, básnířka a prozaička. V roce 1949 emigrovala do Francie a roku 1952 odešla do Mnichova, kde její manžel Leo Gruber pracoval jako redaktor v Rádiu Svobodná Evropa.

Qui potest capere capiat – „Kdo může pochopit, at' pochopí.“ (Mt 19,12)

Jak byste nevěděl, kdo je to Roda-Roda! Psával pravidelně do *Prager Tagblattu*. Jednou tam taky měl článek o jednom chorvatském šlechtici, který měl jednou v roce svátek a po celý rok svou ženu, velmi dbalou čistoty a neúprosně přísnou: když měl narozeniny, nemusel se ani koupat ani holit i měl ten den pocit blaženosti, jaké požívala prasata v ráji: rozkoš svobody... Obyčejně to bývá naopak: když má někdo v domě svátek, musí být oholen, vykoupán a v nových tj. svátečních šatech a ovšem i v čistém prádle. Tomu požítku oddávám se já dnes: v pondělí je svatého Timothea a dnes je Rosa v Jihlavě na tom velectném úřadě, aby tam vyzvedla ten švýcarský lék pro svatého Josefa do Olomouce. Odjela tam z Tasova před pátou hodinou jitřní autobusem a vrátí se až odpoledne. Tím tedy se stalo, že jsem nevařil snídání, jen jsem se oholil, celebroidal, rozdělal v kuchyni oheň, chytal s kotětem v síni myš, (uteklal!), nevařil nic, jen jsem si vzal hrst škvarků a zapil je vínem, bylo to pomalu jak o štědrém dni dopoledne a jak vidíte, teď Vám píšu.

A jsem v koncích. Spát jsem šel před půlnocí a měl jsem plnou hlavu toho, co Vám napíšu – nejvíc se to týkalo svaté Gertrudy, Pavly Kytlicové, *Chudé ženy* a Dickense. Mně z toho nezůstalo skoro nic, ale *jsem jist, že jste to ode mne všecko slyšel*. Podle Léona Bloye duše nemá ani prostor, ani čas. Také jsem pozorně přemýšlel o své smrti. Jak už vícekrát v poslední době, také jsem si říkal i upravoval ve snách své nenapsané verše. Anebo už kolikrát jsem se přistihl, že ve snách jsem opakoval: „*Ad dirigendos pedes nostros in viam pacis...*“

A dnes v noci jsem si (nikoli ponejprv) uvědomil, že *žiju ze zázraku a v zázraku*. To mne velmi upokojuje. Jako bych si byl v životě sám nic nevybral. Jako bych byl sunut ze školy do školy, víc pro jiné než pro sebe. Ale bylo to hrozné, vždycky běželo o život a smrt si mne zvolila za ženicha, a u samého oltáře vždycky se mi při těch oddavkách ztratí a já se vracím sám. Dělá si ze mne blázna. Když se jí ptám na vysvětlení, jen říká, že sama musí poslouchat a že už to i podle lidských výpočtů nemůže trvat dlouho. Mám se tedy nač těšit, protože jsem nic neztratil.

Divím se tomu a děkuji Bohu, že i v sedmdesátém sedmém roce svého života mám takovou paměť. To je jediné, čemu se ještě divím.

A děkuji také Vám, že mne v tom ve všem podporujete.

V Brně prý koluje pověst, že jsem byl jmenován biskupem. Není to ponejprv, ale to se mi posmívá ďábel. Víím který a rozumím tomu. Rouhá se a říká: „Dána je mi všeliká moc na zemi, i proč ty se mi neklaníš a nepřijímáš ducha mého? Není ti to nic platné! I když mi unikneš, jak unikáš, hle, co já dělám, a dokonce pod tvým jménem! Jaká je ta tvá diecéze,

biskupe? K obrazu a podobnosti tvému, cheche – jsi pastýř bez ovcí a není divu, neboť kdokoli tě pozná zblízka, a k tomu vždycky dojde, o to se postarám, utíká od tebe jak od malomocného... Ty lotře, ty, jenž tohoto roku ještě jediný v své diecézi mě vidíš a znáš! Co můžeš? *Vae soli!* Žer toto svinstvo, které se ti tak dávno přejedlo a na které nesmíš zapomenout, dokud jsem na světě já, tvůj stín a červ! Biskupe, prý biskupe, cheche...“

Co jste, drahý příteli Timothee, napsal do své *Rukojeti* o mém díle, čtu jako epitaf na svém náhrobku, jako cizinec, který náhodou zabloudil na tasovský hřbitov – avšak mrtví jsou neskonale vděční těm, kdo se za ně modlí.

Na svátek svatého Timothea budu za Vás sloužit mši svatou.

Váš Jakub Deml

Alexander Roda Roda (1872–1945) – rakouský židovský spisovatel, vlastním jménem Alexander (Sándor) Friedrich Ladislaus Rosenfeld.

Chudá žena – román Léona Bloye (*La Femme pauvre*, 1897).

Ad dirigendos pedes nostros in viam pacis – doslovný překlad dle *Bible kralické* „k spravení noh našich na cestu pokoje“; úryvek z *Římského breviáře*, tzv. hymnu *Benedictus* z ranních chval; srov. Lk 1,79b „a uvedl naše kroky na cestu pokoje“.

Vae soli! – „Běda slunci!“

160.

4. II. 1955

Nejdražší příteli,

mimonadání, dostal jsem od sl. Antonie Svobodové z Pardubic tento balík knih. Jistě se tím doplní nějaká mezera ve Vaší sbírce...

Tato Antonie Svobodová je také v *Mém svědectví o O. B.* – před padesáti lety byla učitelkou v Jaroměřicích, tak obětavá, jemná a skromná, že si z ní Židovka Gíza Picková udělala nevolnici: chůvu, pradelnu, krejčovou, služku s titulem přítelkyně... Když mme Picková prodala svou velevilu, odstěhovala si do Pardubic mezi živým inventářem i sl. Antonii Svobodovou...

Včera jsem byl v Třebíči u svého primáře a ke konci tohoto měsíce mám k němu přijít zas.

Zatím tolik.

Váš J. D.

Nejdražší příteli,

díky za Váš dopis, který jste mi poslal 14. února a který došel hned druhého dne docela netknutý. Doposud jsem nezpozoroval, že by se byla stala na poště mezi náma nějaká porucha. Jak je tomu od Nás k Vám ovšem nevím.

Ing. Battu jsem poučil o ironii, doufám, že dostatečně. O Zahradníčkovi jsem četl Vaše marginalie se zalíbením. Pro básníky je mnohem úspěšnější Vysoké učení na Pankráci, v Leopoldově a v Sibiři než v Dobříši. To přece uznává i Balaamova oslice.

V řetězy spoutaní zajatci jdou, nejposlušnější svobodni jsou.

V tom smyslu snad se zmýlil i Jan Zahradníček, neposlechnuv své manželky, která mu vážně radila, aby opustil Brno, nechal politiky a odstěhoval se na venkov. Nevrlé ji odbyl a tak ji ztratil i s dětmi. „Ženy jsou obecně přesvědčeny, že každý jest jim dlužen... Žena nemůže být něčím, aniž se pokládat za něco jiného než za Lásku samu, a pozemský Ráj, hledaný tolik věků dony Juany všech stupňů jest jejím zázračným Obrazem“ (Léon Bloy). Milý Chesterton připisuje (pamatuji-li si dobře) ženám více rozumu než mužům – praktického smyslu pro tuto zem. Chesterton je dobrák, při němž nevíme hned, usmívá-li se z přitakání, nebo z šelmovství, jisto však je, že nepohrdal učením sv. Pavla, jen moudře radí: „Jak sis ustlal, tak si lehni a neodkopávej duchnu a budeš svoboden, na této planetě to jinak není možno.“ Vyskytují se arcit' (jistě ne bez plánu Božího) i takoví šílenci jako je ten Conradův Král Tom, který ženu vůbec neviděl, i když si ji oběma rukama držel před nosem.

Poslední tři měsíce jsem žil v [jakési] expanzi, řekl bych ve službách bližního – To je velmi těžké ve vysokém věku, kdy se skládají poslední věci do škuneru před definitivním odplutím a kdy už není otázka, co zanechat a co vzít s sebou, ale jaké to bude moře – ba ani to ne, ale člověk bolestně touží, aby při tom všem byl soustředěn, protože podle svaté Gertrudy jedna cesta lásky vede k naději, že všechny naše viny a nedostatky (omissiones) a omyly (ignorantiae) může a touží odstranit a doplnit či nahradit Prostředník mezi člověkem a Bohem, Syn Člověka, který právě za tím účelem na svět přišel. – Omnis creatura corruperat viam suam.

Jinak je u nás všecko při starém. Znova jsem si přečetl *Katrionu, Chudou ženu*, jednoho Dickense (*Příběh dvou měsíců*) a teď toho Vašeho Conrada, který mně urputností svého monzunu strhl tři plachty mých nocí. Je to psáno s takovým klidem a uměním, že se jako slunce na křišťálovém lustru mění děje a lidé i příroda a živly v tomto románu v *symboly*...

Čita a Sunyboy pořádají nám každý večer akrobatické představení. Začíná to mistrovským hokejem, následuje partie kulečnicku (hlavní hráči: Sunyboy a mlle Rosa) a končí se to boxem a kočící hymnou, nato kvartet, maso, mlíko a smeták.

Já teď užívám Ascorutin a Lanacordal a fáčuju si obě nohy, takže mám pocit a pýchu araba hřebce ve steeplechase...

Váš Džafír z Mělčiny

Oslice Balaamova – kniha esejů Jana Zahradníčka vydaná poprvé roku 1940.

Omnis creatura corruperat viam suam. – „Celé tvorstvo si pokazilo cestu.“; část verše z knihy Genesis: „Bůh pohleděl na zemi; byla zcela zkažená, protože všechno tvorstvo pokazilo na zemi svou cestu.“ (Gn 6,12)

Katriona – historický román R. L. Stevensona (*Catriona*, 1893).

Chudá žena – román Léona Bloye, zmiňován již dříve.

Příběh dvou měst – Dickensův historický román (*The Tale of Two Cities*, 1859).

Joseph Conrad (1857–1924) – anglický spisovatel polského původu.

162.

24. III. 1955

Nejdražší příteli,

především se zajímáme o Vaše zdraví a máme naději, že měsíc svatého Josefa byl pro Vás rozhodující in sanitatem corporis et mentis. Na ten úmysl byla také 19. března mše svatá za Vaši maminku a za Vás. V našem mementu nescházíte spolu nikdy.

Z dnešního balíčku nám nevracejte nic! Ty přílohy Vám povědí dost.

Básník Novák ztrácí víc a víc svůj vlastní jazyk, který mu dřív začal pučet z krku; neposlechl Vás a místo Hoppkinse se chytá pohodlněji O[tokara] Březiny...

„Tvrdé Brók“, tj. Rudolf Teplý, zemřel v únoře v třebičské nemocnici, velmi zkrátka (pozdní operace slepého střeva), volal kněze, dal se zaopatřit – z toho bylo zděšení zde v „Straně“, neboť soudruzi byli přesvědčeni, že vystoupil z Církve, chystali mu slavný rudý pohřeb bez kněze a zatím museli jít přes obec za křížkem a za knězem... To je ten Tvrdé Brók, co tehdy na schůzi pověděl, když se zuřilo proti „Vatikánu“: „Já decke říkám: Voběsit papeža a bel be pokoj!“...

At' se, prosím, maminka nehněvá, že posíláme ty škvarky: dostali jsem tuto zimu přes dvacet zabíjaček a už se na jitrnici nemůžem ani podívat – a zde chudým nesmíme z toho nic darovat, abychom nezarmoutili své dárce. Letos jsme dostali zabíjaček ze

všech domů v Bosně i od bratra „Tlustyho bróka“ (o této rodině také se říká, že vystoupila z Církve), od komunistů i nekomunistů – a ještě tři zabíjačky poštou... Svatý Josef nám přeje až příliš!

To maso prý vydrží, když se trochu nasolí.

Váš J. D.

In sanitatem corporis et mentis – „ku zdraví těla i duše/mysli“

163.

4. IV. 1955

Nejdražší příteli,

tak jsem byl na tom Moravci a pozdravil jsem P. Emiliána i od Vás. Měl radost a také Vás vzkazuje pozdravovat. Tentokrát se mi lépe líbil, snad i proto, že nebyl se mnou Habáň, i byli jsme velmi *prosti*. Teprve teď se mi osvětlil, dvojitý smysl tohoto adjektiva a podivuji se, že prostý znamená vlastně *volný, svobodný*... To jde až do chudoby a do lásky.

Chlubil se mi P. Emilian (když jsem spravedlivě pochválil jeho vzezření), že už také lépe *mluví*. Ale i to může souviset s tou prostotou. A se zbožností, s oddaností k Bohu. Nějak jsem se této věci dotkl a P. Emilian toto jemné pohlazení přijal jak tříletý chlapeček, bez pýchy, a zrovna řekl, že když člověk někdy něco dělal, že později přece něco z toho zůstane... Slovo pokorné a zrno plnější, než se zdá. Tentokrát jsem poznal, že P. Emilian je nejtíšší duše ze všech, které jsem mezi dominikány poznal. Já „tehdy“ v té tichosti, ne svou vinou, viděl nesprávně obmyslnost. Myslím, že P. Emilian je si dobře vědom blízkosti smrti a přes tu vadnou řeč, že má nevadný rozum, protože jednu chvíli řekl: „I kdyby člověk musel ihned umřít, co na tom, ať Pánbůh dělá co chce,“ – on to řekl šetrněji a jaksi nepřímou a spíše v náznaku, protože tak dlouhé věty není tělesně schopen – jeho hlas je bez melodie a bez barvy, jako zvuky zasutého lučňáka, trhavé, suché, odpovídá to i jeho tváři – a jeho pohled jako by se díval na svět jen ze strany... a ještě jen jedním oknem...

Potom jsem navštívil P. Josefa Vondru SJ. Přivítal mne s malým (protože dušeným) rozpakem, tak se mi aspoň zdálo, a zdálo se mi tak asi jen proto, že jindy mne vítá hlučně a jásavě, což může být arci jen ještě větší záducha.

Na krok ode dveří seděl tam člověk jako na verpánku, obrácený k nám zády, při mém a P. Daňky příchodu nepovstal a potom se staral až do konce jen o to, abychom

nespatřili jeho břicho a obličej. Celé dny nedělá vůbec nic, jen chodí do refektáře, když k jídlu zazvoní, jinak sedí a sedí a mlčí. Je spolužákem provinciála P. Suchomela C.Ss.R., chtěl se mu vyrovnat učeností, a poněvadž neměl na to vloh, ležel celé noci v knihách, zapomněv, že je psáno *surgite postquam sederitis*, a tak prý se mu v mozku zavařila kolečka. Podle řeči dělá prý tohoto tělesně duchovního chromce po celý svůj řeholní život. Prý se ani nemodlí, ale mši denně slouží, protože je za ni stipendium. Takového tedy spolubyditele má ve své cele nešťastný P. Vondra, který je přesvědčen, že tento jeho spoluvězeň je pokrytec a nemohl-li dohonit P. Suchomela vědou, že ho aspoň předstihuje leností a formou této drzé svatosti. P. Vondra jej považuje za hysterika, který žije v jakýchsi fantastických, životu neodpovídajících představách a taky *lže*. Jsou takoví lidé, jejichž radostí (možno-li tak říci) je dělat rozmíšky a ponižovat všechny kolem dokola. Života „v sobě zůstávajícího“ nemají, i rozrušují ze závisti aspoň život druhých...

Cestou z Moravce jel se mnou kousek starší kaplan z Křižanova a mezi jiným řekl: „Ti kněží mnoho pracují, ale tají se tím“ – a tak Dejž to Pán Bůh! A vivat Moravec! Tento, čili týž pan kaplan (je mu šedesát) považuje Dr. Habáně za teologického veleducha.

Zatím tento Náš a P. Emiliana pozdrav velikonoční Vám i mamince! Odpoledne jedu do Třebíče, zejtra ráno vypomáhám zde in confessionali, ale brzo napíšu Vám víc.

Váš J.

Díky za dopis!

[připsáno tužkou]

Tento dopis je nedokončen.

P. Emilián Soukup – viz dopis č. 118 ze dne 11. června 1954.

P. Josef Vondra SJ (1895–1988) – jezuita, exercitátor a překladatel z latiny. Dlouhá léta působil jako jezuitský operář na Svatém Hostýně. Marie Rosa Junová v roce 1946 vydala jeho překlad Johna Roothaana *Okružní list o studiu a užívání duchovních cvičení*.

Surgite postquam sederitis – jde o variaci na verš Žalmu 126 ve *Vulgátě*: „vanum est vobis ante lucem surgere surgere postquam sederitis qui manducatis panem doloris cum dederit dilectis suis somnum (Ps 126,2); tedy doslova dle *Bible kralické*: „Daremněť jest vám ráno vstávati, dlouho sedati, a jísti chléb bolesti, poněvadž Bůh dává milému svému i sen.“ Volně přeloženo: „Komu není dáno, tomu není souzeno“.

In confessionali – „ve zpovědnici“

Nejdražší přáteli, vidíte, že první řádek je nerovný, proto nejspíš, že jsem Vám dlouho nepsal a že mám v prstech pravice (i levice) naduřelé klouby revmatismem.

Hlinecký mně po svátcích poslal desetilitrový demižon vína, já jej nechal na poště, jen jsem přelepil adresu a poslal jsem to na jméno P. Emiliana Soukupa do Moravce. Vidíte, jak vesele mi děkuje – i Rosu pozdravuje, ač osobně ji nezná!

Ten demižon je diplomatický: po posledním vinobraní pan Hlinecký několikrát mi psal, že sklizeň vína byla špatná, že je vína málo, že měl velkou dodávku hroznů a že mu na celý rok zbylo vůbec jen devadesát litrů (de facto pro nádeníky). A tak jsem mu napsal, aby mně víno už neposílal, že ho nepotřebuji. Doufal, že ho s jeho dcerkou pozveme na Vánoce a když pozvání nepřišlo, doufal, že bude pozván na Velikonoce, také se hlásil, ale mlle mu to slušně odřekla – a ode mne gratulaci nedostal, čekal, že ten demižonek sám přiveze. Nechtěje však mít styky přerušené, poslal demižon poštou. Teď mu napíšu, jakou radost udělal vězňům na Moravci a jakou odměnu může čekat z nebe, když se tolik kněží za dárce modlí. Doufám, že víckrát do Tasova nic nepošle, neznaje slova Ot[okara] Březiny, že jen od trpících možno přijímati dary bez ponížení. Autor tu zřejmě míní jen trpící, kteří na zemi ze země nemají nic k očekávání, tj. opuštěné, ba spíše docela osamocené, třeba (ba ano) z vlastní vůle. Myslím u Turgeněva jeden muž vychvaluje svého prodejného psa a říká tam: „ostrost čenichu rozumu nepochopitelná“. Podobně rozumu nepochopitelné budou a zůstanou ty dva veršiky ze *Stavitelů chrámu* přemnohým z mamonu a strachu udřeným „pracujícím“: „tisíce let jsem skládala bohatství svá jak královský dar a těm, kteří dovedou ničeho nežádat, celý ho dám.“

Pan Hlinecký není tak na rozum padlý, aby dovedl ničeho nežádat nebo aspoň ničeho nedoufat. Proto posílá láhev i Jiřímu Blažkovi etc. Ten prázdný demižon z Moravce bude jeho smrt a my mu tolik přejem dlouhého života.

*

Když jsem byl posledně na Moravci, půjčil jsem tam P. Jos[efu] Vondrovi SJ svůj překlad *Exercicií sv. Gertrudy*. Jeho dopis z 18. t. m. Vám o tom hodně poví. On míní „v duchu svaté Gertrudy“ celou Gertrudu svatohostýnsky pro kramáře a turisty předělat. Tady je navěky předěl mezi mnou a „svatým“ Hostýnem. Jakmile je Svatá „duší mystickou“, může si ovšem dělat, co chce, ale pro exercitantky, hlavně jeptišky, musí být napřed ohoblována, na devět měsíců močena v jezuitském láku. Potom se udělá přednáška o nesprávné, rozumu nepochopitelné paginaci a když ani to nestačí, hodí se „mistru slova“ na

krk jako poslední pomazání baba, která o něm plných šedesát let vůbec nevěděla. „Nic nemůže člověku uškodit víc jako chvála hlupáků.“ Proti tomu ovšem je také lék, někdy: Jsou imunní proti každému jedu, poněvadž v sebe pojali všechny jedy. Jednou mi napsal Braitto: „Jakoubku, já se Ti chci odměnit (dnes už nevím za co), já Ti chci dát a dám ten nejkrásnější dar: Pošlu k Tobě Václava Renče!“ Přijel skutečně, ale já nevděčník dnes naprosto nevím, jestli tady byl... Po letech jsem jej uviděl u Braunerů v Brně, kde se cosi jubileovalo, byl tam i Durych a Zahradníček, také Hlouchovi a mnoho dětí a paniček. Bože, cos ráčil před tisíci lety – a jaké to koňstvo rodí půda tvoje!...

Ze všeho nejveselejší je, že ta epištola P. Vondry, která ohlašuje „*varianty* k mému překladu“, – zajisté pro „nedostatek místa“ – nemá místa pro jméno mlle J. A jezuiti jsou přece tak galantérní! Připomíná to zpověď kluků, kteří odemlou i desáté z Božích přikázání, ale šeptem nějak zamodrčají to *unum necessarium*. Je tu cosi neodpykaného a nelitovaného. Snad je v tom i P. Škvarek, hrdý dvojník Sv. Hostýna. Honza z pohádky je rozhodně zkreslen (co chceme od Lady?), pro svou hloupost se nestane králem, jak to povídá sám Nezval: „Je to trochu štěstí a trochu náhody, stát se prezidentem svého národa.“ Nebo synem svatého Ignáce?

Píšu P. Vondrovi, aby mně překlad sv. Gertrudy ihned vrátil. A tu pí Eliášovou ode mne odvrátil.

*

Vidíte, co napáchá taková Fau 5 i kolem Temže, nebo takový demižon na Moravci. Sanatoria jsou vzhůru nohama, relikvie Svatých lítají v povětří, jenom láska mezi řeholemi, věrná Vestálka, je imunní proti plamenům, pojavši v sebe i ty pekelné.

*

Ještě jiné čerty roznítala sv. Gertruda a ten demižon: pí Jaroslava Ševčíková z Řícmanic 86 P[osta] Bílovice n/Svit. poslala mi dlouhý, velmi pokrytecký a urážlivý dopis, ve kterém lituje, že kdy začala korespondovat se svou kmotrou mlle Junovou a nezačala se mnou... Je to psaní vyblité hystericky za to, že se tato panička pozvala se svou celou rodinou do Tasova, aby tady „oslavila“ decennium své konverze. Oba manželé přijeli by jak obyčejně ve vlastním autě s třemi dětičkami.

Rosa jí rozumně odpověděla, že následkem mrazů máme dům v nepořádku, montér a zedník že s tím mohou něco dělat, až vyschnou zdi, a my sami že se tísíme za dne večerů jen v té malé kuchyňce, protože moje pracovna je na posezení chladná, aby tedy tu svou návštěvu odložili na konec května, a má-li už pí tak nezadržitelnou touhu po cestování, ať zajede na Moravec k P. Vondrovi, s nímž se tak dobře zná, on že z toho bude mít velikou radost, která je mu tak vzácná.

Panička se dožrala za toto odsunutí svého plánu a na čtyřech stránkách svého listu nám to pěkně až do ochraptění vyzpívala. Já zadržel dech a vzav všechny své žíly a nervy do caňku, velmi klidně a rozumně jsem jí odpověděl, ani nevěda, že Rosa jí podobně a současně napsala... Sotva tyto naše listy přečetla, letěla na poštu a poslala mi telegram, abych jí ten dopis *obratem vrátil*. Byl už obrácen v prach a popel, neb shořel v kamnech. Škoda, že jsem Vám jej neposlal, viděl byste, čeho je schopen jazyk a zadek osoby egoistní a šílené! „Seid hart,“ řeklo srdce mé a neobměkčí je ani pitomost.

*

Čeněk Vořech. Jak hnilička měkký člověk, všudypřítomný tam, kde se něco děje a podniká, obětavý aranžér, který z toho nic nemá leda nějaké to žabčiči a láhev vína v kavárně, don Quijot, idealista, pokorný ocásek Alše, Holana, ovšem i Jeneweina a pí Bílkové... Poslal mi knížky teď, nevracejte mi je. Ten Holan je jazzband: bez rýmu, bez stylu, bez obsahu: vztek, že se nemůže denně opít!...

Váš divný Podiven

*

Kaplička nad Vltavou. Kdyby to nebyla Kaplička, nevím, jestli by ji katoličtí faráři a pan Holan tak vydatně pomáhali stavět.

Helenčin manžel je statný, hezký a šťastný člověk. Strízlivý a skromný. Mají tříletou dcerušku, pokřtili ji po katolicku po matce Helenkou, ale manžel s tím nebyl spokojen, zašel si k panu děkanovi, aby to jméno přepsal na Haničku, a pan děkan to v matrice opravil. Pilát by to byl neudělal.

Tito šťastní manželé jezdí do Tasova na dovolenou k babičce, kde se mi říká „pan rada“. Už vloni, když jsem šel mimo, Hanička volala za oknem: „Pan lada, pan lada.“ Po těchto svátcích přijela s ní matka sama. Vstoupil jsem do kuchyňky u Uhlířů, Hanička mne spatřila, radostí se napřímila, rozpjala ruce a volala: „Nás pan lada je tady! Nás pan lada!“ Tak mne přivítala.

Jednou mi Otokar Březina představoval nějakého mně neznámého občana a protože snad bylo na mně znát málo zájmu, či jakousi bylo cítit rezervu, přidal ze své dobroty: „*To je náš člověk!*“

Po tolika letech se mi to vrací: „Nás pan lada je tady!“

*

Tuto neděli šla Rosa do kostela na večerní mši. Na tom tarásku vedle Palasovy luže stály Růženka a Boženka, ještě nechodí do školy, Růženka Turkova je mladší, Boženka Kravalova sotva starší, jsou to dítky, o kterých platí, že jejich je království nebeské. Boženka je baculatá, tváře nápadně červené i rty červené, vlasy kolem hlavy nadměrné

jak lupení mladé, dobře zalívané kapusty, oči pronikavé, sebevědomé, všechno vědoucí a všemu poroučející. Růženka bledá, tichá, všechno uvažující a respektující. Aby si slečna Rosa všimla, z jakého domu a z jakého rodu Boženka je (její strýček je farářem ve Stražku, její jiný strýček a teta byli učitelé v Uher[ském] Brodě a její syn je doktorem medicíny a oženil se taky s lékařkou, jiný strýc je učitelem v Tasově etc.) a jak tedy smí kolem sebe všechno komandovat, povídá Růžence jako padesátiletá, svobodná, přísná kantorka: „Ty, co bys udělala, kdyby šel někdo vedle vody a ty bys do něho žduchla a on by do ty vody padl a topil se: utekla bys, anebo bys ho vytáhla?“

Růženka chvílečku přemýšlí a povídá: „A co bych do něho žduchala?“ Řekla to pomalounku a pokorně. Boženka jako když nožem bodá, celá maminka, bez citu a přirozeného studu. Už dnes by ta malá mohla být dobře farářem ve Stražku, k tomu je ještě zerzavá...

Jdu vedle Slámovejch (jsou v Církvi českobratr[ské]), nad tarasem za plotem jsou tři děti, chlapec na mne volá: „Pátr Deml“, jeho přes dvouletá sestřička přiběhne, chytne se latěk a usmívá se, jen jí oči jiskří. Járku: „Už jste obědvali?“ – „Hano!“ – „Co jste měli?“ – „No, polívko“ – „A co ještě?“ – „Take maso!“ – „Jaky?“ – „Ze zajca.“ – „Já jsem ešče neobjedvál!“ – A maličká na mne volá: „Podťte k nám!“ – „Já mám maso ze zajca zakázany!“

Hlinecký – vinař z Čejkovic, viz dopis č. 154.

„tisíce let jsem skládala bohatství svá

jak královský dar

a těm, kteří dovedou ničeho nežádat, celý ho dám.“ – verše z Březinovy básně *Jsem jako strom v květu* ze sbírky *Stavitelé chrámu*.

Václav Renč (1911–1973) – básník, dramatik, literární a divadelní kritik. V květnu 1951 byl zatčen a roku 1952 odsouzen ve vykonstruovaném procesu s tzv. Zelenou internacionálou na pětadvacet let vězení.

Unum necessarium – „jediné nezbytné“; variace na Kristova slova ke starostlivé Martě (Lk 10,42). Ve *Vulgátě*: „porro unum est necessarium Maria optimam partem elegit quae non auferetur ab ea“; dle *Bible kralické*: „Ale jednohot’ jest potřebí. Mariat’ dobrou stránku vyvolila, kterážto nebude odjata od ní.“

„Je to trochu štěstí a trochu náhody, stát se prezidentem svého národa.“ – parafráze verše Nezvalova *Edisona*.

Seid hart – „Buďte tvrdí“ (něm.)

Čeněk Vořech (1887–1976) – architekt. V době po vydání *Zapomenutého světla* (1934)

patřil k přátelům, kteří Demla podporovali. Pomáhal Demlovi s vydáváním jeho knih, administrací vydavatelství, organizací přednášek a besed. Z tohoto období pochází rozsáhlá vzájemná korespondence.

165.

26. IV. 1955

PROSTĚ

Díky za dnešní dopis, je v něm i slovo konverze. Nuže, byla konverze a Rosa byla kmotrou. Potom byla svatba a za šest měsíců po svatbě narodila se jim Pavlínka. Před svatbou dlela nevěsta v Tasově, vydržela zde čtrnáct dní a plakala a naříkala, že jí chce Rosa ztrhat prací a že Rosa moc rychle chodí a ona že jí nemůže stačit a že musí musí domů k vůli matce, ale tehdy ještě neprozradila, že má doma ženicha in spe.

V posledním dopise se přiznává k velikému tajemství, že tu její konverzi nezpůsobil Tasov, nýbrž – OTOKAR BŘEZINA.

A zároveň se vyznává, že z Otokara Březiny nečtla dosud nic, protože neměla peněz, aby si jeho dílo koupila. Že však byla jednou na koncertě, kde také zahráli Březinovo *ČISTÉ JITRO* zhudebněné mistrem Foerstem a že to na ni udělalo hluboký dojem. Pravda bude v Severní Koreji, protože ona byla prodavačkou v textilu u jedné rudné židovky na Dominikánském náměstí a sama bez vyznání a ženichovi by byli bránili, aby si ji vzal, protože byl katolík a celá jeho přízeň katolická a také by z toho koukalo mnoho písářské práce v církevních i světských úřadech... S Tasovem ji seznámila její kamarádka krajanka, učitelka J. Z., kterou prý do Církve přivedl Chesterton. Má tedy pravdu Naše korespondentka, když tak naznačuje, že a proč Tasovu nemusí být za nic vděčna, naopak My máme být vděční s Otcem všemohoucím JÍ, že ráčila do Církve vstoupit...

Na ten dopis, kde jí Rosa doporučuje, aby svůj příjezd s dětmi k nám odložili na konec května, neodpověděla Rose, nýbrž *mně*, aby v tom autodramatě bylo více osob a abych se ve své známé dobrotě přidal šetrně na stranu žalobkyně... Když se drhne zem, tak se ponejprve hadrem špína na podlaze horkou mýdlovou vodou *rozmaže* – potom se vytírá a ždíme... Já mám na zemi prkna ze zdejších smrků, a tak se jim to nepáčilo.

Na ten kozácký útok jsem se upjal do své staré kleriky a odpověděl, aby paní Jara nečekala ode mne nic zvláštního, neboť to, co bych jí opravdu mohl říci, že může slyšet jen ve zповědnicí na místě Božím, poněvadž není svobodná a at' bych jí psal cokoli, že se to týká zároveň i jejího manžela... Takto jsem jí taktně naznačil, že jí nemohu říci

v tomto případě holou pravdu, poněvadž nemohu rozrušovat manželství; kdyby ji totiž manžel uviděl nepěknou (říká se spráskanou jako psa), a to spravedlivě, musel by jí ještě přidat, že mu dělá ostudu. Etc.

Na tu mou „zpovědnici“ dosti záhadně odpovídá, že prvním jejím *zpovědníkem* (!) jest její manžel! Trochu divný zpovědník, když mu jednou i s dětmi nevím na kolik týdnů utekla a já sub Rosa ji na původní místo do sladkého jha vrátil... Teď pot'ouchle nám dává štulec, že jsme bohatí, a proto pohrdáme jimi, chudobnými. On je montérem ve zbrojovce, má jistě aspoň tisíc K měsíčně, auto a žádnou režií – také pole a zahradu...

Jednou jste řekl to slovo manželská houpačka. Dobrá. Ale proč ji ti lidé tak rádi stěhují z domu do domu. Plínky tím snad i vyvětrají, ale na úkor docela nezaviněných nosů.

Také jsem jí odpověděl, že psát jí nemohu (tj. nebudu) v té její záležitosti, že však jí dávám tři věci *na rozjímání*:

I. Když se Anna Pammrová vdala, že Otokar Březina přerušil s ní ihned všechny styky.

II. Když apoštol Filip pokřtil komorníka královny Kandacé, ihned zmizel a potom už nikdy se ti dva lidé na světě neviděli.

III. Dospělí lidé že spíš v cirkuse mohou spolu mluvit, protože všechna pozornost dětiček je upoutána na ty divoké bestie.

Na to vše mi pí Jara odpovídá 22. dubna, jak můžete číst.

Lidé neznají lítost.

Tak zase P. Josef Vondra SJ mi tvrdí, že jsem mu ten svůj rukopis sv. Gertrudy *vnutil* a že mně před řeholnicemi na Moravci *varoval!*

Jaká hypokrisis! Já budu exercitátorovi *Exercicie* (které sám neznal) vnucovat! Podobá se snad P. Vondra onomu kchošér židu, kterému násilím do huby vecpali jitrnici a když ji spolkl, povídá: „Tunc ma no ajnmál Gewalt án!“ Tomu F. Soukupovi píšu, aby k nám nepřišel.

Po prvním převratě P. Slovák, „profesor náboženství“, obklopen davem lidu, táhl Brnem na Petrov jak Savonarola seu mistr Hus a tam prý v katedrále kázal, arcí čistou pravdu...

*

Otec Braito „tentokráte byl přepadlý a mluvil zastřeným hlasem“. Asi už ztrácí naději na Svobodnou Evropu, ale at' si vezme příklad z Dr. Habáně, který s jednou „prostou Sestrou“ zakládá Druhý řád svatého Dominika v Českých zemích...

Braitíček je velmi dobrý herec, pro jisté vrstvy. A oni ho ano neupálí, ničemové! Oni ho *léží*, darebáci! Novum ecce genus Martyrii! Tj. čert hovno ví, co Pán Bůh dělá!

*

Primář medřické porodnice Dr. Němeček byl povolán na školení a zastupoval ho MUDr. Roh. A to venkoncem důkladně: Jel s tou paní doslova „Pozdě k ránu“ z jakéhosi majdanu v chatě za Křiřanovem, cestou pro mlhavost vnitřní auto se nějak muselo rozbit, protože paní Němečkové bylo vidět malý mozek a obličej je k nepoznání, teď leží dáma v nemocnici a zuřivě prý ji udržují na životě – a co hlavního: Dr. Roh a Dr. Němeček chodí spolu zavěšení (ajnkchenkt) po Medřiči...

Pokračování

Máme dnes diem natalem Julia Zeyera. Mnoho krásného řekl o ženách. O těch dobrých. Ty zlé jsou u něho démonické záhady.

Za dveřmi už je první máj, jak svědčí i ty pestré plakáty na místech veřejných. „Spoléhám na to, až se spolu na prvního máje projdeme: prozatím trpím v babylonském zajetí a *byl bych špatným židem*, kdybych věšel svou harfu na vrbu“ (Keats píše své Fanny 1820). Prosím Vás, byl Keats žid, či toho zde užil jen jako obrazu?

I kdyby byl židem, byl veliký, čistý a skrze to krutě trpící básník.

Seděli jsme před lety v *Parnase* (proti Národ[nímu] divadlu) s Vochočem a s jinými na večeri. On tam měl i svou mladou suprugu dudačku. My jedli, pili a mluvili a ona četla román a vůbec si nás nevšimala, i když byl hovor nejhluchnější a smích nejzvučnější. Sem tam jedním okem střelila po svém muži a když bral druhou papirošku, vzala mu ji řkouc, že má už dost. Těžko říci, poslouchala-li v tom lékaře, či ministra financí – anebo chtěla-li jen před společností ukázat, jak dalekosáhlou platnost má ten verš *Vulnerasti cor meum in uno crine colli tui*. Velmi názorně nám to kdysi řekl ten exercitator: „Nezáleží na tom, jste-li uvázán povřísem, či hedvábnou nitkou.“ V Anglii je podle všeho přece jen jemnější kultura. Proto asi také Zeyer z našeho prostředí rád zalétal do starých mýtů a legend. Jara Ševčíková měla ve zvyku *coram Nos* co chvíli ilustrovat své vládnoucí postavení a vyšší úroveň napomínajíc svého manřela, jsouc také jista, že on neotevře úst svých, když je tak zbytečno vzpírati se proti ostnu. „Mezi námi je jen láska“ a *fortis est ut mors dilectio*. – (slovo conjugale Jary Ševčíkové)

Ten dopis pí Jary Ševčíkové na mne začínal takto: „*Byla jsem hloupá*, že jsem o tom psala napřed Rose, já měla psát přímo Vám.“

A konec jejího psaní na mne zněl: „Slečně Rose vyřídte jen tolik, že ji máme všichni rádi a přijímá-li její *postoj* Otec všemohoucí, my ubozí nevědomí chudáci přijímáme jej taky.“

Když jsem jí postavil před oči zrcadlo, zastyděla se a vymáhá svůj dopis nejprve drzým telegramem (aby tasovská veřejnost si domyslíla, že „máme něco spolu“) a nyní novým dopisem, že „má na něj právo“. Bojí se chuděra, že její psaníčko ukáži jejímu muži, nebo dokonce dám do tisku a posvítím na její hysterické „pravdy“. Já ten její dopis ihned

spálil a mlčím i budu mlčet jak vyhaslá sopka: Totéž jsem doporučil i sl. Rose. Mám už leta a nedovolím si, aby mne nepovolaná osoba považovala ústně i písemně za hlupáka. Už štve proti Nám i svého manžela, toho, kterého jsme se vždy zastávali proti ní! Chce-li kdo dělat jelita, musí napřed dobře vypláchnout tlusté střevo. To je tedy *postoj* můj a věřím, že proti němu nebude nic mít Otec všemohoucí...

Myslím, příteli, že už víte, že přišla ke mně nedávno z okresu dvojice (pán a slečna), abych vstoupil do Svazu přátel SSSR, na ten úmysl, že bude zrovna jubileum desítileté našeho osvobození... Vyřídil jsem to s nimi velmi krátce, pán jen nesměle namítl, že to není nic politického (!!), slečna mlčela a vedl je šilhavý mužík, kterému říkají „Slámů Voříšek“, ani by mně tuze nevadilo, že je helvít, on tak mimo to je příliš pomalý k práci, nepřítel vody a soukromého vlastnictví, nositel flinty a tedy můj ctitel a dobrodinec. *Prý* vystoupil i z Církve...

Slámů Oldříšek kdysi, od té doby Voříšek...

Finis.

A tak, nejdražší příteli, jsem Vám vypsal a podle svého popsal nejposlednější události tohoto území, a podle mého jenom Vy dovedete tady ocenit mé úsilí a sebezapření v této klopotě a práci.

A ještě jsem zapomněl: Ten švagr P. Mariana Schallera, p. Fr. Wasserburg, je americký Čech, po nějakém tom Převratě přijel do Čech a byl knihkupcem v Jihlavě, teď už tam není a nevím, kde je. Je to dobrý známý náměšťského fotografa (našeho dvorního) a bývalého knihkupce Ondřeje Knolla, který mně ho sem před rokem přivezl. Dopis p. Wasserburga, vidíte sám, je všestranně americky úplný. A jsme-li již proti své vůli zase v tom, musím „čerpat program“: Na venkovním okně p. Vitešníka, vedoucího Masny v Medřiči, je plakátek s tímto nápisem a textem:

Návod

na upotřebení Čajovky čili Macešky:

Veźmi krajíc chleba, namaž jej maceškou, takto natřený krajíc sněz, vypij na to čaj s rumem a lehni si na kanapé!

Nehera šil šaty dobře. Letos jsem měl tu čest slyšeti jednoho výtečníka (ten Vitešník je dobřej!), který nápadně často říkal in exordio sermonis: „Jest pravdou, že...“ Nebo: „Není pravdou, že...“ Ale skutečnou pravdou je ten článek víry, který čítám na zdi přede dveřmi naší pošty – veliký dvoubarevný plakát, zajisté písmo Národního Umělce Menharda, littera grandissima: *Věříme v čínorodou sílu osvobozené práce!*

Jaké to Slovo! Credo, Domine!

Skautíkovi a jeho bratru Samuelovi napíšu též, aby mne už nenavštívili: oni toho moc vědí a hlavně přijedou vždycky s manželkou: aby se mohlo mluvit jen to, co neuráží sedmou svátost.

Přesto zakončuji toto psaní malým citátem z překladu Jozefa Tkadl[e]ce:

Na stromech vidím těch vichřic chvat,

jež padly ve dny zvlažené,

v úzkostná okna má bijíce směla,

a dálky mi říkají věci, jichž déle

neunesl bych bez přítele,

nemohl bych sestry milovat...

Nepochytl jsem něco z Wasserburga?

J.

[dopsáno] 28. IV. 1955

Ženicha in spe – „budoucího ženicha“

Sub Rosa – „za Rosu“

Hypokrisis – „pokrytectví“ (řec.)

jako Savonarola seu mistr Hus – „jako Savonarola nebo mistr Hus“

Girolamo (Hieronymus) Savonarola (1452–1489) – italský náboženský reformátor, dominikán, kazatel.

Novum ecce genus Martyrii! – „Nový druh mučednictví!“ Jde o citaci ze slavného kázání sv. Ambrože věnovaného sv. Anežce Římské, kterého se užívá v liturgii hodin ambroziánského i římského obřadu.

Diem natalem – „den narození“

John Keats (1795–1821) – anglický romantický básník. Milostné dopisy a verše adresované snoubence vyšly v češtině pod názvem *Fanny Brownové dopisy a verše*. Knihu vydal Václav Pour v Praze roku 1933 v překladu Alberta Vyskočila.

Supruga – „manželka“ (chorv.)

Vulnerasti cor meum in uno crine colli tu – doslova: „Zranila jsi srdce jediným článkem svého náhrdelníku“. Jde o narážku na verš *Písň písni* (Pís 4,9). Český ekumenický překlad tohoto verše zní: „Učarovala jsi mi, sestro má, nevěsto, učarovala jsi mi jediným pohledem svých očí, jediným článkem svého náhrdelníku.“ Srov. *Vulgáta*: „vulnerasti cor meum soror mea sponsa vulnerasti cor meum in uno oculorum tuorum et in uno crine colli tui.“

Coram Nos – „Nám tváří v tvář“

Fortis est ut mors dilectio – „silná jako smrt je láska“ ; viz Pís 8,6

Conjugale – „svatební“

P. Mariana Schaller – benediktin, autor spisů o katolické liturgii.

Fr. Wasserburg – bližší informace se nepodařilo dohledat.

Ondřej Knoll (1883–1960) – fotograf a knihkupec a vydavatel pohlednic z Náměště nad Oslavou. S Jakubem Demlem jej pojil přátelský vztah, vzájemně si dopisovali. Po fotografově smrti v roce 1960 píše Deml v kondolenčním dopise pozůstalé manželce: „V Náměšti jsem neměl nad něho málem půl století lepšího, obětavějšího, srdečnějšího přítele.“

In exordio sermonis – „na začátku hovoru“

Oldřich Menhard (1897–1962) – český typograf

Littera grandissima – „převeliké písmo“

Credo, Domine! – „Věřím, Pane!“

Jozef Tkadlec – básnický pseudonym Samuela Venera.

166.

S[anc]torum Filippi et Jacobi 1955

Nejdražší příteli,

Já Vám byl takový za mlada: nesnášel jsem okolkování a ty průtahy starců, když začali něco vykládat. Nic neberou bleskovým útokem zpřímá, jdou na všechno jak ten *malé Kodrna* s rahýnkem na zajca v pelecho. On je viděl, ten zajíc je také viděl, jenže bel vočarované tém, co viděl: Malé Kodrna držel ten sáhové klacek a chodil vokolo toho zajca dokola, pořád dokola a čím dál blíž k tomo zajco a zajíc vočima chodil pořád s něm, nebo se meslil a nemohl se v tem veznat, neco se mo pořád v hlavě pletlo, i meslil se: „Co to muže být? *Flinta to není*, a tak se není čeho bát a Kodrne znám, je to von, má klobóček savojských meslivců, za klobóčkem sojčí pírkó, pořád se osmívá, te fóske pod nosem vodjakživa stény, celé blond, to be štymovalo, dobry to je, jen ti černí, ti bruneti só nebezpeční a zlí, už dvě leta to dobře vím, z takovyho pré se i Viktorka zbláznila, a v hospodě měli take takový děvečko, take na teto místa kolikrát přišla, vlase jak ševcovská smola, voči, že cely slonce be do nich padlo a ešče be nebelo na dně, a to černy chméričko na vrchnim pesko, já tam mám jenom pár delších chlopů, ale vona měla pod nosem jako čemeřico, už dlóho sem jo neviděl, straka tade vekládala, že pré se otopila – co ten *Kodrna*, co von dělá? Nepřeskočilo mu kolečko? Chodí, chodí pořád dokola, nemloví a pořád se na mě dívá...“ *Kodrna* zdvihl klacek, bác, a zajíc se z peľechu převrátil a své otázky nedomyšlil.

Já byl tehdy dva měsíce v Praze a protože to bylo na jaře, napsal jsem bratru Antonínovi, aby mně ty záhony před domem zryl. Předpokládal jsem, že ví, co jsou perenny. On nevěděl, a tak to všechno hluboko zryl, jako by se tam měla sázet dobytčí řepa. Podlehł v tom zas jedné utkvělé představě, že není dobře orat mělko... Tu ideu měl už jeho otec, ano, tehdy to platilo, protože se to dělalo na polích před tím zanedbaných, na úhorech a na rovině.

Po svém návratu viděl jsem ve své zahradě to oranisko, ale bratrovi jsem neřekl nic a jaktak jsme to spravili. Na jednom záhoně vidím jakousi plevel, jářku, to bude pejř, i dám se do toho a začnu to vytrhávat... Pokaždé se toho něco přetrhlo, ostatek se držel v zemi. Pejř to není. Je to jako dlouhé, bledé, dlouhé nudle. Na to se musí motykou. Kopu, kopu, ale konce ne a ne se dokopat, ačkoli půl metru už jsem toho vykopal. Náhle jsem si vzpomněl, že zrovna na tom místě už kolikátý rok byl *zabradní mák*. Zarazil i zastyděl jsem se za svůj radikalismus, přestal jsem kopat a díru zaházet s lítostí, že jsem zničil tak nádhernou rostlinu. A co byste řekl? Jako bych se byl ničím neprovinil: mák rostl a kvetl jako dřív a každým rokem je bujnější v růstu i v květu... Někdo přede mnou řekne: „Jestlipak ten pátr Kolísek je ještě živ? Páter Jan Kolísek, ten co bel v Tasově za děkana Floriána kaplanem!“ Já začnu kopat a kopám a kopám, a na konec kořenů, na dno té byliny se nedostanu.

Kolísek? Jan? Bylo sedm bratří, všichni byli vysvěceni na kněze a sedmý byl kostelníkem. Tak se říkalo, a všichni se velmi vydařili: Jeden byl na Petrově farářem a vydával kancionálky, byl musikáliš a protože se toho vydávalo statisíce na tom nejhorším papíře a v té nejlacnější papírové vazbě, hřbet nejprůzračnější černé plátno, vydání za vydáním, byly z toho slušné příjmy z Imprimatur. Druhý bratr po tomto Františkovi byl profesor Alois, pokud vím, doktorát neměl, ale byl buzenfreund Scotta Viatora a věrná pavéza Andreje Hlinky, podle něhož nosil po slovansku (Mánes, Aleš) vlasy splývající až na ramena, a pro tyto a jiné ostatní ctnosti měl na farách a v klášteřích všechny dveře otevřené – Joža Úprka, Scottus Viator, stálý podčárník biskupského *Hlasu*, seu *Občan[ských] novin* etc. etc. Jednou přijel tento slavný muž v opatském kočáře z Nové Říše do Staré, zastavil před domkem Josefa Florinana, vyhoupl se znalecky z kočáru a vešel k tomu nerudnému Nejurkovičovi, který začal „katolickou veřejnost“ znepokojovat. Buďto ryc, anebo nic. Snad by přece bylo možno nějak zapřáhnout tohoto habešského lva do kravského vozečku? Získaly by obě strany, hlavně Svátá Církev! Dostál-Lutinov svou brázdu už doorává, na doklad, že žádného vězně již nechová, vystrkuje *Bílý prapor*. Slušní lidé mu odpadnou. A nebude-li na Floriana působit ten kočár s lokajem, neoslepí ho ty lakýrky boty a ta anglická látka a ten sestřih à la Princ

Waleský a ty vážnost vnukající dlouhé vlasy? Oslnilo to mne, já tu stál zdrcen a zahanben a jak sirotek na Štědrý večer před rozzářeným oknem, navždy neprostupným. – Co pán mluvil, z toho si nepamatuji vůbec nic, asi nemnožko, protože to byla návštěva krátká, tj. první, která podle Jiřího Gutha má být krátká. Dříve už tam byl Sigismund Bouška. Já si pamatuji jen ten kočár a toho elegána, který pevně věří, že není směšný, protože „v tom umí chodit“. A zrovna zrovnička takové byly jeho fejetony, čisté, lehké, čitelné, tu a tam hraničící až na francouzský esprit a někdy jako když vás koťátko pohládne, i drápky vystrčí, ale hned je stáhne. Bylo také víc pro katolickou „inteligenci“. Po druhé již arcit' ve Staré Říši se neukázal. Vždyť tato jedna návštěva byla už velikým vyznamenáním a uznáním.

Nenadál jsem se, že se s tímto pánem ještě jednou uvidím. Ale stalo se 1929, bylo mi klečat po jeho levici při audienci ve Vatikáně. Svatý Otec dával požehnání jednotlivě a vykonav je nade mnou, postpoupil podle řady k mému sousedu po pravici a ten, co mu při tom asistoval, Svatému Otcovi slyšitelně zašeptal: „Dignissimus Ecclesiae filius.“ Mám za to, že Pius XI. tuto chválu přeslechl, poněvadž šel klidně dál, nic zvláštního této převlasaté hlavě neušetřiv.

Já byl tehdy v Kuksu a jel jsem domů přes Brno a tam jsem se dověděl, že profesor Kolísek má toho dne v Brně od Milosrdných pohřeb. Rakev už stála v kostele. Spousta kléru i lidu. Já řku, zůstanu také. Zahlédl mne naneštětí Pater převor a poněvadž jsem byl tehdy u všech Milosrdných v oblibě, skoro jako jeden z nich, poprosil mne, abych prý při té příležitosti jako katolický spisovatel také pár slov z kazatelny promluvil.

Vymlouval jsem mu ten přátelský návrh, protože v tomto chumlu kněží a lidí nemohu se přece za půl hodinky na žádnou řeč připravit, on zase, že prý to nemusí být žádná řeč, jen jako poslední sbohem na rozloučenou, jen pár slov – a já mu tehdy slíbil a již jsem si v duchu sestavoval toto Vale, ale – měl jsem ohromné štěstí, zachránil mne Anděl: přiletěl ke mně do sakristie P. Jan Kolísek, přiletěl jak rozzuřený býk, koulí očima, v obličejí všecek rudý vztekem a spíše supě než mluvě praví: „Vy prý chcete při tomto pohřbu také mluvit! My vám to zakazujeme a jestli se opovážíte na kazatelnu, já Vás odtud hned strhnu!“ – mluvil za všecky Kolísky a já ho upokojil, že mluvit nebudu: já osel chtěl tu navázat na tu papežskou audienci...! Svatý Petr si nepřál této profanace, mně spadl kámen ze srdce a od té chvíle jsem si P. Jana Kolíska zamiloval.

Hospodyně u nás říkají, že ranní mléko je nejhorší, lepší už jsou mléka polední, ale nejchutnější a nejtučnější prý je mléko večerní. Že by bdění mělo vliv také na kvalitu?

Vynikající je také třetí bratr: „Karel Kolísek, pplk. (superior) duchovní služby n. o. Narozen 16. 11. 1872. Rodiče František a Marianna, tkal. Z dvanácti dětí je šest katol.

kněží, činných literárně a hudebně.

Činnost Karlova: Vysvěcen na kněze 1897. Kaplanoval a r. 1901 se stal vojenským knězem. Prodělal celou světovou válku v poli. V čsl. armádě byl duch. referentem na Z. V. V. v Košicích, v Bratislavě, v Brně a v Praze. Obírá se cestopisnou literaturou a popisy horských túr alpských. Rediguje měsíčník *Růžže Lurdská*. Přispívá jako žurnalista do katol. časopisů – Spisy. Popisy národních poutí do Francie (Lourd, Lisieux) r. 1926, 1928, 1930, 1931. Na světový eucharist. kongres v Chicagu r. 1926, v Karthagu r. 1930 a v Dublině r. 1932. Brno, Falkensteinova 42.”

Opsal jsem to celé a beze změn z *Kultur[níbo] adresáře* 1934. Je při tom textu i jeho podobizna.

Několikrát jsem viděl i matku těchto Makabejských, hospodařila synu Františkovi na Petrově. Starší bohoslovci nám mladším vykládali, že svého nejmladšího z těchto šesti honila koštětem kolem Petrova, protože odepřel studovat teologii a stát se knězem. A hle, všech šest tak znamenitě se uplatnilo v diecézi a Církvi! Ten nejmladší byl právě Jan, potom kaplan v Tasově, jak už jsme řekli. Dokud byls mlád, opasoval jsi se a chodils, kam jsi chtěl. Si non vocatus, fac, ut voceris... Paní Marianna, matka dvanácti dětí, byla žena duchem i tělem robustná, nadprůměrná a kdyby byla mohla mluvit o Davidovi se Saulem, řekla by byla: „Nevnucujte mu ten meč, ani flintu, ale nechte mu ten prak a přidejte koště!”

Bože, buď milostiv mně hříšnému!

J.

Sanctorum Filippi et Jacobi 1955 – „svatých Filipa a Jakuba“ ; tento svátek připadá na 1. května.

P. Alois Kolísek (1868–1931) – římskokatolický kněz a československý politik, v letech 1918–1920 poslanec Revolučního národního shromáždění Republiky československé.

Scott Viator – literární pseudonym anglického historika a publicisty R. W. Setona Watsona (1879–1951), který bojoval za práva utlačovaných národů v Rakousku-Uhersku.

P. Andrej Hlinka (1864–1938) – slovenský římskokatolický kněz a politik, zakladatel Hlinkovy slovenské ľudové strany.

seu – „nebo“

Bílý prapor: obzor katolické moderní inteligence – časopis Katolické moderny vydávaný v letech 1902–1906.

Dignissimus Ecclesiae filius – „Důstojný syn církve.“

P. Karel Kolísek (1872–1947) – vojenský kaplan

Z. V. V. – zkratka „Zemské vojenské velitelství“

P. František Kolísek (1851–1906) – katolický kněz a hudebník, sestavil Cyrilský kancionál.

Kulturní adresář ČSR – biografický slovník žijících kulturních pracovníků a pracovníc, vydávaný v letech 1931–1983.

Si non vocatus, fac, ut voceri. – „Pokud jsi nebyl pozván, postarej se, abys pozván byl.“

„Dokud bys mlád, opasoval jsi se a chodils, kam jsi chtěl.“ – verš z Janova evangelia (J 21,18)

167.

4. V. 1955

Před čtrnácti dny přijela z Prahy pí Konečnova Helenka, naše bývalá sousedka a bývalá milenka Miloše Matouška, co byl jako partyzán v Medřiči od Němců popraven. Tato pí Helena jmenuje se po otci Kubišová, ten Kubiš byl hezký, řádný muž a byl četníkem a byl po katolicku sezdán s dcerou Konečnyho, z toho domku, co stojí vedle nás. A ten Kubiš ji měl velice rád, jenže ona ho ráda neměla a také to projevila hned v den svatby. Ráno, místo aby se strojila do kostela, schválně kydala u svého otce Pavlíčka hnůj, svatebčané stáli zkoprnělí, až konečně jako násilím ji přistrojili na ty vdavky, a tak se vdala a s ženichem odjela. Její otec byl alkoholik a surovec a když byl „v tom“, lehl si v kuchyni na lavici, hrál na tahací harmoniku jakési rekviem a jeho manželka musela k tomu před ním nahá tancovat. Však také zemřela dřív, než bylo potřeba. On se rád soudil a každou při vyhrál, protože měl svého stálého advokáta a podplaceného soudce, který měl takových klientů celou řadu, byl s tím advokátem „na holport“, a kdo si vzal k soudu toho advokáta, vždycky to vyhrál a také v nejhorším pomohly křivé přísahy...

Paní Kubišové narodila se dcera Helenka, ale paní Kubišová nebyla v manželství spokojená, vzdorovala, až jednoho dne manželovi utekla i s Helenkou, vrátila se domů k otci a žila volně. Páni z města a jiní chodili a jezdili k ní docela veřejně, až potom jednoho z nich si opravdu zamilovala, byl to výrostek holič, mnoho mladší než ona, s tím se dala civilně sezdát, jmenoval se Konečný, měl v Tasově holičství. Po nemnohých letech v nemocnici zemřel na otravu krve. Otec jeho byl alkoholik a sprost'ák, ač i zloděj, což u chudých lidí není nic divného...

Konečně tomu soudci tchánovu jednou na koberečku řekli: „Vyberte si jedno z dvojího: buď okamžitě si podáte žádost do penze, anebo okamžitě vás zavřem!“ Tehdy, za monarchie i I. republiky se kupovalo většinou ještě na úvěr. Nám také zůstal tento tchán mnoho navěky dlužen. Farář tehdy byl nejvyšší autoritou na obci a byl-li náhodou Hrabal, byl i farník Hrabal pod ochranou Nejvyššího: dalo se něco do kostela, na Otčenášky, nebo se v poli postavil kříž a tím už všechna debita nostra byla uložena do hrobu, hlavní však neomylný léčivý prostředek na všecko: chodit v neděli a ve svátek do kostela! Kdo chtěl být zapsán do kalendáře jako Svatý, šel jednou za rok i k zpovědi. Mlynáři, fořti, správcové velkostatku a vůbec páni byli na tom lépe: těm se tato obtížná povinnost vůbec promíjela; v kostele byla ovšem tzv. panská lavice a málokdy nebyla plná, aby lid na vlastní oči viděl, že bez Boha to nejde...

V Bratislavě před jezuitským kostelem stojí bronzová busta Prof. Aloise Kolíska.

Chalupa Konečnyho vedle nás je celá postavena z našeho vápna a z našich cihel. To vápno jsem kupoval od tří vápeníků a jeden z nich mi řekl: „Prosím Vás, co s tím vápnem děláte? Z toho, co jste měl ode mne, mohl být postaven celý Tasov!“ Ta vápnová jama byla vykopána těsně vedle budoucího domku Konečnyho. Že on nám vápno v noci znárodňuje, to jsme s pí Pavlou zjistili, ale neřikali jsme nic. Totéž se dalo s cihlami a v Medřiči Žid Fuchs mi řekl: „Už zas chcete drát? Prosím vás, co s ním děláte? Z toho, co jste měl už ode mne, mohl být zadrátované celé Tasov: já vám už žádné drát neprodám!“

To byl drát na palachování stropů. Ostatně Konečné (ten staré Konečné) nebel sám, byly tu i jiné stavební ruce, ještě dvě další chalupy a zedníci atd.

Neřikali jsme nic.

Jednou jsem to dal četníkům. Byl jsem jako svědek žalobce předvolán k soudu. Malé corpus delicti našlo se u starého Flajšmana, u něhož zedníci spávali. Řekl jsem, že jsem mu to daroval na tu jeho „fačárku“, jak říkal facádě. Osvobozen.

Naposled mi do rána zmizelo šest velkých hoblovaných prken na podlahu. Dal jsem to četníkům. (V r. 1921 nebylo možno prkna vůbec dostat!) Četník přišel: „Na koho máte podezření?“ Já: „Na staryho Malacha!“ (Já měl nejen podezření, ale naprostou a dokazatelnou jistotu!) Četník prolezl v Bosně všechny chalupy, jen u Malacha ševce vůbec nebyl: on mu podrazil bity zadarmo...

Tak a podobně jsme stavěli...

„Vizte, nescíslné *dětské oči* otvírají se ustavičně nad tajemstvím země ... Jaká neviditelná pro nás zjevení odrážejí se v magických zrcadlech dětského pohledu, že po celá léta zachovává odlesk serafického jasu?“ (Hudba pramenů, Cíle).

Helenka prý ostatně není dcerou toho četníka. (Všechna tajemství noci jsem hodila do klína žen). Ale její nový tatínek přijal věno (v něm snad i pole), zařídil si v Adamově holičství a kadeřnictví, měl personál, dělal šéfa a pil. Dědictví otců zachovej nám, Pane. Když všecko propil, vrátil se k témuž povolání do malinkého Tasova a když v sobotu sebral všechny naholené korunky, propil je zas a ženu zmlátil. Musela s dětmi vyskákat z oken, celá zmodřinovaná a do rána se skrývat, až pán „přišel k sobě“. Někdy se ulila i k nám, děti její se trásly hrůzou a plakaly, ale když se scény přenesly i k nám, přetrhli jsme s pí Konečnou všechno obcování.

Helenka převzala po nebožtíku otcí živnost, holila, kadeřničila, živila matku i sestry (Dášenu a Věru) a protože byla hezká, pilná i hodná, srdečná, přinesl jí osud i ženicha, také holiče, mladého muže, protestanta a přestěhovala se k němu do Liberce. Tam byla kadeřnicí, on holičem, on však byl i milovníkem hudby a hrával tam v divadelním orchestru. Nakonec oba nechali holičství, teď se přestěhovali do Prahy, ona tam pracuje v divadle jako kadeřnice a on v témž divadle hraje v orchestru. Snad v Národním!

Debita nostra – „naše dluhy“

„Všechna tajemství noci jsem hodila do klína žen“ – verš z básně *Jsem jako strom v květu* Otokara Březiny (ze sbírky *Stavitelé chrámu*)

168.

16. V. 1955

sv. Jana Nepom[uckého]

Nejdražší příteli,

potvrzuji příjem Vašeho listu ze 7. května, byť tak pozdě. 4. května jsem Vám začal psát pokračování a jak vidíte, utrčel jsem, čili zůstal se svou károu trčet v bahně. Ten strom, který jsem pro Vás chtěl vytrhnout ze země, má příliš dlouhé a četné kořeny a jmenuje se Tasov. Kdyby rostl v bahně a v písku, už by ho byl vítr dávno vyvrátil. Každý ten kořen má na konci jako nebozíček a vrtá žulu.

Nového u nás je, že už čtrnáct dní máme na Boží hod svatodušní ze dvou stran ohlášenu návštěvu z Jihlavy, jsou to: pí Helena Zezulová (její manžel, nebožtík už, plk, byl z Tasova), žákyně Aloisa Kalvody krajináře, maléřka chatrná, její dcera Silvestra, asi osmnáctiletá, pan Vojtěch Cvek, a osoba hlavní: pan Müller, který tuto výletní společnost nějakým tatraplánem na celý den má sem přivést. Pan Müller je členem Akčního Krajského Výboru KSČ, osobnost málem všemohoucí a pán „velice jemný“,

jak se nám oznamuje kurýrem. Napsali jsme ihned (vlastně jen Rosa a já to potvrdil) panu Cvekovi, že výletníky rozhodně odmítáme a zvláště na Boží hod. Rosa toto odmítnutí obšírněji (quoad Mme Helena) odůvodnila.

Horšího rázu je dopis Toníka Petru, psaný knihaři Vodičkovi. Toník by se byl už dávno oženil, ale matka jeho tehdy prohlásila, že ho nikdy jiný nesmí sezdávat než jeho bratr P. Ondřej, až se vrátí z Říma. Toník co knihař byl vroucně zbožný a vedl svého šéfa a jinou takovou „inteligenci“ k životu ve víře, čili dělal KA velmi upřímně a odhodlaně. V uhelných skladech ve Studené rozvážel uhlí, anebo byl tam v kanceláři a takhle to dopadlo. Správce těch skladů je protestant a toto ho potkalo...

Sv. Maria Goretti nechtěla mít svou relikvii v Panských Dubenkách, nýbrž ve Velkém Meziříčí. Rodiče Toníka Petru jsou v Panských Dubenkách, odtud byla i matka Otokara Březiny.

Rosa se pomalu chystá do Olomouce, s ní se připravují i hřebíčky (má nejmilejší květinka) pro Vaši maminku.

Včera zde napršelo.

Svatý Jan, patron mého dědečka i mého jinošov[ského] švagra, mimo jiné nám připomíná, že *beatus ille homo, qui non servivit insignis se.*

Tattycoram

K včerejšímu listu ještě toto:

Parochus noster respondit tajemníkovi: „Řekněte si to panu radovi sám, pro mne je to stejně trapné jako pro Vás!“

A tak já oficiálně nevím nic a kdyby mně MNV nabídl, že mi tu střechu spraví na svůj náklad, odmítnu tuto službu, neboť kdybych ji přijal, tím bych souhlasil se „zrušením řádu dominikánského“, tj. *uznal* bych, že můj dům je majetkem státním!

18. června (v pondělí) ráno přijede k nám Dominik Pecka s prof. P. Lorenzem (toho ještě neznám) a myslím, že zůstanou i přes noc.

P. Ondřej OP má ve svém *Apoštoláři* (k Židům) tyto perličky:

A teď už jen *může čekat* (Kristus) na tu chvíli, až mu jeho nepřátelé budou položeni k *nobám* jako podnož (10, 13).

Oč hroznější trest stihne toho, kdo *odkopne* Božího Syna (Ibid. 30)

Proroci „chovali se správně“ (Ibid 33)

Pryč s hříchem, do kterého se člověk tak snadno *zaplete* (12, 2)

Mučedníci „třeli bídu“ a pro svou víru „dostali *skvělé vysvědčení*“ (11, 39)

„Váš životní běh ať se pohybuje po *správné cestě*“ (12, 13)

Víte dobře, jak rád by byl potom dostal (Ezau) požehnání, ale *nepochodil* (12, 17). Máme

dobré svědomí, neboť si chceme *správně* ve všem počínat (13, 19). Kristus vstoupil na nebesa, „*aby se teď staral o naše záležitosti u Boha*“ (9, 25). Etc.

U Třebíče jeden motorista zabil v jízdě dvě ženy, které šly z kostela a sám s proraženou lebkou zápasí v nemocnici se smrtí.

V Medřiči vrazila žena do kostela a zoufale křičela, že jí muž chce zastřelit – ženu odvezli do Jihlavy do blázince, dali jí injekci a propustili, ale její muž se sám zastřelil, poštmistr z Radostína, kde je farářem náš děkan P. Melichar.

V které totiž farnosti se vyskytnou vraždy a samovraždy, je to nedobré znamení pro kněze – jak dávno pozorují...

Helena Zezulová Bízková (1902–1980) – malířka a restaurátorka.

Alois Kalvoda (1875–1934) – malíř, grafik, výtvarný kritik a pedagog.

Vojtěch Cvek (1903–1979) – učitel, archivář a publicista; zmiňován například v listu ze 4. prosince 1953.

Quoad Mme Helena – „pokud se týče“madam Heleny

Beatus ille homo, qui non servivit insignis se – „Blaze muži, jenž nesloužil.“

Tattycoram – postava Dickensova románu *Malá Dorritka*.

Parochus noster respondit – „Náš farář odpověděl.“

Dominik Pecka (1895–1981) – prozaik, esejista, filozof a teolog. V květnu 1954 byl zatčen a v politickém procesu odsouzen k odnětí svobody v délce dva a půl roku. Díky amnestii byl v květnu 1955 propuštěn, v roce 1958 byl však zatčen a odsouzen znovu. Po propuštění v roce 1960 pobýval v brněnském kapucínském klášteře a dožil na Moravci.

Apoštolář – bohoslužebná kniha obsahující kromě čtyř evangelií všechny zbylé knihy Nového zákona.

P. Ondřej Petru OP (1915–1970) – kněz, dominikán, teolog, profesor církevního práva. Po své emigraci působil převážně v Římě. Zabýval se překladem Nového zákona – jeho překlad novozákonního apoštoláře vydala *Křesťanská akademie Řím* roku 1954. V roce 1969 pak dokončil překlad celého Nového zákona. V průběhu 70. a 80. let byl jeho překlad ilegálně dovážen do Československa.

Ad vocem *Apoštolář*.

Nelíbí se mi, že se P. Ondřej v předmluvě chlubí *Trávníčkem*. Nač to? Chlubil se Sušil slovníkem? Kdyby to nebyla politika, bylo by to k politování směšné. Měli jsme Svaté, kteří si u břehu sedli na svůj plášť a přepluli na něm moře nebo řeku. P. Ondřej si sedl na Trávníček. Nedivím se tudíž, že naši protestanté překlad P. Ondřeje chválí! Líbí-li se něco čertu, nemůže to vonět kadidlem, spíše kaděním.

Z téhož hanebného důvodu jméno Františka Sušila P. Ondřej sprostě *zamlčuje!* To zas páchne zlodějstvím. Řekl mi O. Březina: „Do Vašeho díla budou někteří básníci *tajně* chodit jako k prameni.“ – On na Sušila hodí vrata s nápisem Trávníček – Co vůbec zde má dělat tento samozvaný, nafoukaný podnikatel bourání?

Máte pravdu, že P. Ondřej nemá styl. Nikdy ho neměl, tak jako Braitto – a on si troufá na Písmo svaté! Je na tom ještě hůř: on neumí česky! Uměl *snad* česky ve svém dětství, ale je na bíledni, že nikdy pro slovo netrpěl a troufá si Slovo do češtiny překládat! On rozeznává slova jen jako příručí v koloniálu rozeznává truhlíky. On je příručím u šéfa Trávníčka – dobrá, jenže smrtelně nebezpečná firma a konjunktura! Krach se zde vynořuje jak špice hlavního stožáru na mořském obzoru. P. Ondřej (a není tím vinen Řím, zavinila to P. Ondřejova duše), ztratil všechn *cit a stud* pro svůj rodný jazyk! Mluví už jako Švejk. Běží mu již nikoli o jazyk, nýbrž o *senzaci!* „To se budou za Alpami všichni Vaškové koukat, jak jsem přetrumfl všecky Hejčly, mistry z Kralic, Žižky a mám tu čest, že mi na rameno klepe i Prof. Hromádka!“ Jak nenávratně daleko jsou Bratři ze Soluně! Do toho klukovského snění melodramaticky zaznívá: „Tam na břehu Rýna hranice vzplála...“

Sám mistr jazyka a stylu, Jan Čep už před několika lety řekl (prý), že od té doby, co je za hranicemi, už nemůže nic psát. Kořínky jeho jazyka, vytržené z rodné půdy, dosýchají v povětrí. Když ten to tak správně cítí a poznává, kam teprve se hrabe ubohý P. Ondřej, jehož kořínky plovou na vodě jako žabinec: A v zimě to všechno zmrzne! Klel bych jak pohan nad touto dominikánskou pýchou a zaslepeností! Ale komu stačí Imprimatur stejně idiotských *kamarádů*, tomu nepomůže ani římský Velekněz, protože o tomto biblickém *podfuku* neví!

A tak si sborově zapějeme hymnu našich koček:

Číta / Sunny žije jak v ráji,

panička jí / mu podstrájí

pořád maso jí / mu krájí

jak v prosinci tak v máji.

(Z pozůstalosti Škroupa Míkyho)

Dopis je nedatován, avšak tematicky se týká překladu *Apoštoláře* P. Ondřeje Petru, o kterém se Deml později již takto detailně nezmiňuje, a proto je zařazen za dopis z 16. května 1955.

Ad vocem – „Co se týká“

170.

16. VI. 1955

Nejdražší příteli,

můžete-li v nemocniční čekárně číst *Kurs* Einsteinův, jak mi to teď píšete, nic s Vámi nesvede ani nemoc, ani smrt. Se mnou to není tak blahopřejné. Já zas po letech jsem si přečetl *Kašpara s hor*, trvalo mi to celý týden a ke konci už jsem se plazil, těch mordů a požárů a kručinek na má leta bylo už trochu moc – a také na to IV. Boží přikázání. Sedmnáctiletá dívka proti své vůli se nechá vdát a zaviní tím tolik zla a neštěstí a na tolika lidech. Jen v době každodenních manželských pádů a rozvodů doporučil bych četbu tohoto románu pro *střední* vrstvy, protože ty nižší (spodnější) by nevěděly, co čtou a ty vyšší by se útrpně a mlčky usmály. Teolog by řekl: A kam se tu poděla *křesťanská statečnost*? Pasivita, neodpírat zlému na účet tolika dobrých lidí – je to vůbec ctnost? Je takový příklad mezi Svatými? Anna Marie chce zachránit duši Robertovu a docílí jen toho, že tento hrdina skočí rovnou do pekla s dvěma novými vraždami. Ale ten pan Pourrat provedl svou fixní ideu do všech důsledků a koneckonců. Měl snad na mysli sv. Terezičku? A co by mu řekla svatá Panna Orleánská? Já mu říkám, že už to víckrát číst nebudu.

Tuto neděli odpoledne přišla Róza z požehnání a brzo nato navštívila mne má sestřenice z Jinošova, babička Horníčková. Popovídali jsme si a potom jsme šli nahoru do kapličky. Ona je ještě z toho starého zákona, do úmoru pracovitá a spravedlivě zbožná. Ještě jsme se nedomodlili růženec, do kapličky vstoupili pán a dáma. Po chvíli jsem je zavedl dolů, usadil ke stolu v pracovně a tu jsem se dozvěděl, že je to Marie Holková z Prahy. Pán se také představil, vlastně byl od ní představen, ale já to přeslechl. Myslil jsem, že je to katolický učitel, ač nikterak stříhu Alberta Vyskočila, bylť skromný a terminologie breviáře a misálu mu zřejmě nebyla cizí. Asi denně nebo častěji ministruje, napadlo mi. Teprve když jsem se ho přímo zeptal na jméno, řekla tiše

Holková: on je *salesián*. Jmenuje se Fabík. Bydlí v Kněževsi ve farnosti radostínské. V Radostíně je farářem náš děkan, který si nám na jistého salesiána stěžoval, že celebrouje jen jednou v týdnu a že dokonce binuje, nemaje na to fakultu. Pan děkan nám asi neřekl všecko a já to poslouchal jen na půl ucha, netuše, že se s P. Fabíkem takto potkám. Staří faráři vůbec nemají rádi, když se jim v hranicích jejich moci usadí cizí kněz, je to vždy jakási kontrola a konkurence, i když ten „parazit“ silně se tomu brání a vyhýbá, já sám to těžce odpykal, když ne jinak, tedy na pí Pavle K. a – *Sokolskou čítankou*, protože farář Ondřej Novák, kdykoli mne spatřil (já tehdy chodil celebrovat do kostela, nemaje vlastního oltáře), dostával záchvat vztekliny, tím silnější, čím více já byl Annou Marií... Upřímně mne tupil a ponižoval před farníky, před kostelníkem a ministranty, ba i před porodní bábou a před křestními kmotry a pokrytecky si na mne stěžoval (oklikou) konzistoři, a nesměl jsem celebrovat u jiného oltáře než u „Krista Pána“, kam nedovolil dát květiny etc.

Ten P. salesián mi řekl: „Jsmo v jihlavském kraji jen čtyři kněží, kteří máme právo domácího oltáře: Vy, já a ještě dva.“

Mme či mlle Holková „pobírá“ důchod 360 Kč jako já, ale přiživuje se v Praze tím, že „dává hodiny“ z francouzštiny. Je řečná jak otrlá učitelka a osobně se zná s pí Fučíkovou, s pí Schulzovou a s celým personálem *Vyšehradu*, s msgr. Strížem: se všemi činiteli katolickými a naposledy tedy i se mnou. Se sl. Junovou nikoli, protože Róza jim sice otevřela domovní dveře, ale poněvadž byla oblečena už po kuchyňsku, považovala ji pí Holková asi jen za služku a spustila: „Je doma mistr Deml? Jdu ho navštívit.“

Když jí slečna pokynula, aby šla dál, řekla: „Já tady mám ještě průvodce, jdu ho zavolat.“ P. salesián P. Fabík má motocykl a pro pí Holkovou schválně zajel do Vidonína (u Tišnova), potom zas ji od nás odvezl do Vidonína a vrátil se do Kněževsi. Od nás do Vidonína je to nejmíň 30 km a do Kněževsi z Vidonína asi 50 km, ale myslím si, že v tom Vidoníně přenocoval.

Pí Holková vysvětlovala: „Zajela jsem si z Prahy do Vidonína, kde mám přítelkyni Hedu, to je ta, za kterou jsem Vám dala sloužit mši svatou, aby byla osvobozena z vězení, a pomohlo to – a když jsem už ve Vidoníně, jinak není možná, musím se podívat do Tasova...“

Slečna Róza se ani neukázala, protože jí se pí Holková vůbec nepředstavila a v tom symposionu jméno Rózy vůbec nepadlo... Pí Holková neměla na hlavě krytinu a Róza mi potom řekla, že ta dáma je skoro holohlavá.

Návštěva této dvojice motorické nemusí být jen tak prostá – i kdyby nebyla z „katolických kruhů“ přímo objednána – slyšely asi ty kruhy, že s mým zdravím to jde

z kopce, i přišla kontrola, jak brzo asi vydechnu naposledy, aby mohli s *Miriam* zatočit podle svého, a s tím ostatním. Moc litovala pí Holková Aloysa Skoumala, jak se mu teď vede špatně (finančně). Hospodský Vlček z Číkova říkával: „Smrt nemosi bét tak zlá, dež to vedrží každá stará baba!“ – Proč bychom se netěšili?...

Předevcírem mne na ulici přepadla sl. Anežka K. a jestli prý bych mohl odsloužit hned zítra mši svatú za staró Pavličkovko? Slíbil jsem. Teprve cestou domů jsem uvažoval, která by to byla. A hle. Už jsem zase pod koněm. Jak už asi víte, ten Jenda Pavlíčkú se oženil se sl. Kravalovou, neteří sl. Anežky. Zakrátko po svatbě utekla milá nevěsta svému novomanželi k své mamince, je to jen přes cestu u školy. Mladá (žaba zrzavá, náramně drzá) se nesnesla se staró (Pavličkovkó), jala se hned absolutně vládnout, dala to těm starým jaksepatří znát. Jenda se přidržel manželky proti rodičům. Urovnalo se to tak, že staří byli dokonale izolováni v jedné světničce a nesměli na nic máknout. Celá Kravalova rodina – jsou to hlavně rodiny tři – vzplanula požárem proti „starém Pavličkovém“.

Pod *záminkou*, že chce nynější adresu Josefa Palasa (byl úředně s celou rodinou vystěhován k Slanému do Čech), přišla Anežka k nám a řekla, že se Jenda se svou ženou budou stěhovat. Předpokládali jsme, že někam za *Josefem Palasem*, když chce Anežka jeho adresu: a ona nás nechala v tomto bludu, i když jsem se jí zeptal: mají-li *tam* už něco zamluveno. Že prý mají! Nešlo mi jen na rozum, proč chce Palasovu adresu, když tam mají už něco zamluveno. Tu adresu mohla dostat snadno od kohokoli v Tasově, ale přišla pro ni ke mně, s tím skrytým úmyslem, aby mne zamíchala do politiky svého rodu, abych Jendovi a jeho manželčice upravil cestu do opuštěného domu Palasova: v tom domě totiž nechce nikdo bydlet, ze strachu před následky v budoucnosti – Jenda s ženou by tam hospodařil a zároveň by byl ředitelem kravína...

Když Anežka tak u nás řádila proti tchyni své neteře, zastali jsme se jí, protože ji dvacet let známe jako mírnou a pracovitou i štedrou ženu a dobrou katoličku, ale to jste měl vidět: Anežka vyletěla jako mastné z komína, vypoučila oči a křičela házejíc rukama jak misionář na kazatelně: „Vy ji neznáte, je to vosoba zlá“ etc. Anežka se před náma zahodila a po dvou letech to chce spravit tím, že dává za „staró Pavličkovko“ na mši svatou. Járku před náma, tedy ne před Bohem, sice by nedala tu intenci zrovna mně, a kdyby už ji dala, řekla by „na dobrý úmysl“ nebo „ke cti sv. Jana Nepomuckého“ a podobně, nikoli však „za staró Pavličkovko“, a tak vlastně k své vině přidává novou, že fackuje mne i tu Pavličkovku – já nejsem jako jiní lidé, teď se můžete přesvědčit, jak jsem zbožná, šlechetná a jak odpouštím svým nepřítelům... A tu intenci nedávám panu farářovi, nýbrž právě Vám, pane rado, protože pan farář by tomu neporozuměl

a možná, že by mně dal i nějakou otázku a je tak trapné jisté věci objasňovat tomu, kdo není zasvěcen etc. etc.

Před třemi nedělemi šel jsem tou úzkou uličkou na Hlinkách k Františku Pavlíčkovi pro mlíko, sám mne pozval, abych si k nim chodil, když budu potřebovat. Nikdy za to mlíko nic nechtějí – a jsou tak srdeční: on si leda rád někdy zavdá a ona je sestrou staré Pavlíčkovky výše jmenované. Tu a tam jí donesu kousek čokolády.

A tak před třemi nedělemi natrefil jsem v té uličce tři malé děti, asi dvouleté, jedno o málo starší. Hrály si tam. Něco jsem se jich zeptal a podělil je tou čokoládou. Předevčírem jdu na poštu a potkám na městečku stařenu, vedla za ruku chlapečka, ten se jí náhle vytrhl a běží rovnou ke mně, přelomí pečenou tyčinku a ten jeden kousek mně podává. Hned se zas vrací k babičce, která se na to s potěšením dívá (sama ho k tomu daru nevybídla) a vysvětluje mi: přišel prý tehdy s tou čokoládou domů a oni se ho ptají: „Kdo ti to dal?“ A on povídá: „*Pán z kostela*.“ Víc nemohl říci. A po třech nedělích mne poznal! A obdaroval! Bude to dobrý kněz. Pamatuji na Vás i Vaši maminku a jsem velmi velmi rád, že se s Rózou poznaly.

Zvu Vás, zveme Vás na prázdniny, kdy se Vám to bude hodit a na čas co nejdříve. Nějaká ta čokoláda také bude.

Váš J. D.

Kašpar z hor – románová epopej francouzského spisovatele **Henryho Pourrata** (1887–1959).

Marie Holková (1908–2002) – učitelka, spisovatelka a překladatelka, autorka pohádek a knih pro děti a životopisů světců a osobností římskokatolické církve.

171.

[nedatovaný dopis]

†

Nejdražší příteli,

v pondělí přijeli k nám tři: Dominik Pecka, jeho kolega P. Josef Lorenz a Prof. MUDr. Jaroslav Pojer, který si mne při té příležitosti proklepal a poradil léky. Pojer odejel ještě téhož dne, ostatní dva u nás celeburovali a odjeli včera.

Sl. Rosa říká, že ji ten dědoušek Lorenz (poloslepec) urkl, celou noc jí bylo zle a dnes se sotva vláčí.

Nyní čekáme Váš telegram, který nám oznámí den Vašeho příjezdu. Bylo by dobře, kdybyste s sebou vzal křestní list.

Naším hostům teologům dal jsem do rukou Apoštolář Dr. Ondřeje Petru OP a hle, co našli v jeho *Apokalypse*:

„Nikdo jiný se nemohl té písni *naučit*, jenom těch sto čtyřicet čtyři tisíc vykoupených ze země. Jsou to ti, kdo se neposkvrnili *nevěrností* a zůstali nedotčeni.

Nikdo je nepřistihl, že by mluvili věci, které jsou proti pravdě.“ (Apok 14, 4)

(Pod čarou má milý P. Ondřej tuto poznámku k tomuto verši: *Doslona* „Kdo se neposkvrnili ženami a zůstali panici.“ Apoštol tu nemyslí *asi* jen na pohlavní čistotu těchto Božích vyvolených...)

Dominik Pecka praštil tímto překladem a povídá: „On koriguje Ducha Svatého a imputuje mu *své asi!*“

A kapitola třináctá, verš devět: „Kdo je *určen* do vězení, půjde do vězení.“

P. Ondřej z aktiva dělá zde pasivum, a tak přeložil verš „Kdo do vězení *povede*, do vězení půjde.“

Etc, etc.

P. Dominik Pecka se diví, jak mohl P. Ondřej dostat Imprimatur na své *bludy!*

Parochus noster by Vás rád uviděl v neděli odpoledne, až bude mít po práci...

List je nedatován, v dopise z 16. května 1955 (dopis č. 168) však Deml o Peckovi a Lorenzovi píše: „(...) 18. června (v pondělí) ráno přijede k nám Dominik Pecka s prof. P. Lorenzem (tobo ještě neznám) a myslím, že zůstanou i přes noc.“ Proto je dopis zařazen mezi listy z 16. června a 1. července 1955.

Parochus noster – „náš farář“

172.

1. VII. 1955

Nejdražší příteli,

in Commemoratione S. Pauli AP. zjevil se tu Ep[isco]pus Josef. Když vystupoval do schodů, zdálo se mi, že přichází duch z hrobu, tak pomalu šel a tak se bledost jeho obličeje odrážela od jeho černočerného klobouku a roucha.

Je zřejmě nemocen, ne však duší. Trpí srdcem pro děti, pro jejich rodiče a že takové množství národa žije dnes bez Boha a že ani neví o svém neštěstí.

Když jsem mu nabídl útulek v naší kapli (oba jsme se pousmáli), řekl: „Já bych byl nejraději v Budějovicích – ale tak je to dobře, jak chce Prozřetelnost Boží.“

Náš dům se mu velmi líbil, hlavně kaple, řekl: „Jak je zde ticho!“

Na to ticho měl štěstí, nebyly ani závody na hřišti, ani neřval obecní amplion...

Do té nemocnice půjdu teprve po této neděli, protože můj primář je na lékařském sjezdu v Teplicích.

Zdrávi bud'te!

J.

In Commemoratione S. Pauli AP – „v připomínku sv. apoštola Pavla“

Episcopus – „biskup“

173.

14. VII. 1955

†

Pan primář mi dnes řekl, kouření abych snížil na minimum. Po desíti dnech kouřím první čibuk na Vaši počest. A tak, nejdražší příteli, obětuji Vám minimum.

Když jsem se dnes, jaksi jen tak mezi dveřmi, loučil v nemocnici s Patrem Bušem (pod tímto jménem je tam znám), řekl mi: „Tehdy na Váš rozkaz šel jsem zaopatřit Otokara Březinu, a doktor Šlechta mne k němu nepustil!“

Kdosi na P. Buše čekal, nebo už volal, takže mi nemohl říci víc a rozešli jsme se. Ano, ještě komusi druhému z pacientů nesl Tělo Páně. A tak jsme se rozešli.

On *řekl*: „rozkaz“, ale podle všeho mínil „přání“, a já ani nevím (v mém věku ubývá i paměti), jestli jsem tehdy s P. Bušem vůbec mluvil. Jistojistě však jsem mluvil s tehdejším jaroměřickým farářem P. Josefem Peksou a celé břimě Březinova zaopatření jsem složil na bedra jeho, z důvodů známých. P. Peksa to považoval asi za můj rozkaz a předal jej P. Bušovi, který jej zrovna tak převzal. Podle katalogu cleri byl tehdy P. Ignác Buš farářem v Morav[ských] Budějovicích, tedy v sousedství, a podle všeho požíval tehdy obzvláštní vážnosti, ač nebyl tak stár, narodil se 1. II. 1892. Dnes má Bůrgra a je v třebíč[ské] nemocnici a denně celebruje dole u kapucínů, protože od 1. července 1955 kapli třebíč[ské] nemocnice zrušili, zamkli i se Sanctissimem na zámek a prý vchod do ní zatáhli i řetězem. Řeholní sestry jsou násilím rozmetány po vlasti.

Mám už taky leta a přesto, že v tomto věku oculi caligaverunt, vidím, že P. Ignác Buš je kněz. Pro svou omluvitelnou krátkozrakost (mluvím asi zmateně), nevidím žádného druhého kněze secundum cor meum. On je tak trochu komediant. Neklame-li mne paměť, nabízel i sl. Róze u kapucínů v kanceláři před časem – šnupeček. A všichni

přítomní posvěcenci nám ho očima a tvářemi omlouvali jako blbečka. Já ho začal vidět až tentokrát v nemocnici a dobře jsem ho uviděl až dnes a jsem za to vděčen Bohu. Jeho maska je dobová a – k pomilování. Řečí lidskou promluví jen jedinkrát a jen mezi čtyřma očima. Dvakrát se do Macochy nemůže padnout. Jsou kněží i nanejvýš důstojní, ale poupata před nimi nerozpuknou a malé děti se od nich strachem odvracejí, kdežto der grüne mann von Amsterdam je vede svou píšťalkou z náručí matek, kam chce. P. Buš byl asi šest let kaplanem u Hodonína a zná všechny slovácké písničky. I v naší zahrádce už od té doby, co zde Pavly Kytlicová zakládala první záhony, je každoročně ptáček, který drobí své trylky jen v letu a zdá se, že vůbec neusedá na zemi. Ona mu říkala Penízek. P. Buš se mu náramně podobá, jenže má už docela bílé vlasy, a tak se tomu sám jaksi směje...

Bojím se jezdit do světa, poněvadž mívám dojem, že se mi pokaždé něco stane. Ne že bych se lidí bál, jsemť animal sociale, ale napadá mě (a nemohu při tom zavřít oči): kam mě to zas vedou? Jako bych měl svobodnou vůli, kterou jiný člověk má ve své hrsti, jen tak pro zábavu, dětskou hračku. A tak i tentokrát v té nemocnici (snad se to stává právě jen na takových místech) jsem uviděl, co by mne jinak muselo překvapit. Takové místo je i cizina: např. ve Splitu se ke mně tulila skupina českých učitelů, kteří by si mne doma ani nevšimli, leda s opovržením.

V tom nemocničním pokojíku jsme leželi dva, jeden asi přestřicetiletý muž z Medřiče, měli jsme tam benevolence i ústavní rozhlasový aparát, jednou hrál i jakousi pohádku o blaženosti a když to skončil, já zacitoval Březinu: Je radost jako píseň ztracená ze žití vyššího etc., a teprve za hodinu ne-li později ten můj protinožec mne poprosil, abych mu tu sloku ještě opakoval, že si ji napíše. Napsal jsem mu ji sám a teprve zas druhého dne se mne nesměle ptal, není-li to zájmeno přece jen instrumentál (tyto termíny mu nebyly známé, měl jen dvouletou obchodní): *jímž* náhle procitlý na sen svůj zapomíná... Považte, tento nemocný a neškolený člověk celou noc o těch verších přemýšlel... Křípál se jmenuje ten pán a má jednorochní dcerušku. Bojím se, že mu není pomoci. Tolik se těšil, že odejde se mnou...

Anebo mi řekli: „Na sedmnáctce vás volá nějaký pan Joch.“ Jdu tam a tam leží ten pan Joch, nesmí se hnout, má srdeční infarkt (snad se to tomu tak říká) – je mu padesát šest let, ptám se ho, odkud mne zná, a on povídá: „Nikdy jsem vás neviděl, ale byl jsem šest let ve Vídni a četl jsem *Rodiče a děti* Pavly Kytlicové, slyším, že ležíte tady vedle i přál jsem si Vás vidět – ta kniha – mám ji z Elku – ta kniha je tak věrná, tak upřímná, tak srdečná, že jsem nic takového předtím nečetl ani nic takového o Vídni nebylo nikdy napsáno, i zatoužil jsem Vás vidět etc. etc.“

Nemohl najít dosti slov pro svou vděčnost a chválu – a že mne prosí, abych se mu do té knihy podepsal, že mu ji manželka odpoledne přiveze. Já řku, že už odjíždím, že prý ji tedy pošle za mnou...

*

V parku, cestou k autobusu, potká mne posluhovačka a povídá: „Velebný pane, to je to tady teď smutné: před týdnem vyhnali sestřičky, kapli zavřeli, sloužím zde už šestnáct let a chodila jsem den co den ke Stolu Páně, teď nemohu, nemám kam, jsem už stará, co se mnou bude?“ naříkala a slzy se jí draly do očí: „Vy mne neznáte, jsem Drápelova z Tasova, ale tam jsem už kolik let nepřišla...“

*

„Vy se znáte s důstojným pánem Nádeníčkem, on je teď v Urbanově, až mu budete psát, pozdravujte ho ode mne!“ – „Od koho, prosím?“ „Od Sestry Prisky, já jsem Priska!“ – „Sestřičko, jistě Vás bolí, že musíte z Třebíče?“ Usmála se jako veselá: „*Ale nám je to jedno, pracovat musíme všude!*“ řekla.

*

J. D.

Catalogus cleri – katalog kněží, který vydává příslušná diecéze

Se Sanctissimem – „s Nějsvětějším“

Oculi caligaverunt – „zakalily se oči“

Secundum cor meum – „podle mého srdce“

Der grüne mann von Amsterdam – „zelený muž z Amsterodamu“ (něm.)

Animal sociale – „společenský tvor“

174.

Sancti Bonaventurae Ecclesiae Doctoris 1955

Nejdražší přáteli,

co jsem Vám psal včera, to byl vlastně chabý (a také úmyslně) prolog k mému špitálu. Kdo jej vůbec pojme slovem? K smrti nerad dělám literární reminiscence, protože jen trochu slušný člověk se bez nich docela pěkně obejde. Z Durychova *Bloudění* si – a ještě už mlhavě – např. pamatuji jen to, co je tam ukradeného, tak jako v *Kamenu a bolesti*. Zato dosti tělesně vidím ve svém věku tu jeho podkarpatskou krčmu, kde na lavicích u zdi sedí nějaký tucet drvoštěpů, každý má před sebou sklenku pálenky (nepálil-li je *Žid*), sem tam z ní usrkne, skleničku zase postaví a *mlčí*. To mlčení je tam dobře

namalováno a právě to mlčení je vlastní podstata Durychovy tvorby (nebo řekněme lyriky). Je to mlčení zarputilé, a i když je sebeflagelantnější, přece nakonec máte rozpaky, jestli se Vám ten člověk neposmívá. O mlčení už se napsalo tolik, že toho raději nechme. Polyfém ohmatal všechny ovce, ale ta pravá mu uklouzla, protože se spolehl jen na ty hřbety a na břicha nepomyslí. Odysseios nemusel být příliš chytrý, aby užíval svého rozumu. Jednou mi řekl Otokar Březina o Husovi, kdyby prý se byl narodil Němcem a žil v Německu, že by si ho byl nikdo nevšímal, tam že by se byl docela ztratil, takových heretiků prý tam bylo namancáry, jenže ve velkém národě bývají brzo neškodní, národ je ztráví (jako mezi hříbky kousek muchomůrky)... Myslím, sine ira, že současně *totéž* řekl i o Masarykovi, jenže organismus a žaludek malého národa prý všemu neodolá, a dávka Palackého byla přece jen silná.

Někdo je rozený diskusivec, někdo zas protivný (a to je slabost starců) diskursivec. Jak mladístvou sílu a jaké štěstí bych musil mít, abych jedním hodem srazil vždycky všech devět! Jestli mne vůbec co bolí (jsou i tvorové otupělí, ať nedodělám ten rým), toto mne bolí nejvíc.

Smažme to! Nač ale smažit, stačí-li smazat?

Byl pak Vám v tom špitále také jeden pán, který mne navštívil hned za hodinu po mém ulehnutí. Nebyl jsem tomu rád, protože po té cestě autobusem a po tom rentgenu se mi chtělo spát. Také mně „brali“ krev, měřili moč i tlak, protivil se mi oběd a co já vím! A před mýma očima vyhodili (terminus communis technicus) z postele člověka, aby prý šel na jiné místo v kteréśi vedlejší místnosti, toto lůžko už prý je týden vyhrazeno pro mne, on že tady byl tedy jen proto, aby je udržoval, dokud nepříjdu já – a tento můj „údržbář“ ihned popadl svých pět švestek, popadl totiž svou deku a prchal z milosti jako skutečný Lot z hořícího města – a víte, kdo to byl? Byl Vám to týž mladý muž, co si za pár dní nato ode mne vyprošoval, abych mu ještě jednou opakoval ty verše: *Je radost jako píseň ztracená ze žití vyššího* – že by se je rád zapsal... Třesou se mi ruce i po té nemocniční kůře a procedůře – počkejte, přestali jsme tam, že téhož dne – někdo zaklepal, já se probudil a vstoupil ten cizinec, nějak pozdravil, vzal ode zdi židli, nějak mne vítal, snad i ruku podal, posadil se proti mně k posteli a – mluvil. Nevím co, ale mluvil, jako když teče bystřina, mluvil hlučně jak se mluví v přednáškové síni, nebo doma, nebo jako za starých ochotných časů mezi koloniálním pultem a zásuvkama a nápisy – a mluvil a mluvil, jen semtam dal nějakou otázku, a já si netroufal, vlastně jsem neměl ani příležitost zeptat se ho, kdo je a co mi chce. Asi to na mně viděl, i řekl: „*Já Vás velmi dobře znám! Vy mne asi ne.*“

Já řku, že ne.

On: „*A víte, kdo já jsem? Já jsem lesní dělník.*“

Ukázal mi mozoly, mně se nezdály nápadné. „*Já pracuju s pilou a sekerou!*“

„A to jste zde jako my *pacient?*“

„Já zde nejsem, vidíte, že nemám ani ten oblek, já sem jenom docházím.“

Neodvážil jsem se ptát na bližší vysvětlení, přestože mně jeho „docházení“ bylo divné, ale on náhle řekl: „*Ted' se Vám tedy představím: Jsem lesní dělník, jmenuji se Bláha, a býval jsem notářem!*“

Vytáhl legitimaci, rozevřel ji na titulu, já se ze zdvořilosti podíval na fotografii, on knížečku sklapl a strčil zas do kabátu.

Oblečen byl jako inteligent, tj. cosi jako advokát, který hraje dělníka – „*Boh to sod!*“ říkával u nás starý Bud'a, dej mu Pán Bůh lehké odpočinutí, sekával u nás seno i všecko obilí a nacházel svou radost ze žití vyššího, když „*bela nejaká ta kapka šedy*“, obrovitý nádeník s černými vlasy a s černým knírem, veliké dobrotisko, tehdá se vůbec nekradlo, leda „*na panským*“, to se přišlo v zimě drat peří, nebo vetřepávat mak, nebo mlátit, nebo dělat pobřísla, nebo také jen na kósek řeči, nebo: „*Tetičko, neměla beste kósek sádla nebo trocho zadko pro slepice?*“ Nebylo potřeba ani říkat i hrách byl i čučka i toho comlo neco... A tak *Bůh to sud!*

To my zdraví už přece jen není, jak be mělo bét. „*Eno, dež přendó leta, vono se to schledá!*“ jak tehdy řekla moje švagrová. Ještě žije a je také „*v říženci*“. Nezmar.

Potom přišel za mnou Miloš Dvořák i ptám se ho, zná-li toho notáře Bláhu. „*Znám,*“ řekl a usmíval se. – „*Je to vážný člověk?*“ – „*Nebýval, ale ted' možná je.*“ Tuto profesorskou definici také s úsměvem jsem kvitoval a – basta. Ještě dvou tamnějších či vůkolních lidí jsem se jen tak optal, ale k mému podivu mi řekli, že ho neznají. Boh to sod!

Řekl jsem lesnímu dělníku nějaké příznaky svého nynějšího zdraví, on vytáhl lístek, vlastně jsem mu jej nabídl já, a on na něj napsal:

STUART LIPOTAINÉ

výrobce.

STUART ET COMP.

PASADENA

California USA.

Proti čemu to? Řekl: „*Proti skleroze.*“

Nato vzal druhý lístek a napsal:

Proti skleroze nobou

RONICOL

Výrobce: Hoffmann la Roche

AG. Basel, Schweiz.

*

Napověděl jsem mu, že o tom řeknu P. primáři Otmaru Šádkovi, svému osobnímu dlouholetému lékaři, ale lesní muž se zarazil a poprosil mne, abych mu o těchto zahraničních medikamentech neříkal vůbec nic, on prý by se zlobil, že já o nich vím a on ne.

*

Druhého dne navštívil mne lesní dělník zas a zrovna byl u mne i P. Buš. Nevím, jak se stalo, pustili se přede mnou do slovního šermu, kterému jsem naprosto nerozuměl, také proto, že jsem už hodně nahluchlý. Lesní dělník vystřeloval jakési šípy, které měly být jako žertovné vtipy mezi dvěma dávnými kamarády. Náhle se P. Buš přestal usmívat a tak zvažněl, že mně to bylo až nápadné, zabodl svůj pohled do očí Lesního dělníka, vztyčil ukazováček pravice a udělal tím prstem pohyb jakoby tasenou dýkou, zakoulel divoce očima a řekl hlasitě a s velkým důrazem:

„JÁ VÁM ROZUMÍM!“

Ani slůvko víc.

Lesní dělník sklopil oči a klesly mu ruce, jako když se letícímu ještěrábu přestřelí křídla.

Nastalo ticho jako po udeření hromu, už se vůbec nemluvalo a po chvílce byl rozchod jak po vykonané opravě.

Uvažuji-li o této scéně, mám hmotný dojem jako tehdy: že ďábel byl postaven na vlastní půdu: na rozžhavenou plotnu. Potom se již neukázal.

František Bílek se připletl do Březinových *Slepců*, zrovna mu učarovali, on je hned „zduchovněl“ a udělal kreseb, návrhů, skic a cest na téma:

Děkujeme Ti, že jsme slepci.

Toto „Ti“ je zatraceně poťouchlé a je téhož kočičího hnízda jako Masarykův

Zorný úhel věčnosti.

Březina se smál: „Co je to? Bůh to není. To není nic!“

Mohlo by se spravedlivěji říci: Děkujem Ti, Pane, Bože náš, *že vidíme* Tvé Milosrdenství...

Dietu jsem měl, jak říkáme přísnou: po celých těch devět dní jen náhražkovou kávu, mléko, brambory, jogurt, chléb nebo rohlíky, kaše, kompot a salát. Všecko neslané a maso žádné, ani uzenáč ne, také žádný alkohol a žádný nikotin – denně aspoň dvakrát tabletky, bílé, žlutavé, zelené, až osm od rána do večera.

Při loučení pan primář si pochvaloval, jak pěkně jsem se pozdravil a prý *jak brzo* či rychle, že to ani neočekával!

Po všechn ten čas jsem arci ležel a skoro ve dne v noci spal. Bez obinadel a bez kýlového pásu, to byla velká úleva. V pokojíku jsme byli jen dva; zpočátku ty první

dni byl tam se mnou přespadesátník, říkali mu pan Čuka nebo pan Správec nebo pan ředitel, byl nóbl pán a nejen celý den, ale i před spaním stále měl zapjaté radio na Vídeňskou hudbu, na sport nebo Svobodnou, takže jen nepokojně jsem se mohl pomodlit breviář a s těžkostí si přečíst některou kapitolu z Josepha Conrada. Také rád si pohovořil. Měl v Mor[avských] Budějovicích tak velkou vilu, že mu ji sebrali a udělali z ní Dům zdraví. Nad to dostal od nemocnice výzvu, aby zaplatil 410 000 Kčs za letošní nátěr oken, dveří apod., a on nám tvrdil, že před pěti roky jim odevzdal ten svůj dům jako zbrusu nový. Daně prý také zaplatil etc. Hojí prý se na svých upírech jen tak, že několik měsíců je v nemocnici a několik měsíců v lázních, což je ovšem zadarmo. Zdráv ovšem není, ačkoli jako úředník i jako privátník jezdíval se svou manželkou každoročně od Narviku až k Etně po celé Evropě a několikrát jen jako mimochodem mně podotkl, že jeho paní byla učitelkou. Již umřela, hlavně „na ty poměry“, on je pět let vdovec. Etc. Měl jemné prádlo a denně se asi koupal, byl „jak ze škatulky“ a přilepšoval si.

Dal se odvézt záchrankou a neprominul nemocnici ani tu poslední „přesnídávku“, ani ten poslední oběd. Elegán byl a do nemocnice plně zasvěcen.

Na jeho místo přišel potom ten milý pan Křípal, za jehož éry jsem tak pookřál, že mne Róza ani nepoznala: prý jsem o kolik let mladší a tak pěkně opálený a že mám docela novou, mladistvou pleť. Zítra pojede do Medříče, proto šla spíš spát, ale ještě před spaním přiběhla ke mně, prudce otevřela dveře a povídá, co prý to dělám, že to slyší až v kuchyni. Jářku, že jsem právě dořikal Kompletář, de Beata, že to umím nazpaměť. „Ale to jste při tom chodil?!“ – „Ano!“ – „Ale to je novinka, vždyť už kolik let jste při breviáři nechodil!“ Měla radost, i povídám: „Vidíte, co dělá nemocnice a Šádek?“ A ještě něco: „Dnes jsem ve dne vůbec nespál, ba dopoledne i odpoledne docela při smyslech a čilorodě píšu tento dlouhý list! Necítím se vůbec unaven!“ A Róza přidává polínko uznání: „A k tomu jste dnes po snídání chodil celou hodinu v zahradě a po obědě v slunci zase víc než hodinu! A odpoledne byla ta veliká bouřka, samý blesk a hrom, a Vy jste vždycky před bouřkou tak zvald, že jste padl, kde jste stál!“

Tady máte, drahý příteli, recept na uzdravení a zmládnutí: uvidět P. Buše, pana Křípala, Čitu-Sunnyho a naši zahradu! Růže na růži, zvonky všech barev a ligustrum (3 m vysoký plot) v plném květu, jaká vůně! *I letos* a zrovna dnes v tom parnu se z našeho komína *rojily všechny!* Měli jsme jich plnou světnici...

Ten pan farář Buš má ve svém kostele v Častohosticích vzácnost, jaká není v celé Evropě: má tam dvě okna, na jednom je obraz arcibiskupa Stojana, na druhém biskupa Podlahy. On oba ctí, jemu jsou Venerabiles... To farní razítko si dal udělat od Štorma.

Doufám, že jsem Vám ten špitál opsal dost podrobně (za týden po odchodu řeholnic bylo v šatně tolik podrobností, že musel zakročit primář – kdo tam vkročil, měl na nohou tolik blech, že prý vyskakovaly jak srnci).

Přišel ke mně, jak jsem tak ležel i mladý muž a povídá: „Už mne neznáte? Já jsem Hronek!“ Ptám, co tady dělá i povídá, že je tu zaměstnán jako obsluha, předtím že byl v téže funkci v Brně, také u nemocných.

Když jsem šel z nemocnice, potkal jsem nad gymnáziem Miloše Dvořáka, doprovodil mne k mému autobusu, který mně následkem tohoto doprovázení ujel i jel jsem potom na Medříc.

Dobrou noc, Carissime, už jde na mne ponocná... Miloš Dvořák mi při loučení povídá: „A pozdravujte ode mne slečnu Rózu!“

Trochu šišlá a při řeči drží hlavu tak, jakoby měl bradu podepřenou hráběmi.

Dobrou noc, Příteli!

Váš J. D.

Ten P. Buš také mně při loučení řekl docela vážně: „Básníků není mnoho!“

Sancti Bonaventurae Ecclesiae Doctoris – „svatého Bonaventury, učitele církve“; tento svátek připadá v liturgickém kalendáři na 15. červenec.

Durychovo *Bloudění* – románová trilogie z období třicetileté války, tzv. Velká valdštejnská trilogie, vydaná poprvé roku 1929.

Kámen a bolest – román Karla Schulze (1899–1943), který poprvé vyšel roku 1942. Proti románu vystoupil po jeho vydání v roce 1942 Timotheus Vodička spolu se svými spolupracovníky z revue *Na hlubinu*. Polemika se protáhla až do roku 1948, kdy Vodička, podnícen opětovným vydáním románu, zaútočil proti Schulzovi v článcích v revue *Na hlubině* a také ve sborníku *Chléb a slovo* vydaném roku 1948 v Tasově.

Sine ira – „beze hněvu“

Terminus communis technicus – „obecně známý odborný výraz“

„...Masarykův Zorný úhel věčnosti“ – aluze na Masarykův výrok „Náboženství je život pod zorným úhlem věčnosti.“

De Beata – „z blahoslavené“

Venerabiles – „ctihodní“

Nejdražší příteli,

nedávno měl jsem o Vás sen a v něm jsem Vás viděl zdravého a řekl jsem (bylo při to několik lidí známoneznámých): „Vy neumřete, dokud nevydáte mé dílo!“

Je to přece jen divné, protože vidím své dílo jen jako v hrobě a říkám si: *Dimitte mortuos sepelire mortuos suos*. Zdá-li se mi o Vás tak, jako byste mne probouzel z mrtvých. V tom Josephu Conradovi (Náhoda) ta mladičká hrdinka chce spáchat sebevraždu a odvrátí ji od ní pes a ona řekne: „Tak přece mne někdo má rád!“ – Kázejte evangelium všemu stvoření. Jak vidět i to stvoření i ta nemá tvář, vidíme-li nebo slyšíme-li, káže evangelium člověku. „Vy, Tuane, víte, co je válka a viděl jste mne v dobách nebezpečnosti hledat smrt, jako jiní hledají život! Písmo se může ztratit a lež možno napsat, ale co viděly oči je pravda a zůstane v duši!“ Také věta z Conrada. Proto také Kristus Pán už hned na počátku se dal vidět pastýřům i Mudrcům a potom na hoře Tábor třem Apoštolům: *aby nezapomněli*, děj se, co děj...

Vidím Vašeho Slepce a slyším, co mluví, o svědomí, o smrti, o odříkání, o trpělivosti a co silného říká vidoucím. Je to Víno silných, ne ze sklepu Březinova, kde je nalévá Zarathustra, ale z vinic svaté Gerturdy a sv. Bernarda. Nietzsche je opojen vínem z kukuřice a musí se opájet slovy z pocitu bezmocnosti, zpívá jako opilý a hledá výrazy silácké, aby se nezdálo, že má strach. Proto také vystupuje na výšiny bičované sluncem a spojuje své melodie s vichřicí nebo v koženém plášti proroků vrhá se na tržiště nabitě lidmi, kteří tam přišli pro obchod a zábavu – a nikdy, ač by tak rád, nemůže říci: *Introduxit me Rex in cellaria sua*. Je vidoucí jak Satan jen k své hrůze – a má také, dočasně, své věřící. Tvrdé.

Možno říci o Davidovi, že proti Goliášovi přešel do ofenzívy? On byl stále v ofenzívě i proti lvům a medvědům i proti Saulovi, protože Bůh byl s ním a on Jej miloval, měl Jej stále před očima, a ti druzí Ho neviděli.

Fortitudo et decor est indumentum ejus. Není v tom pranic halasného a správný je starý český překlad: Síla a krása je oděv její.

Jaká je to láska, která není silná?

Vaše verše – plné síly a lásky – číše vína, toho posledního, z Kány galilejské. *Deo gratias!* A nejsilnější doušek finale: Proč nemluvíte, vidoucí, etc.

Právě u tohoto Finale jsem se rozpomněl na dva verše Březinovy: Všechno je plné žízně. A suché rty stále nás hledají ve tmách a krev naši dychtivě střebou.

Březinův zpěv se náhle ztrácí v obrazech krásy jak řeka v pralese, kde se spolu potýkají

naděje a hrůza, daleko k Tichému oceánu, poslední Iluzi obou... V neskutečnosti, protože v neodůvodněnosti. Scházejí tu *odpovědi* na otázky svědomí, smrti, odříkání, trpělivosti, zla. Věčného života.

Slovo Březinovo je tu jako za noci blýskavice, ani déšť, ani hrom, jen rytmicky ozařovaná krajina, vzpomínka na rajskou zahradu tam daleko za obzorem. Kdysi to národu stačilo, tak jako dětem pohádky a trpytné hračky (Březina sám řekl, že byl s národem ve spojení a *národ žil jeho slovem* v roce 1905, potom prý to přestávalo a docela zaniklo), ale dnes, dnes nám již nestačí *slova* útěchy, chceme *lékaře*, který se nebojí odborných termínů, jako hřích, křest, pokání, lítost, poslední soud, Ježíš Kristus... Realitu chceme, blesky, déšť a píseň *pokořující*: Vidím všechny nepatrné věci, všechny tvory, kteří jsou pod námi, vidím jejich ústa otvírající se k úpění o spásu...

Dimitte mortuos sepelire mortuos suos. – „Nech mrtvé pochovávat své mrtvé“; Kristova slova zaznamenaná v Mt 8,22

Introduxit me Rex in cellaria sua. – Pís 1,3b dle *Vulgáty*: „**introduxit me rex** in cellaria sua exultabimus et laetabimur in te memores uberum tuorum super vinum recti diligunt te“
Překlad dle *Bible kralické* zní: „Uvedltě mne král do pokojů svých, plésati a veseliti se v tobě budeme, a vychvalovati milosti tvé více než víno; upřímí milují tě.“

Fortitudo et decor est indumentum ejus – „Síla a krása oděv její“ (Ž 31,25)

Doušek finale – „doušek závěrečný“

Všechno je plně žizně. A suché rty stále nás hledají ve tmách a krev naši dychtivě střebou. – verš z Březinovy sbírky *Stavitelé chrámu*

176.

7. VIII. 1955

Měli jsme zde několik návštěv.

Jednou odpoledne přišel se svou paní pan Němec z Prahy. Jemu je dvacet tři, jí dvacet jedna let, sezdával je letos msgre Prof. Josef Vašica, oba studují filozofii (psychologii). Vloni přišel ještě bez ženy, ale s knězem, v pravé poledne. A ten kněz mi prozradil, že pan Němec studuje tajně teologii, neb prý chce být také knězem. Někteří lidé, aby se vetřeli do našeho domu, rádi si s sebou brávají kněze. Potom přicházejí už bez kněze, obyčejně pozdě odpoledne, poslední autobus odjede a večer řeknou, že půjdou někam pěšky na nocleh, buď do Medřiče, nebo na státní silnici na autostop... I necháme je u nás přespat. Jak jinak? Večeří, vyptávají se, čtou. Z některých pomalu lezou kusadla a žihadla.

A tak filozof Němec se zastává Schulzova *Kamene a bolesti*, že prý tím v české literatuře zahájil *novou formu* románu. Na naši poznámku, že je to kniha *špatná umělecky*, jako by ohluchl a řekl, že autor měl vznešený úmysl, který neprovedl, protože umřel, a že v druhém a třetím díle etc., jak známe ten kolovrátek Skoumalů. Ničím tyto kluky nepřesvědčíte, a tak jsem mu ani nenamítl, že je Schulzova kniha zakázána *církevní autoritou*. Oni totiž tuto autoritu neuznávají.

Chtěl také vědět, co vy soudíte o Greenovi (dělal, že či jako by neznal Vaše úsudky, přece již tištěné) a když se to dozvěděl, udělal posunek jak malá noční můra, když o ni zavádí na okně vánek: „On je ovšem tomista.“ Mělo to znamenat, že svatý Tomáš, doctor Angelicus, je proti Němcovi hlupák. Aby Vodička Greenovi rozuměl, k tomu prý by bylo třeba, aby žil *ve velkém městě v činžáku*. Mluvte s ním, když je Němec.

Vy jste tedy, Tuane, „ovšem tomista“, kdežto já také ovšem cosi antikvárního, sedmasedmdesátiletý dědek, trochu legrační svými skandály, jakýsi wellsův kolohnát, spadlý z Marsu, ba spíše jen starý dnovitý farář, pěstující včeličky a sedávající se svou kuchařkou v zahrádce, jednou za týden návštěva ze mlýna a z fořtovny, piškoty, rybízové víno, Bohumil Brodský, krůty, voříšek, dobrák od kosti, máry, ubrousek! A kde zas mám ten pytlík na tabák?

Až k Vám tento filozof Němec přijde (on se chystá i na Vás, třeba ne letos), přirazte mu dveře na nos! Řekl bych, že tito a takoví mládenci jsou k nám od „jistých kruhů“ posíláni, ale oni v tomto duchu a úmyslu přicházejí i sami (Linné, Šplhavci), protože těmi návštěvami „slavných“ mužů získávají „náskok“ u profesorů, kolegů, vědy. Jen za prázdniny nažerou se poznatků boa constrictor a krajta, kteří pomocí slin polknou celou gazelu a mají dost na několik měsíců...

Paní Němcová nám silně, tj. svými způsoby, připomíná pí Haničku Blažkovou: vůbec nemluvila, jen se k choti svému tulila jak ta spanilá paní z Bílkových *Slepců*. Soudím že jí pan Němec spáše dizertaci.

V neděli ráno přišel Jeník Vítěz, je mu třicet jedna let, ženu má v Pardubicích, sám je zaměstnán v Brně (už dva roky), nemůže prý tam dostat byt, zůstal u nás taky do rána, čtyřikrát zvracel, má slabý žaludek. Nebyl u nás jedenáct let, myslím, že ho tentokrát poslala sem máti Zenobie, zvědavá, co dělají ti, které tak ponižila, a bojící se, že to budemem jednou tisknout.

Ibi timuerunt timore, ubi non erat timor. Principium sapientiae timor *Domini*.

Na sv. Tímothea budu sloužit mši Sv[atou] „na Váš úmysl“.

Jiří Němec (1932) – psycholog, filosof a překladatel. V letech 1983–1990 žil v emigraci.

Boa constrictor – „hroznýš královský“

Zenobie Vítězová (1902–1988) – rodina přerovského továrníka Vítěze byla s Demlem v písemném kontaktu v letech 1941–1949. Roku 1978 uspořádala výbor korespondence s Jakubem Demlem pod názvem *Přátelství z těžkých let. Památce Jakuba Demla 1878–1978*, který však zůstal jen ve strojopise.

Ibi timuerunt timore, ubi non erat timor. – „Tam se třásli strachem, kde nebylo strachu“. Jde zřejmě o liturgickou verzi z *Římského breviáře*, znění *Vulgáty* se nepatrně liší.

Principium sapientiae timor Domini – „Začátkem moudrosti je bázeň Boží.“ (Př 1,7)

177.

[lístek]

Na svátek Pia X. 1955

Nejdražší příteli,

prvního června budu sloužit mši svatou na Váš úmysl, tedy především za Vás a Vaši maminku.

Mé zdraví se hodně zhoršilo. Musím se velmi přemáhat, abych obešel naši zahradu. Dech – srdce – revma. Třesou se mi ruce. V nohách jak olovo – Ale to jsou přirození průvodci stáří, až letos to cítím vydatněji a trvaleji. Bohu poručeno.

J. D.

Svátek sv. Pia X. byl do roku 1969 slaven 3 září.

178.

Narození Panny Marie 1955

Nejdražší příteli,

Zrovna když jsem usedl, abych Vám poděkoval za včerejší dopis, přišla ke mně sedmapadesátiletá Tasovanka a zdržela se u mne do této chvíle, tj. skoro až do božního poledne, slavila tak se mnou (jak sama řekla) tento Svátek... Za hodinu musím být s tímto dopisem na poště, aby ještě dnes z Tasova šel, protože by jaksi nebylo ani spravedlivé, abych s odpovědí byl jen na den otálel. Vaše zasnoubení s M. R. J. mne těší, protože od Vás nic mne nemůže ani překvapit, tím méně zarmoutit. Přijímám to jako článek v řetězu svého života, v řádu, jehož zákony jsou nade mnou a podle kterého

mně byla poslána i Pavla Kytlicová. Po mnohých zkušenostech usuzuji, že tato ctihodná zvěčnělá neopouští mou kapli, kterou založila a že ve své mateřské starosti o své „dítě-kněze“ poslala mně i Rosu a *Vás* – nikterak proti vůli Boží.

Říkám-li, že se této vůli podrobuji, říkám to jen tak jako se říká milujícím milovaným, jimž každé jeho je sladké a břímě lehké.

Bolí mne, že letos už k nám nepřijedete. Těšme se tedy, že i to je v plánu našeho života. Lidé bohatí takové problémy nemají...

Váš Jakub Deml

Svátek Narození Panny Marie připadá v liturgickém kalendáři na 8. září.

179.

[lístek]

27. IX. 1955

Nejdražší příteli,

napsal jste mi nedávno: A tak Vám také musím jen písemně říci to, co by se slušelo říci osobně.

Je tedy rozdíl mezi ústním a písemným. Proto k Vám odjela dnes M. R. J., aby Vám ústně, ba spíš obličejově a postavově a gestikulově vyslovila mou úctu, vděčnost a lásku.

Posílám Vám i mamince svatováclavský pozdrav a k němu ten obraz sv. Augustina.

Váš J. D.

180.

10. X. 1955

Nejdražší příteli,

přijměte také ode mne slovíčko „u příležitosti“ dnešního balíčku – zatím jen malou registraci:

1. Poslal jsem Vám nedávno tiskopis, sešit *Poznání*, kde se na mne „kydá“ veřejná hanba, že *žebraám*. Nehledě a nehledíc k tomu, že v Církvi římskokatolické jsou i *Řády* žebravé a že už Apoštolé žebrali (až na Jidáše, prvního rajfajzenkáře), žebrat mne naučil nejprve František Bílek a potom Žebrák nevděčník Josef Florian jaksepatří, takže nejsem tolik vinen. Žebrání je umění a je k tomu potřeba nejen pokory, ale především lásky. Podle tohoto světa žebrat je *hanba*. Proto socialisté nechtějí almužnu, nýbrž spravedlnost.

Proto komunisté nežebrají, nýbrž znárodňují. Minulý týden zavřeli v Tasově většího sedláka, Františka Vidláka a sepsali všechn jeho majetek, to prý znamená, že se do svého domu už nevrátí a rodina jeho najde zaměstnání na některém státním velkostatku. Pokrok je patrný všude: dnes už je hanbou si jen *vypůjčovat* – a v Tasově – ale o tom by se dalo mnoho říci, jen tolik pravím, že je vzácný i kněz, který ještě žebrá a u něhož není hanba si vypůjčovat...

2. V tom *Slovenci 1930* píšou, co se u nás děje spisovatelům *katolíkům*.

3. „*Katolický Sokol*“ v Americe. Tyrš a Fügner v bobkovém věnci.

4. „*Přítel polského lidu*“ Jan Kárník-Svítil, ctitel Jiráska Aloise.

Etc.

Příště více!

J. D.

[připsáno na okraj]

Toho Romea a Julii oděl Jiří Blažek

Sešit *Poznání* – nepodařilo se dohledat

Slovenec – Deml pravděpodobně míní slovinské katolické noviny, vydávané v letech 1873–1945.

Jan Kárník (1870–1958) – básník, prozaik, publicista, překladatel z polštiny a lékař, vlastním jménem Josef Svítíl, rodák z Nového Města na Moravě. Ve své tvorbě inklinoval k postojům Katolické moderny.

181.

12. X. 1955

†

A tak další zprávy z kroužku zdejšího horizontu:

1. Právě v tuto chvíli má u nás pohřeb nějaký Rybníček z Číkova, prý pětadesátiletý. Zavezli ho do Brna do nemocnice a on tam druhého dne umřel. Prý se zadusil, on dušný byl. A byl to soudruh veliký a útočný: byl silně proti tomu, aby se v Číkově (je to 3 km od Tasova) postavil Kříž, měl prý vedoucí slovo v MNV, tak svěcení už hotového a stojícího Kříže vloni zamezil a ještě prý řekl, že je důležitější postavit prasečí chlívěk než kříž. Dnes sami Číkováci říkají: „A on (tj. Rybníček) je *první*, kterého mimo tento (letos už posvěcený) kříž letos mrtvého nesou.“ Crux stat. Zaopatřen asi nebyl. A sice z toho důvodu, že *kněz* do žádné nemocnice nesmí, leč by si toho výslovně přál pacient,

ale to ještě nestačí: nýbrž ošetřující lékař nemocniční musí nejprve potvrdit, že svátost posledního pomazání pacientovi neuškodí...

2. Brněnský generální vikář, prelát Dr. Josef Kratochvíl vydal rozkaz („vyšlo nařízení od císaře Augusta...“), že žádný kněz naší diecéze pod *trestem suspense* nesmí chodit *bez kolárku!* Ptal jsem se, proč to asi. I bylo mi jest řečeno, aby prý soudruzi ihned poznali, před kým mají být na pozoru.

CruX stat. – „Kříž stojí“; jedná se o část latinského rčení „CruX stat dum volvitur mundus“ – „Kříž stojí, zatímco svět se otáčí“.

182.

16. X. 1955

Nejdražší příteli,

zásobu dobrých per jsem vyčerpал, píšu tedy novým, na které jsem ještě nezvykl. Také možná ta skleroza konečně ovlivňuje mé oči a mou ruku. Konečně sám to vidím na svém rukopisu. Osel tělo mne přestává poslouchat a vyhazuje.

Tedy ještě nějaké zprávy:

1. Bača se zas provinil. Našel si v plotě díru a prchl do lesa. Tam kolik hodin řádil, až jej objevil Uhlířů Ladík, náš soused, ministrant, a přivedl domů. Vzezření jeho bylo velmi zpustlé. Podle všeho lovil v džunglích kolem Vlčího žlábku za naší horní zahradou, byl všecek od hlíny a od bláta a jeho nádherný pštrosí ohon se proměnil v gordický uzel lopuchů. Bylo nezbytno čekat na opravu či restituci in integrum dvacet čtyři hodin, než delikvent oschne. Druhého dne si jej Rosa vzala do kuchyně, dala mu na obojek tlustý motouz a já jej držel, aby se vzadu mohlo pracovat. Kromě hřebene a prstů musely se na to vzít i nůžky. Když jsme tuto operaci dělali čtvrt hodiny, Rosa mi povídá, abych psa už pustil, že se víc už nedá dělat. Vystříhané cucky hodila do plotny a ještě jednou sáhla Bačovi hřebenem na ocas, jen aby na něm ještě chlupy upravila. V té chvíli chytil ji pes za ruku a vtiskl do ní zuby a mačkal. Rosa mu ruku vyškubla, ale několik minut se svíjela bolestí a když mohla promluvit, řekla, že cítila takovou bolest, jako by jí někdo silným klackem praštil přes ruku. Ruka v předloktí velmi otekla, zmodrala a zůstaly v ní vytlačené zuby, tj. jamky po zubech, viditelné ještě dnes, ač se to stalo před týdnem. Otok pomalu mizí, ale pruh modřin ještě trvá a bledne. Rosa říká, že od překousnutí ruky ji zachránilo jen to, že měla na sobě dva vlněné svetry, takže kousnutí neproniklo až do krve jako tehdy před dvěma roky, kdy jí Bača vyrval i kousek masa. Snad byla

zasažena nejen šlacha, ale i žíla tím stiskem, protože ruka *ihned* silně otekla... Už je zase schopna práce...

Pes před tím útokem nedal ani výstrahu a nezavrčel a ihned se zakousl. Rosa se zařekla, že Baču už nikdy nebude obrábět do krásy, ať prý si dělá, co chce.

Slečna Anežka Kravalová byla asi čtrnáct dní u svého synovce MUDRA, ježž byla od dětství vypiplala, až se stal lékařem a oženil se také s lékařkou, jen civilně, je někde v Mor[avské] Ostravě a má prý byt o šesti pokojích, takže nikomu z Anežčiných příbuzných nic nevadí, že je ateistou, čímž se on nikdy netajil a netají, protože doktor a šest pokojů musí přesvědčit i Pána Boha, že je zbytečný...

Slečna Anežka nechává Pána Boha stranou a našla si ve svých Skrytých Dějinách proti Jakubu Demlovi nový trik: přivezla si z té Ostravy nemluvnátko řečených manželů MUDR a věnuje se mu tak, že ve všední dny do kostela nechodí (jinak chodila denně k Stolu Páně) a v neděli do něho chodí až po kázání. Pán bůh má přece také Achillovu patu a musí být uznalý. A podle Řehole sv. Benedikta má přece služba bližnímu přednost před službou Boží a „Nechte maličkých přijít ke mě“. Už se tedy ze své porážky a ze svého zahanbení nevymotáme.

Čínštlí manželé, drahý příteli, házeli a házejí své novorozence na smetiště psům, *naši* manželé házejí je na krk svým příbuzným, jestli je nesprovodili ze světa operativně: nač je chirurgie? Nač banky? A nač jsou dětské Jesle a Zahrádky? A školky? Potkal jsem tuhle chlapce: „Co tady děláš?“ – „Čekám na tatínka,“ – „Kdes byl?“ – „Jdu teď ze školky, byl jsem tam *na obědě*.“ – Otec toho chlapce je šoférem, matka – také nějak vydělává v té bramborové sezoně. Dva-li vydělávají, dvakrát se vydělá. Otec toho Míly (ostravského MUDRA) vydělává a jeho žena lékařka také vydělává, proto své děťátko dávají na stranu, aby jim v té práci nepřekáželo, vždyť se vydělává pro ně!

Otec toho MUDRA Míly byl učitelem v Uher[ském] Ostrohu, jeho žena byla také učitelkou, mají v tom městě vilku, oba učili, aby víc vydělali a protože tato paní učitelka byla a je sestrou Anežky Kravalové, byla Anežka u ní hospodyní a služkou i chůvou toho Míly. Už před třiceti lety coram me paní Pavla Kytlicová Anežce řekla, že se dopouští hříchu, když takto a zadarmo podporuje lakotu a mamon. Anežka však nemůže mít žádný hřích, urazila se a přišla do našeho domu zas až po smrti Pavly Kytlicové – a Milánka měla už s sebou.

Paní Rousová, také Anežčina sestra, je už tři neděle v lázních. V bramborové sezoně. Ona je v Družstvu a má na péči *všecká telata*, která se zde v Kravíně v *Porodnici* vylíhnou. Neříkají tomu Líheň (to slovo je vyhraženo Slepícím), nýbrž úředně i lidově Porodnice. Těmto telatům obětovala pí Rousová své dítě: narodilo se a ihned umřelo, protože

matka přebírala v tom kravíně brambor, seděla při tom (už ve vysokém těhotenství) na holé zemi, nastydla, ulehla – taktak ji zachránili naživu, nu – Paní Rousová také dvakrát vydělává, ba třikrát: její muž dělá ve světě montéra, prý jakéhosi vedoucího (bachaře?), obě jejich děti jsou ve školách – byly z toho řeči – telata dostávají větší a dobrý příděl...

Ženatý bratr pí Rousové, Toník, se ztrhal prací, obdělával nejen své polnosti, ale i příbuzným, kteří vydělávali, dostal rychlé souchotiny... Švagr jeho, ten učitel v Ostrohu, před jedním a půl rokem šel do kůlničky pro dříví, mělo se pařit prase, ale do kuchyně nedošel, našli ho u kůlničky už mrtvého.

Takto bych definoval tu *Věčnou ambru*: Bez kultury, bez umění a beze studu. Četl jsem jen asi třicet stran, ostatní mně vypravoval soused Pospíšil.

Tak exempli gratia, Karel II. se vrátí po jedenáctiletém vyhnanství do Londýna, slaví veliký triumf, celý Londýn nadšením ochraptí, víno teče v kašnách, město voní pečínkami, rakety mění noc v den – Král je konečně sám a do náruče mu letí objednaná kurva a on s ní jde na lože. Ta dáma je vdaná a s králem se zná už od dřívějšíka. On totiž Král má svého královského kuplíře...

A ta Věčná Ambra je nemanželskou dcerou jednoho hraběte, je vychovávána na vesnici u nějakého malorolníka (matka její umřela při porodu té dívky; ten porod je zevrubně popsán hned na první stránce!) a když je jí sotva sedmnáct let, okamžitě se zamiluje do jednoho Lorda, který se také vrací z exilu, on je vysoký důstojník – ona se vplíží do hospody, kde ti páni mají být přes noc, ona pány ihned obsluhuje a toho lorda Carltona pozve na zítřejší jarmark, tam ho vyhledá, zavede do lesa a tam se mu ihned oddá. Potom – proti jeho vůli – s ním odjede do Londýna, on z ní udělá velkou dámu a milerád by se jí zbavil – ona se vdá za svého vlastního otce, on pozná, že je to jeho dcera, chce ji uškrtit, ona pak se stane milenkou Karla II. a dostane titul vévodkyně etc. etc. Stuart musí být za každou cenu zohyzděn – jako Habsburk – aby Cromwellové – demokrati mohli být do cti nastoleni. Dum nil perenne cogitat... Dobře Vy říkáte: *Živočichopis*.

Váš J. D.

P. S. Zprávy, které Vám podávám z tasovské kroniky, píšu *jen Vám*, drahý příteli, pro informaci, protože *pro Vás* to není ani nactiutrhaní, ani pomluva – Vy žijete v městě a mnohé věci *venkovské* jsou Vám utajeny a Vy spisovatel, factor verbi, jste povolán být lékařem národa – a mé poznámky Vám mohou k tomu také přispět...

Mimoto moje psaní je jen náhražkou osobních hovorů, když nemůžete Vy do Tasova a já do Olomouce – a já si přece přeji, abyste o Tasově věděl co nejvíc...

Proto také cítím lítost, když vím, co všechno nedobrovolně Vám zamlčuji.

Starému Kravalovi (otci pí Rousové) je osmdesát dva let, ale chodí denně do lesa a pracuje tam sekerou a pilou...

Paní Rousová si nepřála dítě, styděla se za své čtvrté těhotenství, naznačila tázavě, že by „si to měla dát vzít“ – i slítoval se nad ní Bůh, dítě jí vzal a dal jí za to všechna tasovská telata... a lázně a trojnásobný výdělek... Její muž je vnukem mé tety (sestry mé matky), která byla tak lakomá, že se dopustila i křivé přísahy, aby mé matce nemusela splatit asi 400 zl. dluhu... Proto Vám o tom všem píšu, že je to má přízeň...

In integrum – „úplně“

Coram me – „přede mnou“

Exempli gratia – „například“

Věčná Ambra – román americké spisovatelky Kathleen Winsor (1919–2003), v češtině jej poprvé vydal roku 1948 Ferdinand Holas.

Dum nil perenne cogitat. – doslovně „zatímco nepomýšlí na nic trvalého“; verš z latinského hymnu *Lucis creator optime* užívaného v nešporách a v *Římském breviáři*. Dle Renčova překladu „když nemyslíme na věčnost“.

Factor verbi – „tvůrce slova“

183.

[lístek]

4. XI. 1955

Nejdražší příteli,

na tento dopis věnuje mi mlle Rosa jen pět minut času – vlastně ani ne ona, ale naše pošta.

Proto Vám zatím posílám tyto přílohy, z nichž Vás asi zaujme Samuel Verner – který, jak patrně, se neurazil, když jsem mu posledně napsal, aby ke mně nejezdil.

Jak na Vás a na Vaši maminku denně pamatuji, víte.

Váš J. D.

PhDr. Samuel Verner (1897–1976) – literární historik, básník a překladatel publikující pod pseudonymem Jozef Tkadlec, bratr Jana Amose Vernerera, „Skautíka“. Přispíval do *Křesťanské revue*, revue *Gedeon* Chrysostoma Mastíka a podílel se na přípravě nového evangelického kancionálu.

184.

[netadovaný lístek]

Prosím Vás, Timothei, opište mi z listu Samuelova tu adresu na Mastíka.

Teď jsme přečetli Olega Erberga *Psí generál*, povídky z Afgánistanu, vydal *Vyšehrad* 1951. Obnovili jsme si vzpomínky na Hughu a Gabeta – jaký je to rozdíl! A přece i ten Erdberg je *dobrý – umí psát* a aniž je si toho vědom, ukazuje, jak ukrutně je potřeba katolických misí v Asii – a že Prozřetelnost skrze komunismus klesí jim cestu...

Dopis je netadován, v ZAO zařazen za dopis z 4. listopadu 1955. Deml se zmiňuje o dopisu Samuela Venera, o němž hovoří v předchozím dopise. Proto je toto zařazení ponecháno.

P. Chrysostom Mastík (1901–1972) – misionář, básník, prozaik a překladatel z francouzštiny a němčiny. Po první světové válce spolupracoval s Josefem Florianem. V roce 1942 byl vysvěcen na kněze a po svém odchodu do exilu působil jako misionář v USA a mezi indiány Jižní Ameriky.

185.

13. XI. 1955

Nejdražší příteli,

tento týden schválně k nám přijela paní Kaisrová z Jihlavy, aby si už po třetí vypůjčila *Život A. K. Emmerichové*. Docela mi zašla chuť dát jí tu knihu zrovna do ruky, protože v ní potřebuje najít jméno a užitek toho bodláku, co jej malá Anna Kateřina dávala lidem na jisté nemoci. Napadlo mi jen, že jsem jako student držel v náručí svou dvouletou sestru Minynku, bylo to v noci před domem, ukazoval jsem jí na čisté nebe a říkal: „Podívej se, Minynko, támhle je měsíček.“ Byl právě v úplňku. Ale sestřička (myslím byla mladší než tady povídám) se pořád a pořád dívala jen na můj ukazováček a měsíc vůbec neviděla. Jako kotě. Tak tedy ctitelé zbožného továrníka Kafky a Weinfurtra čtou ctihodnou Annu Kateřinu Emmerichovou. Bodlák, bratře, bodlák tam vidí, a ne Ježíše. Spiritus est, qui vivificat, corpus prodest in Eucharistia tantum. Toho Kafku s jeho patologickou spiritistní mystikou ctíl i milý kapucín P. Innocenc Neumann, co k nám chodil i Miklík a kdekterý parochus. Já v tom vidím „katolický“ *materialism*. „Neuvěřím, dokud nevidím!“ Berou na Boha mikroskop jak na muší oko. Paní Kaisrová zná i tu Seherin von Prevorst! Úsilovně si přeje zázraků jako ti židé z Evangelia! Při tom ctí Habáně, Braitu a všechny kněze, o kterých se domnívá, že

rozlamují sedm pečeti knihy z *Apokalypse*. Ona je diplomovanou porodní asistentkou a skrze své děti krutě zkoušená, ale poněvadž pevně věří a *prakticky žije s Církví*, přemáhá všechno s klidem! Dva její synkové se narodili slepí a němí a docela bezvládní, takže po více let leželi v kolíbcích a museli je krmit jako nemluvnata. Tři jejich dcerky jsou docela zdravé a velmi nadané, jedna je řeholnicí v Americe (školská sestra), mladší za ní vstoupila také do kláštera, je jí asi osmnáct let, výborně maturovala a má snad i slavné sliby, ale odešla domů do Jihlavy, když režim kláštery zrušil – a ta třetí bude za dva roky také maturovat a chce být: herečkou! Ředitel té její jedenáctiletky mezi čtyřma očima letos do ní mluvil, aby ji přemluvil vstoupit do pionýra a do Svazu mládeže, ale ona nepovolila a citovala mu Pavlíka Morokova, kde je psáno, že dobrý pionýr nevěří v Boha. On a její učitelka naléhali i na její rodiče a říkali jim, že takové děvče nebude přijato ani na konzervatoř, třebaže dostalo už tři pochvalné diplomy za hudbu na housle a klavír a ze všech předmětů druhých má samou výbornou: také oni zůstali neoblomni. Ona touží být v činohře...

Před týdnem visely na tasovské škole prapory. Nad Demlovým krámem také visely. Stálo tam několik školaček z druhé a třetí třídy a mezi nimi jeden kolohnát, děvče asi dvanáctileté. Ptám se těch dětí: „Nač tady visí ty prapory?“ Ten kolohnát (její rodiče pracují nuceně na stát[ním] velkostatku ve Lhotce) jen otevřel hubu jako leklý kapr, a neodpověděl. Druhé děti mlčely. Opakuji svou otázku. Druhé děti se na mne ani nepodívaly. „Nač tady visí ty prapory?“ Růženka Turková (už ji znáte) vytáhla – musím říci povytáhla z huby červené lízátko a povídá: „*Abychom je viděli!*“ A dala se do smíchu. Potom lízala dál.

Druhého dne jsem ji potkal samotnou. Už se mi nemohla vyhnout, i ptám se: „Nač visí na škole ty prapory?“ Odpověděla slovem: „Sedmý listopad!“ I ptám se nemilosrdně: „A co je to ten sedmý listopad?“ I řekla: „JÁ NEVÍM.“ – Jan Amos Komenský by z toho měl radost.

Cestou do Betlema jsem napsal na objednávku. Nesměle mne o to v létě poprosil P. Urbanec, který už dřív jednu mou „koledu“ zhudebnil. Osobně ho neznám, ale je to přítel Skautíka a jeho bratra Samuela, tedy asi protestant.

Starce před Jeslemi jsem napsal pro sebe dnes odpoledne, co byla Rosa v kostele na požehnání.

VÁŠ J. D.

Spiritus est, qui vivificat, corpus prodest in Eucharistia tantum. – „Duch je ten, kdo oživuje, tělo prospívá jen při Eucharistii.“

Seherin von Prevorst – jako „prorokyně z Prevorstu“ byla nazývána německá vizionářka Friederike Hauffe (1801–1829). Stejnomený román Justina Kernerera o jejím životě vydaný roku 1829 se stal ve své době bestsellerem.

Cestou do Betléma a Stařec před Jeslemi – Demlovy básně z listopadu 1955, strojopisy uloženy v ZAO.

186.

[lístek]

10. XII. 1955

Nejdražší příteli, dnes jen tento malý pozdrav, když je taková příležitost.

Milý Dr. Krula Bohuslav dostal výpověď, jak vidíte, může se jít pást. Kdo a kde mu dá místo?

Kapitulní Ordinariát mne zná jen jako spisovatele, básníka – všimněte si toho – hledá mne tedy na místě, kde jsem se padesát let neviděl.

P. Krčma je přeložen jako administrátor do Nuslí! Dosud byl administrátorem u sv. Josefa (u kapucínů vedle Repré) a bydlel v arcibiskup[ském] paláci. On je z našeho okolí.

Posílám Vám obrázky Jaroslava Haška a ten text k nim – jak popravoval toho popa, to mluví za tisíc rublů!

Teď jsme ohroženi zabijačkami, musíte nám trochu pomoci. Potřebujem vysvětlení Vašeho „klínového“ podpisu!

Váš J.

Kapitulní Ordinariát! Je takový titul v Kanonickém právu?

Zní to jako na úmrtní oznámení: Truchlící dědicové

187.

12. XII. 1955

Nejdražší příteli,

abych nezapomněl, musím Vám konečně odpovědět na otázku, jak na Nás působil ten *Ronicol*. Ostatně primář také se mne vždycky ptává: „Jak se cítíte?“ A já jdu k němu, aby mně řekl, jak se cítit mám! Co říci Vám? Myslím, že mi ten *Ronicol* neuškodil, ačkoli jsem ho bral třikrát denně po čtyři neděle a teď už čtrnáct dní беру jednou denně osm kapek *CARDITALINU* a za týden se mám v nemocnici zas ukázat. Také myslím, že

účinek léků závisí na dietě pacientově a vy v té věci jste jistě poslušnější... leč bych se pochlubil, že od první neděle adventní jsou mé čibuky na odpočinku. Jak se cítím? Čím dál je mi obtížnější dech a nohy (zvláště levou) mám jako z olova. Těžko se mi vstává, těžko chodí. Nohy denně fačovat, otékají obě. Vy jste na tom mnohokrát lépe, jak vidět i z toho, co všechno konáte a zmáháte. Má hlavní a přední vada je Srdce. Nebolí sice, ale zřejmě oslabuje...

Ten anonymní dopis spalte. Což kdyby ta „jasnovidka“ ještě věděla, jak si parochus incriminatus každé ráno ante missam posílal s konvičkou ministranta *za krejcar* do hospody k Prokšům pro mešní víno...! Meminisse pungit.

Zde jsme našli několik těch Holanů, mně se nejvíc zamlouvá ten *První testament*. Tolik představitivé invence nemá žádný jiný český básník. On básník je. Méně se mi líbí humor jeho prózy: je v nich tolik sečtělosti a transcendentálních subtilit a zádrhlín, že ani při prvním čtení nemám chuť je luštit, je to *jako* přebásněné publikace staroříšské (Quincey, Rilke, Baudelaire, Hello, Bloy, Guardini apod.) nebo Borový apod. Je tam příliš mnoho šílenství a zoufání a také necudnosti – import ze západu, z Latinské čtvrti, z líhně dekadence: jenže po stu letech je nám to tak cizí jako fraky a zbraně z maloměstského vetešnictví – *lbostejné! Strava pro národ to není*. Až k Vám přijde M. R. J., zeptejte se jí, jak se s Vlad[imírem] Holanem vypořádala Pavla Kytlicová.

Váš každodenní

J. D.

Ti *Stavitelé chrámu* jsou a budou znamenitým epilogem Vašich kritických – záhřmotí!

*

Vladimíra Holana ctil Josef Florian. Nikoli bezdůvodně. Holan se ještě trápí – ti druzí jen zpívají. Holan je velký kouzelník verše, jeho fantazie vidí sto asociací, která se mu derou zpod smyčce jak ryby do saku. Kam se tu hrabe Nezval!

Nezval senzualist – Holan metafyzik...

V Holanovi jsou jádra. On jde k hranicím i přes hranice.

Vy o tom řeknete více.

Parochus incriminatus – „Daný farář“

Ante missam – „Před mší“

Meminisse pungit – „Bolestná vzpomínka!“, volněji „Bodne mě při vzpomínce“

188.

[lístek]

Vánoce 1955

Nejdražší příteli,

Musíme tedy přes všechny svízele dát do kroku, abychom zavčas přišli do Betléma. Jisto je, že horniny v zemi jsou nejvíc utlačovány a jenom proto jsou mezi nimi tak krásné krystaly. Jsme podrobeni zákonům. Včera jsem byl zas v nemocnici u prohlídky, srdce prý se mi drží, dostal jsem pro ně nový recept, ale v lékárnách ho nemají. Zato mně v autobusu jedna ženský z Holubí Zhoře (v naší farnosti) přede všemi řeka: „*Vy netrpíte!*“ Vidíte, že Prorokyně Anna z jeruzalémského chrámu má potomstvo. Řekla mi to jako výčitku. Co si máme počít? Plakat s plačícími, i když se smějí...

J. D.

1956

189.

22. I. 1956

†

Nejdražší příteli,

ještě pero netřímám pevně v ruce (možná, že už nikdy nebudu), přece však se ho „chápu“ (abych mluvil ve stylu zvěčnělých otců), protože už desetkrát jsem usedl, abych Vám psal a vždycky mi „do toho něco vlezlo“.

Že jsem byl týden v nemocnici, to už víte. Je tam několik novinek: řeholnice jsou pryč a v *každé* místnosti je rádio a každý pacient může si je spustit kdykoli chce a na jak dlouho chce. To snad má být náhrada za zrušený svatostánek a za odklizené kříže. V té nemocnici je ošetřovatelkou také sestra Josefa Suchého, lékařka jí poručila, aby ze zdi odstranila „ten kříž“. Ludmila jí povídá: „Já to neudělám, já jsem katolička!“ Na to lékařka: „Já jsem také katolička, ale rozkaz je rozkaz!“

Jak to dopadlo, nevím, ale v pokoji, kde jsem ležel já, *keřž* nikde nebyl, zato na průčelní stěně byl jediný obraz: ruský *keřžník* na vlnách mořských v pochmurném, soumrácném ovzduší bez obzoru – a pod tím ruský nápis.

Proti mému pokoji přes chodbu byl pokoj dětský – uši, nos, krk – a v něm mezi jinými i dvě řecké děti, které řecky ovšem už nemluvily, neboť vůbec nikdy řecky neslyšely, byly z jakéhosi úředního tábora v Budkově kdesi u Moravských Budějovic. To děvčátko, asi sedmileté, mělo na sobě i v sobě všechny známky Jihu, od rána do večera bylo slyšet

jenom ji, zpívala, deklamovala, hrála, čemu ji v tom táboře naučili, znala kdejakou českou a slovenskou písničku a ty druhé děti se k ní nesměle nebo lhostejně přidávaly. Prosím vás, poslouchat ten „hudební program“ našich obecných škol třístapěšedesátkrát v roce omrzí i opici, však i tu Řekyni to podstatou nijak nezajímalo: potřebovala se jen vykřičet. Někdy při tom zavinila i dětskou „revoluci“, nepořádek, zmatek i pláč i viděl jsem ji dvakrát, ana před svou postýlkou za trest klečí, ale bez vzruchu, bez slzí, bez prošení a bez hořkosti. Ona přijímá všechno dobré i zlé pomalu jako křesťan: že je to tak v pořádku, že to musí být a jenom hlupák si myslí, že by to mohlo být jinačí.

Když mně řekla, že už chodí do školy, ukázal jsem jí čtyři desítihalíře na svém stolku i ptám se jí, kolik to je. I poznal jsem, že o počtech neví dosud nic, ani ne kolik je dvě a dvě... Co o počtech, totéž o bohu. Ani zbla. V pokojíku těch dětí nebyl kříž, ale na hlavní stěně byli namalováni trpaslíci a opodál nich (jako v jednom vlysu) pásala se srnka. Na postranní stěně namaloval malíř pokojů cosi méně pohádkového, jakési květiny, nebo také cosi z fauny. – Je tam starší posluhovačka, říkají jí Mařenka, a ta mne upozornila, že všechen personál má přísně zakázáno mluvit těm dětem o Bohu nebo se s nimi modlit. Ptám se té Řekyně na její jméno. „Andulka Bat’ova!“ Tak jí řekli, že se jmenuje. Má tam i bratříčka, je o dvě leta mladší a též vyloženě z tábora Menelaiova. Ale nade všemi převládá Andulka Bat’ova. Sem tam vklouzla i za mnou i učil jsem ji dělat kříž. Rosa Vám to dosvědčí. Sotva se Rosa ukázala na chodbě, Andulka se na ni přilepila a rovnou s ní šla ke mně. – Po celý ten týden byl jsem v té své ubikaci sám.

Už přes čtrnáct dní žiju jako v karanténě. Nic nevím o světě, ale svět je jako vzduch, všudy vejde. Tento týden prý nad naším krajem litaly balonky Svobodné Evropy, jsou prý, ty menší, 3 m dlouhé a 2 m široké. Spadlo prý jich tolik, že to lidé sbírají po lesích. Jsou prý letáky vánoční, vlastně celé brožury většího formátu, jakási antologie z české poezie a jsou v ní zastoupeni:

František Gellner, Richard Weiner,

Albert Pražák, Jaroslav Seifert,

Viktor Dyk, Karel Bonn, Karel Čapek (Hovory),

Vítězslav Nezval, Josef Čapek,

T. G. Masaryk (s celostrán[kovou] podobiznou),

Josef Hora, Jan Zahradníček (*Žízňivé léto*),

Karel Toman, Jaroslav Durych (*Žebrácké písně*),

Jan Čep. Též Toyen...

Ti tři katolíci jsou tam zřejmě jen jako ten kolárek na h. c. ministru Plojharovi – nemá to

všecko vůbec žádné souvislosti s křesťan[skými] Vánoce, ale pod rouškou Vánoc je to další pokus a snaha mocipánů z první republiky oživit mrtvolu, vzkřísit židovský a zednářský protektorát nad českým národem. Snaha tak zoufalá jak to polední modlení kněží Baalových na Karmelu.

Ta brožura má na první straně obalu dokonalou reprodukci (barevnou) Madonny svatovítské a na str[aně] poslední korunovanou hlavu Karla IV. Kvůli těmto obrázkům si to lidé budou nechávat.

Každý balíček prý byl zašněrován do celofánu a v každém tom balíčku bylo prý pět brožur a každá z nich také v celofánu, takže prý to mohlo v lese bez pohromy ležet třeba rok... Obnovené Obrazy, Obnovené Lidovky, vysílené snění ztroskotanců!

*

Posílám Vám *Über die Heiligkeit* od Coudenhoveové, dostal jsem to od hr[aběte] Des Foursa. Zase jeden pokus vysvětlit vědecky svatost, světu ospravedlnit víru – trochu historie, trochu psychologie, a aby se homo christianus i přesto nemusel stydět, nějaká ta protéza z Národních legend (nejsmet' proti umění ani primitivů, na to už je také dávno příhrada) a z Nietscheho. Někomu to snad imponuje, ale jistojistě to nikoho neobrádí.

*

Quotiecunqve inter homines tui...

Primář, kterému jsem podléhal, se jmenuje MUDr. MUDRÁK. Asi před patnácti lety maturoval na arcibisk[ém] gymnáziu v Kroměříži. Mnoho mi o tom městě a ústavu v noci mezi čtyřma očima vykládal. Koupil si auto Spartaka (zelené), za třicet čtyři či třicet sedm tisíc, tento týden je dostal. On prý je ředitelem Svazarmu a narodil se u Vlár[s[kého]] průsmyku.

Zároveň mne tam zkoumal a víckrát mne navštívil pan primář Otmar Šádek. Dal mně zase všeliké užívání, Lanacordal, Rutophylin (možná, že toto je z receptu Mudrákova), vitamin K – ty recepty si nechali v lékárně, tak si ty léky možná pletu – v úterý si u našeho doktora všecko zjistím.

Za týden bude mít v Tasově svatbu Boleslav Jaroš se svou dosavadní ženou, s kterou žije sedm let nadivoko a má s ní už dvě děti. Pamatuji se, že při jeho narození matka jeho tolik zkusila, že se pochybovalo o životě jejím i toho děcka, proto mu dali jméno Boleslav.

*

Chce-li někdo poznat pravý stav věcí a pravé přátele, jen at' začne umírat. Rosa jela za mnou do té nemocnice (ve středu) a připojil se k ní motu proprio můj synovec Josef Deml, vedoucí Jednoty a bezdětný manžel té „paní učitelky“. Měl od své ženy posláni. I řekl cestou Rose – jakoby mimochodem: „Kdyby se, nedejpanbu, se strýčkem něco stalo, zůstanete v Tasově?“

Takto vyzvídal, zůstane-li ta vila po mé smrti volná, či má-li Rosa i po mé smrti nějaké nároky

na toto bydlení, nutno-li tedy s ní počítat. „Paní učitelka“ (ona si takto nechává dodnes říkat od chytrých děvčat i bab, ačkoli byla jen industriální a již dvacet let neučí) Demlova má vzdáleného příbuzného, možná, že je to jen její pradávna známost z nemocnice, když hned po svatbě několik let si léčila tuberkulózu (má také jednu nohu kratší a vleče ji za sebou): je to nějaký MUDr. Zakopal z Brna a pan vedoucí vedený Josef Deml povídal po hořejším kratinkém úvodu sl. Rose, že by tento MUDr. Zakopal rád lékařoval v Tasově, ale že by k tomu potřeboval byt. Josef Deml prý se tedy v té věci obrátil na zdejšího tajemníka MNV pana Kocandu a ten zase prý ho odkázal dále řka: „Řekni *strejčkovi!*“

Ten strejček jsem právě já. Ten tajemník, bývalý financ, potom četník, je solidní chlap, kulakožrout, bystrý, pilný a nesmlouvavý, pravý metr na hřbety – ten však nijak nepovažuje mé právo a postavení v Tasově za řešitelné, podle toho se také ke mně vždycky chová – takže ten nápad s MUDr. Kopalem vyšel jen a jen z „paní učitelky“ – když se zde už povíдалo, že se z nemocnice už nevrátím, i byl vyslán Josef Deml, aby tu záležitost omakal a každého druhého kandidáta už předem odstranil. „Kdyby se [se] strýčkem, nedej pánbů, něco stalo“...

*

Trochu podobně se o mne (nedej pánbů) a o Rosu zajímá „kruh“ třebíčský („básník“ Lad[islav] Novák), kdyby se se mnou něco stalo. Které literární klepy v Třebíči seženu, hned je uvaří a ještě za tepla je posílají také básníku Slavíkovi kamsi na Šumavu, on je tam profesorem a překládá Hopkinse a je prý to těžké. Ten Lad[islav] Novák mně připadá jak dobrovolný pomahač v malířské kolektivní dílně a podává tam pemzlinky a terpentýn a barvy a má radost, když se hodně „tvoří“... Neodpovídejte mu, leda byste chtěl, aby se to dostalo do Svobodné Evropy nebo na Pankrác, kde se tuční jenom z plánování!

Zatím aspoň tolik.

Váš J. D.

Deml píše o knize *Gespräch über die Heiligkeit* od Idy Friederike Coudenhoveové.

Homo christianus – „člověk křesťan“

Quotiescunq̄ue inter homines tui... – „Pokaždé, když mezi lidmi...“

Motu proprio – „sám od sebe“

P. Josef Plojhar (1902–1981) – římskokatolický kněz a politik – člen Československé strany lidové, jenž po roce 1945 kolaboval s komunistickým režimem. V letech 1948–1968 působil jako ministr zdravotnictví.

Nejdražší příteli,

nevím vůbec, proč a zač mne sem přivezli, tolik jen vím, že jsem byl jak mrtvá hlína, bez citu, jen skrz srdce a skrz hlavu od spánku ke spánku jsem cítil jako ohnivé střely, jako šípy. Denně mi dávali injekce a pilulky, přísná dieta bez masa a bez soli...

To všecko už pomínulo, začínám mít trochu chut' na jídlo (na váze jsem ztratil asi 6 kg) a injekce už nedostávám – a kolem mne říkají, že už mám zase svou pleť (barvu) a vypadám k světu.

Včera tady byla Rosa s Čitou, Čita byla předmětem obdivu, Dr. K. Tomek (můj lékař) řekl, že Čita je něha divočiny, chovala se důstojně. Dnes mi řekl p. Dr. Tomek, že můj kardiogram (či f) je tak složitý a divný, že nad ním s p. primářem Šádkem dlouho uvažovali – p. primář se zdráhá i v pondělí pustit mne domů, prý nevěří, že jsem už prost horeček, přesto že teploměr ukazuje 35,50–37... Mrazy!

Rosa je klidná jak z ocele i tam jsou mrazy a ona chodí denně do kostela, tihle si musel třít tváře sněhem, byly bílé – říkal jsem jí, aby přes obličej nosila do kostela nějaký šátek – už prý jen v kuchyni (kde bydlí i spává) spálila na 20 g toho hnědého uhlí, co jsme koupili před Vánoci – a není prý ani kočkám horko – to hnědé uhlí hoří jak papír a tepla nevydá – Napište jí, ať je opatrná na zdraví...

Mám-li vůbec nějaký strach, mám strach jen o ni, ona je odvážná příliš i proti sibiřským mrazům. Také asi málo vaří a chudě, nejsem-li doma, to by neměla dělat!

Co se týče těch zdejších řečí kolem mne (jako co se mnou bude až se M. R. vdá), už to přestalo a dávno mne obolelo – a jestliže mne to bolelo, bylo to jen kvůli Vám, ale co My s tím? Jediný následek to má, že člověk ztratil všecku důvěru k těm povídačům. Říkejme tomu jakkoliv, ale opravdu, opravdu si nepamatuji, jestli byt' jen půl minuty jsem se ve svém životě trápil tím a staral ve své duši o to, co se mnou se na světě stane...

Není pojišť'ovny, která by mne mohla bezpečněji a jistěji pojistit na život než pojištěn jsem. – Díky Bohu, paní Pavle a naposled i Vám. – Byl jsem tu na cimře s farářem pensistou (důchodcem) z Heřmanova P. Jos[efem] Melicharem. Dobrotisko. – *Dinumerare nos doce dies nostros, ut perveniamus ad sapientiam cordis.* (Ps. 89) To je nový překlad Psalteria. Je toho nad mou hlavu, zač bych měl Bohu děkovat...

Do Třebíče už mi nepište, prosím!

Váš J

†

Nejdražší příteli,

včera odpoledne, když jsem procitl, ležel mi u hlavy Váš dopis.

Bylo to velmi milé překvapení. Nemám zde ani místa, ani pokoje, abych Vám odpověděl a poděkoval, jak si přeji. Jisto je, že na Vás myslím vlastně stále. Není mezi náma temnoty. Před náma je jen Chléb a Slovo. Nesmím říci mnoho. Slovo je žárlivé jak blesk. Podivuhodné bříme složil na nás Bůh. Těžké a sladké, hodné veškerého mlčení. To poznávám čím dál jasněji, halím obličej a klaním se božimu Milosrdenství. Pamatujete se, jak jsem Vám kdysi psal, že jsem Vám podával ruku, abyste překročil potok, vroubený kvítím? Bylo to v Tasově, tam, kde začíná Žleb, nad Hájkama – jenže obzor východní byl dál než je teď, byla to jako cesta Světla od východu, tam jako by světlo bydlelo a odtud přicházelo...

Tu noc z 28. na 29. ledna letos (před úmrtním dnem Pavly Kytlicové) se mi zdálo, že právě na těch místech u toho potoka a v témž světle jsem uviděl Pavlu Kytlicovou a v tom potoce jsem chtěl utrhnout jakési kvítko a vkročil jsem do vody až po ramena (nemohu říci, že jsem do potoka padl) a vůbec jsem se nezalekl a vyšel jsem ven – a paní Pavla mně šla naproti v naprostém klidu, rozsluněná láskou a ukázala mi, že se může proměnit v holubičku. Také to učinila a jako bílá holubička sedla mi na rameno. Potom zase se proměnila v osobu a šla se mnou k Tasovu. Cestou zase se proměnila v holubičku a sedla mi na rameno. Přišli jsme až do domu, kde zemřela moje matka, na dvůr, do chléva a já se náramně těšil, jak půjdu k Liškům do kuchyně a nikdo nebude mít tušení, kdo je ta holubička a já to nikomu neprozradím...

Ty proměny nebyly beze mne možné, musel jsem se pí Pavly seabeměně dotýkat, sama mi to naznačila – ale vůbec nepromluvila, leda blažeností.

Lidé, kteří se vtírají tam, kam nikdy nepatřili a patřit nebudou, spokojují se aspoň tím, že vlezou do boty jak písek a člověk je nucen botu vytřepat. – Před týdnem jsem vzkázal P. Lad[islavu] Novák[ovi], aby za mnou nechodil, že mne návštěvy unavují. Přišel však včera zas, hodně zpokornělý (také mi políbil ruku) – i řekl jsem mu, že jsme dostali tu biografii Léona Bloy – on ihned oživil jak zmije na slunci, a že abychom mu to půjčili. *A co ještě* prý jsme dostali?!

Vidíte, milý pane Timothee, že s tímto kruhem nic není: oni se nudí a jak ta Svobodná Evropa čekají chvíli, kdy Bedřich Fučík zase otevře nakladatelství...

Miloš Dvořák mi řekl, že pí Tomková, žena lékaře mne ošetřujícího, by ráda něco překládala z angličtiny, abychom prý jí něco k tomu dali... Včera mi řekl P. MUDr. K. Tomek, že dostal originál Hopkinse, ale je prý to nepřeložitelné... Tak vidíte, drahý Timothee, že – z Vás jde strach!

Dnes jsem dostal poslední injekci. Krize překonána. Dnes do rána bylo v Třebíči -35° mrazu!!
Jinak by mne snad propustili – Raději už mi *sem* nepišťte!
Doufám, že po neděli budu doma

Dinumerare nos doce dies nostros, ut perveniamus ad *sapientiam cordis*. – „Nauč nás počítat naše dny, at' dojdeme k moudrosti srdce.“ (Ž 89)

191.

23. II. 1956

Nejdražší příteli,
protože se leští parkety, vystěhovali nás se vším všudy na chodbu, kde se dnes na štěstí dobře topí. Více dní byl „prasklý kotel“, včera netopili celý den. Snad i proto byla Rosa zhubenělá a bledá, taky trochu pokašlávala. To z těch mrazů. – Považte, vymohla pro nás na ONV mimořádně 5 q uhlí a latěk na pálení, celkem asi za 350 Kč. Chyba je, když nejsem doma, že se s jídlem odbejvá, vaří si jen kávu a peče si nějaké placky.

Nijak bych nebyl proti dalšímu ležení v nemocnici, když je toho potřeba, ale nemohu zde celebrovat, ačkoli k tomu už bych byl způsobilý. Kapli už vloni zde zrušili i s celami řeholnic, které vypustili, a tyto místnosti (je to samostatný dům) předali – šoférům, co jezdí se záchrankami, je *prý* jich sedm. Máme jen tu výhodu, že třikrát týdně (nanejvýš) nám z kláštera přinese kněz Tělo Páně, o šesté ráno. Tento týden chodí už jen kvůli mně, neb propaganda pro Boha není dovolena...

Mám nad sebou dva lékaře, lepších si nemohu přát: primáře Otmaru Šádka a MUDr. Karla Tomka, prakt[ikujícího] katolika, člena *Moravana* (nedávno zpívali v Olomouci Palestrinu), a tím se i vysvětlí, proč na Interně těchto „údržbářů“ ve všech celách kříže dosud *jsou* – ačkoli na chirurgii už jsou pryč. Tito lékaři totiž prohlásili: z našeho personálu ani jeden (jedna) kříže nesejme a my je nedonutíme: proto chcete-li kříže odstranit, určete si sami osobu, která to udělá na rozkaz... A tak *Crux stat*...

Dostal jsem řadu injekcí (prý penicilin) a denně hrst všelijakých pilulek. Včera i dnes mi brali krev. Už pocházím a posedávám. Bojím se, že i Vám ty mrazy ublížily...

Váš J

Moravan – mužský pěvecký sbor založen roku 1931 v Brně při Spolku katolických vysokoškolských studentů.

Crux stat – „Kříž stojí“

192.

[lístek]

25. II. 1956

A teď, nejdražší příteli, mám strachy dva:

I. za Rosu

II. za Vás.

Bojím se totiž, že stárněte.

Ve čtvrtek objevil u mne doktor prostatu velkou jako mandarinek. Primář je v Praze, až se vrátí, nějak se o mně uradí... Prý to nebude chirurgické...

Bůh ví.

Váš J.

Třebíč, nemocnice Interna D.

193.

Zelený čtvrtek 1956

†

Nejdražší příteli,

musím chvátat, aby mně do tohoto psaní nikdo nepřišel. Jak jsem se vrátil z nemocnice, nepřestávají návštěvy, je to jako bych měl již umřít. A většina těch truchlících tu sedí kolik hodin. Někteří mne až překvapují: nikdy u mne nebyli, nikdy mi nic nedali a najednou mi posílají živobytí... Taková je pověst o mé nemoci!

O té nemoci Vám nebudu psát nic, protože to znáte od Rosy. Dávali mně v tom špitále asi nějaké bromiády, protože jsem tam sotva stál na nohou a v noci ve dne spal. Teprve teď se z toho stavu dostávám...

V pondělí k nám schválně zabočila na své cestě z Prahy do Vsetína pí MUDr. Anna Helbichová (kardiolog), která mne vyléčila před šestnácti lety – překontrolovala vysvědčení z nemocnice a dala mi dobré rady.

Řekl jste, že tento rok se Vám zdá být rozhodující. Já jej začal svým soubojem se smrtí. Ani jsem se moc nebránil a jestliže jsem nepodleh, o to měli zásluhu jiní a Boží Prozřetelnost. Ještě čekám jeden zázrak (vůle má to není), vlastně už ho není ani potřeba, ale vyrostl jsem v nich.

Veritas cordis. Vy to vysvětlujete. Bude to asi totožné s novým překladem verše Žalmu, kde se prosí, aby nám dal Bůh *sapientiam cordis* – *sapientiam cordis*...

Konečně už zase mohu celebrovat i budu na Vás i na Vaši matku pamatovat zase vydatněji,

zvláště o těchto Svátcích.

I sluníčko se nám opět ukazuje a ráno zpívají ptáci, už za svítání, slyším je skrz okno. Já prý ještě nesmím ven, hned se rozkašlu, jak vdechnu čerstvý vzduch.

Váš J. D.

Ex his enim sunt, qui penetrant domos et captivas ducunt mulierculas oneratas peccatis, quae ducuntur variis desideriis (II. Tim. 3, 6)

Ondřej Petru takto překládá: Jsou totiž mezi nimi i takoví, kteří vnikají do domácností a získávají si ženské, které mají na sobě hříchů až až nevědí, co vlastně chtějí.

Ondřejovy překlady jsou vesměs klechtavé.

*

V naší zahradě odkvetl koniklec (Pulsatilla) a šafrán. Teď ale už máme plno fialek!

*

Dolní Dvořák: Eduard Pavlíček v Bosně bude asi zavřen a vystěhován, nemá dodáno – nemůže mít! – bude postaven před soud jako sabotér – dřel a dře se do ztrhání – jeho žena má tu ledvinovou nemoc – ale páni potřebují jeho dům spojit s tou bejkárnou a za každou cenu zlikvidovat kulaka! Rádi se podřizujte každému, kdo *nějak* vládne!...

Ten Javůrek je dojemně mdlý. Saltykov-Ščedrin (slečna koupila kvůli Tichému, ilustrátoru) je neumělý a smutný, zato Alexej Tolstoj (*Literární stati*, Jiří Blažek to upravil) je komunistický valach jankovitý!

Subditi igitur estote omni humanae creaturae (I. Petri 2, 13)

Dr. Ondřej Petru toto místo překládá takto: (Kvůli Pánovi) se rádi podřizujte *každému, kdo nějak vládne*...

Tedy např. Bedřichu Falckému, Janošíkovi – antikristu, který boří kostely, vraždí řeholnice, ve školách se posmívá víře v Boha, nařizuje nedělní práce etc. Jen když *nějak vládne!* A kde zůstala tzv. křesťanská *statečnost*? Bloy se diví, že ti katolíci neměli zbraní, když jim v kostelích zednářské úřady dělaly inventuru... Ti věřící se bránili jen holýma rukama...

Víme také, že bratři Makabejští nařídili židům *bojovat i v sobotu*, aby pohané nevyvraždili celý národ...

*

Že je Bača v cizích službách, to snad už víte. Přestal poslouchat (za mé nepřítomnosti, ale i dřív), začal se toulat a když ho slečna chtěla uvázat, hrozil jí kousnutím; proto jej slečna darovala Kundelovi, co krmí v inseminač[ní] stanici deset bejků – a tam Bača hlídá, stále uvázan...

Čita také zklamala: měla čtyři kořata a žádné po ní, tak jsme jedno mourované nechali, dnes ponejprv prohlédlo, něco přece po Čitě má... Tolik o našem hospodářství.

Zelený čtvrtek v roce 1956 připadal na 29. března.

Veritas cordis – „pravda srdce“

Sapientiam cordis – *sapientiam cordis* – „moudrost srdce – *moudrost* srdce“

Ex his enim sunt, qui penetrant domos et captivas ducunt mulierculas oneratas peccatis, quae ducuntur variis desideriis (2Tim 3, 6) – překlad *Bible kralické*: „Nebo z těch jsou i ti, kteříž nacházejí do domů, a jímajíce, vodí ženky obtížené hříchy, jenž vedeny bývají rozličnými žádostmi.“

Subditi igitur estote omni humanae creaturae (1Pt 2, 13) – překlad *Bible kralické*: „Poddání tedy buďte všelikému lidskému zřízení pro Pána, buďte to králi, jako nejvyššímu.“

194.

22. IV. 1956

†

Nejdražší příteli,

ten nový překlad (Feria quinta ad Laudes I):

Dinumerare nos doce dies nostros, ut perveniamus ad *sapientiam cordis* (Ps. 89, 12). Starý překlad: Pravici svou tak známou učíš a *vyučené srdcem v moudrosti* (učíš nás)

Dexteram tuam sic notam fac, et eruditos corde in sapientia.

Překlad bible Kralické: Naučiž nás počítati dnů našich, abychom uvodili moudrost v srdce.

*

Co znamená slovo *amussim*? V tom novém překladě čtete: Ostende mihi, Domine, viam statutorum tuorum, et servabo eam ad *amussim* (Ps 118)

Starý překlad: Legem pone mihi, Domine, viam justificationum tuarum tequiram eam *semper*. (Ps 118)

Nový překlad: Inclinavi cor meum ad statuta tua implenda, perpetuo, ad *amussim* (Ps 118)

Starý překlad: Inclavi cor meum ad faciendas justificationes tuas in aeternum, propter retributionem (Ps 118)

V žádném slovníku jsem to *amussim* nenašel, také ne v konkordanci. Jaký to má kořen?

Vidím, že písmo na tomto papíře (příděl můj od sl. Rosy) proráží, musím tedy psát jen po jedné straně, aby se ten můj vážně důkladný nový citel nedomníval, že to píšu do tisku. Ten pán mne pobavil a činí dobře, že jde ke mně po humnech. Aj, aj, co všechno Vám vytýká a jakým způsobem! Podle něho jste povolán napsat o mně knihu.

Což to stále neděláte? Ne o mně, ale ze mne – a tak mne chráníte od pekla a zkracujete můj očistec. A což jste o mně dost už nenapsal? To *mně stačí*. Ale lýkožroutům a mrchožroutům to nestačí. A kdybyste tu knihu i napsal: co by zbylo literárním historikům, kritikům, profesorům a učitelům, kteří jsou i svými ženami a dětmi z básníků živi?

A což jsem toho o sobě nenapsal dost já sám a dal jim toho po lopatě? Co ještě chtějí? Ano: *mlsat*. Nejsem piškot, ani růžové lízátko – a zdá-li se někomu, že chci být pikantní nebo senzační, věziž, že nejlepší a nejosobitější mé knihy dělali vlastně *tiskaři a nakladatelé*, ti první, že byli bez zaměstnání, tito poslední, že potřebovali jméno a peníze... To jsou tedy ti tasovští spisovatelé, nemluvě a nemluvic ani o těch subtilnějších spotřebitelých jako Jaroslav Durych. Spotřebitelích? Když mlíko kypělo a stoupalo nahoru, zvala cikánka: „Pojďte honem, děti, dokud je plný hrnec!“

Z jedné strany má ten můj ctitel pravdu: „Vy jediný jste povolán, protože Vy jediný umíte mlčet.“ Toto můj ctitel zřejmě neocení. Je to věc Boží.

Jsou zajisté ještě jiné důvody, proč se píše, ale proč bychom kdekomu dávali klíče od svého domu?

*

Toho Mörika si tedy přečtu, abych viděl, co je Orplíd.

*

Přílohy tohoto dopisu nevracejte, naložte s nimi podle libosti. Posílám Vám je – jen tak, možná, že Vás v nich něco zaujme. Skautík se asi bojí, že nepřijde zavčas na můj funus – měl však to štěstí, že viděl umírat Pavlu Kytlicovou a, obstupescite, svého tchána P. Brtvu, veletvrdeho protestanta. Tehdy koncem ledna 1932 mi řekl, že smrt Pavly Kytlicové ho dojala mnohem víc než smrt jeho otce. I bylo potřeba, aby smrt katolická (tak strhující) byla po čtyřiaadvaceti letech vyvážena a umlčena a zneškodněna smrtí protestantskou. Tehdy totiž chtěl Skautík konvertovat, ale otec jeho pozdější ženy, týž P. Brtva Tasov mu přísně zakázal. Samuel Verner, Dr., ovšem při tom také pomáhal, a tak honem strčili Skautíka do Husovy fakulty, kdež se arcit' přestal modlit růženec. Pastor musí mít dobré svědomí, nechce-li to udělat aspoň jako Mörike... Pořád mně nastrojuje svou manželku, a já ji přece nemohu zfackovat, a on to ví...

*

Ven ještě nechodím, je tady pořád zima-mráz. U Vás tam byla už bouře, u nás v téže době sněhová chumelenice.

Mamince děkuji za pozdrav, já ji pozdravuji denně.

Váš Amussim

Feria quinta ad Laudes I – „čtvrtek k Ranním chválám I“

Eduard Mörike (1804–1875) – německý romantický básník, prozaik a překladatel. Demlem zmiňovaný Orplid je fantastickou zemí z Mörikových pohádkových příběhů, jejichž výbor byl do češtiny vydán roku 1975 pod názvem *Kouzelná země Orplid*.

Obstupescite – „žasněte“

195.

6. VI. 1956

†

Nejdražší příteli,

všechny Vaše listy jsem s povděkem dostal. Rosa říká, že byly tři. A kdyby jich bylo sto, pro mne jsou jako jeden. Durych zůstává sobě věren: oženil se docela ve stylu *své* beletrie. Na tom sjezdě spisovatelů mluvil tedy i Fr[antišek] Hrubín. Zápotocký po jeho řeči odešel ze sálu a dal si Hrubína zavolat mezi čtyřu oči. Hrubín mu vzkázal, že prezident na tom sjezdu je jen jako spisovatel, a má-li Hrubínovi co říci, ať to řekne veřejně v sále, kde je veřejná svobodná diskuze – soukromě (pokoutně) že s ním nebude a nechce mluvit. A nešel za Zápotockým, maje asi představu, že na zapísknutí slyší vlastně jen pes. – Jinak je u nás tropické vedro a sucho a vodovod letos je polámán, kovář jej spravuje beze zdaru, takže Rosa musí zalívat ze studně, což je zdlouhavé a namáhavé. – Boží tělo se tady letos velmi vydařilo, bylo prý asi sto družiček a jiných lidí přemnoho. Kostelní oltáře byly slavné naším bílým plným bezem, tak bohatě nám dosud nikdy nekvetl, ale i na oltářících v městečku zářily a voněly naše bezy a lupiny. Pro kvítí si k nám přišly i tři děti protestantské, neviňátka, a nejmenší z nich drželo už svou kytici a radostně mi povídalo, že je to na Boží tělo, tak mu očka blýskala, a když už byly v bránce a odcházely, ta maličká (nejřečnější) na mne volala: „Pane rado, a děti nemužó jít na Boží tělo?“ – To tedy jim rodiče namluvili, že děti *nesmí*. A ony by byly tak rády šly...

Já jsem letos na tom teoforickém průvodu nebyl, nevydržím tak dlouho na nohou, srdce nestačí... a slunce je teď můj nepřítel...

Předevčírem jsem byl zase v Třebíči u svého primáře, vyzkoušel mne, také kardiogram zas dal udělat a že mi návod na další léčení pošle poštou, aby mně neujel autobus. Pokaždé je v nemocnici nával lidí, ti se na primáře vrhají po lupičímú a sorta lidu mého rázu zůstává na konec...

Řekl jsem p. primáři, že hubnu, toho se jaksi zalekl, to prý by bylo v mém věku nedobré znamení, že tedy hubnout náhle nesmím.

Tajemník MNV obrátil se důvěrně na našeho pana faráře, aby prý mně laskavě navrhl, že by MNV spravil střechu mého domu, že tento dům je majetek *státní*, protože řád dominikánský je zrušen – on prý pan tajemník je vlastně za ten dům zodpověden, ale sám si netroufá mně tu opravu střechy nabídnout (podle své povinnosti), aby prý se mne *nedotkl*... Já podle *darovací smlouvy* notářské *sám* jsem povinen všechny vady nebo škody na domě spravit... Vidíte, milý příteli, že by bylo z mnoha příčin dobré, kdybyste nás aspoň na chvíli (tj. podle své možnosti) poctil návštěvou, však i pan farář by se potěšil Vaší návštěvou.

Váš J.

196.

5. X. 1956

†

Nejdražší příteli,

díky panu Dr. Šimánkovi za to čínské činění a koření. Však je musíte cítit z tohoto listu. Chvála dýmky a chvála Vám!

Vlna návštěv opadla, byl nejvyšší čas.

Pochutnáváme si na Vašich hruškách. Tento týden jsem si pochutnal i na Vašem *Tvůrci a tradici*, jak to Rosa oklepávala. Teprve když se to čte v celku, je vidět architekturu a jednotu těchto Vašich studií, živý organismus tohoto díla. Teprve když jsem viděl maják v mořské bouři, pochopil jsem, co znamená toto slovo, zneužívané v literární frazeologii od lidí, kteří moře za celý svůj život nikdy nespátřili. Stojíte pevně a Vaše reflektory konají dobře svou službu k radosti plavců a myslím i žraloků. Z Vaší studie také jsem pochopil, proč v jistých letech byl tak tupen Jungmann, málem ho vyloučili z národa jako zrádce. Byl katolík. Dal se zaopatřit. Už *to* stačilo k jeho zavržení – přes všechny jeho zásluhy o český jazyk. Naboural jste ty železobetonové přehrady josefinistů a husitů „Osvoboditelů a Budovatelů“ znásilněného národa. Voda přehrad pomalu a jistě opadáva. Vaše *Obnovené obrazy* české literární historie mne přitahují a těší jak obrazy Řepinovy. Těší do budoucnosti ještě velmi vzdálené: jenom náš prach se jí dočká. „Co věky stavěly, zvrtné doba.“ Jste konzervátor. V přísných rezervacích, zbytcích národní kultury, chráníte naši – přírodu! Cožpak flóra i fauna, naše lesy a háje, ba i ten skot a brav nesouvisí s naším *jazykem*? Praedicate Evangelium *omni* creaturae!

PREDICATE

Stoupáme jaksi v ceně, přesto, že to není ještě inflace: místní rozhlas dvakrát hlásil, abychom si k „Národní bezpečnosti“ přišli pro ty nové legitimace. My rozhlas neposloucháme, tak jsme nepřišli, ale četník nám je velmi uctivě přinesl až do domu. Dnes zase něco podobného: sám tajemník MNV nám přinesl k podpisu jakási úřední lejstra o bydlištích paní Marie Rosy Vodičkové...

Ale jak říkával Otokar Březina: Obrat'me peníz na druhou stranu! Vlastimil Vokolek neprávem vlastní jakýsi písemný dokument, který jsme mu před lety poslali do tisku a který on nejspíše odmítl tisknout (snad cosi proti Halasovi) a on jej nevrátil a drží jej halasně ve své levici jako trumf proti pisatelce pí Rose!! Její letošní vdavky jej zřejmě rozčertily a výše řečený dokument zavřel čerstvou krví jako ta ampulka svatého Januaría. To jsou tedy následky úcty ke dvěma pánům (kterým se už nemůže sloužiti): Františku Halasovi a Josefu Florianovi. Relikvie, které si ve svých kotelích uchovává čert, jsou jeho, ach, klamnou útěchou! Ale že tak starý muž je ještě schopný tak chlapeckých vášní? Pan auditor Josef Ševčík, dej mu Pán Bůh nebe, říkal: „Alter schützt vor Thorheit nicht!“ ...

J. D.

P. S.

Byla u nás Jarynka Zezulova a vykládala nám o tasovském rodáku Vojtovi Pospíšilovi: nedávno přijel do Tasova na pár dní, byl zde u svých příbuzných a horlil proti katolické Církvi a vychvaloval protestantskou víru: „Když pastor káže, panečku, to je něco.“ Tento Vojta je z dobré rodiny katolické, ale jeho bratr Lojza, byl v Olomouci v Länderbance snad disponentem, podle všeho dělal tehdy Němce, potom po Preissovi se stal ředitelem Živnobanky v Praze a svým vlivem táhl Vojtu výš, až jej udělal ředitelem cukrovaru, snad cukrovarnického centra v Praze, kdež si milý Vojta koupil vilu po kterémisi ministroví... Hinc illae lacrimae nad katolickou Církví. Ale jeho manželka je katolička a obě své děti, děvče i chlapec, dala pokřtít v katolickém kostele, on Vojta stál při tom kdesi vzadu a Jaryně vzkládal, jaká to byla komedie, že ten farář nakonec držel to nemluvně na loktech vyzdvížené etc. Také Jaryně chlubně vykládala, že jeho předci byli původně pravoslavní, jeho praděd prý musel Bibli zakopat do země, aby ji u něho jezoviti nenašli, on prý byl *PODOBOJÍ* a když umíral, žádal, aby mu dali *víno*.

Toto vykládaje, vyvaloval prý Vojta oči, prsa prý se mu dmula jak kovářský měch, aby prý Jaryně to své přesvědčení co nehlouběji vtiskl do duše... Tady může Jiráskova namakat i slepec od narození. Kdo je podobojí, měl by chtít také chleba a nejen víno, že?

*

Při tom Vlastimilu Vokolkovi jsem si vzpomněl na jedno místo z Francise Jammesa, kde je řeč o *síti*. „Pes křepelák myslí, že v něm vždycky něco najde, ale někdy v něm nenajde *nic!*“

[dopsáno] 8. X. 1956

Praedicate Evangelium *omni creaturae!* PREDICATE – „Kažte evangelium všemu tvorstvu! KAŽTE“; srov. Mk 16,15.

Vlastimil Vokolek (1903–1985) – tiskař, nejstarší bratr básníka a prozaika Vladimíra Vokolka a sochaře a malíře Vojmíra Vokolka.

Alter schützt vor Thorheit nicht! – „Věk nechrání proti pošetilosti:“ (něm.) Úryvek ze Shakespearovy divadelní hry *Antonius a Kleopatra*. Dramatik tato slova vložil do úst královny Kleopatry: „Though age from folly could not give me freedom, It does from childishness: can Fulvia die?“ V německém překladu: „Wenn mich das Alter auch nicht schützt vor Thorheit, doch wohl für Kindischsein. Kann Fulvia sterben?“

Hinc illae lacrimae nad katolickou Církví. – „Odtud ty slzy nad katolickou Církví.“; z Terentiovy komedie *Andria*.

1957

197.

[pohlednice]

5. III. 1957

†

Nejdražší příteli,

prosím Vás, řekněte mamince, že na ni pamatuji stále a požehnání jí posílám den co den.

Zítra za ni budu sloužit mši svatou, aby ji Pán Bůh pozdravil a posilnil na duši i na těle.

Váš

Jakub Deml

198.

21. III. 1957

†

Nejdražší příteli,

včera jsem byl zase v nemocnici a p. primář Šádek mi řekl, že 7. dubna odjede na čtrnáct dní do Prahy a do té doby prý se mám dostavit na bližší vyšetření do nemocnice, kteréžto vyšetřování prý potrvá několik dní. A tak budu zase aspoň pět dní ležet. Řekl jsem mu, že tam tedy přijdu nejpozději 2. dubna.

I napadá mi, že byste se podle těchto údajů mohl zařídit a přijet co nejdřív k nám, aby zde pí Rosa nezůstala sama. Popřípadě byste mě do té nemocnice mohl doprovodit a milému p. primáři se představit.

A po různých zkušenostech Vám radíme, abyste relikvie a zlaté šperky nenechal v Olomouci, nýbrž je vzal s sebou, až pojedete do Tasova.

J. D.

Četl jsem v těchto dnech Váš „cestopis“ do Beskyd a velmi jsem se potěšil, poznávaje, že jste už ve čtrnácti letech byl – řekněme hotově svůj a že tedy jste se na svět díval kriticky a s humorem a iniciativou, a že skautský deník Wolkerův vůbec neměl vyjít tiskem, když už tu byl Váš velmi dobrý deník rukopisný a ilustrovaný!

Ostatní se dozvíte zde...

199.

27. V. 1957

Nejdražší příteli,

dovíte se všechno s podrobnostmi osobně, přece však hrstku slov i takto.

Tuto sobotu v noci zabil se na motorce František Fučík, tasovský mladík. Předě dvěma roky absolvoval v Medřiči reálku, potom z vůle otce svého dělal doma rok pacholka a teď byl jakýmsi psavcem ve zdejší bejkárně, koupil si letos motorku a ta mu přinesla smrt, když jel z Jasenice od muziky. On se tedy zabil nad Tasovem a jeho tandemistovi byly zpřeráženy obě nohy. To už je druhé salto mortale na témž místě u Tasova, ne nadarmo má trat' jméno „Na šibeníku“, bejvala tam obecní šibenice. Mrtví se mstí...

Pořád zima.

Už máme spravený motor, už zas táhne vodu z potoka, paní Vodičková už zase dnes zalévá záhony. Včera prodlela sedm hodin se sl. Miladou Vorlovou v kostele (první Přijímání dětí, adorace, požehnání), dnes bude prát a drhnout dva pokoje.

Kováře Zahradníka (berem od něho mlíko) děti přinesly nám už večer plný koš konvalínek z doubravy, pí Rosa udělala z nich velekytici a dala ji dnes do kostela. Sl. Milada byla u nás dnes do rána a včera celý den. To se stává skoro každý týden, zdá se, že ona u nás ztrácí svou samotu. Mně se daří střídavě, ale celkem dobře. Tuhle kterousi noc pokusil jsem se skládat latinské verše, když jsem nemohl usnout, jenže moc brzo jsem toho kumštu nechal: *Mortis meae causa proxima Vestra absentia. Valeas.*

J. D.

Začínám číst Prescottta, jenže ta rudá nit, kterou do toho vplétá český překladatel, píchá do očí. Hned (e. g.) na první straně knihy čte: „Nesmrtelný manifest Komunistické Strany...“

Králové, monarchie, princové, feudáli dostávají tu výprask jak kluci ulejšváci chudých lidí ve škole A. D. 1888, pokud sahá jen má opticko-ušní paměť...

*

Pozdravuje Vás Raffy a vzkazuje, že Čita (píše se Chitta, resp. Chytta) zas chytla a sežrala vlašťovku.

Potřeboval bych fotografii Vaší olomoucké rezidence!

Mortis meae causa proxima Vestra absentia. Valeas. – „Příčinou mé smrti je Vaše nepřítomnost. Buď zdrav.“

Deml má pravděpodobně na mysli amerického historika a hispanistu **Williamu Hicklinga Prescottta** (1796–1859).

1958

200.

27. VII. 1958

Nejdražší příteli,

syn hromu obdařil mne na můj svátek takovou přízní a pozorností, že bych si měl také přibrat pomocníků z lodic sousedních, aby se ten lov vešel do mé sítě. Mé letošní „jubileum“ sotva co k tomu přidá.

Nejprve děkuji za blahopřání Vám. Od našeho společného Stolu Páně.

Jiří Blažek mi poslal celou krabičku per made in England. To jsou má pera, jenže přicházejí pozdě...

Straňákovi poslali velký balík potravin. Dušan tu byl den a noc. On jako by patřil k nám.

Kněz P. Hynek Buš, ten beznohý, začíná svou gratulaci: MÁM VÁS RÁD. Vzpomínám s LÁSKOU. A vzpomínám víc, než tušíte.

To by se mohlo říci každému příteli. Je to nejkratší věta před smrtí.

Byl u mne pan farář a když jsem mu řekl, že na ten den, kdy mne chtěl mít v kostele, nebudu asi doma, nýbrž v nemocnici, velmi se zarmoutil, chtěl mne mít v tom kostele 17. VIII. Patrně se na to těšil kvůli farnosti a také kvůli mně, protože při takových příležitostech se mnoho vzpomíná i zapomíná (odpouští). Řekl jsem mu, že budu o tom ještě uvažovat a že mu dám zavčas vědět.

Jakub Deml

Pan primář odjede 3. VIII. na dovolenou a vrátí se 10. VIII. – a čeká mne, protože prý se můj stav zhoršil.

V lesích je tak sucho, že žádné houby nerostou.

201.

[lístek psaný tužkou]

29. VIII. 1958

Drahý pane Timothee,

Čestmír Jeřábek měl 19. VIII. padesát let, a tedy jubileum. Oslavili ho v novinách článkem a řekli tam, že „píše až chestertonovsky“.

Téhož dne měl jubileum sedmdesát pět let Jaromír Doležal, generál[ní] konzul.

Tu kresbu Jiřího Blažka šířit nemohu, protože ten jeho chlapec má už dva roky a ještě nechodí na hrníček.

Je mi lépe.

VÁŠ J. D.

Včera jsem měl dietu: jen tři hrnky mlíka za celý den!

Čestmír Jeřábek (1893–1981) – prozaik, autor psychologických a historických próz, dramatik a divadelní kritik. Byl jedním ze zakladatelů brněnské Literární skupiny, podílel se na redigování časopisu *Host*.

Jaromír Doležal – nepodařilo se dohledat

1959

202.

[lístek]

14. I. 1959

Carissimi, už tedy jsme se zapracovali do léčení měřice, vážice, polykající, píchající nohy, ruce, prsty. Zejtra jdu na rentgen. Doufám, že v sobotu Vás zde uvidím, p. Dr. Tomek bude mít toho dne službu super nos.

Nury-Sunny at' se drží.

JD

Super nos – „nad námi“

1960

203.

12. X. 1960

Milý pane Timothei,

Dr. Metoděj Habáň OP mně napsal (já všechnu jeho korespondenci pálím), že věnování, které jsem notářsky učinil s Pavlou Kytlicovou 1929 ve prospěch řádu dominikánského, pozbylo platnosti a že tedy jsem vlastníkem a pánem všeho, co jsem tehdy jeho řádu věnoval.

Při tom mi navrhuje a doporučuje jako univerzálního dědice p. Jiřího Blažka, grafika z Prahy. To jsem považoval a dosud považuji za velikou urážku a drzost, proto jsem mu na to ani neodpověděl. Mé a Pavly Kytlicové věnování je de facto *fundace mešní*, jak patrně i ze spisu notářského. Jiří Blažek číhal v Praze po koncertě v noci na mého osobního lékaře dr. Karla Tomka, přepadl ho a „informoval“ o příčinách mé nemoci...

Ve své poslední vůli jmenoval jsem svou univerzální dědičkou svou neter' pí Martu Vrbovou, jen z toho důvodu, aby můj dům neobsadil MNV, který se toho nemůže dočkat, protože kantorů přibývá a každý chce bydlet co nejdál od hnojště.

Svěřil jste mne mým příbuzným a „přátelům“. Můžete si myslet, co to znamená 1960...

Jakub Deml

Dnes byl u mne okres[ní] lékař a slíbuj mi zas nemocnici.

P. ThDr. Metoděj Habáň (1899–1984) – teolog, psycholog, publicista, dominikán.

204.

18. X. 1960

Milý pane Timothee,

byl u mne dnes zas dr. Javůrek a posílá mne do nemocnice.

To tam letos budu ležet popáté. Smlouval jsem s doktorem, že bych jel až za týden, ale on kategoricky: „Hned!“

Budete-li mi psát, tedy zas *Třebíč, nemocnice, interna*.

To stačí.

Pozdrav Vám i paní Rose.

Jakub Deml

205.

[nedatovaný dopis]

Milý pane Timothee,

oba Vaše dopisy jsem dostal, z 15. října i z 20. října, myslím, že třetí už nebyl. Dr. Karel Tomek koná si v Brně tříměsíční kurs primářský (nastoupí prý v Třebíči po p. Šádkovi). Místo dr. Tomka převzal zde p. MUDr. Pokorný, také moc velký, ba i můj dobrý známý, jeho paní prý pochází ze Šebkovic, odkud mně dosud posílají farníci mešní intence...

Paní Marie Roso, víte, jak se to píše v nemocnici, není to jako v Bosně, ale byla jste tak dobrá, že jste doplnila dopis p. Timothea, proto také já zde ještě přidávám nějaký řádek. Budu se řídit Vašimi radami. Teď zde ležím na Dvojce, s několika starci a mám to štěstí, že mlčí a nenařkají. Všem říkají dědoušku, mně však jen pane rado. Zabloudil sem na postel nějaký vysoký důstojník, ale vydržel se mnou pod jedním stropem jen do rána, teď leží vedle na Trojce, ošetřovatelky to vystihly: „Je to lepší sorta a je mnohomluvný.“ To on prý řídil stavbu té přehrady v Olší, také mi řekl, že i mezi klérem má přátele: P. Jos[efa] Martináska v Tasově a P. Bradáče...

Pan Josef Vrba má prý se dnes vrátit z Klánovic, kde vykonává kurs instruktorů kin na našem okrese – nového tedy dost – přišel mezi své dávné známé – připomíná mi mého bratra Antonína: rád mne poslouchá a vyhovuje. Sto pozdravů.

Jakub Deml

20. X. 1911 aniversarium mortis P. Josefa Ševčíka... zametá se.

[po bocích listu]

Váš dopis rekom[ando] dodala mi třebíčská pošta ještě týž den v šest hodin večer!!

Váš dopis z 20. října já ještě téhož dne dostal!! Personál mne zde považuje jak jednoho z nich, co o nich dobře smýšlí, proto nejsem „lepší sorta“...

Dopis nedatován, v ZOA zařazen za dopis z 18. října. Patrně pochází ze dne 20. října 1960, což by odpovídalo datům zmiňovaným v dopise.

Aniversarium mortis – „výročí smrti“

206.

V neděli 13. XI. 1960

Milý pane Timothei,

v úterý tedy prý mne pan primář propustí z nemocnice a od toho dne budu zase v Bosně. Paní Rosa dostane můj portrét od Fr[antiška] Bílka v nejbližších dnech, ať jen napíše, mám-li jí poslat ještě něco jiného z jejího majetku, vždyť jsem jí říkal, ať si vezme, co chce.

Píšu v posteli, protože jediný stolek v našem pokoji je stále „obsazen“. Otok na nohách už mi skoro načisto zmizel. Ležím zde myslím skoro půl druhého měsíce a z Tasova mne za celou tu dobu navštěvuje jen a jen MLČENÍ. Nepíšu Vám, co to znamená, ač to vím.

Vypadám prý zdravě, vážím 70 kg, nesnadno chodím.

Pozdravuji Vás oba nastokrát.

Jakub

Vynašli mně šedý zákal očí, ale do operace prý to dva roky vydrží.

207.

16. XI. 1960

Nemocniční Nález pro p. MUDr. Javůrka

Po (předposledním) propuštění se cítil dobře (pěkný lékařský termín! Co jsem měl říci?), nyní asi čtrnáct dnů zhoršení stavu, výrazná klidová dušnost (já o ní nevím), otoky DK a cyano a.

KO: 3.770–4.300 x 9 %–1,05.

Ps 7/17

Moč b + +, jinak negativní. Sed.: ojed. leukosyt a amorf. soli.

Skis: Transparence plicních polí snižena, široké, splývavé síně. Ao sytá, retrokard. prostor v celém rozsahu vymizely.

EKG: nodální (?) rytmus. Korodární ischemis. Ojed. sín. s komor. extrasystoly.

Gigital. efekt. TK 130/90.

Oční vyšetření: Conjunctivitis (?) oculi sin., na pozadí sklerotické změny II. stupně.?

Anstesid C. Esidrex, KCI, Adesten salyrgan.

Otoky ustoupily, ač ne zdela, p. Primář mi řekl, že víc to nejde), subjektivně se cítí dobře (co říci, chce-li člověk domů?)

Arteriosklerotická nemoc srdeční, kompletní blok a.–v.

Městnavá srdeční slabost II.–III. st.

Emphysema pulm.

Hyprostatae.

Doporučuje se tělesný klid, pobyt v křesle střídat s pobytem na lůžku. Z diuretik Esidrex 3x1 po 4 dni v týdnu společně s KCI alespoň 2–3 gr. denně. Perorální diuretika kombinovat s Hg (?) anstosid C 3x a gttae, dietu s omezením solí, hojně zeleniny, ovoce, rýže, vitaminy.

DR. Ant. Pokorný

Píšu to v noci a už na to špatně vidím.

208.

25. XI. 1960

Drahý pane Timothei,

pošta v sobotu a v neděli nefunguje a přece bych Vám rád ještě za čerstva poděkoval za Vaše dobré řádky o *Triptychu*. Váš úsudek není platidlo, které mění kurs, proto si ho vážím. Přijměte tedy mé díky, při mši svaté Vám je říkám dokonaleji.

Posílám Vám trochu toho čtení, čeho není třeba, spalte. Vladimír Holan mi píše: „za *Triptych* a Vaše slovo se neděkuje, za to se líbá ruka. Už dvanáct let nevyházím ze svého brlohu, který jste kdysi navštívil a kde jste křížkem požehnával naši dcerku Kačenku, které už je jedenáct let a dosud neumí číst a psát: l'enfant de Dieu, jak mi nedávno psal Vlastimil Vokolek...“

Už jsem z nemocnice pomalu čtrnáct dní a pan farář dosud mne nenavštívil, což je velmi omluvitelné a přes tu jeho motorku, protože mezi Tasovem a Bosnou je jezero bláta – a zato mne navštívil schválně taxíkem v srpnu beznohý farář P. Hynek Buš a od té doby už myslím třikrát byl u mne P. Dominik Pecka. P. Antonín Chroust z Kněžic, který mně po celá léta svého farářování posílal každý měsíc 200 K, je od státu suspendován, nedostává vůbec žádný plat a živí se kdesi na vsi u svého bratra domkaře – dělal sousedním farářům kázání a přišlo se na to...

A tak vidíte, že nejsem bez kněží...

Sl. Jarynka v uhelném skladu má už půl roku dcerušku, nikdo neví, s kým, ale ta Žákova rodina je wertheinsky uzamčená a nedotknutelná, že se na světě nikdo neopovází něco o ní špatného ani myslit...

Z Jihlavy mne tuto neděli s Kaisrovými navštívila i má žákyně z Třeště se svým synem, který je v Jihlavě městským zahradníkem, je to mladý ušlechtilý muž, má *vysokou* zahradnickou školu a dostává za hodinu 5 K jako obyčejný nádeník, protože je katolík...

Jsem odkázán už jen na svou „pracovnu“, z křesla na postel a z postele do křesla, někdy si musím odpustit i celebrování, tak jako tak nikoho při tom nemám kromě nebožtíků a živých přátel...

Jakmile dospěju těch sil, zabalím ten obraz, a pošlu jej, nikomu to nechci svěřit, balební materiál už tady mám.

Váš Jakub Deml

Triptych – soukromé vydání tří Demlových básní, které Deml rozesílal přátelům u příležitosti Vánoc 1960 v padesáti výtiscích s původním dřevorytem Františka Bílka vytiskl na ručním lise Alois Chvála. Obsahuje básně *Už kolik dní, Dlouho už vlečem se pouští* a *Nebyl jsem tady už dvacet let*.

L'enfant de Dieu – „Dítě Boží“ (fr.)

209.

[nedatovaný lístek]

Paní Marii Rose Vodičkové a Timotheovi pozdravení.

Zítra je úmrtní den P. Konstantina Miklíka. Zemřel 23. XII. 1956 v Madridě.

Za vás budu sloužit mši svatou o těchto Svátcích.

Váš Jakub Deml

Lístek je nedatován, ale z kontextu je zřejmé, že byl napsán 22. prosince 1960.

1961

210.

3. I. 1961

Drahý pane Timothee,
odjíždím zas nejmíň na čtrnáct dní do nemocnice, a tak Vám posílám svůj poslední Sen.
Jakub Deml

Ctěná, milá paní Marie Roso,
pozdravuji Vás na prahu tohoto Nového roku. Mne dnes MUDr. Javůrek odesílá zas do nemocnice. Odtud Vám napíšu víc.
Adresa tedy zní: Jakub Deml, Třebíč, nemocnice Interna D
Dnes jsem ještě celebroidal.

Stenografický záznam nočního snu z 31. XII. 1960.

Neděle odpoledne po službách Božích. Jako bych tam byl farářem. Bylo mi asi čtyřicet let, byl jsem spíš hubený, svěží, zdravý a s farníky důvěrný. Oni jakoby žili ve mně a já v nich. Nic cizího nebylo mezi námi, nic takového tady ani nebylo.

Šel jsem v klerice z kostela domů, nebylo to daleko a bylo to po mírném svahu, skoro jako po rovině. Kolem dokola byl trávník a bylo to v létě.

Za mnou stál kostel a nemusel jsem se ani ohlížet, abych věděl, že vlastně nebyl ano stavěn, nýbrž že vyrostl ze země jako rostou krystaly, rudy, žulové balvany a nad nimi borovice a hříbky. A ty vrány a divocí holubi a veverka tady žili a cítili se docela bezpečni, jakoby také tak vyrostli a měli pod sebou a kolem sebe všecko jisté a pevné.

Uprostřed cesty vidím vedle sebe tři panny. Nepodivil jsem se, šly také z kostela a doprovázela je maminka. Tyto dívky byly také jakoby bezpečné, vážné, skoro stejného věku, přívětivě se usmívaly, mohlo by se říci, že byly líbezné, ale já viděl jen jejich stíhlost a ten mírný úsměv.

Najednou, nevím vůbec jak, přišlo mi vnuknutí, a já jim řekl: „Víte, že jedna z vás *se musí obětovat*. A protože maminka vás má *všechny stejně* ráda, ať to rozhodne los!“ A já jsem udělal tři losy. Na první a druhou los nepadl. Té třetí už jsem ho nepodal. Věděla, že *musí* umřít. Za chvíli, na popravišti. Ale usmívala se dál. Ani se s námi nerozloučila. Odešla jak padá se stromu lupen. Věděla, že to *musí* je *Vůle* – neviditelná, vševědoucí, všemohoucí, neovlivnitelná, naprosto dobrá.

DÍKY za poslední dopis, kde mi tak pěkně kvitujete, co jsem Vám poslal před týdnem. Hlavně jsem rád, že se ten Bílkův originál cestou nerozbil, však jsem jej balil od půlnoci do půl čtvrté ráno, protože uspěchaný čas vánoční nám dvě zásilky rozbil: bedničku s mešním vínem (tři láhve praskly úderem nějakého mastodonta) a před týdnem litrová sklenice medu od MUDRa Fr[antiška] Krejsy z Vlachova Březí: tady jsem měl dojem, že se z minulého století vrátil nějaký šterkař a železnou palicí schválně do toho medu tloukl, protože ta sklenice byla zabalena [do] gumového obalu a mnoha papírů a na vrchním obalu výstražná (placená nálepka: křehké)...

Na Boží hod před desátou v noci, když doma odbyli večeři s rodinami, přišli za mnou p. Jos[ef] Vrba s Martou a Karel Deml. Odešli o tři čtvrtě na dvanáct, zamkli dům, bouchli dole dveřmi auta a odjeli. Tady si rače přečíst, co bývalo ve starých kalendářích pod rubrikou: VESELÉ ČTENÍ. Já se odstrojil k spaní, že půjdu na lože, ale jak jsem se u svého křesla postavil, náhle jsem se zhroutil, jak když mne podsekne a nemohl jsem se hnout. I padl můj zrak z tváře země na stolek u hodin, tam stál zapnutý samovar, do něhož jsem před dvěma hodinami dal vařit asi tři čtvrtě kilogramu šunky, i přemýšlím, jak ten rozpálený samovar odzbrojit: s námahou a bolestí jsem se po zádech došplhal k stolku, jenže jsem na šňůru nedosáhl. Ležím dál a když po tom LAZUTO GEST přišlo vnuknutí, abych si ten stolek přitáhl blíž – zat’al jsem zuby a tu šňůru zesponu náhle jsem ze zdi vytrhl. Sláva! Zas tuho ležím...

Trvalo to hezky dlouho, než jsem se po zádech doplazil k svému loži, jenže do vejšky jsem nemohl i musel jsem zůstat ležet na holé zemi celou tu noc až do čtvrt na tři odpoledne. Vůbec nikdo za mnou nepřišel, ačkoli bylo Štěpána a koleda... O čtvrt na tři otevřou se dveře, Marta strčí do světlice hlavu a hlásí: „*Stréčko, přijela vám návštěva!*“... Že ležím na zemi, to ji tak nezajímá, ale auto s p. primářem Zemanem z Havlíč[kova] Brodu (pod jeho velením je i dcera p. primáře Šádka z Třebíče) a jedním lékárníkem, co byl s Braitem in locis silentii deem X anis... Jářku, zabavte pány prohlídkou domu a zahrady, než se tady dáme do pořádku. Otevřeli okna, neboť ze šunky zůstal jen ten smrad. Hodinu pracovaly kartáče, hadry, ručníky, nakonec i oběd jsem do sebe naházal a v čistém prádle ležím na pohovce, až páni přišli. Zdrželi se dvě hodiny, moc se jim všechno líbilo, nakonec přišel i prof. Ant[onín] Prokeš se sl. Brigitou, která v Jihlavě učí klavír. To už bylo na mě moc i poprosil jsem, aby p. prof. už odešel. Za dva dni nato přišel p. dr. Javůrek, dal mi do nohy injekci a tentam. Nohy zas otekly, pod pravými žebry cítím bolest etc... Zavolał jsem dr. Javůrka, po týdnu, ale ten už mi injekci nedal,

ale poslal sanitku, a tak už zase jsem pod křídly přátel p. primáře Šádka a jeho asistenta dr. Tomka. Však už dnes zas ponejprv sedím u stola a píšu – nohy i celkový zdravotní stav jsou lepší, také se cítím silnější, ačkoli chuť k jídlu je menší – bez soli a polostudené do úst těžko leze... Před chvílí mne navštívil P. Provinciál, četl Váš dopis a také Vás pozdravuje a Vaše zprávy i úspěchy moc ho těší!

Je den návštěv, hrnou se lidi, musím uhnout a lehnout. Ještě Vám zítra tento dopis doplním. Prosím vás, to zimní prádlo mi neposílejte! Ale já jsem tady chtěl dělat poslední *čistku* papírů (doma jsem toho spálil tři koše): máte-li na to chuť: já to v Bosně a v Tasově nechci mít: že byste ty papíry probrala a bezcenné taky spálila: až budete mít na to čas a chuť!

Najdete v tom i několik listů Jana Zahradníčka.

Já mám už ruku těžkou a číst i psát mohu už jen bez brejlí!

Oči mne bolí...

Ale zase začínám mít chuť na spánek...

Drahý pane Timothei,

zrovna tuto chvíli mne navštívil: Otto

In locis silentii deem – „na místech ticha“

P. Provinciál – není zcela zřejmé, koho Deml přezdívkou míní.

212.

12. I. 1961

29. ledna 1932

dies anniversarius † Paulae Kytlicové

*

Dilectissimi confideles,

musím tu kroniku tedy uzavřít, tak je protivná, a tak už daleko za mnou.

„Martičko, zaskoč na poštu a kup mně tam tyto známky,“. Podal jsem Martičce lístek, na něm napsaný druh a počet těch poš[ovních] známek, k tomu stokoruna na výplatu.

Martička se vrátila: „Stréčko, dneska je sobota a v sobotu odpoledne se na poště už neúřaduje, bela sem tam, ale už só tři hodine, pošta je zavřená,“.

Tak dé ten listek mamince a maminka mně te známke v pondělí ráno kópi a já je dopoledne nalepím, mám ešče rozeslat ale dvacet těch Triptychů a maminka už nejedno mně říkala, abech se na počto nachestal všecko už dopoledne – a to stokoruno mamince

take nezapomeň dat.“ Odpoledne ještě třikrát jsem Martičku požádal, aby to s maminkou tak vyřídila a ona třikrát přisvědčila: „Hano, hano, hano“ a – v pondělí ráno Martička ještě šla do školy a Marta přišla: „Stréčko, tade vám neso známke,“ – Donesla jich sotva čtvrtinu. „Martička ti ten seznam nedala?“ Řekl jsem tedy, že Martička mne obelhala a že je lhářka. Marta zrudla, nafoukla se, vztyčila jak zmije, pravici napřáhla na mou hlavu a bez interpunkce jako jedno slovo ve vteřině, s očima do mě zavrzanýma zařvala: „*A esli se vám to nelíbí, tak!!*“

Druhý den ke mně od Vrbů nepřišel už nikdo, bojkot a stávka začala...

Třetí den přišel s Martou i její muž a přinesli mně oběd. Potom už jak mu jeho „úřad“ dovoľoval, přicházel s Martou i její muž a večer skoro vždycky, často i sám. On se ke mně chová pořád uctivě a vděčně – ale svým čtyřem dětem Marta ke mně zakázala chodit, a tak od toho

TAK

už u mne, ani ve Svátcích, ani na Štědrý den, ani na Nový rok nebyly. Chodí jen na můj dvorek ke své králíkárně, ale to jen Marta s mužem a Martičkou a jeden vnuk – a tak moji příbuzní od patnácti do osmnácti let mne neznají...

Marta už by mně ani ten oběd nedělala a nenosila, jenže ty svině dobrodinci posílají „stréčkovi“ nejen dobré balíky, ale i stovky peněz... před Svátky poslala Martičce drahou látku na celé šaty jedna paní (elektrikářka) z Prahy etc. etc. a škoda korunky zahodit... etc.

Zatím tolik dnes – a o těchto věcech, doufám, naposled...

Srdečně Vás oba pozdravuji...

†

Jakub Deml

Leží na mé Interně i Kapinus – já jsem na č. 1 s pětadevadesátiletým dědouškem, v naší cimře není vodovod.

Dies anniversarius Paulae Kytlicová – „narozeniny Pavly Kytlicové“

Dilectissimi confideles – „Drazí souvěřcové“

213.

23. I. 1961

Milý pane Timothee,

na všech cestách Vás pozdravuji, tím více na té, která 24. I. vede k příteli svat[ého] Pavla kolem hrobu Pavly Kytlicové.

Už jsem si zašel zas do nemocnice, jsem tu od 4. ledna a odjedu do Tasova v pátek 28. I., tak mně do Třebíče už nic neposílejte.

Trápí mne stálý kašel (bronchie).

Prosím, aby mé pozdravení přijala i vaše paní. V těchto dnech mně sem přišlo více návštěv, jsem z toho unaven.

Váš Jakub Deml

214.

12. II. 1961

[telegram]

JAKUB DEML ZEMREL POHREB UTERY 9 HOD VRBA

Nezařazené dopisy:

1953

215.

[nedatováno]

†

Milý pane Timothee,

teď je u nás na týden p. Jiří Blažek z Prahy.

Váš balíček s Theotimem přišel správně.

Včera tu byl bratr Ondřeje Petrů a dal nám číst delší jeho dopis.

František Bílek jednou nikoli bez despektu mi řekl, že církev katolická ctí Pannu Marii na úkor pána Ježíše, jehož úcta prý téměř mizí – slovem: mluvil o Panně Marii jen jako o ženě a on sám se cítil povýšeným nad ženu, máje tuto stupnici: kámen, rostlina, zvíře, dítě – dítě je Vidoucí, kdežto muž a žena jsou slepci, proto Dítě je vede a oni se mají podrobit tomuto vedení... Podle toho to u Bílků také dopadlo... Jednou mi také důvěrně řekl Josef Florian: žena je nečistá! – Je to názor Orientu a Florianovi se líbil Koran.

Jedna dáma („mecenáška“) před lety se na mne rozlobila a napsala mi: „Já Vás chci mít jen jako básníka a ne jako kněze!“ Ale když si potom, vdaná, pomohla a byla ohrožena smrtí, hledala mne jako kněze... A když se uzdravila, zase vztyčila hlavu etc.

Právě jsem dostal návštěvu, proto přerušuji toto psaní a jen podotýkám, že toho Mastíka a Samuela si můžete nechat, tj. nevracet mi je, myslím také, že je v tom pěkná dávka literárnictví.

Pan Karel Hlínecký, Čejkovice 78, prosí o ten koš, co v něm do Olomouce poslal ta jablka, že ho potřebuje. Zatím jen tento pozdrav! (Ten sv. Tomáš B. a Hopkins přišli z Oxfordu.)

List je nedatován, v ZAO je zařazen mezi dopisy z roku 1953, bližší určení lze stanovit jen podle zmínky o listech Chrysostoma Mastíka a Samuela Vernerera, které Deml přiložil k dopisu č. 97 ze dne 11. srpna 1953. Nelze ovšem s jistotou potvrdit, že jde o tytéž dopisy, proto je dopis zařazen mezi nedatované listy.

216.

[nedatováno]

Jiří B. odjel od nás se svou rodinou a s dětským kočárkem včera večer, byli u nás jedenáct dní. Tento dětský kočárek odjel v nejvyšší čas; ještě jediný den a byli by mne s Rosou odvezli do Bohnic. Víte, co je pontifikálka: biskup, kapitula, akolyté, Bachova missa solemnis, zvonění, kadění – ale to je jen slabý obraz ritu, který se koná kolem dětského kočárku... Jenže, ó běda, i pravoslavná mše i s archimendritou v čele trvá nanejvýš tři hodiny a žádná v jednom kuse jedenáct dní... Rosa dnes prohlásila ex cathedra, že žádné malé i nemalé dítě nechce do smrti vidět. Objevili jsme ve svých vokabulářích slovíčka už dávno zapomenutá: maringotka, vopice, trdlo, nemehlo a jiná ještě zvučnější. Pán Bůh nám odpusť, byli jsme také z těch, o kterých řekl Kristus pán: „Nechte maličkých přijít ke mně a nebraňte jim, neboť jejich je království nebeské.“ V těchto jedenácti dnech jsme všechny tyto miláčky Pána přesrdečně posílali do království nebeského...

A to nám ještě v koupelně nefungoval odpad a elektriku nám denně vypínali ráno od šesti do dvou a večer od půl šesté do půl desáté...

*

Ten Rybníček, co se u nás v Číkově na tom traktoru zabil, má teď na tom místě kříž, ale není dovoleno jej posvětit. A. D. 1953

*

K tomuto kompletáři dlužno ještě přidat, že se maličké muselo chlácholit, když se rozeřvalo a vztekem na jednom fleku cupalo a ručičky mělo při tom upažené a pěstičky uzavřené jak wertheimka – takže celý den bylo slyšet volání koroptví něžně úzkostlivé: „Karolinko, kde máš kalhotky?“ Mládě nedbalo, ježto stará trvala sedět nehybně na židli, jen ten sladký hlásek pomalu zvonil...

217.

[nedatovaný lístek]

Lesům plody nenecháme,
známe jejich hodnoty,
proto s nimi pospícháme
do nejbližší Jednoty!
(Letošní plakát ministerstva Výživy)

Kdyby Léon Bloy ještě žil, vzal by tento plakát do svých *Exegezí*, aby znova objasnil, že buržoa nemůže otevřít hubu, aby nevyřkl absolutní Pravdu. Bon appétit! *Mabl* zeit! Němec jeda *mele* totiž čelistmi, kdežto Francouz appetuje, tj. jeda touží – je to tak, pane učitelí? Čech raději užívá jazyka (Ianua Linguarum!), proto CHUTNÁ...

Abych to dokumentoval na sobě: Francouz nadužívá srdce, *směřuje* k cíli, ale často nedojde nebo cíl přeletí; Němec zrno mele, drtí, je analytik a chemik, atomizuje; Čech je požívačný, přežvýkačný a mnohomluvný, je to národ učitelů, už podle O[tokara] Březiny; ct. Albert Vyskočil, Komenský, Masaryk etc. Proto ve starověku učitelé byli a v novověku jsou *otroci*.

Jsem asi (imprudenter dico) ze všech třech krví: Demli do Čech přitáhli odněkud z Vestfálska, kde byli smíšeni s Francouzi, byli asi Démêleurs – a jak to nakonec s námi dopadlo, žel, nelze zapřít... podle teorie evoluční, kterou tak ráda se sytí apokalyptická šelma i Lagerlöff Selma.

Nedatovaný lístek, v ZAO zařazen mezi dopisy z roku 1953. Přesně za dopis č. 107 z 15. prosince 1953.

1954

Dva nedatované lístky, jež jsou v ZAO zařazené za dopis č. 150 ze dne 13. října 1954.

218.

[nedatovaný lístek]

Je úžasné, co se „ještě dnes“ najde v Písmě svatém. Poslední verš Druhé knihy Makabejské zní:

Jako vždycky víno, aneb vždycky vodu pítí, podivné jest: ale jednoho po druhém užívati, utěšené: tak i čtoucím, bude-li řeč vždy velmi úpravná, nebude nepřijemná. Protož dokonána buď tato řeč.

Co myslíte, příteli: nebyl by to pěkný Epilog k *Sebraným spisům*? A není tím dokonale vysvětleno, že Protestanté tuto a jiné knihy vyhodili z Bible? Ó králíci Králičtí, jak zalézáte do svých nor, zjeví-li se Očistec nebo Panna Maria...

219.

[nedatovaný lístek]

V druhém duchovním cvičení

Ó Mari, Mater Dei et mea *praecordialis*, tu induc me vellere agni Jesu *substantialis*, ut per te me suscipiat, nutriat, possideat, regat et perficiat amor *principalis*. Amen.

Jak přeložit správně ta tři podtržená mnou slova?

Agnus substantialis? Nemohlo by se říci místo podstatný raději skutečný? opravdový? pravý? životodárný?

Jedu na prohlídku do nemocnice

Kýla...

Pozdrav!

Ó Mari, Mater Dei et mea *praecordialis*, tu induc me vellere agni Jesu *substantialis*, ut per te me suscipiat, nutriat, possideat, regat et perficiat amor *principalis*. Amen. – volněji „Ó Maria, Matko Boží a moje předrahá, rač mě uvést k beránkovi – Ježíši svátostnému, aby skrze Tebe mě přijal, živil, ovládl, řídil a přivedl k dokonalosti lásky. Amen.“

220.

[nedatovaný lístek]

Neomalená, tj. poslovenštěná, pro dnešní dopisní pappír dělaná kopie Štirsovy Písně hor. Teď jen zaostalci nejezdí do Tater, kde se přece blýská... U Jana Štursy je to zbožně melancholická píseň z nekonečnosti v nekonečnost, tady je to folklor pro filmový aparát. Zastavte sa bratia, keď sa ovce ztratia – hej!

Veru! ...

221.

[pohlednice]

Dr. M. H. Přišel dnes po půlnoci z Budišova, nesa dva těžké kufry – ale šťasten, že už je pod střechou.

Vypadá pěkně! Může se u nás zdržet jen do Svátků – škoda.

1955

222.

[vzkaz na nedatované obálce]

Panu Timotheovi Vodičkovi *v Olomouci* Krameriova 12

Krtci tady ještě dělají kopečky, housenky a žížaly lezou po cestách, pořád prší...

223.

[nedatované epigramy]

HÁDANKA:

Co je to? Každý farář to má.

(Kámen a bolest)

*

ŠKOLA KOMENSKÉHO

Připišme k dobru této školy,

že dělá z volů zas jen voly.

Orbis Pictus

Jehan Rictus

*

MLADÝM BÁSNÍKŮM

Kdo není schopen veliké lásky,

bude vždy dělat jen psí klobásy.

*

(Z literární pozůstalosti Miky-Mikyho laureáta H. C.)

EDIČNÍ KOMENTÁŘ

Korespondence tvoří konstantní součást literárního díla Jakuba Demla. Dopisy běžně zařazoval do svých knih, zmiňme především knihy *Rosnička* (1912), *Domů* (1913), *Pro budoucí poutníky a poutnice* (1913), které představují počátek jeho „kontinuálního deníku“, jenž vrcholí *Šlépějemi*, ve kterých v letech 1917–1941 svou korespondenci pravidelně zveřejňoval. Již za svého života vydal Deml knižně svou korespondenci s přítelem a učitelem Otokarem Březinou. *Listy Otokara Březiny Jakubu Demlovi* z let 1903–1928 vyšly s rozsáhlým Demlovým komentářem v roce 1932 a o rok později je následovaly *Listy Jakuba Demla Otokaru Březinovi* zachycující korespondenci let 1899–1928.

Části z Demlovy korespondence pak vycházely během šedesátých let. Jde například o *Vzájemnou korespondenci F. X. Šaldy a Jakuba Demla*, kterou v *Literárním archivu* publikovali editoři Květoslava Neradová a Jiří Němec, nebo *Příspěvek k poznání Jakuba Demla* od Kamila Bednáře, jež analyzuje výňatky ze tří dopisů z let 1958–1959 adresovaných právě Bednářovi.

Politické změny v roce 1989 s sebou přinesly i vlnu zájmu o zakázané, zapomenuté nebo těžko dostupné autory, mezi něž katolický kněz Deml patřil.

Kromě reedic Demlových literárních děl, životopisných i literárněvědných studií se vydání dočkaly i další dílky Demlovy korespondence. Během roku 1991 to byla *Korespondence Jakuba Demla O. F. Bablerovi* z let 1928–1943 uveřejněná v *Tvaru*, dopis *J. D. A. Sovovi* z roku 1914 publikovaný v *Akordu* a *Korespondence Jakuba Demla V. Nezvalovi* z období 1948–1957 v *Souvislostech*. V novém vydání *Hradu smrti* z roku 1992 pak nalezneme část korespondence Josefa Váchala Jakubu Demlovi věnující se přípravě tohoto titulu a z roku 1996 pochází faksimile dopisů Jakuba Demla a Marie Rosy Junové Martinu Janu Vochočovi z let 1937–1952 nazvané *Rozmilý Jene Martine Vochoči*.² Ačkoli porevolučním vydáním Demlových děl i korespondence chyběla zřetelná ediční koncepce (Vladimír Binar tento stav přirovnal k „další vraždě“ na autorovi³), musíme přiznat, že vyvolaly zájem o Demlovo dílo.

Nejvýraznějšími edičními počiny na poli vydávání Demlovy korespondence ovšem byly dva výbory sestavené editorem Jiřím Oličem na sklonku devadesátých let. V první řadě to byl výbor z korespondence z let 1940–1961 *Píšu to při světle nočním*, který

1 Zand, Getraude. „Výpověď z krize“. *Poslední dopisy Boženy Němcové*. In: *Božena Němcová a její Babička*. ÚČL AV ČR. Praha 2006, s. 199.

2 Slovník české literatury po roce 1945, <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/>, heslo „Jakub Deml“ [citováno 7. 12. 2011].

3 Binar, Vladimír: *Vražda na díle Jakuba Demla: aneb Jak český národ nakládá se svým básníkem*. In: *Lidové noviny*, r. 11 (1998), č. 196 (22. 8.), příl. Nedělní LN, s. 21

vyšel roku 1998 a na jehož přípravě Olič spolupracoval s Markem Nekulou. Následujícího roku k němu přibyl výbor z let 1930–1939 nazvaný *Zakázané světlo*.

Ve výboru *Pišu to při světle nočním* předkládají editoři soubor dopisů ze sklonku básníkovy života. Přiznávají, že jde o výbor neúplný: „Vzhledem k omezenému rozsahu svazku a zčásti i vzhledem k nedostupnosti některých originálů zde zasvěcenější čtenáři budou postrádat Demlovu korespondenci s J. Kapinusem, M. Dvořákem, B. Fučíkem, J. Markem a řadou dalších.“⁴ V mnoha případech jde spíše jen o ukázky z korespondence. Výběr adresátů i jednotlivých dopisů byl ovlivněn snahou přiblížit čtenáři Demlovu osobnost, jeho běžný život a zázemí, proto se editoři ve svém výběru zaměřili především na adresáty „civilní“, nikoli na více známé osobnosti z okruhu literárního a kulturního prostředí. Zkreslení, jež výběrem vzniká a kterého si jsou editoři vědomi, se snažili vyvážit jednak rovnoměrným zastoupením „závažných“ a „obyčejných“ textů, jednak minimálními úpravami grafickými a pravopisnými, které textům zajišťují autenticitu. Aby vynikli jednotliví příjemci, upustili editoři od chronologického řazení a uvádějí příjemce v abecedním pořadí. V rámci dopisů jednotlivým adresátům chronologický princip uplatnili. Díky tomu zůstává zachován náhled na vývoj vztahu pisatele a příjemce a mezitextové odkazy a přesahy v dopisech zůstaly nenarušeny.

Objektem našeho zájmu jsou zejména dopisy adresované Timotheu Vodičkovi v tomto výběru obsažené. Z celkového počtu dvě stě dvaceti tří korespondenčních jednotek, které se dochovaly ve Vodičkově pozůstalosti⁵, publikuje výbor pouze jedenáct z nich. Z objemného korpusu dopisů vybrali Nekula s Oličem pro svůj výbor obsáhlé popisné dopisy. Záměrem editorů bylo nejspíše nabídnout čtenářům Demlovy vzpomínky na Otokara Březinu, Josefa Floriana či Františka Bílka. Popisy tasovských událostí nebo Demlovy návštěvy v kněžském soustředění na Moravci pak ve shodě se záměrem edice fungují jako dokument z pozdního období básníkovy života.

Další Oličův editorský počín, *Zakázané světlo: výběr z korespondence z let 1930–1939*⁶, se zaměřuje na „nejdůležitější a čtenářsky nejzajímavější dopisy, přičemž publikovaná část tvoří pouhý zlomek obsáhlé korespondence“.⁷ Stejně jako v předchozím výboru jsou adresáti zařazeni abecedně. Pro zdůraznění autentičnosti se editor snaží co nejvíce respektovat zvláštnosti Demlova způsobu psaní – pravopisné i

4 Deml, Jakub. *Pišu to při světle nočním: výběr z korespondence z let 1940 – 1961*. Torst. Praha 1998, s. 337.

5 Vodičkovy písemná pozůstalost je uložena ve Fondu Timothea Vodičky v olomoucké pobočce Zemského archivu v Opavě.

6 Deml, Jakub a Olič, Jiří, ed. *Zakázané světlo: výběr z korespondence z let 1930-1939*. Vyd. 1. Praha: Paseka, 1999. 188 s. Literární klub. ISBN 80-7185-263-5.

7 Deml, Jakub. *Zakázané světlo: výběr z korespondence z let 1930 – 1939*. Paseka. Praha a Litomyšl 1999, s. 162.

grafické úpravy byly provedeny jen v nejnútnejších případech. Historický kontext doplňuje Oličův doslov *V křivém zrcadle* a letopisný přehled důležitých událostí Demlova života v průběhu zpracovávaného decennia. V poznámkách ke korespondenci jsou dohledány především informace o zmiňovaných osobách a dílech.

Příspěvkem do řady vydaných edic korespondence Jakuba Demla se v roce 2001 stal soubor *Milý pane Josefe B.* zpracovaný ve spolupráci Mojmíra Trávníčka a Jiřího Hrabala. Trávníček, spolu s Helenou Gajduškovou, jej také opatřil úvodním slovem. Jedná se o vydání čtenářské, proto ve zpracování chybí podrobný popis korespondenčního korpusu, který editoři v tomto případě považují za nepotřebný. Ze stejného důvodu je i ediční poznámka zkrácena a zestručněna na minimum. Do textu bylo zasahováno co nejméně – opraveny byly jen chyby zcela zjevné, zkratky a distribuce předložek s/z upravena podle dnešního úzu. Ponecháno bylo také různé použití velkých písmen a různé varianty vlastních jmen.

Nejnověji se s korespondencí Jakuba Demla setkáváme díky edici korespondence vydávané nakladatelstvím *Dauphin*. Dva doposud vydané svazky byly připraveny v Ústavu české literatury a literární vědy FF UK v Praze, v semináři, který se zabývá rukopisnou korespondencí Jakuba Demla, jehož vedení se ujala Daniela Iwashita.

V prvním svazku edice nazvaném *Carissime, kde se touláte?* (2010) zpracovaly editorky Iva Mrázková a Šárka Kořínková Demlovu korespondenci Josefu Ševčíkovi z let 1904–1911. Dopisy jsou rozděleny podle šesti Demlových kněžských působišť, která Deml v letech 1902–1911 vystřídal. Každé „zastavení“ je uvedeno krátkým pojednáním editorek objasňujícím čtenáři situační kontext následujících dopisů. Do komunikační situace je čtenář uváděn pomocí Demlovy korespondence jiným adresátům z té doby. Editorky tak díky dalším pramenům umožňují nahlížet na vztah Demla a Ševčíka z více úhlů. Vzájemná korespondence je řazena chronologicky a korespondenční soubor je doplněn vysvětlivkami, jmenným rejstříkem, ediční poznámkou, detailním soupisem korespondence, archivních pramenů, knih a překladů Jakuba Demla zmiňovaných v korespondenci a poznámkách a překlady Josefa Ševčíka.

Stejně pečlivou práci odvedla editorka Šárka Kořínková na druhém svazku edice s názvem *I tento list považujte za neúplný: Dopisy Jakuba Demla příteli Matěji Fenclovi* (2011). Ediční zpracování druhého svazku opět klade velký důraz na historická fakta – historický kontext je detailně popisován a vysvětlován. Editorka správně neopomíjí souvislost korespondence s Demlovým dílem. Ve spojitosti se smrtí spolužáka Josefa Poláka se v Demlově korespondenčním projevu začínají objevovat motivy pocitu smutku a marnosti, které se plně projeví v *Tanci smrti* (1914). Součástí ediční přípravy

bylo porovnávání originálních dopisů s verzemi, které Deml otiskl v knihách *Rosnička, Pro budoucí poutníky a poutnice* a *Do lepších dob*. Jedinečnost dopisů Matěji Fenclovi spočívá v jejich dokumentárnosti. Deml a Fencel spolu intenzivně spolupracovali a přitom je od sebe dělila relativně velká geografická vzdálenost, proto muselo být v dopisech řečeno vše. Vnitřní dokumentárnost dopisů podtrhují rozsáhlé vysvětlivky, které věnují velký prostor nejen věcným okolnostem, ale i objasnění četných citátů.

Dopisy Timotheu Vodičkovi zpracovávané v naší práci patří k nejobsáhlejším korespondenčním souborům Jakuba Demla vůbec. Ve Vodičkově pozůstalosti je uložena téměř kompletní vzájemná písemná komunikace z let 1944–1961. Zaměříme-li se pouze na Demlovy listy, napočítáme více než dvě stě listů adresovaných olomouckému kritiku a spisovateli Vodičkovi.

Z tohoto korespondenčního souboru byla doposud publikována jen část dopisů, a to ve zmiňovaném výboru Demlovy korespondence z let 1940–1961 *Píšu to při světle nočním*. Korespondence z let 1944–1952, čítající osmdesát osm korespondenčních jednotek, pak byla zpracována v rámci bakalářské diplomové práce *Dopisy Jakuba Demla Timotheu Vodičkovi*⁸, na niž ve své práci navazujeme, a proto i korespondenční soubor této práce začíná korespondenční jednotkou číslo 89. V naší práci bylo použito sto třicet pět dopisů, korespondenčních lístků a pohlednic odeslaných Jakubem Demlem Timotheu Vodičkovi v letech 1953–1961.

Rukopisy korespondence Jakuba Demla a Timothea Vodičky jsou uloženy v olomoucké pobočce Zemského archivu v Opavě⁹ v Pozůstalosti Timothea Vodičky s písemnostmi Jakuba Demla. Vodičkovu písemnou pozůstalost, ve které je obsažena téměř kompletní vzájemná korespondence Demla a Vodičky z období let 1944–1961 a jiné Demlovy písemnosti, předala do úschovy archivu Marie Vodičková dne 22. června 1967. Vodičkův osobní fond zpracoval roku 1969 M. Kouřil.

Korespondenční soubor začíná dopisem z 26. března 1953. Z tohoto roku pochází dalších dvacet dva dopisů, rokem 1954 je datováno padesát jedna dopisů, rokem 1955 třicet pět listů. Dále následuje osm dopisů z roku 1956, po třech listech z roku 1957, po dvou z roku 1958 a jeden z roku 1959. Soubor pak obsahuje ještě sedm dopisů z roku 1960 a čtyři z roku 1961. Na závěr souboru připojujeme telegram oznamující Vodičkovi úmrtí Jakuba Demla. Nezařazených zůstalo devět listů, u nichž se nepodařilo určit bližší datace. Frekvence dopisů je nejvyšší v letech o roku 1953 do poloviny roku 1956, kdy Deml psal v týdenních intervalech.

---

8 Ševčíková, K.: *Dopisy Jakuba Demla Timotheu Vodičkovi*. Nепublikovaná bakalářská práce, FF UP, Olomouc 2010.

9 Dále jen jako ZAO.

Dopisy jsou psány na dopisních papírech různých formátů. Použity byly většinou kvalitní dopisní papíry formátu A4 nebo A5, které Deml popisoval oboustranně. Využíval také listy kancelářského papíru s hlavičkou nakladatelství Marie Rosy Junové. Korespondenční soubor dále obsahuje dopisy, které jsou psány na lístky formátu A6. Pro psaní těchto krátkých vzkazů používal Deml obrázky svatých nebo fotografie Tasova a okolí, které z druhé strany popisoval. Mimo to korespondenční soubor obsahuje pět pohlednic. Kvalita dopisního papíru se zhoršuje v době, kdy Deml pobýval v nemocnici, kde neměl k dispozici své obvyklé psací potřeby. Tyto dopisy jsou psány na rozdíl od ostatních tužkou. Korespondence je psána ručně, černým a výjimečně modrým inkoustem. Poznámky, které byly Demlem dopsány tužkou na okraje či na závěr listů, jsme podle autorova značení doplnili do příslušných míst v textu.

Fyzickým poškozením trpí dopisy ze dne 10. dubna 1954 (č. 122) a ze dne 27. května 1954 (č. 127). Kvůli natržení papíru nebylo možné rekonstruovat kompletní text dopisů a v těchto místech uvádíme pouze fragmenty čitelných slov. Úplně pak chybí úvodní část dopisu ze dne 21. listopadu 1954 (č. 154), který v ZAO není dochován celý. Nečitelná slova označujeme (např. [nečit. slovo]).

U většiny listů je uvedeno přesné datum, mnohde je uvedena datace podle katolického liturgického kalendáře (*Na Sv. Roberta Bellarmina 1953, Na Velký pátek 1954, Ne sv. Václava 1954, Sancti Barnabe 1954, Vigilia Assumptionis, Sanctorum Filippi et Jacobi 1955, Sancti Bonaventurae Ecclesiae Doctoris*). K těmto datům byla v poznámkovém aparátu věnována vysvětlivka s příslušným časovým určením. U dopisů, kterým datace chybí úplně, bylo jejich zařazení odůvodněno vnitřními souvislostmi. Nápomocné v tomto ohledu byly jednak poznámky o konkrétních novinových článcích, díky jejichž dohledání bylo možné provést relativně přesnou dataci, jednak zmínky o událostech v Tasově či osobách, které spisovatele navštívily. Díky Demlovým odkazům na konkrétní články jsem zařadila např. dopis č. 145, ve kterém se pisatel zmiňuje o čísle měsíčníku *Duchovní pastýř*, které vyšlo v Praze dne 1. září 1954. Nezařazené dopisy lze datovat jen v rámci jednotlivých let, a to podle jejich uložení v ZAO.

Při přípravě edice korespondence jsme postupovali podle zásad publikace *Editor a text* (2006), porovnali jsem také způsob ediční úpravy textů Jakuba Demla ve výboru jeho korespondence *Píšu to při světle nočním* (1998), který uspořádali Jiří Olič a Marek Nekula, a ediční poznámku Jindřicha Chaloupeckého a Milady Chlěbcové ke sborníku *Sen jeden svítí* (1991) a Oličova výboru korespondence z let 1930–1939 *Zakázané světlo*.

Při řešení ortografických i formálních oprav textu jsme postupovali tak, abychom v co největší možné míře zachovali jedinečnost Demlova expresivního

písemného projevu.

Grafická stránka rukopisů Demlovy korespondence je velmi výrazná. Text je členěn pomocí velkého množství podtržených slov, výrazů zdůrazněných velkými písmeny, interpunkčních znamének a výpustek naznačených v rukopise různým počtem teček či pomlček (někdy i pět a více za sebou). Slova v rukopise podtržená byla nahrazena kurzívou, velkými písmeny psané výrazy zůstaly zachovány. Veškeré výpustky byly nahrazeny tradiční trojtečkou.

Obsáhlé dopisy Deml dělí na jakési kapitoly pomocí hvězdiček nebo drobných kreseb květin, ptáčků a jiných motivů. Tyto kresby byly nahrazeny hvězdičkou, k jejich úplnému vypuštění nemohlo dojít, protože by bylo narušeno Demlovo členění dopisů. Ponecháváme pouze Demlův náčrt ze dne 8. února 1954 (č. 112) nadepsaný jako „*Státní boboslovec v diagramu*“, poněvadž pisatel se popisem a vysvětlováním kresby zabývá v následujícím textu.

K usnadnění orientace byly sjednoceny hlavičky dopisů a data byla umístěna do záhlaví dopisů v případech, kdy v rukopise bylo datum zmíněno až v závěru listu. Deml často psal dopisy několik dní – postupným připsováním se tak v rámci jednoho listu sešlo několik dat najednou. Tyto objemné texty jsme od sebe neoddělovali podle jednotlivých dat, ale jsou zaznamenány vcelku jako jeden dopis, tak jak je Vodička dostal v jedné obálce. Jednotlivé odstavce jsou pouze odděleny datem. Forma datace je ustálena na zápis měsíce římskými číslicemi, které Deml používá až na mizivé výjimky pokaždé, a na rozepsání celého letopočtu. Pisatel totiž v malém množství využívá zkráceného zápisu letopočtu (např. 19. XII. 53). V takových případech jsme rok rozepsali (19. XII. 53 > 19. XII. 1953).

V úvodních formulacích dopisů nacházíme křížky různých velikostí a tvarů jako symbol žehnání. Pro tato znamení jsme volili jednotný symbol †. Demlovo značení křížkem ve smyslu „zemřelý, mrtvý“ jsme v textu rozepsali jako: „*kněžský život † [zemřelého] P. Karla Endla*“.

Tam, kde chyběly, byly doplněny chybějící závorky a uvozovky, jejichž podobu jsme sjednotili na tradiční značení: >>Tvrde Brók<< na „*Tvrde Brók*“. Nejednotné užívání uvozovek při označování názvů knih, článků, povídek, básní, časopisů a novin bylo nahrazeno označením kurzívou. Ve výsledku jsou tak odlišeny názvy děl, časopisů a novin od dalších slov umístěných Demlem do uvozovek.

Doplněny byly chybějící čárky u přístavek, vytčených členů apod. Ve snaze rytmizovat text dochází v textech dopisů k nadužívání čárek. Redundantně užitou interpunkci umísťuje autor do míst nádechových pauz a intonačních předělů, na takových místech zůstala ortograficky chybně použitá znaménka zachována.

Číslice a zlomky nahrazujeme slovními tvary, výjimkou jsou údaje o hmotnosti či vzdálenosti doplněné jednotkou (z *Vidonína asi 50 km, 20 q toho hnědého ublí, vážil o 40 kg mív*).

Slova přejatá z cizích jazyků přizpůsobujeme současnému pravopisu (*ilustrovaný* > *ilustrováný*, *v cellule* > *v celule*, *demijonem* > *demižonem*). U slov přejatých z řečtiny a latiny přizpůsobujeme dvojici souhlásek *-th-* dnešnímu úzu (*theologie* > *teologie*, *mathematika* > *matematika*). U přejatých slov, kterým současná norma dovoluje dvě varianty psaní *s/z*, volíme nepříznačnou variantu (*do gymnasia* > *gymnázia*, *sensace* > *senzace*). Provedli jsme opravu chybně použitých tvarů cizích jmen (*Mournier* > *Mourier*, *Menbart* > *Menbard*). Příslůvečné spřežky *ke vůli*, *na příklad*, *nad to* opravujeme dle dnešního pravopisu (*kevůli*, *například*, *nadto*).

Zkratku *sn./Sn.* pisatel používá střídavě s malým i velkým počátečním písmenem, proto její zápis sjednocujeme na písmeno malé. Velké písmeno bylo ponecháno pouze u zeměpisných názvů (*Sn. Hostýn, Svatá Hora*), ustálených spojeních (*Svatá stolice, Svatý stolec, Svatý otec*) a v názvech děl, ve kterých je použito velké písmeno (*Legenda o Sv. Borisu a Glebovi*).

Pisatelovo použití velkého písmene v případech, kde neslouží ke zdůraznění či významovému odlišení slova, nahrazujeme iniciálou malou (*Milosrdná Sestra* > *sestra*, *Slovanská boboslužba* > *slovanská*, *ve Svaté Zemi* > *Svaté zemi*). Velká písmena jsme ponechali v případech, kde slouží ke zdůraznění, jsou součástí sarkastické poznámky apod. („(...) *založil Družstvo a státní velkostatek, společný keravín a bejkárnu s Národními Vjybory, Jednotami, Prameny, Drutěvnami, Masnami, Jasy, Domy zdraví, Chonory, Chemidrogami, Tepy, Kovomaty*“, „*Získaly by obě strany, hlavně Svatá Církev!*“).

Upraven byl způsob zápisu zkratk *např.* a *popř.* z *na př.* > *např.*, *po př.* > *popř.* tečka byla doplněna v místech, kde za zkratkou chyběla: *např* > *např.*, *popř* > *popř.* Stejně jako v bakalářské práci pokračujeme v edičním rozepisování zkrácených tvarů. Původní tvar je ponechán u běžně používaných zkratk jako *č.*, *sl.*, *Mlle*, *bl.*, *sv.* (tuto zkratkou rozepisujeme v ustálených spojeních *mše sv[atá] a Duch sv[atý]*), *např.* *popř.*, *tj.*, *čsl.*, *fy.* Původní zkrácený tvar volíme i pro iniciálové zkratky jména Marie Rosy Junové (*M. R. J.*, *MRJ*), neboť jde o tvar z kontextu pochopitelný a objevující se s vysokou frekvencí. Nerozepsané iniciály ponecháváme taktéž v podpisech (*J. D.*). Způsob edičního rozepisování zkratk osvojujeme z edice korespondence Františka Halase a Jana Zahradníčka *Není dálky* (2003), ve kterém jsou podobně upraveny Halasovy časté zkratky. Stejný způsob jsme využili již ve zpracování předchozí Demlovy korespondence, proto v této tendenci pokračujeme.

Už v předchozím zpracování edice korespondence jsme se potýkali s různorodostí textů, které jsou v korespondenci Jakuba Demla Timotheu Vodičkovi obsaženy. Rozsah

dopisů se pohybuje od kratičkých vzkazů a pohlednic až po desítky stránek dlouhé dopisy. Obsahově se listy během osmnácti let společného kontaktu proměňují. Zachycují praktické záležitosti společné redaktorské a nakladatelské práce, pojednávají o tasovských událostech, nabízejí Demlova vyprávění o Otokaru Březinovi, Josefu Florianovi a dalších. Žánrové zastoupení textů je též velmi rozmanité. Najdeme zde rozsáhlá popisná líčení, krátké anekdoty, polemické úvahy a obhajoby, zachycení vzpomínek a vyprávění „z tasovské kroniky“, tedy texty beletristického charakteru poukazující na vysokou míru literárnosti Demlových dopisů. Zároveň dopisy přináší dokumentární svědectví o autorově životě v posledních letech jeho života, v době, kdy se vinou společenských poměrů vytratil z veřejného povědomí.

Narážíme tedy na otázku, zda v edičním zpracování akcentovat dokumentární hodnotu korespondence, nebo zda se zaměřit na literárnost korespondence. Východiskem bylo rozdělení korespondenčního souboru, jehož první část se zaměřila na dokumentární pojetí edice, a to zpracováním rozsáhlého poznámkového aparátu mapujícího Demlovu situaci po roce 1945 a vývoj práce na *Sebraných spisech Jakuba Demla*. Druhá část dopisů, již předkládá naše práce, postihuje dopisy z let 1953–1961, ve kterých převládají listy literárního charakteru. Součástí ediční práce zůstalo vypracování poznámkového aparátu, ale pozornost se zaměřila na analýzu Demlova korespondenčního stylu a komunikačních strategií v dopisech.

ANOTACE

Autor:	Bc. KATEŘINA ŠEVČÍKOVÁ
Vedoucí diplomové práce:	Mgr. PETR KOMENDA, Ph.D.
Název univerzity, fakulty a katedry:	UNIVERZITA PALACKÉHO, FILOZOFICKÁ FAKULTA, KATEDRA BOHEMISTIKY
Název diplomové práce:	DOPISY JAKUBA DEMLA TIMOTHEU VODIČKOVI Z LET 1944–1961
Podnázev diplomové práce:	EDICE KORESPONDENCE
Název v angličtině:	JAKUB DEML'S LETTERS FOR TIMOTHEUS VODIČKA OF YEARS 1944–1961
Podnázev v angličtině:	CORRESPONDENCE EDITION
Studijní obor:	ČESKÁ FILOLOGIE – EDITORSKÝ MODUL
Rok a místo odevzdání DP:	2012 OLOMOUC
Počet znaků:	509 024
Počet příloh:	1

Klíčová slova:

Jakub Deml, Timotheus Vodička, edice korespondence, Sebrané spisy Jakuba Demla, Tasov, kolaborace, komunismus, sebestylizace subjektu narátora/produktora, stylizace subjektu adresáta/receptora.

Magisterská diplomová práce *Dopisy Jakuba Demla Timotheu Vodičkovi z let 1944–1961* předkládá ediční zpracování korespondence básníka Jakuba Demla s přítelem a redaktorem jeho díla Timotheem Vodičkou z let 1953–1961. Práce navazuje na bakalářskou diplomovou práci *Dopisy Jakuba Demla Timotheu Vodičkovi*, v níž byla zpracována první část vzájemné korespondence. V rámci přípravy edice korespondence byly provedeny ortografické úpravy textů a korespondence byla doplněna poznámkovým aparátem. Ten vysvětluje politické a společenské pozadí doby, kdy korespondence vznikala, a také poskytuje medailony osob v textech zmiňovaných. Korespondenční soubor je uveden analýzou pisatelova korespondenčního stylu se zaměřením na sebestylizaci subjektu narátora/produktora a stylizaci subjektu adresáta/receptora. Za korespondenčním souborem následuje ediční komentář, který vysvětluje pravopisné zásahy a podává informace o způsobu zpracování edice.

SUMMARY

Key words: Jakub Deml, Timotheus Vodička, correspondence edition, Tasov, writer's self-stylization, stylization of addressee

The Master diploma thesis *Jakub Deml's Letters for Timotheus Vodička of years 1944-1961* contains a correspondence edition of Jakub Deml's letters for his friend and editor of his work, Timotheus Vodička. This thesis follows on a bachelor diploma thesis *Jakub Deml's Letters for Timotheus Vodička* that processes a first part of their letters. There were done a spelling corrections and footnotes in edition. Notes explain the political and social background of the time and provide information about mentioned people. Analysis of writer's correspondence style precedes the corpus of letters. Analysis focuses on writer's self-stylization and stylization of addressee. Thesis is finished by editorial comment.

PRAMENY:

BĚHOUNEK, Václav. *Co hledají v české kultuře?*. Kulturní politika r. 1 (1945/46), č. 8, s. 1 a 4.

BĚHOUNEK, Václav. *Koho budeme vydávat?*. Kulturní politika r. 1 (1945/46), č. 17, s. 3.

BĚHOUNEK, Václav. *Kolaborant před kolaboranty*. Kulturní politika r. 1 (1945/46), č. 12, s. 4.

BENEŠ, K. J. *A také odhmyžit*. Kulturní politika r. 1 (1945/46), č. 14, s. 4.

BRAMBORA, Josef. *Básník a gestapákova bota*. Čin: zemský orgán Československé sociální demokracie na Moravě r. II. (1946), č. 11., s. 6.

BRAMBORA, Josef. *Vynucená polemika*. Kulturní politika r. II. (1947), č. 52, s. 3.

Doboda o spolupráci na souborném díle Jakuba Demla a redigování. Podepsáno J. Demlem dne 1. června 1957 v Tasově (uloženo v Zemském archivu v Opavě, pobočka Olomouc).

Duchovní pastýř: měsíčník katolického duchovenstva. Praha: Hnutí vlasteneckých kněží, 1950-1990. ISSN 0323-2573.

DVOŘÁK, Miloš. *Dozvuky soudu nad protektorátní vládou*. Akord r. XIII (1946/47), č. 2, s. 67–69.

Jeden, který unikl spravedlnosti. Rovnost: list komunistické strany Československa na Moravě r. 71 (1946), č. 254, s. 3.

Návrh smlouvy s nakladatelstvím Vyšehrad o vydávání Díla Jakuba Demla. Podepsáno J. Demlem dne 31. X. 1947 v Tasově (uloženo v Zemském archivu v Opavě, pobočka Olomouc).

Proč vystoupil Jakub Deml ze Syndikátu českých spisovatelů. Akord r. XIV (1948), č. 5, s. 187–190.

Rudé právo: Ústřední orgán Komunistické strany Československa. Brno: ÚV KSČ, 1921-1995. ISSN 0032-6569

VODIČKA, Timotheus. *Kronika o Sv. Jobance z Arku*. Dopisy r. II. (1947), č. 4–5, s. 4.

VODIČKA, Timotheus. *Bobdan Chudoba a české dějiny*. Na hlubinu r. XX (1946), č. 11, s. 310–313.

VODIČKA, Timotheus. „*Deml redivimus*“. Akord r. XIV (1947/48), č. 3–4, s. 141–142.

VODIČKA, Timotheus. *Několik otázek pro Kritický měsíčník*. Akord r. XIV (1947/48), č. 5, s. 186–187.

VODIČKA, Timotheus. *Pan Brambora odpovídá*. Akord r. XIV (1947/48), č. 2, s. 71–73.

VODIČKA, Timotheus. *Pan Brambora neodpovídá*. Akord r. XIV (1947/48), č. 5, s. 186.

VODIČKA, Timotheus. *Tažení proti katolickým spisovatelům*. Akord r. 13 (1946/47), s. 177–185.

Západomoravská kulturní revue: časopis pro poesii, beletrii a kulturu. Kroměříž: Čeněk Pechtor, 1937–1938.

LITERATURA:

BACÍLKOVÁ, Božena et al. *Slovník českých spisovatelů od roku 1945. Díl 2, M - Ž*. Vyd. 1. Praha: Brána, 1998. 791 s. ISBN 80-7176-940-1.

BARTOŇ, JOSEF. *K dějinám českého biblického překladu*. In: *Informace královéhradecké diecéze* 12/2006. Hradec Králové 2006, s. 6-8.

BARTOŇ, Josef. *Moderní český novozákonní překlad: Nové zákony dvacátého století před Českým ekumenickým překladem*. Praha: Česká biblická společnost, 2009. 228 s. Studijní texty; sv. 1. ISBN 978-80-87287-07-1.

BĚLIČ, Jaromír. *Nástin české dialektologie: vysokoškolská dialektologie*. 1. vyd. Státní pedagogické nakladatelství. Praha 1972.

Bible (ekumenický překlad). 11. vyd. (9. přeprac.). Česká biblická společnost. Praha 1998. ISBN 80-85810-19-0.

Bible svatá: písmo svaté Starého a Nového zákona: podle posledního vydání kralického z roku 1613. 3. vyd. v ČBS. Praha: Česká biblická společnost, 2009. 780, 256 s. ISBN 978-80-85810-97-4.

Biblia sacra: iuxta vulgatum versionem. 4. vyd. Deutsche Bibelgesellschaft. Stuttgart 1994. ISBN 3438053039.

BINAR, Vladimír a FUČÍK, Bedřich. *Zpráva o uspořádání Díla Jakuba Demla*. *Revolver revue*, č. 42 (2000), s. 179–241.

BINAR, Vladimír. *Čin a slovo. Kniha o Jakubu Demlovi*. 1. vyd. Triáda. Praha 2010.

BRABEC, Jiří (uspoř.) aj. *Slovník zakázaných autorů*. 1. vyd. SPN. Praha 1991. ISBN 80-04-25417-9.

BRABEC, Jiří. *Panství ideologie a moc literatury. Studie, kritiky, portréty (1991–2008)*. 1. vyd. Akropolis. Praha 2009. ISBN 978-80-87310-02-1.

BŘEZINA, Otokar. *Tajemné dálky. - Stavitelé chrámu*. Vyd. ve Skvostech 1. Praha, 1966.

BUDKA, Alexandr et al. *Církevní procesy padesátých let: sborník příspěvků z konference, Praha, 21.–22. 5. 2002*. Karmelitánské nakladatelství. Kostelní Vydří 2002. ISBN 80-7192-797-X.

ČECHOVÁ, Marie–KRČMOVÁ, Marie–MINÁŘOVÁ, Eva: *Současná stylistika*. Vyd. 1. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2008. 381 s. ISBN 978-80-7106-961-4.

ČERMÁK, František. *Jazyk a jazykověda: přehled a slovníky*. Vyd. 4., V Karolinu 2., dopl. Praha: Karolinum, 2011. 380 s. ISBN 978-80-246-1946-0.

ČERNÝ, Václav. *Paměti III (1945–1972)*. 2. rozš. vyd. Atlantis. Brno 1992. ISBN 80-7108-036-5.

ČMEJRKOVÁ, S.–SVOBODOVÁ, I. (eds.): *Oratio et ratio. Sborník k životnímu jubileu Jiřího Krause*. Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR 2005.

DEML, Jakub et al. *Carissime, kde se touláte?: dopisy Jakuba Demla příteli Josefu Ševčíkovi do Babic*. [Praha]: Dauphin, 2010. 227 s. Jakub Deml: Korespondence. ISBN 978-80-7272-217-4.

DEML, Jakub. *Kronika městečka Tasova*. 1. vyd. Jota & Arca JiMfa. Brno 1991. ISBN 80-900281-5-2 (Jota), 80-900280-5-5 (JiMfa).

DEML, Jakub. *Milý pane Josefe B.* Vyd. 1. Vsetín: Masarykova veřejná knihovna, 2001. 81 s. ISBN 80-238-6536-6.

DEML, Jakub. *Mohyla*. V Praze: Vyšehrad, 1941. 242 - [III] s. Z domova a světa; Sv. 3

DEML, Jakub a ŠTOLFA, Vojtěch. *Moji přátelé*. Brno: CERM, 2000. 108 s. ISBN 80-7204-166-5.

DEML, Jakub. *Píšu to při světle nočním: výběr z korespondence z let 1940–1961*. 1. vyd. Torst. Praha 1998. ISBN 80-7215-065-0. Editoři M. Nekula aj. Olič.

DEML, Jakub. *Pro budoucí poutníky a poutnice*. 2. vyd, 1. ve Votobii. Olomouc: Votobia, 1995. 261 s. ISBN 80-85619-03-2.

DEML, Jakub. *Rosnička*. 2. vyd. Tasov na Moravě: Pavla Kytlicová, 1927. 116 s

DEML, Jakub. *Sen jeden svítí*. 1. vyd. v tomto uspořádání. Odeon. Praha 1991. ISBN 80-207-0309-8.

DEML, Jakub. *Štěpěje. 1-3*. 2. vyd. Brno: Vetus Via, 1998. 196 s. Dílo Jakuba Demla. ISBN 80-86118-29-0.

DEML, Jakub. *Štěpěje XXVI*. V Tasově: Marie Rosa Junová, 1941. 61 - [III] s.

DEML, Jakub. *Zapomenuté světlo*. 3. vyd. Jota & Arca JiMfa. Brno 1991. ISBN 80-900281-2-8 (Jota), 80-900280-2-0 (Arca JiMfa).

DEML, Jakub, FENCL, Matěj a KORŮNKOVÁ, Šárka, ed. *I tento list považujte za neúplný: dopisy Jakuba*

Demla přáteli Matěji Fenclovi. V Praze: Dauphin, 2011. 467 s. Jakub Deml: Korespondence; sv. 2. ISBN 978-80-7272-249-5.

DOKOUPIL, Blahoslav, et. al. *Slovník českých literárních časopisů, periodických literárních sborníků a almanachů 1945–2000.* 1. vyd. Host. Brno 2002. ISBN 80-7294-041-4.

DVOŘÁK, Miloš. *Příspěvek k dialogu o Jakubu Demlovi.* Kulturní tvorba, r. 6 (1968), č. 30, s. 10.

FORST, V. A kol: *Lexikon české literatury: osobnosti, díla, instituce. 2/I. H-J.* Praha : Academia, 1993. 589 s. ISBN 80-200-0468-8

FUČÍK, Bedřich. *Píseň o zemi.* 1. knižní vyd. Melantrich. Praha 1994. ISBN 80-7023-178-5.

FUČÍK, Bedřich. *Čtrnáctero zastavení.* 1. knižní vyd. Melantrich. Praha 1992. ISBN 80-7023-109-2.

FUČÍK, Bedřich. *Nechodme mlčky kolem nepravd.* Literární noviny r. 16 (1967), č. 31, s. 4.

GRIMM, Antonín. *Jaroslav Pícka tiskař ze záliby a jeho dílo.* Praha, 1977.

HALAS, František, KOMÁREK, Jan, ed. a WIENDL, Jan, ed. *Není dálky--: vzájemná korespondence Františka Halase a Jana Zabradníčka z let 1930-1949.* Vyd. 1. Praha: Paseka, 2003. 134 s. Scholares; sv. 1. ISBN 80-7185-591-X.

HANUŠ, Jiří. *Malý slovník osobností českého katolicismu 20. století s analogií textů.* 1. vyd. Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK). Brno 2005. ISBN 80-7325-029-2.

HAUSENBLAS, Karel. *Výstavba jazykových projevů a styl.* 1. vyd. Praha, 1971.

HOFFMANNOVÁ, Jana. *Dopis jako text, metatext a kontext.* In RUŠČÁK, František (ed.). *Text a kontext.* Prešov: Pedagogická fakulta v Prešově UPJŠ v Košicích, 1993.

HLAVSA, Zdeněk a kol. *Pravidla českého pravopisu.* Vyd. 2. (s dodatkem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR). Praha: Academia, 2005. 391 s. ISBN 80-200-1327-X.

CHALUPECKÝ, Jindřich. *Expresionisté.* 1. vyd. Torst. Praha 1992. ISBN 80-8563-900-9.

JANÁČKOVÁ, Jaroslava et al. *Řeč dopisů, řeč v dopisech Boženy Němcové.* 1. vyd. ISV. Praha 2001. ISBN 80-85866-83-8.

JANKOVIČ, Milan. *Cesty za smyslem literárního díla.* Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2005. 354 s. ISBN 80-246-

1013-2.

JANOŮŠEK, Pavel et al. *Slovník českých spisovatelů od roku 1945. Díl 1, A-L*. Vyd. 2. Praha: Brána, 1999. 549 s. ISBN 80-7176-939-8.

KARLÍK, Petr, ed. et al. *Příruční mluvnice češtiny; editor*. Vyd. 2., opr. 1. dotisk. Praha: Lidové noviny, 1997. 799 s. ISBN 80-7106-134-4.

Katolická církev. Kongregace pro bohoslužbu a svátosti. *Breviarium Romanum ex Decreto Ss. Concilii Tridentini restitutum: Pars Aestiva*. Romae: [s.n.], 1912. 1000 s. Breviarium Romanum ex Decreto Ss. Concilii Tridentini restitutum.

KNĚZEK, Libor. *Ve Frenštátě mají rádi poezii: [Halas a Seifert s přáteli v Beskydech]*. 1. vyd. Brno: Doplněk, 2003. 159 s., [8] s. obr. příl. ISBN 80-7239-150-X.

Kol. autorů. *Editor a text*. 2. vyd. Paseka. Praha-Litomyšl 2006. ISBN 80-7185-653-3.

Kol. autorů. *Slovník spisovatelů německého jazyka a spisovatelů lužickosrbských*. 1. vyd. Odeon. Praha 1987.

KOMENDA, Petr. *Ediční příprava korespondence*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. 66 s. ISBN 978-80-244-2057-8.

KOŘENSKÝ, Jan et al. *Komplexní analýza komunikačního procesu a textu: učební text pro výběrové semináře filologických oborů*. Vyd. 3. České Budějovice: Jihočeská univerzita, 1999. 149 s. ISBN 80-7040-363-2.

KOSTŘICOVÁ, Blanka. *Autorský mýtus Jakuba Demla*. Host r. 16 (2000), č. 3, příl. Recenzní příloha s. 2.

KOSTŘICOVÁ, Blanka. *Esence „demlovství“*. Host r. 16 (2000), č. 2, příl. Recenzní příloha s. 5.

KOSTŘICOVÁ, Blanka. *Radost a svoboda v roce 1939*. Host r. 15 (1999), č. 2, příl. Recenzní příloha s. 4.

KOSTŘICOVÁ, Blanka. *Solitérův dialog se světem*. Host r. 14 (1998), č. 9, s. 88–89.

KOSTŘICOVÁ, Blanka. *Typicky „demlovské“ Šlépěje*. Host r. 15 (1999), č. 8, příl. Recenzní příloha s. 3.

KRAUS, J.–HOFFMANNOVÁ, J.: *Písemnosti v našem životě*. 2., upr. vyd. Praha: Fortuna, 2005. 159 s. ISBN 80-7168-920-3.

KROUPOVÁ, Libuše, et al. *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost: s Dodatkem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky*. 4. vyd. Academia. Praha 2005. ISBN 80-200-1347-4.

- LOPATKA, Jan. *Předpoklady tvorby*. 1. vyd. Československý spisovatel. Praha 1991. ISBN 80-202-0258-7.
- MAREŠ, Petr. *"Also: nazdar!": aspekty textové vícejazyčnosti*. Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2003. 233 s. Acta Universitatis Carolinae. Philologica, Monographia. 142. ISBN 80-246-0602-X.
- MOCNÁ, Dagmar a kol. *Encyklopedie literárních žánrů*. 1. vyd. Praha: Paseka, 2004. 699 s. ISBN 80-7185-669-X.
- MRÁZOVÁ-SCHUSTEROVÁ, Marcela, ed. *Milý a dobrý hochu - Milovaný, důstojný pane!: vzájemná korespondence Jakuba Demla a Josefa Váchala*. Vyd. 1. Praha: Trigon, 2005. 199 s., xl s. obr. příl. ISBN 80-86159-59-0.
- NOVÝ, Jan. *Nechodme kolem zrady mlčky!* Večerní Praha r. 13 (1967), č. 128, s. 3.
- NOVÝ, Jan. *Paměť nemá oslí uši aneb Po šlépějích básnickovy zrady*. Kulturní tvorba r. 6 (1968), č. 24, 25, s. 8–9.
- OLIČ, Jiří. *Čtení o Jakubu Demlovi*. 1. vyd. Votobia. Olomouc 1993. ISBN 80-85619-48-2.
- PIORECKÝ, Karel, ed. *Hodnoty a hranice: svět v české literatuře, česká literatura ve světě: sborník příspěvků z III. kongresu světové literárněvědné bohemistiky, Praha 28.6.-3.7.2005*. Svazek 3, Božena Němcová a její Babička. Vyd. 1. Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2006. 311 s. Edice K; sv. 13. ISBN 80-85778-53-X.
- Proces proti vatikánským agentům v Československu: Biskup Zela a společníci*. 1. vyd. Ministerstvo spravedlnosti nákladem Orbisu 1950.
- PUTNA, Martin C. *Česká katolická literatura v evropském kontextu 1848–1918*. 1. vyd. Torst 1998. ISBN 80-7215-059-6.
- PUTNA, Martin C.: Místo osobností z protestantského prostředí v české kultuře po roce 1918. Lidé města, 10 (2008), č. 3. s. 57.**
- ROTREKL, Zdeněk. *Skrytá tvář české literatury*. 4. vyd. Blok. Brno 1993.
- SAICOVÁ ŘÍMALOVÁ, Lucie. *Komunikační strategie v dopisech Boženy Němcové*. Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2005. 171 s. Acta Universitatis Carolinae. Philologica. Monographia, 146. ISBN 80-246-0927-4.
- SCHULZ, Karel. *Kámen a bolest*. NLN. Praha 2002. ISBN 80-7106-544-7.

TRAPL, Miloš. *Vývoj římskokatolické církve na Moravě v letech 1918–1938*. In: *Acta Universitatis Palackianae Olomucensis*. Univerzita Palackého v Olomouci. Olomouc 2002. ISSN: 0139-6080 * 0472-8947

TRÁVNÍČEK, Mojmir. *Sdílet věčné: studie, profily a kritiky*. 1. souborné vyd. Periplum. Olomouc 2002. ISBN 80-86625-05-6.

TRÁVNÍČEK, Mojmir. *Timotheus Vodička*. In: *Proglas*, r. 6 (1995), č. 6/7, s. 58-61.

VAŠKO, Václav. *Neumlčená: Kronika katolické církve v Československu po 2. svět. válce. Díl 1*. 1. vyd. Zvon. Praha 1990. ISBN 80-7113-035-4.

VAŠKO, Václav. *Neumlčená: Kronika katolické církve v Československu po 2. svět. válce. Díl 2*. 1. vyd. Zvon. Praha 1990. ISBN 80-7113-035-4.

Víra a výraz: sborník z konference „-bývalo u mne zotvíráno-“: východiska a perspektivy české křesťanské poezie a prózy 20. století. 1. vyd. Host. Brno 2005. ISBN 80-7294-163-1. Editoři Kubíček T. A Wiendl J.

VLČEK, Vojtěch. *Perzekuce mužských řádů a kongregací komunistickým režimem (1948–1964)*. 1. vyd. Matice cyrilometodějská. Olomouc 2004. ISBN 80-7266-179-5.

VODIČKA, Stanislav. *Básník Jakub Deml v Tasově*. Vyd. v tomto uspořádání 1. Torst. Praha 2001. ISBN 80-7215-131-2.

VODIČKA, Timotheus. *O čtyřech stříbrných podkovách*. 1.vyd. Praha, 1964.

VODIČKA, Timotheus. *Povídka o Starém námořníkovi*. V Praze: Ladislav Kuncíř, [1937]. 92, [I] s. Kuncířovy nové knihy; sv. 2.

VODIČKA, Timotheus. *Tažení proti katolickým spisovatelům*. Akord 13, 1946/47, s. 177–185.

VOPRAVIL, Jaroslav Stanislav. *Slovník pseudonymů v české a slovenské literatuře, (anagramů, kryptonymů, značek, jmen původních, přijatých, dvojitych, polatinštěných atd.)*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1973. 1540, [4] s.

ZAHRADNÍČEK, Jan. *Pokoušení smrti; Návrat; Jeřáby; Žíznivé léto; Pozdravení slunci; Koroubve; Svatý Václav*. 1. vyd. souboru. Praha: Československý spisovatel, 1991. 340 s. ISBN 80-202-0287-0.

ŽÁČEK, Jan. *Demloviana*. Olomouc: Votobia, 1997. 134 s. Malá díla; sv. 89. ISBN 80-7198-236-9.

INTERNETOVÉ ZDROJE:

Catalogus cleri Archidioecesis Olomucensis [online, cit. 16. 7. 2012]. Dostupné z: <http://aleph.vkol.cz/pub/svk01/00099/45/000994562.htm>

Česká provincie Tovaryšstva Ježíšova. [online, cit. 4. 2. 2010]. Dostupné z WWW: <http://www.iesuit.cz/vzpominka.php?id=76>

Databáze Národní knihovny ČR. [online, cit. 4. 2. 2012]. Dostupné z WWW: http://aleph.nkp.cz/F/?func=file&file_name=find-b&local_base=skc

Dragoun, M.: Kalendáře liturgických rukopisů jako datační pomůcka. [online, cit. 4. 2. 2010]. Dostupné z WWW: <http://www.vkol.cz/cs/aktivity/konference-a-odborna-setkani/7--rocnik-odborne-konference/clanek/kalendare-liturgickyh-rukopisu-jako-datacni-pomucka/>

Evangnet: nezávislý evangelický portál. [online, cit. 30. 7. 2012]. Dostupné z WWW: <http://www.evangnet.cz/kalendar/tyden/1954-09>

Lednická B.: Rodopisné stránky / Církevní kalendář. [online, cit. 26. 11. 2011]. Dostupné z WWW: http://rodokmen.psinec.com/materialy/cirkevni_kalendar.htm

MED, J.: Jakub Deml. In: Slovník české literatury po roce 1945 [online, cit. 18. 7. 2012]. Dostupné z WWW: <<http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=999>>.

Nadační fond díla Ondřeje Knolla. [online, cit. 19. 6. 2012]. Dostupné z WWW: <http://www.ondrejknoll.cz/ondrej-knoll.html>

Open library. Otevřená knihovna. [online, cit. 23. 4. 2012]. Dostupné z: <http://openlibrary.org/>

Slovník české literatury po roce 1945. [online, cit. 18. 2. 2012]. Dostupné z WWW: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/>

Ústav pro českou literaturu AV ČR. [online, cit. 17. 2. 2012]. Dostupné z WWW: <http://www.ucl.cas.cz/>

SEZNAM PŘÍLOH:

ŠEVČÍKOVÁ, KATEŘINA. Dopisy Jakuba Demla Timotheu Vodičkovi. Nepublikovaná diplomová bakalářská práce. Olomouc 2010 (CD-ROM)